

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

john reedin incelemesi / türk-çesi, erdoğan gürkan / kapak, mustafa deltoğlu / kapak filmi, ebru grafik / kapak basımı, tekin ofset / doğuş matbaasında
dizilip / doyuran matbaasında basılmıştır / cilt. günsan mücel-İlthanesi / oda yayınları, nuruosmaniye cad. nu. 36 kat 3 garant İş hanı, cağatoglu /
haberleşme, posta kutusu, 57, strkeç-İstanbul, tel: 27 39 53.
JOHN REED

DÜNYAYI SARSAN ON GÜN

John Reed

türkçesi Erdoğan Gürkan

www.iskenderiyekutuphanesi.com

İÇİNDEKİLER

İV. KURUPSKAYA'NIN İLK RUS	
BASIMINA ÖNSÖZÜ	7
YAZARLARIN ÖNSÖZÜ	9
ÖN NOTLAR	15
BİRİNCİ BÖLÜM	
KÖKENLER	25
İKİNCİ BÖLÜM	
FIRTINA YAKLAŞIYOR	38
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
BÜYÜK AKŞAM	59
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
GEÇİCİ HÜKÜMETİN DÜŞÜŞÜ	84
BEŞİNCİ BÖLÜM	
İŞ BAŞINA	İU
ALTINCI BÖLÜM	
KURTULUŞ KOMİTESİ	143
YEDİNCİ BÖLÜM	
DEVİRİMCİ CEPHE	163
SEKİZİNCİ BÖLÜM	
KARŞI DEVİRİM	181
DOKUZUNCU BÖLÜM	
ZAFER	202
ONUNCU BÖLÜM	

MOSKOVA	225
ONBİRİNCİ BÖLÜM	
İKTİDARIN ELE GEÇİRİLMESİ	236
ONİKİNCİ BÖLÜM	
KÖYLÜ KONGRESİ	260

N. KRUPSKAYA'NIN İLK RUS BASIMINA ÖNSÖZÜ «Dünyayı Sarsan On Gün», İşte John Reed'In bu şaşırtıcı kitabına verdiği ad. Bu yapıt, Ekim Devrimi' nin ilk günlerini olağanüstü bir doğruluk ve canlılıkla yeniden yaşıtıyor. Karşımızda olayların basit bir sıralaması, bir belgeler dökümü değil, fakat öylesine yaşanmış tipik olaylar dizisi var ki devrimin içinde bulunan herkese kendisinin de yer aldığı benzeri sahneleri hatırlatmaktan geri kalmıyor. Sıcağı sıcağına çizilen bu tablolar, kitlelerin olayları nasıl hissettiklerim son derece güzel yansıtarak böylece büyük devrimin farklı olaylarındaki gerçek olguyu da yakalamaya yardımcı oluyorlar.

İlk bakışta, bu kitabın memleketin dilini ve törelerini bilmeyen bir yabancı, bir Amerikalı tarafından yazılmış olması garip gözükebilir. Her adımda en gülünç yanlışlıklara düşebileceği, olayların en büyük faktörlerini unutabileceği düşünülebilir. Yabancılar, Sovyet Rusya hakkında böyle yazılar kaleme almazlar. Ya olaylardan hiç bir şey anlamamakta ya da hiç bir zaman tipik olmayan bağımsız olayları genelleştirmektedirler. Şahsen Devrimin tanığı olanların sayıca çok az olduğu da doğrudur. John Reed ise ilgisiz bir gözlemci olmamıştır. Sonuna kadar devrimci komünist olup olayların ve büyük kavganın gerçek anlamını kavramıştır. Görüş keskinliği de buradan ileri geliyor zaten, yoksa böylesine bir kitap yazmak olasılığını bulamazdı. Ruslar da Ekim Devrimi'nden böyle bahsetmezler. Ya onun hakkında bir yargı verirler ya da tanığı oldukları olayları anlatmakla yetinirler. Reed'in kitabı, halk yığınlarının başkaldırışını gerçekte olduğu gibi tüm bir tablo halinde vermekte olup bu yüzden gençlik için, gelecek kuşaklar için ve Ekim Devrim i'nin artık bir tarih olacağı gelecekteki insanlar için ayrıcalı bir anlam taşımaktadır. Reed'in kitabı kendi türünde bir destandır. John Reed, Rus Devrimine kopmaz bağlarla bağlıydı. Kendisine yakın hissettiği Sovyet Rusya'da

tifüse yakalanarak öldü ve şimdi Kremlin'deki Kızıl Duvar'ın dibinde son uykusunu uyumaktadır. Devrim kurbanlarının cenazelerini anlatan John Reed gibi birisine de bu onur lâıktı. N. KRUPSKAYA

YAZARIN ÖNSÖZÜ

Bu kitap gördüğüm bir tarih dilimidir. Ekim Devri-mi'nin, yani Rus asker ve işçilerinin başındaki Bolşeviklerin devlet gücünü ellerine geçirip onu Sovyetlerin ellerine bıraktıkları günlerin etraflıca bir hikâyesinden öteye bir İddiası yoktur.

Kitaptaki tüm olaylar isyanın merkezi hattâ yüreği olan Petrograd'da geçer. Fakat okuyucu şunu da akıldan çıkarmamalıdır ki bu yörede olup bitenlerin tümüt Rusya'nın her tarafında az çok aynı şiddette ve uzun ya da kısa aralıklarla aşağı yukarı aynı doğrulukla tekrarlanmıştır.

Çalışmakta olduğum bir dizinin ilkini oluşturan bu kitapta, tanığı olduğum ve şahsen karıştığım ya da güvenilir kaynaklardan öğrendiğim olayların bir tarih sıralamasını yapmakla yetinmek zorunda kaldım. Ekim Devrimi'nin nedenlerini ve oluşumlarını kısaca anlatan iki

bölüm asıl kitabın başında yer atmaktadır. Bu İki bölümün okunmasında güçlük çekileceğini çok iyi biliyorum, fakat bunu izleyen bölümlerin anlaşılmasında gerekli oldukları kanısındayım.

Birçok soru okuyucunun aklına takılacaktır.

Bolşevizm nedir? Bolşeviklerin kurdukları hükümet şekli nelerden oluşmuştur? Ekim Devriminden önce Kurucu Meclis taraftan oldukları halde nasıl oluyor da sonradan özellikle kendileri onu zorla dağıtmışlardır? Ve Bolşevik tehlikesinin ortaya çıkışına kadar Kurucu Meclise karşı olan burjuvazi sonradan neden onu savunmaya kalkmıştır?

9

Tüm bu soruların cevaplarını burada bulmak olanaksızdır. Almanya'yı da içeren barış anlaşmasına kadar geçen olayları anlattığım «Kornilovdan Brest-Litovsk'a» adlı diğer bir kitapta çeşitli devrimci örgütlerin kökeni ve rollerini, halkın duygularının nasıl geliştiğini, Kurucu Meclisin dağılımı, Sovyet Devleti'nin yapısını, Brest-Litovsk görüşmelerinin gelişimini ve sonucunu bulabilirsiniz.

Bolşevik ayaklanması incelemesine geçerken 1915 yılına kadar uzanan bir oluşumun akılsal bir sonucu olan Rus ekonomisi ve ordusunda görülen çöküşün 25 Ekim (7 Kasım) 1917'de değil, daha çok önceleri başladığını gözden ırak tutmamak gerekir. Çarın sarayın egemenlikleri altına almış, düşünceden yoksun gerici, Almanya ile ayrı bir barış anlaşması yapabilmek için Rusya'nın çöküşünü kesinlikle kararlaştırmışlardı, 1915 yazında büyük geri çekilişin kökenlerinde yatan cephedeki silah noksanlığı, ordu ve büyük kentlerdeki yiyecek sıkıntısı, 1916'da üretim ve ulaşımın durması gibi tüm sıkıntılar, Şubat Devrimi'nin tam zamanında önlediği dev bir sabotaj planını oluşturmaktaydılar.

Dünyanın en fazla ezilen 160 milyonluk bir ulusunu kurtaran böylesine büyük bir devrim hareketinin sonucu olan kargaşaya karşı yeni rejimin ilk aylarında gerek iş durumu gerek orduların döğüşkenlik gücü belirgin bir biçimde geliştiler.

Fakat bu «balayı» kısa süreli oldu. Varlıklı sınıflar, yalnızca iktidarı çarın elinden alıp kendilerine veren siyasi bir devrim istiyorlardı. Rusyada, Fransa ve Amerika modeline uygun bir Anayasal Cumhuriyet ya da İngiltere'deki gibi bir meşrutiyet kurmak istemlerine karşı halk kitleleri gerçek bir işçi ve köylü demokrasisi istiyorlardı.

William English Walling 1905 Devrimini anlatan «Rusya Mesajı» adlı kitabında, büyük çoğunluğunun sonraları bolşevizmi destekleyeceği Rus işçilerinin düşüncelerini açık bir biçimde anlatır;

«İşçiler liberal bir idare altında bile, iktidarın diğer sosyal sınıfların elinde olması halinde açlıktan ölmek tehlikesiyle karşılaşacaklarını çok iyi anlıyorlardı.

Rus işçisi devrimci olmakla birlikte, ne saldırgan ne dogmatik ve ne de akılsızdır. Sokak vuruşmalarına

10

hazırdır ama dünya işçileri arasında ayrıcalık olarak bunların kurallarını pratikte öğrenmiştir. Kendisini ezen kapitalist sınıfa karşı kavgasını sonuna dek sürdürmeye karardır. Diğer sınıfların da varlığını bilmez değildir ama yaklaşan kıyasa kavgada onların da belirgin bir biçimde yerlerini almalarını istemektedir.

Rus işçileri, bizdeki Amerikan siyasi kurumlarının kendülerinkine tercih edilebileceğini tartışmasız kabul etmekle birlikte, bir despotizmin yerine diğer bir despotizmi (kapitalist

sımf) kabul etmekte pek istemli gözükmemektedirler.

Rus işçileri Moskova'da, Riga'da, Odesa'da kendilerini ölümün kucağına atmış ve yüzlercesi idam edilmişse, gene binlercesi Rus zindanlarına atılmış, buzlu yörelere ve çöllere sürülmüşset Goldfields ve Çrîpple-Creek işçilerinin ne olduğu belirsiz imtiyazların satın almak için değildir tüm bu özveriler.

Rusya'da, bir dış savaşın koşullarında bile oluşan siyasî bir devrimin sonunda, bolşevîzmi zafere ulaştıran sosyal devrim böylece gelişti

Amerîkâda Rus Haber Alma Bürosu Müdürü ve Sovyet Hükümetine karşı olan Mr. A. J. Sack, «Rus Demokrasisinin Doğuşu» adlı kitabında şöyle der:

«Bolşevikler, başkanlığını Lenin'in ve Dışişlerini de Leon Troçki'nin yürüttüğü bir hükümet kurdular. Şubat Devriminden hemen sonra iktidara gelmeleri kaçınılmazdı. Devrimden sonra Bolşevik tarihi İse, sürekli bir yükselişin simgesidir.»

Başta Amerikalılar olmak üzere yabancılar, Rus İşçilerinin bilgisizliği üzerinde ısrarla dururlar. Gerçekten onların batı halklarının siyasî tecrübelerine sahip olmadıkları doğrudur. Fakat buna karşın kitlelerin örgütlenmesinde son derecede başarılı olmuşlardır, 1917'de tüketim kooperatiflerine girenlerin sayıst 12 milyondan fazlaydı. Sovyetler sistemi, kendi başına bile onların örgütlenme üstünlüklerinin görkemli bir örneğidir. Ayrıca, yeryüzünde sosyalizm teorisi ve onun pratikteki uygulamalarıyla böylesine kolayca anlaşılan bir halk yok gibidir.

William English Walling, bu konuda şöyle yazar:

«sRus işçileri çoğunlukla okuma ve yazma bilirler. Ülkenin yıllardan beri içinde bulunduğu en üst düzeydeki kargaşalık ortamı, aralarındaki en yetenekli kili sileri başlarına getirmek gibi bir avantaj sağlamış ve, kendilerinin de devrimci olduğu kültürlü sim fırt büyük bir kısmı da İdaîferİndeki Rus siyasî ve sosyal canlanmasını onlara aşılarmışlardır.»

Birçok yazarlar, devrimin son aşamasının, Bolşevik saldırılarının acımazlığına karşı toplumdaki uygar unsurların bîr savunma kavgasından başka bir şey olmadığını öne sürerek, Sovyet Hükümetine karşı olan tutumlarını haklı çıkarmaya çalışmışlardır. Gerçektet varlıklı sınıfları oluşturan bu unsurlar, kitlelerin devrimci örgütlenme güçlerinin büyüdüğünü görerek her ne pahasına olursa olsun onları yok etmeye ve devrime bir set çekmeye çalışmışlardır. İsteklerine erişebilmek için umutsuz birtakım oyunlara başvurmuşlar, Kerenski'yi devirmek, Sovyetleri yok etmek için ulaşımı bozmuşlar, içte kargaşalıklar çıkarmışlar, fabrika komitelerini kısıtlamak için onları kapatmışlar, yakacak ve ham maddeleri ortadan kaldırmışlar, ordu komitelerinin hakkından gelmek için ölüm cezasını yeniden uygulamaya koymuşlar ve askerî bir bozgunu kışkırtmaya çalışmışlardır.

Gerçekte bu, bolşevîk ateşinin üstüne yağ dökmek demektir. Onlar da sınıf kavgasını önererek ve Sovyetlerin üstünlüğünü bildirerek cevap verdiler,

Bu iki aşın ucun arasında çeşitli guruplar tara-ftndan az çok destek gören ve Menşeviklerin de içinde bulunduğu «ilimin denen sosyalistler, Devrimci Sosyalistler ve daha az Önemli birkaç fraksiyon da bulunuyordu. Tüm bu partiler varlıklı sınıfların saldırılarına hedef olmakla birlikte direnme güçleri bizzat kendi teorileri tarafından kırılmaktaydı.

Menşevikler ve devrimci sosyalistler Rusya'nın henüz sosyal bir devrime hazır olmadığı ve yalntzca siyasî bir devrimin olasılığım ileri sürüyorlardı. Onlara göre, Rus kitleleri iktidarı

ele geçirmek için gerekli eğitimden yoksundu. Bu yönde yapılacak her girişim yalnızca bir tepki doğurur ve bu sayede düşüncesiz bir serüven heveslisi de eski rejimi yeniden kurabilirdi. Daha sonraları ılımlı sosyalistler, olayların gelişmesiyle iktidarı almak zorunda oldukları zaman onu kullanmaya cesaret edemediler, Rusya'nın kendi hesabına, Batı Avrupa'nın geçirdiği aym siyasî ve ekonomik aşamaları geçirmesi ge-

12

rektiğine ve sonuçta tüm ülkelerin hep birlikte sosyalist cennete ulaşacaklarına inanıyorlardı. Böylece Rusya'da, batı demokrasilerinden biraz daha gelişmiş biçimde bir parlamenter devlet kurmak için varlıklı sınıflarla anlaştılar ve onların da hükümete katılmaları için ısrar ettiler. Şu düşünüşle bir destek politikası arasında atılacak yalnızca bir adım kalıyordu, ılımlı sosyalistlerin burjuvaziye gereksinim duymasına karşın burjuvazi hiç de böyle bir gereksinim duymuyordu, Varlıklı sınıflar baskılarını arttırdıkça sosyalist Bakanlar da programlarının tümü üzerinde yavaş yavaş ödünler vermek zorunda kaldılar. Ve sonuçta bolşevikler bu anlamsız uzlaşmayı çökttikleri zaman, Menşevikler ve Devrimci Sosyalistler kavgaya varlıklı sınıfların yanında katıldılar. Bugün yeryüzünün hemen tüm ülkelerinde aynı olayın akıp gittiğini seyre ediyoruz.

Bana öyle geliyor ki Bolşevikler Rusya'da yıkıcı bir güç olmaktan uzakta, yaptıkları bir programı olan ve onu ülkeye uygulamaya yetenekli tek partiyi oluşturmaktadırlar, Eğer o anda zafere ulaşamayıp hiç kuşku yok ki Alman İmparatorluk orduları aralık ayında Moskova ve Petrograd'a girerler ve bugün bir çar yeniden Rusya'nın başında tünürdü.

Bir yıllık bir Sovyet rejiminin varlığından sonra bile Bolşevik Devrimi'nden bir serüven olarak söze geçmek modadır. Olsun! Eğer serüvenden söz etmek gerekirse, çalışan kitlelere tarih sayfalarını açan ve her şeyi onların doğal ve büyük istemlerine bağlı kılan, insanlığın yaşadığı en görkemli serüvenlerden birisi olarak söz etmek gerekir. Hemen söyleyelim ki kasımdan önce büyük toprak sahiplerinin topraklarının köylülere dağıtılacağı Örgütlenme hazırды, sanayideki işçi denetimini gerçekleştirecek fabrika komiteleri ve sendikalar kurulmuştu, her kent, her köy, her yöre yerel idareyi sağlamaya hazır kendi asker, köylü ve İşçi temsilcilerinden oluşan Sovyetlere sahipti,

Bolşevizm konusunda ne düşünülürse düşünülün, Rus Devriminin insanlık tarihindeki en büyük olaylardan biri olduğu ve Bolşeviklerin İktidara gelişinin dünya çapında bir önemi olduğu inkâr edilemez. Tarihçiler nasıl Paris Komünü'nü en ince ayrıntılarına kadar incelemeye meraklıysalar aynı şekilde 1917 Kasımında

13

Petrograd'da olup bitenleri, halkın davranış ve düşüncelerini, liderlerinin yüzlerini, sözlerini ve eylemlerini de tanımayı isteyeceklerdir. Bu kitabı onları düşünerek yazdım.

Kavga sırasında sevgim bağımsız kalamadı. Ama bu büyük günlerin tarihini yeniden yazarken, gerçekleri saptamaya uğraşan titiz bir tarihçi olarak olayların üstüne eğildim,

New York 1 Ocak 1919

John REEO

ÖN NOTLAR

Okuyucuların çoğunluğu için Rus örgütlerinin çeşitliği —siyasî partiler, komiteler, merkez komiteleri, Sovyetler, dumalar, sendika ve birlikler— oldukça karışıktır. Bu yüzden birkaç tanımlama ve açıklamalarla kitabıma başlayacağım.

SİYASÎ PARTİLER

Petrograd'da Kurucu Meclis seçimleri on dokuz liste üzerinden yapılmakla birlikte bu sayı bazı taşra kentlerinde kırka kadar ulaşmaktadır. Siyasî partilerin oluşumları ve amaçlarını gösteren bu kısa açıklamada yalnızca bu kitapta adı geçenler ele alınmıştır. Aşağıda bunlardan her birinin genel bir tanımlaması ve programlarının özü verilebilmiştir*

1 — Monarşistler (Oktobristler - Ekimciler - vb... olmak üzere çeşitli farklar gösterir). Eskiden güçlü olan bu fraksiyonlar artık açıkça varlıklarını sürdürememişler ya gölgede çalışmaya geçmişler, ya da üyeleri, gittikçe monarşist programa yaklaşan Kadelerle birleşmişlerdir.

2 — Kadeler. «Anayasal-Demokrat Parti» adının İlk harflerine göre tanınmakla birlikte (Rusçada K.D.) resmî adı «Halk Özgürlük Partisizdir, Çarlık idaresi altında varlıklı sınıflardaki liberallerden oluşan bu büyük siyasî reform partisi aşağı yukarı «Amerikan İlerici Partisiyle eşdeğerdedir. 1917 Martında Devrim başladığı zaman geçici ilk hükümeti Kadeler kurmuşlardır. Hem müttefiklerin ve hem de çar hükümetinin

İS

emperyalist amaçları yanında olduklarını bildirdiklerinden Nisan ayında devrildiler, Devrimin ekonomik ve sosyal yönü güç kazandıkça Kadeler gittikçe daha tutucu oldular. Bu kitaptaki temsilcileri Miliyukov, Vi-naver ve Şastki'dir.

3 — Etkili adamlar Grubu; Kadeler, Kornilov'un karşı-devrimci eylemleriyle ilgilerinden Ötörü gözden düştükleri zaman Moskova'da bir «etkili adamlar grubu» oluştu. Bu grubun üyeleri Kerenskinin son kabinesinde bakanlıklar aldılar, Rodzianko ve Şulkin gibi entelektüellerin peşlerinden gitmelerine rağmen kendilerini «partisiz» sayan bu grup, Sovyetlerin, kendi silahları olan ekonomik örgütlenmeyle yenik düşebileceklerini anlayacak kadar zeki ve çağdaş bir kafaya sahip sanayici, tüccar ve bankacılardan oluşmuştu. Tipik temsilcileri Lianozov ve Konovalov'dur.

4 — Popüler Sosyalistler ya da Trudoviskler (İşçi Partisi). Sayıca Önemsiz bir parti olup, ılımlı aydınlardan kooperatif başkanlarından ve tutucu köylülerden oluşmuştur. Kendilerini sosyalist olarak tanımlamalarına rağmen trudoviskler gerçekte memur, ufak tüccar vb., gibi küçük burjuvazinin yaralarını savunuyorlardı. Gerçekten, çoğunlukla köylülerden oluşan IV. imparatorluk Duması'ndaki İşçi Partisinin uzlaştırıcı törelerinin doğrudan mirasçısıydılar. 1917 Şubat Devrimi başladığı zaman Kerenski, İmparatorluk Duma-sı'ndaki trudovisklerin lideriydi. Milliyetçi bir parti olan popüler sosyalistlerin bu kitaptaki temsilcileri Peşekhonov ve Çaykovskidir.

5 — Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi. Başlangıçta marksist sosyalist olan bu parti 1903 *de toplanan bir kongresinde taktik sorunu üzerine iki fraksiyona ayrıldı: Çoğunluk (bolsenstvo) ve azınlık (menşenst-vo). Çoğunluk ve azınlık üyeleri demek olan bolşevik ve menşevik adları buradan gelmedir. Bu iki kanat hem kendilerine «Sosyal Demokrat İşçi Partisi» adını vererek ve hem de marksist olduklarını iddia ederek iki farklı partiye dönüştüler. 1905 Devrimi'nden itibaren bolşevikler azınlıkta olmalarına rağmen isimlerini korudular ve ancak 1917 eylülünde çoğunluğu yeniden ele geçirdiler.

a) Menşevikler — Bu parti, toplumun doğal gelişmeyle sosyalizme doğru ilerleyeceğine ve işçilerin ön-

ce siyasî iktidarı ele geçirmek zorunda olduklarına inanan çeşitli farklılıkları olan sosyalistleri kapsamaktadır. Milliyetçi ve sosyalist aydınların partisidir. Eğitim tümüyle varlıklı sınıfların ellerinde olduğundan, aydınlar döküldükleri kalıba saygı göstererek doğal olarak bu sınıfların savunucusu olmaktadırlar. Temsilcileri Dan, Liebea ve Tseretelli'dir.

b) Enternasyonalist menşevikler — Menşeviklerin sol kanadı, enternasyonalist, varlıklı sınıflarla koalisyon düşmanı, fakat bolşeviklerin önerdiği proletaryaya diktatörlüğüne karşı olup tutucu menşeviklerden ayrılmak isteyenler tarafından oluşturulan bu gurubun liderleri Martov ve Martinovdur. Troşki de uzun süre bu gurubun içinde idi.

c) Bolşevikler. Menşeviklerle, tüm ülkelerdeki çoğunluk sosyalistlerine egemen olan «parlemanter» ya da «ılımlım sosyalizm töreleriyle tüm ayrılıklarını belirginleştirmek için kendilerine «Komünist Partisi» adını verdiler. Sanayi» toprak, doğal kaynaklar ve finans kurumlarının ele geçirilmesini emreden sosyalizmin gerçekleşmesi için ivedi proletaryaya ayaklanması ve iktidarın ele geçirilmesini önermekteydiler. Bu parti başlıca fabrika işçilerini olduğu kadar fakir köylü tabakasının Önemli bir kısmını da temsil etmekteydi. Bolşevik kelimesinin maksimalistlerle bir ilgisi yoktur. Maksimalistler ayrı bir gurup oluştururlar. (Bak: paragraf 6/b).

d) Birleşik Enternasyonalist Sosyal Demokratlar. Kendi organları olan çok etkili «Novaya Jizm gazetesine göre «Yeni Hayat Gurubu» olarak da adlandırılırlar. Aralarında partinin lideri Gorki'nin gurubunun da bulunduğu yalnızca birkaç işçiden ve aydınlardan oluşan küçük bir topluluktur. Bu aydınların programı, enternasyonaüst menşeviklerin programı ile belirgin bir biçimde uyuşuyordu, şu farkla ki «Novaya Jizm» gurubu bu iki büyük fraksiyondan birine girmeyi daima reddetmişti. Bolşeviklerin taktiğine karşı çıkmakla birlikte gene de Sovyetler hükümetinde kalan Gorki gurubunun bu kitaptaki başlıca temsilcileri Avîlov ve Kramarov'dur.

e) Edinstvo. 1880 yıllarına doğru Rus sosyal demokrat hareketinin öncülerinden biri olan ve onun en büyük teorisyeni olarak görülen Plekhanov'un tümü-

Dütyvyt Sarsan On <3tt/F: 2

17

le kendi öğrencilerinden oluşan silinmeye yüz tutmuş çok küçük bir gurup. Bugün artık ihtiyarlayan Plekhanov çok vatanperver ve Menşevikler için bile oldukça tutucuydu.

Bolşevik darbesinden sonra gurup dağıldı.

6 — Devrimci Sosyalist Parti. Üyeleri, çoğunlukla parti adının ilk harfleri alınarak «S.R.» diye anılır, Başlangıçta devrimci köylü partisi ve vuruşma, yani terörist örgütlerin partisi olan bu guruba» Şubat devriminden sonra çoğunluğu, önceleri sosyalist bile olmayan üyeler akın etti. O devirde devrimci sosyalistler, sahiplerine tazminat verilmesi koşuluyla topraktaki özel mülkiyetin kaldırılmasını istiyorlardı. Köylüler-' deki devrimci ruhun gelişmesi, bu tazminat koşulundan ödünde bulunulmasını gerektirdi ve en ateşli gençler partiden ayrılarak «sol devrimci sosyalistler adı altında bir gurup kurdular. Sol guruplar tarafından «sağ devrimci sosyalistler» diye adlandırılan «S.R.» ler, Menşeviklerin politik davranışlarını benimseyerek onlarla birlikte çalıştılar. Sonunda, zengin köylüleri, aydınları ve uzak kırsal yörelerdeki siyasi bilinci olmayan halkı temsil etmeye başladılar. Bununla birlikte, politik ve ekonomik düşünce bakımından, Menşeviklerden fazla çeşitli fikirlerle sahiptiler. Bu kitaptaki temsilcileri Avksentiyeve, Gotzt Kerenski, Çernov ve «büyük anne» diye adlandırılan Breşkovskai'dır,

a) Sol devrimci Sosyalistler. Teori olarak Bolşeviklerin proletarya diktatörlüğü programını benimsemekle birlikte, başlangıçta onların acımasız taktiğini kabul etmeye pek yanaşmadılar. Fakat Sovyet Hükümetinde kalarak özellikle tarım bakanlığı gibi bakanlıklar aldılar. Çoğu defa hükümetten çekilmelerine kargın gene de geri döndüler. Sağcı devrimci partiyi sürekli olarak terkeden köylüler sol devrimci sosyalistlere katılıyorlardı. Böylece bu gurup, sovyet hükümetini destekleyen, büyük topraklara tazminatsız el konmasını ve bizzat köylülerin yapacağı bir bölüşmeyi isteyen büyük bir koylu partisi oldular. Liderleri: Spi-ridonova, Karelin, Kamkov ve Kalagiev'dir,

b) Maksimalistler. 1905 devrimi sırasında, güçlü bir köylü hareketinin ruhu olan Devrimci sosyalist partinin, sosyalist programının en geniş bir biçimde uy-

18

gulanmasını istediği süreçteki gurubu. Sonradan anarşist köylülerden oluşan önemsiz topluluk.

PARLEMANTO

Rusya'da Meclis ve Kongreler, Amerikan örneğinden ziyade Avrupa örneklerine göre örgütlenmişlerdir, ilk işlem, bir başkan, bir sekreter ve bir prezidyumun seçimidir. Prezidyum, her gurubun sayısal önemiyle orantılı olarak, Meclisteki çeşitli siyasi gurup delegelerinden oluşan bir Başkanlık Divanıdır. Prezidyum, gündemi hazırlar ve başkan, çeşitli üyeleri geçici başkan yapabilir.

Her sorun, en genel bir biçimde ortaya döküldükten sonra tartışmasına geçilir; tartışma sonunda, çeşitli fraksiyonların önerdiği kararlar ayn ayrı oya konur. Genellikle, gündem daha ilk yarım saatten sonra alt üst olur. Sürekli olarak kabul edilen bir «ivedilik» bahanesiyle her üye söz alarak istediğinden söz edebilir.

Milletvekilleri tüzüklerin saygınlığına kendileri dikkat ettiklerinden, başkanın rolü hemen hemen çingırağı salhyarak düzeni sağlamak ve konuşmacıları kürsüye davet etmekten öteye geçmez.

İşlerin hemen tümü, çeşitli fraksiyonların hazırlık toplantılarında görülür ve genellikle bir delegenin ara-cılığıyla toptan oy verilir. Bu yüzden, önemli bir sorun ortaya konduğu zaman ya da oylama gerektiğinde, Meclis çalışmasını yarıda keserek fraksiyonların toplanmasına yardımcı olur. Salon çok gürültülüdür: Konuşmacıları destekleyerek ya da yuhalayarak Prezidyum planlarını alt üst eder. Sık sık işitilen sözler şunlardır: Prosim (rica ederiz, rica ederiz,) Pravilno {çok doğru), Eto vierno (çok iyi, mükemmel), Dovol-no (yeter), Doloi (çık dışarı), Pozor (Ayıp, ayıp) ve Tiche (susunuz).

BAŞLICA ÖRGÜTLER

1 — Sovyet. Sovyet kelimesi «Meclis» demektir. Çarlık zamanında Devlet Yüce Meclisinin adı Gosdarst-verini Sovyet idi. Fakat devrimden sonra sovyet keli-

19

rnesî, Özel anlamda ve cinsten meclisler tanımlamak için kullanıldı. Bunlar ekonomik işçi örgütleri tarafından seçilen, işçi ,asker ve köylü milletvekillerinin oluşturduğu sovyetlerdi. Bu yüzden sovyet kelimesini bu sonuncular için kullanarak diğerleri için Meclis sözcüğünü kullandım.

Her kent ve köyün yerel sovyetlerinden ve büyük şehirlerin mahallerindeki Sovyetlerden ayrı olarak, bölgesel Sovyetler (oblastnye), taşra sosyalistleri (guo-bernskie) ve başkentte

tüm Rusyadaki Sovyetlerin, ismini baş harflerine göre adlandırılan (Tsik), bir Merkezî Yürütme Komitesi vardır. (Bak: Merkezî komiteler). Hemen her yerde Şubat devriminden sonra işçi ve asker Sovyetleri birleştiler, Bununla birlikte özel sorunlar için ayrı ayrı toplanmayı sürdürdüler Köylü Sovyetleri ancak Bolşevik darbesinden sonra onlara katıldılar. Köylüler de aynen İşçi ve asker gibi Örgütlenmiş olup başkentte bir «Köylü Sovyetleri Rus Birliği Yürütme Komitesi» bulunuyordu.

2 — Meslekî birlikler ya da sendikalar. Bu birlikler, isimlerine rağmen, aynı bir mesleğin değil de çoğunlukla aynı sanayinin tüm işçilerini topluyorlar di. Ekim devrimi sırasında üyelerinin sayısı 3-4 miTyona ulaşmış olup, merkezî yürütme komitesinin başkentte bulunduğu bir çeşit C.G.T. (Confederation Generale des Travailleurs) olan Rus Birliği Konfederasyonları halinde toplanmışlardı.

3 — Fabrika Komiteleri. Devrimi izleyen idarî başıboşluktan yararlanmak amacıyla, sanayii denetim altında bulundurmak için fabrikalarda işçilerin kendiliklerinden kurdukları Örgütlerdir. Amaçları, devrimci eylemle fabrikaları ele geçirmek ve çalışmalarını sağlamaktır. Fabrika komitelerinin de Petrograd'da meslekî birlikler ve sendikalarla birlikte çalışan bir merkezî komitesi ve Rus Birliği örgütü vardı.

4 — Dumalar. Duma sözcüğü yaklaşık olarak «tartışan grup» demektir. İlk devrimden altı ay sonra daha, demokratlaştırılmış bir biçimde varlığını sürdüren imparatorluk duması, 1917 eylülünde kendiliğinden dağıldı. Bu kitapta adı geçen belediye duması, yeniden örgütlenmiş eski belediye duması olup, çoğunlukla «özerk belediye hükümeti» olarak adlandırılır.

Gizli ve birinci derece seçimle iş başına gelmiş olup, bunların bolşevik devrimi sürecinde kitleleri denetim altında tutamamasının nedeni, ekonomik guruplar üzerine dayalı örgütlerin büyüyen gücü karşısında, özellikle siyasî meclislerin etkinliğindeki genel bir azalmada görülebilir.

5 — Zemstvos. Çarlık rejimi zamanında, toprak varlıklı sınıfların aydın liberalleri tarafından kurulup yönetilen, çok zayıf idarî güçte, yarı sosyal, yarı siyasî örgütlerdir. En önemli görevleri köylülerin eğitimi ile onların sosyal koşullarını geliştirmeye çalışmaktır. Savaş sürecinde zemstvoslar yavaş yavaş Rus ordusunun levazım işlerini ve yabancı ülkelerden alımları da tümüyle yüklenerek askerlerin yanında Amerikan Y.M.C.A.'sına benzer bir rol oynadılar. Şubat devriminden sonra kırsal bölgelerdeki hükümet yerel organlarını oluşturmak amacıyla zemstvoslar demokratikleştirildi. Fakat belediye dumaları gibi Sovyetlerin yanında tutunamadılar.

6 — Kooperatifler. Bunlar köylü ve işçi tüketim kooperatifleri olup devrimden önce tüm Rusya'daki üyelerinin sayısı milyonları geçiyordu. İlimli sosyalistler ve liberallerin kurduğu kooperatifçilik, önceleri devrimci sosyalistler tarafından desteklenmedi. Zira, bu eylem onlar için, üretim araçlarının ve bunların bölüşülerek işçilerin eline tüm ve gerçekçi geçişini ertelemek için kullanılan bir yöntemden öte bir şey değildi- Şubat devriminden sonra kooperatifler hızla geliştiler. Bu süreçte popülist sosyalistler, menşevikler ve devrimci sosyalistlerin etkinliğinde kalıp Bolşevik devrimine dek siyasî tutucu bir güç olarak kaldılar. Bununla birlikte eski ekonomik ve ulaşım yapısının çöküşünden sonra Rusya'yı besleyen de bu kooperatifler oldu.

7 — Ordu komiteleri. Eski rejim subaylarının gerici etkinliğiyle savaşmak için cephede askerler tarafından kurulan bu komitelerden her tabur alay, tugay, tümen ve kolorduda

vardı. Tüm bu komiteler, Genel Kurmayla beraber çalışan Ordu Merkezî Komitesini seçiyorlardı. Devrimi izleyen süreçte askerî mekanizmanın çöküşü, savaş genel kurmaylık görevlerinden çoğunluğunu ve bazı hallerde, birliklerin yönetimi ve kumandasını da bu komiteler üzerine yıktı.

8 — Donanma komiteleri. Deniz kuvvetlerindeki eşdeğerde Örgütler.

21

MERKEZÎ KOMİTELER

1917 yaz ve ilkbahar sürecinde tüm örgütlerin Rus Birliği Kurultayları Petrograd'da toplandı: işçi, köylü ve asker sovyet kurultayları, fabrika, donanma ve ordu kurultayları (özel askerî komitelerin tümü dışında) kooperatifler, uluslar vb... Bunlardan her biri hükümet önünde kendi özel yararlarını savunmakla yükümlü bir merkezî komite ya da bir merkezî yürütme komitesi seçiyordu. Geçici hükümet zayıfladıkça, bu merkezî komiteler idari kuvvetin gittikçe büyüyen çürümüş mekanizmasını da yüklenmek zorunda kaldılar. Bu kitapta adı geçen komitelerin en önemli olanları şunlardır:

Birlikler Birliği — 1905 devrimi sürecinde Profesör Miliukov ve diğer liberaller, serbest meslek üyelerinden oluşan örgütler kurdular. Bunlar, Birlikler Birliği diye adlandırılan merkezî bir örgüt etrafında toplandılar. 1905 yılında Birlikler Birliği, devrimci demokrasiyle eylemde bulunmasına karşın, 1917'de Bolşevik ayaklanmasına karşı çıktı ve Sovyetlerin otoritesine karşı greve sürüklemek amacıyla devlet memurlarını birleştirdi. Tsik — İşçi ve asker Sovyetleri Rus Birliği Merkezî Yürütme Komitesi. Baş harflerine göre böyle adlandırılıyordu,

Tsentroflot — Deniz Kuvvetleri Merkezî Komitesi.

Vikjel — Demiryolu İşçileri Sendikası Rus Birliği Merkezî Komitesi. Baş harflerine göre adlandırışı böyle idi.

DİĞER ÖRGÜTLER

Kızıl koruyucular — Bunlar silahlı fabrika işçileridir. İlk olarak 1905 devriminde örgütlenen kızıl koruyucular, kentte düzenin sürdürülmesi için silahlı bir gücün gerektiği 1917 Şubatında yeniden ortaya çıktılar. O devirde zaten silahlı olduklarından geçici hükümetin bunları silahlarından arındırmak için yaptığı tüm gayretler sonuçsuz kaldı. Devrimin her büyük bunalımında, devrimci atılımla dolu olmalarına karşın, sokaklarda askerî eğitim görmemiş, disiplinsiz Kızıl Koruyucular görünüp durdular.

Beyaz koruyucular — Bolşeviklere karşı özel mülkiyeti savunmak için devrimin son aşamalarında sahneye çıkan gönüllü burjuvalar olup çoğunluğunu öğrenciler oluşturuyordu.

Tekintsy — Bunlar General Kornilov'a bağlı orta Asyanın müslüman -kavimlerinden oluşan «vahşi tümencin ünlü askerleri olup, körü körüne bağlılıkları ve savaşlardaki vahşice zalımlıklarıyla tanınmışlardı.

Ölüm taburları ya da şok taburları — Genellikle ünlü kadın taburuna bu ilk ad verilmesine rağmen, erkeklerden oluşan ölüm taburları da vardı. 1917 yazında Kerenski tarafından oluşturulan bu taburların görevi, kahramanlık örneği vererek ordunun doğuşken gücünü ve disiplinini kuvvetlendirmeye yardım etmektir. Ölüm taburları genellikle zengin sınıfın ateşli ve genç vatanperverlerinden oluşturuluyordu.

Subaylar birliği — Ordu komitelerinin büyüyen gücünü siyasî alanda devirmeyi amaç edinen ve gerici subayların oluşturduğu örgüt.

Saint-Georges şövalyeleri — Saint-George nisan savaş alanında gösterilen parlak eylemlere verilmekteydi. Saint-George şövalyeleri örgütünün başlıca amacı, askerî fikri savunmaktı. Köylüler birliği — 1905 yılında köylüler birliği» devrimci bir köylü örgütüydü. 1917'de zengin köylülerin siyasî ideallerini temsil etmekte olup köylü Sovyetlerinin devrimci amaçları ve büyüyen gücüne karşı savaş veriyordu.

KRONOLOJİ

Batı takvimi ,on üç gün geri olan eski rus takviminin yerine tüm yörelerde kabul edilmiştir.

KAYNAKLAR

Kaynak olarak çoğunlukla kendi notlarımı kullandım. Ayrıca incelenen süreç için hemen hemen tüm bir dizi oluşturan bazı Rus gazeteleriyle, Russian Daily News adlı ingilizce çıkan bir gazeteye ve Journal de Russie ile Entente adlı iki Fransızca gazeteye başvurdum. Fakat benim için diğerleriyle karşılaştırılamayacak düzeyde kıymetli bir kaynak olan unsur, önemli tüm olaylarla Rus basınında çıkan yorum ve konuşmaları veren Petrograd Fransız Haberler Bürosunun günlük olarak yayınladığı Basın Bülteni idi. 1917 baharından 1918 Ocak sonuna dek çıkan hemen tüm sayıları elimde bulundurmaktayım.

Ayrıca, 1917 Eylülünün İkinci yarısından 1918 Ocak sonuna dek Petrograd duvarlarına yapıştırılmış bulunan tüm bildiriler, kararlar ve duyurular ile Bolşeviklerin Dış İşleri Bakanlığına girmeleriyle ortaya çıkan diğer belgelerle hükümet tarafından yayınlanan gizli anlaşmaların metni ve tüm hükümet emir ve kararlarının resmî metinleri de elimde bulunmaktadır.

birinci bölüm

KÖKENLER

1917 Eylül ayının sonuna doğru, Rusya'ya ziyaret eden yabancı bir sosyoloji profesörü Petrograd'da beni görmeye geldi iş adamları ile aydınlar, kendi-sine devrimin artık yavaşlamaya başladığını söylemişlerdi. Bir yazısında bu görüşü ortaya koyduktan sonra* kbyü «komünlerini» ve sanayi merkezlerini gezerek ülkeyi dolaşmaya koyulmuştu. Fakat buralarda büyük bir şaşkınlıkla devrimin gelişmekte olduğunu gör-müş, kentlerde ve kırsal alanlardaki işçiler arasında «Toprak köylülere, fabrikalar işçilere» sloganlarını sık sık duymuştu. Eğer profesör cepheyi de dolaşsaydı, tüm ordunun barıştan başka bir şeyden sözemediğini saptayabilirdi.

Profesör şaşırarak kalmıştı, ama haksızdı. İki göz* lem tümüyle gerçektir* Varlıklı sınıfların gittikçe tutucu olmalarına karşın, halk kitleleri de gittikçe radikal oluyordu.

İş adamları ve «entelijantsiya» için devrim uzakta kalmış ve çok sürmeye başlamıştı. Artık her şeyin bir düzene girmesi zamanı gelmişti* İlimli sosyalistler gurubu^ aşırı menşevikler ve devrimci sosyalistler bu duyguyu paylaşarak geçici Kerenski hükümetini destekliyorlardı. «Devrim dramı iki sahneden oluşur» diyordu, 14 Ekimde çıkan ilimli sosyalistlerin resmi organı, «Eski rejimin yıkılışı ve yenisinin kurulması. Birinci sahne oldukça uzadı. Şimdi ikinciye geçmek ve olabildiği kadar hızlı oynamak gerek. Büyük bir devrimcinin dediği gibi: «Dostlar, devrimi bitirmekte acele edelim, onu fazla uzatan meyvalarını toplayamaz.»

İşçi ve köylü kitleleri ise, birinci sahnenin bittiğine inanmayı inatla reddediyorlardı. Cephe, ordu komiteleri, emrindeki askerleri birer insan olarak görmeye alışmayan subaylarla sürekli mücadele ediyor, geride, köylülerin seçtiği tarım komiteleri, toprağı

ilgilendiren resmî kuralları uygulamayı denedikleri için hırpalanıyorlar, fabrikalardaki işçiler, karalistelere ve lokavtlara karşı kavga vermek zorunda kalıyorlardı. Üstelik, geri dönen siyasî sürgünler «istenmeyen adam» olarak yeniden sürülüyorlardı. Yabancı memleketlerden köylerine donenler, 1905fde işledikleri devrimci eylemlerden ötürü ^mahkemeye verilip hapse bile giriyorlardı.

Halkın tüm hoşnutsuzluk belirtilerine, ılımlı sosyalistlerin verecekleri tek bir cevap vardı: «Aralıkta toplanacak Kurucu Meclisi bekleyin». Fakat but kitleleri memnun etmiyordu. Kurucu Meclise evet ama, uğrunda Rus devriminin yapıldığı, kendileri için «Champs de Mars» toplu mezarlığında devrim şehitlerinin kokuştığı belirgin amaçlar unutuluyor muydu yoksa? Kurucu Meclis olsun olmasın, gerekli olan barış, toprak ve sanayinin işçi denetimi altına girmesiydi. Kurucu Meclis çağrısı çoğu kez ertelenmiş ve muhtemelen gene de ertelenecekti. Halkın, sonunda yatışacağı ve İstemlerini değıştireceğı umut ediliyordu, Her halde, sekiz aylık bir devrim süreci geçmişti ve bu da ender görülen bir şeydi.

Bununla birlikte, askerler, barış sorununu kaçarak çözümlemeyi deniyorlar, köylüler, şatoları yakarak büyük mülkiyetleri ele geçiriyorlar, İşçiler sabotaj ve grev yapıyorlardı. Sanayiciler, büyük toprak ağaları ve subaylar ise herhangi demokratik bir uzlaşmayı önlemek için tüm etkinliklerini kullanıyorlardı.

Geçici hükümetin siyaseti, etkisiz reformlarla amansız bir baskı arasında sallanıyordu. Sosyalist çalışma bakanının çıkarttığı bir kararname, işçi komitelerinin çalışma saatleri süresinde toplanmasını yasaklıyor, cephede muhalefetin kışkırtıcıları tutuklanın yor, sol gazeteler yasaklanıyor ve devrim propagandacıları ölümle cezalandırılıyordu. Kızıl koruyucuları silahlarından arındırmak için girişimler yapılıyor ve

26

düzeni koruyabilmek için Kazaklar taşra yörelerine gönderiliyordu.

Bu tetbirler, varlıklı sınıflarla işbirliğini gerekli gören ılımlı sosyalistlerle hükümete katılan liderlerinin de onayını alıyordu. Halk, programları barış, toprak, sanayinin denetimi ve bir işçi hükümeti olan Bolşevikler tarafına geçmek üzere onları bir anda terke-di verdi. 1917 Eylülünde anlaşmazlık iyice kızıştı. Ülkedeki büyük çoğunluğu Mçe sayan Kerenski ve ılımlı sosyalistler, varlıklı sınıflarla bir koalisyon hükümeti kurmayı başardılar. Sonuçta, Menşevikler ve Devrimci Sosyalistler halkm güvenliğini tümünden yitirdiler.

Ekim ortalarına doğru» «sosyalist bakanlar» adı altında «Raboçi Put'da» (İşçi Yolu) yayınlanan bir yazı, ılımlı sosyalistlere karşı halk kitlelerinin duygularım çok iyi dile getiriyordu:

işte yaptıkları hizmetlerin bir listesi:

Tsereteltî: General Poîovtsev'tn yardımtıyfe işçilerden silahlarını aldı, devrtmc-l işçileri susturdu, orduda ölüm cezasını uygulattırdı.

Skobelev: Kapitalist kârları m yüzde yüz vergilendirmek ^ibi b-ir niyetle ise başlamasına rağmen, sonunda, fabrifca ve atölye İşçi komitelerini dağılmak için girişimlerde bulundu.

Avksenttyev: Tarım komiteleri üyelerinden yüzlercesini hapsedtirdi ve İşçi, köylü gazetelerinin çoğunu kapattırdı.

Çernov: Fin Diyetinin dağıtılmasını emreden çar kararım imzaladı,

Savinkov: General Kornilovla birleşti. Petrograd't «vata~ tun kurtarıcısına» teslim

etmediyse de. bu, yalnızca kendisine bağlı olmayan olayların sonucudur.

Zarudnî; Ale*mskl ve Kerenski'nin onayıyla binlerce devrimci a&ker, işçi ve gemiciyi hapse gönderdi, Rus adaleti için Beyi is olayı kadar alçakça olan «Bolşevik» olayının tezgâhlan* masına yardım etti.

Nitûtin: Demiryolu işçileri karşısında adî bir polis gibi hareket etti.

Kerenski: Ondan söz etmemek daha iyi of ur. Zira yaptı ğt hizmetlerin listesi oldukça uzundur

Helsingfors'ta Baltık Denizi Filosu delegelerinin oluşturduğu bîr kurultay aşağıdaki şekilde başlayan bir kararı kabul etti:

27

Burjuvazi yararına yaptığı utafvmaz şantajlarla, büyük devrimi ve onurtfa birlikte devrimci fcitteteri küçük düşüren mace^ ra siyasetçisi «sosyalist» Kerenski'nin derhal hükümetten alın-masını istiyoruz.,.

Tüm bunlar, bolşeviklerin daha da sevgi kazanmasını sağlıyordu.

Torid sarayının duvarlarını coşkun bir deniz gibi döven asker ve işçi kalabalığının, imparatorluk Duma-sini istemeye istemeye iktidarı almaya zorladığı 1919 Şubatından beri, devrime tüm bu yön değiştirmeleri zorla kabul ettiren işçi, köylü ve askerlerden oluşan halk kitleleriydi. Bakan Milyukov'u deviren onlardı. Tazminatsız, toprak ihlâksız, halkların kendi kendilerini yönetme haklarını, Rus barışının bir teması gib? dünyaya haykıran da onların sovyetleriydi. Temmuz ayında, örgütlenmemiş olmasına rağmen, kendiliğinden gelen bir ayaklanma ile Torid sarayını basarak Sovyetlerin Rusya'daki hükümeti ele geçirmelerini isteyen de gene Proletarya idi.

Çok küçük bir siyasî topluluk olan Bolşevikler eylemin basma geçtiler. Fakat ayaklanma bir bozgunla başarısız kalınca, halk bunların karşısına çıktı. Lidersiz kalan birlikler, Petersburg Saint-Antoin varoşu Vyborg'a geri çekildiler, O zaman acımasız bir insan avı başladı.

Trocki, Kollantay ve Kamenev'i de içeren yüzlercesi hapse atıldı; Lenin ve Zinoviev yakalanıp mahkemeye verilmemek için saklanmak zorunda kaldılar; bolşevik gazeteler yasaklandı. Kışkırtıcı ve gericiler, bolşeviklerin birer Alman ajanı olduklarını söyleyerek öyle gürültü kopardılar ki bütün dünya sonunda buna inandı.

Fakat Geçici Hükümet, bu suçlamaları bir temele oturtamadı, Almanya ile bir olduklarını kanıtlayan belgelerin düzmece olduğu meydana çıktı. Bolşevikler, içlerinden altısı dışında, mahkemesiz uydurma bir kefaletle, hatta kefaletsiz, birer birer salıverildiler.

Sürekli olarak değişen bu hükümetin güçsüzlüğü ve kararsızlığı Bolşeviklere çürütülmez bir delil verdiğinden, haikm pek sevdiği savaş çığılığını yeniden atmakta gecikmediler: «Tüm iktidar Sovyetlere». Onları bu yola iten şahsî hırsları değildi; zira o zamanlar

28

Sovyetlerin çoğunluğu, en büyük düşmanları olan ılım-h sosyalistlerden oluşuyordu.

Eylem programlarını hemen çizdi verdiler: «işçi, köylü ve askerlerin en belirgin ve en basit hak istemlerini yerine getirmek». Böylece, aşın menşeviklerle devrimci sosyalistler burjuvaziyle uzlaşmaya gitmek için ter dökerlerken bolşevikler kitleleri hızla kendilerine kaydirdılar. Temmuzda hor görülen ve kova-lananlar, bu kez eylülde, Baltık denizcileriyle askerleri . ve başkentin işçilerini tümüyle ken<li davalarına kazandırıyorlardı. Bu açıdan, eylülde büyük kentlerdeki belediye seçimleri çok anlamlıdır, Menşevikler ve devrimci

sosyalistlerden seçilenler, hazirandaki yüzde yetmişten fazlasına karşılık bu kes yalnızca yüzde onsekizdiler.

Yabancı gözlemcileri şaşırtan bir olay da, Sovyet Merkezî Yürütme Komitesinin, Ordu ve Donanma Merkezî Komitelerinin, demiryolu işçileriyle PTT başta olmak üzere bazı sendika merkezî komitelerinin bolşe-viklere karşı yürüttükleri şiddetli muhalefetti. Fakat, bu merkezî komitelerin tümü, menşevik ve devrimci sosyalist taraftarlarının çoğunlukta olduğu yaz ortasında, ya da, daha önceleri seçilmişlerdi ve oluşumlarını değiştirebilecek her türlü yeni seçimleri de engelliyorlardı. İşçi ve asker Sovyetleri yasasına göre Rus Birliği kurultayının eylülde toplanması gerekiyordu. Fakat Tsik, Kurucu Meclisin iki ay sonra toplanacağını ve o zaman Sovyetlerin tüm yetkilerini devretmesi gerektiğini ileri sürerek kurultayı çağırmadı. Bununla birlikte bolşevikler, tüm yerel Sovyetlerde, sendikalarda, asker ve gemiciler arasında güçleniyorlardı. Köylü Sovyetleri ise, kırsal yörelerdeki kayıtsızlık içinde siyasî bilincin yavaş gelişmesinden, ve tüm bir nesil boyunca kırsal alanlarda yalnızca devrimci sosyalistlerin propaganda yapmalarından Ötörü tutuculuktan kurtulamamışlardı. Fakat, köylülerin arasında bile devrimci bir kanat oluşuyordu. Sol devrimci sosyalist kanadı yeni bir gurup oluşturmaya başladığı zaman, ekim ayında köy devrimciliği gözle görülebilir duruma geldi.

Buna paralel olarak da, gericiliğin yeniden canlanmaya başladığını veren işaretler de az değildi. Örneğin, Petrograd'da Troçki Tiyatrosunda oynanan «Ça-rın Cinayetleri» komedisi, bir gurup monarşist tarafından yarıda kesilerek basılmış ve oyuncuları çara hakaretten dolayı linç edilmekle tehdit edilmişlerdi. Bazı gazeteler bir «Rus Napolyonu» istiyorlar, JEnteî jantsıya burjuvaları ise, işçi sovyet temsilcilerini (ra-boçiye debutatı) köpeklerin temsilcileri (Sobatçye de-putatı) olarak adlandırıyorlardı.

15 Ekim günü, siyasî görüşleri Kadelerin tarafında olan «Kus Rockfelleri», büyük kapitalist, Stefan Ge-orgeviç Lianazov'la bir görüşme yaptım.

Bana «devrim bir hastalıktır» dedi. Hasta bir çocuğun, yürümesine yardım etmek, ya da, iyileşmesini sağlamak için nasıl müdahale etmek gerekirse yabancı güçlerin de ergeç müdahalesi gerekir- Kuskusuz ki ilaçların en iyisi değildir bu, ama milletler kendi içlerinde yuvalanmış bolşevik tehlikesine ve «dünya devrimi», «proletarya diktatörlüğü» gibi bulaşıcı fikirlerin yayılmasına karşı ilgisiz kalamazlar. Bu müdahalenin kaçınılmaz olmaması için tek şans vardır. Ulaşımda bir moral çöküntüsü görülmekte, fabrikalar kapanmakta, Almanlar ilerlemektedir. Açlık ve bozgun belki Rus halkının aklını başına getirir...

Liazonov, sanayici ve tüccarların fabrika komitelerinin varlığını asla kabul etmeyeceklerine ve ne olursa olsun fabrika yönetimine işçilerin katılmasına müsaade etmeyeceklerine olan inancım kendine özgü bir enerjiyle belirtti.

— «Bolşeviklere gelince; Haklarından gelmek için iki yol vardır. Askerî kumandanlığın, kanunu hiçe sayan bu baylardan bizi kurtarabilmesi için, Petrograd'ı boşaltmak ve sıkıyönetim ilan etmek, ya da, ikinci seçenek olarak, hayalci en ufak eğilimler gösterdiği zaman Kurucu Meclisi silah zoruyla dağıtmak.»

Korkunç Rus kışı yaklaşıyordu. İş adamlarının, ş, Rusya'nın en iyi dostu olmuştur hep. Belki de bizi devrimden gene o kurtarır.» dediklerini işitiyordum. Her yönü buzların kapladığı cephede, heyecanlarını yitirmiş ordular, açlıktan Ölmeye devam ediyor, ulaşım araçları bozuluyor, yiyecekler azalıyor ve fabrikalar kapanıyordu. Umutsuzluk içindeki kitleler,

burjuvazinin cephede bozgunluklar yaratarak halkın davasını sabote ettiklerini ileri sürüyorlardı. Kornilov'un

30

açıktan açığa «Ülkenin görev bilincine yeniden varabilmesi için Riga'nın elden çıkarılması gerekecek midir?» diye sormasından sonra Riga terkediliyordu.

Amerikalılar için, sınıf savaşının böylesine aşırı uçlara ulaşması anlaşılabilir bir tutumdur.

Fakat Ku-%ey cephesinde, askerî bir bozgunu, asker komiteleriyle beraber çalışmaya yeğ tutan subaylara bizzat rastladım. Kade partisinin Petrograd seksiyonu şefi, bana, ekonomik çöküntünün, devrimi küçültmeyi içeren bir kampanyaya dahil olduğunu söyledi. İsmi yazmamaya söz verdiğim müttefik bir diplomat da bu olayı doğruladı, Karkov yakınlarında kömür madenlerinin ateşe verildiğini ve sahipleri tarafından ocakların su baskınlarına açıldığını, Moskova'da tekstil mühendislerinin, fabrikaları terketmeden önce makineleri kullanılamayacak duruma getirdiklerini ve demiryolu memurlarının, lokomotiflere sabotaj yaparken işçiler tarafından suç üstü yakalandıklarını biliyordum.

Zengin sınıfların çoğu, Almanları, devrime, hatta geçici hükümete yeğ tutuyor ve bunu kimseden gizlemiyorlardı. İçlerinde yaşadığım Rus ailesinde, yemek yerken, hep kanun ve düzen getirecek olan Almanların gelişinden söz ediliyordu. Moskovalı bir tüccarın evinde geçirdiğim bir gecede, çay içilirken, hazır bulunanlara, Giyom'u mu yoksa Bolşevikleri mi yeğ tuttukları sorulduğunda, bir kişiye karşı on kişi Giyom diye cevap verdiler.

Spekülatörler, genel başıbozukluktan yararlanarak

yiğdikları paraları ya akıllamaz içki alemlerinde har-' cıyorlar ya da devlet memurlarına rüşvet olarak dağıtıyor, gizlice yaptıkları yiyecek ve yakacak stoklarını kaçak olarak îsveç'e ihraç ediyorlardı. Devrimin ilk dört ayında, Petrograd'da büyük belediye mağazalarındaki yiyecek rezervleri hemen açıkça yağma edilmiş ve iki senelik buğday stoku bir aylık gereksinimin altına düşmüştü. Geçici hükümetteki son levazım bakanının resmî raporuna göre, yarım kilosu Vladivostok* da toptan iki rubleye alınan kahve Petrograd'da tüketiciye 13 rubleye satılıyordu. Büyük kentlerin tüm mağazalarında tonlarca giyecek ve yiyecek vardı ama bunları yalnızca zenginler satın alabiliyordu.

:tı

Bir taşra şehrinde, Rusların kendilerine bostan hırsızları dedikleri spekülatörlerden oluşan bir aile tanıdım. Üç erkek çocuk, rüşvet yoluyla askerlikten kaçmışlardı. Bir tanesi yiyecek karaborsacılığı yapıyor, diğeri, Lena madenlerindeki altın kanunsuz yoldan esrarengiz Finlilere satıyor, diğeri ise, yerel kooperatifleri besleyen bir çikolata fabrikasının önemli hisselerini ele geçirdiğinden, gereksinim duyduğu tüm malları kendisine vermeleri koşuluyla, kooperatiflere satış yapıyordu. Böylece, halk, karneyle siyah bir ekmeğin dörtte birini zor bulurken, onun evinde francala, geker, çay, pasta ve tereyağı bulunuyordu. Soğuk ve açıktan bitkin düşen askerler artık cephede tutunamadıkları zaman, bu ailenin ne büyük bir acıyla «bu korkaklara» sövüp saydıklarını iğitmek gerekirdi, Rus olmaktan ne utanç duyuyordu bu aile ve evinde bul-dukları yiyecek stoklarına el koyan bu bolşevikler ne yaman haydutlardı!

Dıştaki bu kokuşmuşluğun altında, II. Nikola'nı düşüşünden arta kalan eski zamanın gizli güçleri ise esrarengiz ve yoğun çalışmalarını sürdürüyorlar, ünlü Okrana'nın ajanları çar için çara karşı, Kerensi için ya da Kerenskiye karşı kim para verirse onun emrinde çalışıyorlardı.

«Siyah yüzler» gibi çeşitli yeraltı örgütleri, hangi biçim altında olursa olsun, karşı devrimin başarısı için eylemlerde bulunuyorlardı.

Bu yarım yamalak çirkin gerçeklerin ve kokuşmuşluğun içinde bolşeviklerin her gün daha işleyici, aydınlık notası duyuluyordu: ^Tüm yetkiler sovyetlere! Tüm iktidar, milyonlarca işçi, asker ve köylünün doğrudan seçtiği temsilcilere! Toprak, ekmek ,anlamsız savaşa son, gizli diplomasiye, karaborsaya, dönecliğe son. Devrim ve onunla birlikte halkların davası tehlikede».

Şubatın ilk günlerinde proletarya ile burjuvazi ve Sovyetlerle hükümet arasında başlayan mücadele en üst noktasına varmak üzereydi. Bir sıçrayışta ortaçağdan yirminci yüzyıla geçen Rusya, sarsılan dünyaya iki devrim sahneliyordu: birbirleriyle ölüm kalım savaşına girmiş siyasî devrim ve sosyal devrim.

Açlık ve düş kırıklığı ile geçen bu kadar aydan sonra Rus devrimi ne büyük bir canlılık gösteriyordu. Burjuvazi kendi Rusya'sını daha iyi tanımalıydı, Sö-

32

zütü etmekten zevk aldığı «devrim yorgunluğu* hiç bir yerde görülüyordu.

Geriye bakıldığı zaman Ekimden önceki Rusya başka bir çağa aitmiş gibi görünür ve inanılmaz ölçüde tutucu zannedilir. Bununla birlikte yaşamın daha hızlı yeni akıntısına çabucak alışveriş. Rus siyaseti sola doğru öylesine'bir atılım yaptı ki Kade partisi halk düşmanı olarak kanun dışı bırakıldı; Kerenski bir «karşı devrimci» olarak bilindi; Tseretelli, Dan, Lieber, Gotz ve Avksentiyevev gibi ılımlı sosyalist liderler, kendi taraftarlarına fazla gerici olarak gözüktüler, Çernov ve Maksim Gorki gibileri bile sağ kanada itildiler.

1917 eylülünün yarısına doğru, gurup halinde İngiliz elçisi Sir George Buchanan'ı ziyaret eden bazı sosyalist devrimci şefleri, kendilerinin çok sağda göründüklerini ileri sürerek elçiye bu ziyaretten kimse-ye söz etmemesini rica ettiler.

Sir George ise «geçen sene hükümetim, tehlikeli bir biçimde solda yer aldığından Milyukov'u görmemem için bana emir vermişti. Onu düşünüyordum» diyerek durumun çelişkenliğine işaret etti.

Eylül ve Ekim, özellikle Petrograd'da en berbat iki aydır. Bu kısacık günler boyunca gri ve alçak bir göğün altında, yağmur durmadan yağarak her şeyi iliklerine dek ıslatır. Belediye hizmetlerinin durumundan ötürü her zamankinden çok daha kötü yollarda, kalın, kaygan, yapışkan ve ağır çizme izleriyle kaplı çamur deryasında bocalanır. Soğuk vt nemli bir rüzgâr yüzleri kamçılayarak Finlandiya körfezinden bir fırtına gibi eser ve dondurucu bir sis dalgası sokaklarda kol gezer durur. Geceleri, kısıntı olsun diye ve zeplin korkusundan, sokak fenerleri yer yer yanar. Evlerde elektrik, akşam altıdan gece yarısına kadar vardır, mumun tanesi yarım dolardır, petrol ender bulunur ve bu yörelerde gece öğleden sonra üçten, ertesi gün ona dek sürer. Hırsızlık ve soygun çoğaldığından, evlerde erkekler dolu tüfeklerle ve sıra ile nöbet tutmaktadır. Geçici hükümet zamanında Petrograd'da sürdürülen yaşantı bundan öte bir şey değildir.

Haftadan haftaya yiyecekler azalmaya başlıyordu. Günlük 750 gr. olan tayın 500 gr.'a indirilmiş, sonraları 300, 250 ve 125 gr. kadar düşmüştü. Daha Derki günlerde ise tüm bir hafta, ekmeksiz geçirildi. Ay-

Dünyayı Sarsan On Gün/F: 3

33

da bir kilo seker hakkı olmasına rağmen, halk onu bile güç buluyordu. Bir kalem çukolata ya

da yarım kilo tatsız tussuz karamela, her yerde 7 ilâ 10 rub-leye, yanı en azından bir dolara satılıyordu. Süt, kentteki çocukların ancak yarısına yetiyordu. Evler ve oteller aylar boyunca yüzünü bile görmediler sütün. Meyve mevsiminin tam ortasında, sokak köşelerinde elma ve armutların tanesi bir rubleden biraz daha az bir fiyata satılıyordu.

Süt, ekmek, şeker ya da tütün satın alabilmek için, buz gibi bir yağmurun altında saatlerce kuyruk yapmak gerekiyordu. Gece toplantılarından dönerken, bazılarının kollarında çocukları olduğu halde, çoğunluğunu kadınların oluşturduğu bu kuyruklara gün ağarmadan önceleri çok rastladım. Cariyle, «Fransız Dev-rimiü» adlı yapıtında, Fransız halkını kuyruk yapmaya çok yetenekli bir halk olarak tanımlar. Rusya, bu yönteme «kutsal Nikola» zamanında geçerek 1917 yatına dek aralıklarla alışkanlığını sürdürmüş ve o tarihten sonra da kuyruk, yaşantısının normal uygulamalarından biri olmuştu- Sert Rus kışında, Petrograd sokaklarının buz gibi kaldırımlarında gün boyu ayakta duran bu yırtık pırtık insanları bir düşleyin. Ekmek kuyruklarında, Rus halkının mucizeye dek yumuşak sabrını taşıran acı ve keskin hoşnutsuzluk notasına çok rastladım.

Tiyatrolar, pazarları da olmak üzere her gece oyunlarını sürdürüyorlar. Karsavina, Marie tiyatrosunda, yeni balede dans ediyor ve dansa deli gibi tutkun tüm Rusya otıu görmeye geliyordu. Şalyapin aryasını geçiyor, Meyerhold'un sahneye koyduğu «Korkunç İvanT in Ölümü» yeniden oynanıyordu. Bu temsillerden birinde, «Saray subayları okulundan» tören giysileri içinde bir öğrencinin her perdeden sonra, kartalları sökülmiş, bomboş çarlocası karşısında hazırola geçtiğini anımsıyorum. «Krivoie Zerkalo», Şnitzler'in Reigen'ini pek tantanalı biçimde sahneye koymuştu.

Ermitage ve diğer galerilerin koleksiyonları Moskova'ya gönderilmelerine karşın, her hafta resim sergileri açılıyordu, «Entelejantsıya» kadınları, sanat, ede* biyat, modern felsefe üzerine yapılan konferanslarda kalabalıktan itişip kakışıyordu. Mevsim, özellikle tasavvuf şarlatanlarıyla renklenmiş, Rusya'da ilk kez

34

kabul edilen «kurtuluş ordusu», dinleyicileri eğlendirdiği kadar şaşırtan kutsal toplantılarım ve mitinglerini duyuran bildingelerini duvarlara asıyordu.

Böyle zamanlarda, eskiden olduğu gibi, alışlagelmiş yaşantılar devrimi olabildiği kadar görmezlikten gelerek sürdürülüyor, ^ şairler, devrim dışında her konuda şiirlerini yazıyor, gene realist ressamlar devrim dışında ortaçağ Rusya'sından sahneler sergiliyorlardı.

Taşranın genç kızları Fransızca öğrenmek ve seslerini eğitmek için başkente geliyor, genç ve pırıl pırıl subaylar, otel salonlarında, altm işlemeli kırmızı başlık-lariyle, zengin işlemeli Kafkas kılıçlarını gezindiriyorlar, yüksek memur karıları öğleden sonra çaylı toplantılara katılıyor, her biri manşonunun içinde parlak taşlarla süslü altın ya da gümüşten şeker kutusuyla yarım dilim ekmeği de beraberinde getiriyor, çarın dönüşünü, Almanların gelişini, sonunda da hizmetçi sorununu çözecek her yolu diliyorlardı* Dostlarımdan birinin kızıt bir gün, tramvaydaki bilekçi kadın kendisine «yoldaş* dediği için, kızgınlığından küplere binmiş bir halde eve dönmüştü.

Büyük Rusya, acılar içinde yeni bir dünya doğuruyordu. Hayvanlar gibi davranılan ve paraları verilmeyen hizmetçüer kaçıp kurtuluyorlar, o zamanlar bir çift papuç yüz rubleden fazla olduğu ve hizmetçi aylıkları da otuzbeş ruble civarlarında olduğundan, kuyruğa girerek papuçlarını eskitmeyi reddediyorlardı. Bu yeni Rusya'da, tüm kadın ve erkekler oy

kullanıyor, işçi sınıfı, alışılmamış heyecanlı haberler veren kendi günlüklerini okuyordu. Sonra, Sovyetler vardı, sendikalar vardı. İzvoşikler bile Petrograd Sovyetinde temsil ediliyorlardı ve kendi sendikalarına sahiptiler. Lokanta ve otel garsonları Örgütlenmiş, artık bahşış kabul etmiyorlardı. Lokanta duvarlarında, «bahşış kabul edilmez» ya da «Bir insan, başkalarına masada hizmet ederek hayatını kazanıyor diye, bahşış vererek ona hakaret edilmez» gibi yazılar görölüyordu.

Cephede askerler, subaylara kargı kavgalarını sür~ duruyor ve komitelerde kendi kendilerini yönetmeyi öğreniyorlar, atölyelerde, eşsiz birer örgüt olan fabrika komitelerinde tecrübe ve güç ediniyorlar, eski düzene karşı savaşta tarihî görevlerinin bilincine varıyorlardı. Tüm Rusya okuma öğreniyordu. Siyaset, ekonomi, ta-rifi okuyordu; zira halk öğrenmeye gereksinim duyuyordu. Her kentte, hemen her köyde ve tüm cephede her siyasi fraksiyonun kendi bir, ya da birçok günlüğü vardı. Binlerce örgüt, yüzbinterce broşürü ordudat köy lerde, fabrikalarda ve sokakta dağıtıyordu. Uzun sü-redenberi frenlenmiş eğitim susuzluğu devrimle birlikte gerçek bir sayıklama sürecine girmişti* Yanhzca Smolny enstitüsünden her gün ilk altı ay boyunca tonlarla eser çıkıyor, arabalarla, vagonlarla ülkeyi doyurmaya gönderiliyordu. Doymak bilmez Rusya, kızgın kumun suyu emmesi gibi içiyor, içiyordu. Ama bunlar, garip romanlar, yalan katılmış tarihler, hafifletilmiş din kitapları ya da ahlâk çöküntüsünü hazırlayan ucuz edebiyat değil, tam tersine, ekonomik ve toplumsal teoriler, felsefe, Tolstoy, Gogol ve Gorki'nin yapıtlarıydı. Şu konuşmalar ne de büyük rol oynuyordu! Carly-le'nin Fransa konusunda söz ettiği «hitabet selleri,» kışlalarda, sendika merkezlerinde, Sovyet toplantı salonlarında, kulüp, okul, sirk ve tiyatrolardaki konuşmalar, tartışmalar ve konferanslar yanında çocuk oyuncağı kalırdı. Fabrikalarda, siperlerde, köy meydanlarında mitingler yapılıyordu. Konuşmaların uzunluğuyla ilgisiz, ama herkese aynı dikkati göstererek kırkbin Putilov işçisinin sosyal demokrat, devrimci sosyalist, anarşist ve diğer konuşmacıları dinlemeye gitmesi ne gözalcı bir manzaraydı. Aylar boyunca Petrograd, ve tüm Rusya'daki sokak köşeleri birer halk kürsüsü olmuştu. Trenlerde, tramvaylarda, her yerde kendiliğinden bir tartışma oluşu veriyordu.

Bir sürü kurultay ve konferans, iki kıtanın insanlarını birbirlerine karıştıırıyordu: Milletler, zemstvoslar, kooperatifler, din adamları, köylüler, siyasî parti kurultayları, Petrograd Demokratik Konferansı, Moskova Milli Konferansı, Rus Cumhuriyeti Konseyi. Petrog-rad'da üç ya da dört kurultay birlikte toplanıyor, konuşma süresini sınırlama önerileri aynı biçimde rette-diliyor, herkez içindeki düşüncelyi serbestçe karşısındakilere aktarabiliyordu. Rigamn gerisinde, 12.'nci ordunun bulunduğu cepheye gittik bir gün. Ayakları çıplak, solgun benizli insanlar, siperlerdeki kurumak bilmeyen çamurların içinde ölüp gidiyorlardı.

Yaklaş tiğimizda, kasılmış

36

yüzleri, giysilerinin yırtıklarından gözüken soğuktan morarmış derileriyle doğrularak «okuyacak bir şeyler getirip getirmediğimizi» sordular hırsıyla.

Değişiklik, binlerce işaretle belir ginleşiyordu: Alek-sandre Tiyatrosu'nun önündeki büyük Katerina heykeli, elinde küçük bîr kırmızı bayrak taşıyor, tüm resmî binalarda, biraz solgun olmalarına rağmen aynı bayraklar dalgalanıyordu. Çarlık kartal ve işaretleri her yerde koparılmış ya da üzerleri örtülmüştü. Korkunç gorodovoi (kent çavuşları) yerini, sokaklarda

silahsız gezen iyi yüzölçü milislere bırakmıştı. Bununla birlikte, bir sürü eski töreler de etkinliklerini sürdürüyorlardı.

Örneğin, Büyük Petro'nun demir elleriyle Rusya'ya zorla kabul ettirdiği «Rütbeliler tablosu» hâlâ yürürlükteydi. Liseli öğrencilerle birlikte hemen herkes, omuzluklarda ve düğmelerde imparatorun işaretleri bulunan resmî üniformaları giyiyordu. Akşamın beşine doğru sokaklar, kışla görünüşlü resmi binalar ve uçsuz bucaksız bakanlıklardaki işlerinden dönen itaatkâr yüzölçü, koltuk altlarında çantalarını taşıyan, üniformalı ihtiyar insanlarla dolup taşıyordu. Kuşkusuz ki, rahat bir emeklilik ve belki de bir Sainte-anne madalyasıyla birlikte, özlenen bir özel müşavirlik ya da bir kolej müdür yardımcılığı koparabilmek için üst düzeydeki memurlardan kaçının ölmesi gerektiğini hesap ediyorlardı.

Senatör Sokolov'un devrimin en kızgın günlerinde, Senatodaki bir oturuma sivil olarak gittiği ama çarın hizmetkârlarına ait zorunlu giysiyi taşımadığı için içeri sokulmadığı da anlatılmaktadır.

Üzerinde, Rus kitlelerinin gerçekleştireceği ve büyük ayaklanmanın oluşacağı zemin budur —çürümek-te olduğu kadar kaynamakta da olan bir millet—...

İKİNCİ BÖLÜM

FIRTINA YAKLAŞIYOR

Eylül ayında, general Kornilov, kendisini Rusya'nın askerî diktatörü olarak ilân etmek niyetiyle Petrograd üzerine yürüyordu. Hemen arkasında, devrimin üzerine çullanmaya hazır, burjuvazinin demir eldivenli elini görmek zor değildi. Birkaç sosyalist bakan satılmıştı, bizzat Kerenski bile şüphe altındaydı. Ait olduğu Devrimci Sosyalist Partisi Merkez Komitesi tarafından açıklamalarda bulunmaya davet edilen Savİnkov, red cevabı vermesi üzerine, partisinden çıkarıldı. Kornilov asker komitelerince tutuklandı. Generaller ordudan uzaklaştırılıp, bakanlar da görevlerinden alınınca, kabine düştü.

O zaman Kerenski, burjuva kade partisini içeren yeni bir hükümet kurmayı denedi. Üyesi olduğu Devrimci Sosyalist Parti, Kaderleri hükümet dışı bırakmayı emredince, sosyalistlerin İsrarı halinde istifa etmekle etrafı tehdit ederek bu emre karşı çıktı. Fakat halkın kızgınlığı öylesine büyüktü ki ona karşı gelmeye cesaret edemedi. Yeni bir çözüm yolu bulununcaya dek Kerenski'nin başkanlık ettiği beş eski bakandan oluşan bir direktuar iktidarı yüklendi.

Kornilov olayı, ılımlılarla gerçek sosyalistleri aynı savunma düzeyinde birleştirdi. Devrimi destekleyen unsurlar önünde sorumlu yeni bir hükümet isteniyordu. Tsik, halk örgütlerini eylülde Fetrograd'da toplanacak demokratik bir konferansa delege göndermeye davet etti.

Tsik içinde hemen üç fraksiyon ortaya çıktı. Bolşevikler

vikler, Rus Birliği Sovyet Kurultayının toplanmasını ve iktidarı bunların ele geçirmesini istiyorlardı, Çernov* un idaresi altındaki Merkez Sosyalist Devrimciler, Kam-kov ve Spridonova'nın yönettiği Sol Sosyalist Devrimci-ler, Martov'un güdümündeki Enternasyonalist Menşevikler ve Bogdanov ^le Skobelev'in idaresindeki Merkez Menşeviklerle birleşerek arı bir sosyalist hükümet İstediler. Menşeviklerin sağ kanadının başı olan Tsere-telli, Dan ve Lieber, sağ sosyalist devrimcileri temsil eden Avksentiyeve de Gotz ile birlikte varlıklı sınıfların yeni hükümete katılmaları gereği üzerinde duruyorlardı. Bolşevikler, Petrograd sovyetinde hemen hemen ivedilikle çoğunluğu ele geçirdiler» Arkasından Moskova, Kiev, Ödesa ve diğer kentlerdeki Sovyetlerde de çoğunluğu sağladılar.

Tsik'e egemen olan Menşeviklerle, Sosyalist Dev* rimciler bundan ürkerek, Kornilov'un LeüVden daha az tehlikeli olduğuna hükmettiler. Kooperatif kuruluşlarıyla diğer tutucu örgütlerin temsilci sayılarını çoğaltarak Demokratik konferanstaki delege dağılımını değiştirdiler. Bu temsilci toplama işleminden sonra bile, Meclis, kadeleri içermeyen bir koalisyon hükümetini önceleri kabul etmesine karşın, Kerenski'nin istifa tehdidi ve cumhuriyetin tehlikede bulunduğunu ilân eden ılımlı sosyalistlerin çaldığı tehlike çanları karşısında Konferans zayıf bir çoğunlukla burjuvaziyle koalisyon yapılması ilkesi yönünde oy kullanarak, Rus Cumhuriyeti Geçici Konseyi adı altında, kanun yapma gücünden yoksun bir çeşit danışma parlamentosunun kurulmasını onayladı. Yeni kabinede iktidarı gerçekte yüklenenler, varlıklı sınıflardı ve Cumhuriyet Konseyinde de, sayılarıyla ters orantıda sandalye ele geçirdiler.

Gerçekte Tsik, Sovyetleri temsil edemez duruma gelmiş ve Eylülde toplanması gereken yeni Sovyet Rus Birliği Kurultayının çağrılmasına haksız olarak karşı çıkmıştı» Ne kurultayı toplamaya, ne de toplantı çağrısına izin vermeyi düşünüyordu. Resmî organı Izvestia, (haberler) Sovyetlerin eylemlerine son verileceğini ve yakında dağıtılacaklarını üstü kapalı olarak bildiriyordu. Gerçekten, yeni hükümet, programının bir maddesi olarak, sorumsuz örgütlerin, başka bir deyimle, sovyet-îerin tasfiye edileceğini söylüyordu.

Bolşevikler, Sovyetleri 2 kasımda Petrograd'da top-
39

lantıya çağırarak ve onları iktidarı ele geçirmeye davet ederek cevap verdiler. Aynı zamanda, halka ihanet eden bir hükümete katılmayı red ettiklerini bildirerek Cumhuriyet Konseyinden çekildiler.

Fakat, Bolşeviklerin ayrılmasıyla zavallı Konsey barışa kavuşamadı. Eylem serbestisini ele geçiren varlıklı sınıflar daha çok küstahlastılar, Kadelere, Hükümetin Rusya'da kanunen cumhuriyeti ilân etmeğe hakkı olmadığını bildirdiler. Bu arada, asker ve denizci komitelerine karşı sert tetbirler istiyorlar ve Sovyetleri suçluyorlardı. Meclisin karşıt ucundaki enternasyona * list Menşeviklerle, Sol Devrimci Sosyalistler, ivedi olarak barış anlaşması yapılmasını, toprakların köylülere verilmesini ve sanayinin işçiler tarafından denetlenmesini istiyorlardı. Bu ise, bir bolşevik programı idi.

Martov'un kadelere cevap verdiği gün ben de oradaydım. Ölüm derecesinde hasta bir durumda, kürsünün üzerinde iki büklüm olarak ve parmağını sağdaki sıralara doğru sallayarak, kısık bir sesle şöyle konuşuyordu: — Bize yenilgici diyorsunuz. Ama gerçek yenilgici-ler, barış yapmak için daha uygun bir zamanı bekleyenler, Rus ordusu dağılıp tükendiği ve Rusya'nın çeşitli emperyalist guruplar arasında bir pazarlık konusu olacağı zamana dek barışı ertelemek isteyenlerdir. Rus halkına, burjuvazi yararlarını dikte ettirdiği bir siyaseti zorla kabul ettirmek istiyorsunuz. Barış sorunu ivedilik göstermektedir. Alman ajanları diye adlandırdığınız Zimmerw aidi en fl erin boşuna çalışmadığını ve tüm ülkelerde demokratik kitlelerin bilinçlenmesi için uğraştığını öğreneceksiniz...

Menşevikler ve Devrimci Sosyalistler bu iki aşırı uç arasında sallanmakta ve kitlelerin büyüyen hoşnutsuzluğu karşısında zorunlu olarak sola doğru kaymaktaydılar. Derin bir düşmanlık, Konseyi birbirleriyle bir daha uyuşamayacak guruplara bölüyordu.

Uzun süreden beri beklenen Paris Müttefiklerarası Konferansının toplanacağı haberi

üzerine, dış siyaset sorunu ortaya atıldığı zaman Rusya'daki durum bu idi. Teorik olarak, Rusya'daki tüm sosyalist partiler, olabildiği kadar acele ve demokratik bir temeli olan barıştan yanaydılar. 1917 Mayıs'ında, o zamanlar Menşevik ve Devrimci Sosyalistlerin egemen olduğu Pet-

40

rograd Sovyeti, Rus başının ünlü koşullarını bildirmiş ve savaş amaçlarının tartışılması için müttefikler arası bir konferansın toplanmasını istemişti. Adı geçen konferansın ağustosta yapılacağı öngörülmüşken, önce eylüle, sonra ekime ertelenmiş ve sonunda 10 kasımda karar kılınmıştı.

Geçici hükümet,* gerici bir asker olan general Alek-siev ile dışişleri bakan Tereşçenko'yu delege olarak göstermiş, Sovyetler ise Skobelev'i seçerek, kendisine, ünlü NAKAZ olarak adlandırılan, etraflı talimatları vermişlerdi. Geçici hükümet, Skobelev ve nakaza karşı çıkmış, yabancı elçiler protestolarda bulunmuşlar ve sonunda fionar Law, Avam Kamarasında kendisine sorulan bir soru üzerine soğuk bir biçimde: «Bildiğim kada-riyle, Paris Konferansı savaş amaçlarını değil, yalnızca savaşa değgin metodları tartışacaktır» demişti.

Tutucu Rus basını, bunun üzerine, sevinç çığlıkları atmış, Bolşevikler ise «Uzlaşma taktikleri Menşevik-lerle Devrimci Sosyalistleri nerelere götürdü. Görün de, öğrenin» diye bağışmışlardı,

■Bin kilometreden fazla tüm cephe boyunca Rus ordusunun milyonlarca askeri, kabağan dalgalar gibi hareketleniyor ve başkentin üzerine «Barış, barış» diye haykıran yüzlerce delegasyonlar yolluyordu.

Sayılan her gece artan ve tüm kentin her yanında yapılan halk mitinglerinden birinde hazır bulunmak için nehri geçerek modern sirke gittim. İnce bir tele asılı beş küçük ampulün aydınlatdığı çıplak ve soğuk bir amfiteatrdaki tavana kadar uzanan pis sıralar üzerinde, askerler, gemiciler, işçiler, kadınlar, sanki hayatları tehlikedeymiş gibi hepsi dikkat kesilmişlerdi. 548'nci Tümenden bir asker şöyle konuşuyordu:

— Arkadaşlar, iktidardakiler bizden özveri üstüne özveri isteyip, her şeyi ellerinde bulunduranları rahat bırakıyorlar.

Almanya ile savaş, halindeyiz. Alman generallerinden gelip bizim Genel Kurmayda çalışmalarını istiyor muyuz? Kapitalistlerle de savaş halindeyiz ama onların bizi yönetmelerine katlanıyoruz.

Asker, ne için ve kimin için döğüşüğünü bilmek istiyor, istanbul için mi, demokrasi için mî yoksa kapitalist haydutlar için mi? Devrim için savaştığımı kanıtlayın bana, yürüyeyim ve beni ölümle tehdit etmeye bile gerek kalmadan döğüşeyim.

41

Toprak köylülere, fabrikalar işçilere ve iktidar sov-yetlere geçince, bizim de savunacak bir şeylere sahip olduğumuzu ve onları kurtarmak için döğüşüğümüzü öğreneceğiz.»

Kışlarda, fabrikalarda, sokak köşelerinde yorulmak bilmeyen asker konuşmacılar savaşın sona erdirilmesini istiyor ve eğer hükümet barış lehinde enerjik bir girişimde bulunmazsa askerlerin siperleri terk ederek evlerine döneceklerini bildiriyorlardı. 8 nci Ordu sözcüsü şöyle konuşuyordu: «Zayıfız, taburumuzda birkaç asker kaldı. Bize yiyecek, ayakkabı, taze kuvvet göndersinler, yoksa siperler bomboş kalacak yakında. Ya barış yapılsın, ya da bize baksınlar. Hükümet ya savağa bîr son versin ya da orduya göz kulak olsun.

Bir diğeri de 46 ncı Sibiryâ Topçu Alayı adına şöyle konuştu;

— Subaylar komitelerimizle çalışmak istemiyor, bizi düşmana satıyor, adamlarımıza ölüm cezası uyguluyorlar ve bu karşı devrim hükümeti de kendilerini destekliyor.

«Devrimin barış getireceğini umuyorduk, ama şimdi hükümet bundan söz açmamızı bile yasaklıyor ve bize ne yiyecek veriyor ve ne de döğüşmek için silah...»

Bu arada, Rusya'nın zararına yapılmış barış dedikoduları da Avrupa'dan yayılmaktaydı. Fransa'daki Rus birliklerine yapılanlar hakkındaki haberler de hoşnutsuzluğu arttırıyordu. Birinci alay, tıpkı Rusya'da yapıldığı gibi subaylarının yerine asker komitelerini geçirmek istemiş ve Selanik'e gitmeyi rettederek memlekete gönderilmeyi istemiş, karşılığında etrafı sarılarak aç bırakılmış, sonradan topçu ateşine tutulmuş ve çoğu da Ölüp gitmişti. 29 Ekim günü, barışa susamış ve iliği kemiği kurumuş tüm ülkenin büyük bir huzursuzluk içinde beklediği hükümetin dış politikasına ilişkin Tereşçenko'nun yapacağı beyanatı dinlemek için Marie sarayında Cumhuriyet Kongresinin toplandığı kırmızı renklerle donatılmış beyaz mermerli salona gittim.

Temiz giyinmiş, yumuşak yüzlü, elmacık kemikleri çıkık, uzun boylu genç bir adam tatlı bir sesle, iyice etiid edilmiş, temkinli, ama hiç bir anlam taşımayan bir nutuk okuyordu..

Müttefiklerin yardınıyle Alman militarizminin ezilişine, Rusya'nın «milli menfeatlerbne ve Skobelev'e verilmiş Nakaz'ın yarattığı şaşkınlık üzerine kurulu bîr dizi lâf salatasıydı bunlar. Ve nutkunu da herkesçe bilinen aynı nakarat üzerine bitirdi:

— Rusya büyük bir güçtür. Ne olursa olsun Rusya büyük kalacaktır. Onu savunmak, büyük bir idealin savunucuları ve büyük bir milletin çocukları olduğumuzu kanıtlamak hepimizin görevidir,...

Kimse hoşnut kalmamıştı. Gericiler, kuvvete dayalı emperyalist bîr politika istiyorlar, demokratik partiler ise hükümetten barışı bir an önce getireceğine ilişkin söz koparmaya bakıyorlardı,

Petrograd Bolşevik Sovyet organı oan «Roboçi Solda t», «işçi ve askerî», bir sayısında şöyle yazıyordu:

HÜKÜMETİN SİPERDEKİLERE CEVABI

İşXet Bakanlarımızdan en az konuşkanı TerescenkoYıun, Savaş ve Barış anlaşması konusunda hatka ve orduya verdiği cevap:

1 — Müttefiklerimize sıkı sıkıya bağlıyız (Halklara değil de, hükümetlere)

2 — Bir kış savacının olanak ve olanaksızlığı konusunda tartışmak demokrasiye ait değildir. 6u sorun müttefiklerimizin hükümetlerince çözülecektir,

3 — 1 Temmuz taarruzu yarar I» ve çok başarı t« olmuştur, (Sonucunda neJer oldu? Bîr kelime bile yok bundan)

4 — Söylendiği gibJ, mültefikienmizin bize ilgisiz kaldıkları doğru değildir. Bakan bu konuda kesin beyanatta bu-furrmuştur. (Beyanatlar mı? Ama ya olaylar? Ya ingiliz donanmasının durumu? Karşı devrimci General Gurko üle İngiltere Kralı arasında geçen konuşmalar? Bakan bunlardan hiç söz «tmiyor.)

5 — SkoboJev'e verilen Nakaz hiç de İyi olmamıştır. Ne Rus diplomatlarının ve ne de Müttefiklerin hoşuna gîtmış-tir. Oy^a müttefik konferansında hepimizin ay m dili kutlanması gereklidir.

— Peki hepsd bu mu? — Evöit hepsi bu,

O halde ne sonuç istiyorsunuz? Müttefiklere ve Teresçen-ko'ya güvenin. Ne zaman barışa kavuşacağız? Ne zaman müttefiklerin canı İsterse.

İşte barış sorununda hükümetin sîperdeklere cevabı bun-lar oluyor.

43

Bu arada» politik sahnenin arkasında sinsî bir yavaş yavaş gölgeden arınmaya başlıyordu: Kazaklar. No vay a Jin (Yeni haber, Gorki'nİN gazetesi) bunların eylemleri üzerine dikkati şöyle çekiyordu:

Devrimin başlarında kazaklar, halkın üstüne ateş etmeyi reddettiler ve Komilov, Petrograd üzerine yürüdüğü zaman da peşinden gitmediler. Şimdiye kadar sığındıkları bu karşı rolden sıyrılıp devrim karşısında gösterdikleri pasif bağlılıktan yavaş yavaş taarruza geçmeye başlamışlardır..

Don Kazaklarının atamanı Kaledin, Kornilov olayındaki suç ortaklığından ötürü geçici hükümet tarafından azledilmiş olmasına karşın, çekip gitmeyi red el-mis,, üç büyük Kazak ordusunu etrafında toplayarak saman altında su yürütmüş ve etrafı tehdit ederek öylesine bir güce ulaşmıştı ki hükümet, başkaldırışını gör-memezükten gelmeye başlamış ve Kazak orduları Birlik Konseyini kesin olarak tanıyarak yeni kurulan Kazak Sovyetini de illegal ilân etmişti.

Ekim ayının ilk yarısında bir Kazak delegasyonu Kerenski ile görüşerek üstüne basa basa Kaledin'e karşı yapılan suçlamaların geri alınmasını istemiş ve Başbakanı Sovyetlere yumuşak davranmakla suçlamıştı. Kerenski, Kaledin'i rahatsız etmemeye razı olmuş ve söylenenlere bakılırsa «Ben Sovyet şeflerinin gözünde bir despot, bir tiranım... Geçici hükümet, bırakın Sovyetlere dayanmayı, onların varlıklarını bite üzücü bir olay olarak görür» demişti.

Aynı zamanda diğer bir Kazak misyonu da İngiİl-tere elçisiyle «bağımsız Kazak halkı adına» dobra dobra konuşmuştu.

Don üzerinde bir çeşit Kazak Cumhuriyeti kurulmuş, Kuban, kendini Özerk devlet ilân etmiş, Don ve Ekaterinborg Sovyetleri, Kazak orduları tarafından dağıtılmış ve Harkov'daki Maden İşçileri Sendikası merkezi yağma edilmişti. Tüm bu gösterilerde Kazak eylemleri antisosyalist ve militarist olup, şefleri ise Moskova'nın kudretli tüccar ve bankerlerinin desteklediği Kaledin, Kornilov, Dutov, Karaulov ve Bardije gibi asiller ve büyük toprak sahipleriydiler.

İhtiyar Rusya hızla çözülüp duruyordu. Ukranya, Finlandiya, Polonya, ve Beyaz Rusya'da milliyetçi ey-

44

temler güçleniyor ve daha atılgan oluyorlardı. Varlıklı sınıfların egemen olduğu yerel hükümetler Özerklik istiyor ve Petrografa emirlerine karşı çıkıyorlardı. Hel-singfors'da, Fin Meclisi, Geçici Hükümete borç para. vermeyi rettederek Finlandiya'nın özerkliğini ilân ediyor ve Rus birKkleiyinin geri çekilmesini istiyordu. Kiev'de, burjuva Rada'sı Ukranya'nın sınırlarını Ural Dağlarına kadar uzatıyor, Rusya'nın güneyindeki en verimli toprakları ele geçiriyor ve milli bir ordu kurma girişimlerine başlıyordu. Başbakan Vinniçenko, Almanya ile ayrı bir barıştan üstü kapalı söz ediyor ve geçici hükümet eli kolu bağlı kalıyordu. Sibiry ve Kazakistan kendi Kurucu Meclislerini toplamak istiyor ve tüm ülkede yerel işçi ve koylu" Sovyetleriyle iktidar arasında kıyasıya bir kavga gelişip büyüyordu.

Tüm ülkede durum günden güne karışıyor, cepheyi terkeden yüzbinlerce asker geri gelen yüce bir dalga gibi boşalıyor, tüm ülkede başı boş dolaşıyor, Tambov ve Tver hükümetlerinde köylüler, toprak beklemekten usanarak hükümetin baskı tedbirlerinden yakınıyor, şatoları ateşe veriyor ve toprak sahiplerini öldürüyorlardı. Grevler ve lokavtlar Moskova, Odesa ve Donetz* in maden bölgesini sarsıyor, ulaşım felce uğruyor, ordu açlıktan ölüyor ve büyük şehirlerde ekmek sıkıntısı baş gösteriyordu.

Gericilerle demokratlar arasında savrulan hükümet hareket etmek olanağından yoksun kalıyor ve aldığı her tedbir varlıklı sınıfların yararına oluyor, köylüler arasında düzeni sağlamak ve grevleri kırmak için Kazakları kullanıyordu, TaşkentTdeT Sovyetler hükümet tarafından ortadan kaldırılıyor, Petrograd'da ülkenin ekonomik hayatını canlandırmak amacıyla kurulan ekonomik kurul» emek ve sermayenin karşıt güçleri arasında eli kolu bağlı kalarak Kerenski tarafından kapatılıyordu. Kadelerin desteklediği eski rejim askerleri ordu ve donanmada disiplini sağlamak için enerjik tedbirler istiyor ve gerçek donanma bakanı amiral Verderevski üe savaş bakanı general Verkhovski, ordu ve donanmayı yalnızca asker ve gemici komiteleriyle işbirliği üzerine kurulu ve serbestçe kabuledilen yeni bir demokratik disiplin ruhunu kurtarabileceğini boş yere tekrarlamalarına karşın sözleri dinlenmiyordu bile.

Gericiler, halkın öfkesine karşı çıkmayı kararlı görünüyorlar ve Kornilov davası da yaklaşıyordu. Burjuva basını büyük Rus vatanperveri dediği Kornilov'u açıktan açığa savunuyor, Eourtzev'in günlüğü ise (Obc-htcheite Dielo: ortak amaç) Kornilov» Kaledüi ve Ke-renski'den kurulu bir diktatörlük istiyordu. Bir gün, Cumhuriyet Meclisi basın locasında, buruşuk yüzlü, kambur, kalın gözlüklerinin arkasındaki miyop gözleriyle beyazlaşmaya yüz- tutmuş karmakarışık sakal ve saçlarıyla ufak tefek bir adam olan Bourt-zev'le konuştum.

— Sözlerimi hatırlayınız, genç adam, dedi bana. Rusya'nın eksikliğini duyduğu şey, kudretli bir insandır. Şimdi devrimi düşünmeyi bırakıp, dikkati Almanya üzerine çevirmek gerekir. Budalalar Kornilov'un yenilmesini sağladılar; budalaların arkasında da Alman ajanları var. Kornilov yenmeliydi...

Aşırı sağda, kendisini saklamaya pek gerek görmeyen monarşist basın, örneğin Purickieviç'in Nar od -ni Triboun (Halkın vekili), Novaia Rouse (Yeni Rusya) ve Jivoie Slovo (canlı söz) açıktan açığa devrimci demokrasinin kökünün kazınmasını istiyorlardı.

23 Ekim günü, Riga körfezinde, Aİman filosıyla bir deniz savaşı oldu. Petrograd'ın tehlikede olduğu bahanesiyle geçici hükümet başkentini boşaltılmasına girişti. Önce, tüm Rusya içinde bölüştürmek istedikleri büyük mühimmat fabrikaları gidecek ve hükümet bile Moskova'ya taşınacaktı. Fakat Bolşevikler, devrimi güçsüz kılmak için başkenti bırakmak isteyen hükümetin gerçek amaçlarını ortaya çıkardılar. Zaten Riga'yı Almanlara bırakmışlardı, şimdi de Petrograd teslim edilecekti demek.

Burjuva basının ise keyfine diyecek yoktu, Kade-lerin günlüğü Riyeç (söz), hükümetin Moskova'da anarşistler tarafından rahatsız edilmeden çalışmasını huzur içinde sürdüreceğini söylüyor, Kade partisi sağ kanat lideri Rodzianko ise «Outro Rosib (Rus şafağı) günlüğünde Petrograd'ın Almanlar tarafından alınma-sının ülke yararına olacağını, söylüyordu. Böylece Sovyetler düşecek ve Rusya'yı da devrimci Baltık donanmasından kurtaracaktı.

tehlikede, «fiye yazılıyordu. O halde bırakalım Petrograd'i Allah korusun. Petrograd'm ■kaybının, merkezî devrimci örgütlerin sonunu getireceğinden korkuluyor. Ben de cevap veriyorum ki 'batarlarda sevinirim. Zira Rusya'ya yalnızca feâfoet getireceklerdir... Oemyor ki Petrograd'in 'kaybı Saftık filosofunun da kaybın % beraberinde getirecektir. Bunda gocunacak bir şey yok. Zaten askerlerin çoğunda moral sıfır. Halkın kızgınlığı öylesine oldu ki boşaltma projelerinden hemen vazgeçildi. Bununla beraber, Sovyet Kongresi, şimşekler çakan bir fırtına bulutu gibi ufukta gözükmeye başlamıştı. Ama, yalnızca hükümetin değil, ılımlı sosyalistlerin bile tepkisiyle karşılaşılıyor, Ordu ve Donanma Merkez Komiteleri, bazı sendikalarınkiler, köylü Sovyetleri ve özellikle Tsik toplantıyı engellemek için ellerinden geleni yapıyor, Petrograd Sovyeti'nin kurduğu ve Tsik' in eline geçen îzvestia ve Golos Soldata (askerin sesi) ile devrimci sosyalist partisinin iki organı olan Delo Naroda (Halkın davası) ve Volia Naroda (Halkın iradesi) da Kongreye ver yansın ediyorlardı. Seçimleri yaptırmamak ya da geciktirmek için tüm ülkeye delegeler gönderiliyor, ordu komiteleriyle yerel sovyet komitelerine telgrafla emir yağdırılıyordu. Kongreye karşı büyük kararlar alınıyor ve Kongre toplantısının Kurucu Meclis toplantı tarihine bu kadar yakın olmasının demokratik prensiplerle bağdaşamayacağı ileri sürülüyordu. Cephe delegeleri, zemstvoslar Birliği, Köylüler Birliği, Kazak Orduları Birliği, Subaylar Birliği, Saint-George Şövalyeleri, Ölüm taburları her yerde protestolarda bulunuyor, Rus Cumhuriyeti Meclisi olayı hep birden kınıyordu. Şubat devriminin tüm unsurları Sovyet Kongresinin toplantısına karşı çıkmak için harekete geçmişti. Bu muhalefetin karşısında, fakir köylüler, basit askerler ve işçilerden oluşan proletaryanın henüz bir şekle kavuşamamış idaresi dikiliyordu. Yerel Sovyetlerin çoğunluğu bolşevikti, üstelik sanayi işçileri örgütleri, fabrika komiteleri, Ordu ve Donanma devrimci örgütleri de vardı. Bazı yerlerde, delegelerini muntazam seçmesine engel olunan halk kendiliğinden mitingler düzenliyor ve Petrograd'a gönderilecek bir temsilci seçiyordu. Diğer yerlerde, engelleyici eski komiteleri da- AT

ğıtıyor ve yerine yenilerini getiriyordu. Devrim, dipten gelen bir dalga gibi su yüzüne çıkıyor, geçmiş aylar boyunca devrimci lavın üzerinde yavaş yavaş birikmiş kabuk kırılmaya başlıyordu. Yalnızca kendiliğinden gelen bir kitle eylemi Sovyet Rus Birliği Kongresini zafere ulaştırabilirdi. Bolşevik hatipier her gün kışla ve atölyeleri gezerek «iç savaş hükümetlini şiddetle eleştiriyorlardı. Bir pazar günü, Schlüsselbourg caddesinde şehrin dışm-daki devlete ait mühimmat fabrikalarından biri olan Oboukhovo'da düzenlenen bir mitinge gittik. Buharla işleyen tramvayımız hörgüş gibi tamamen büyük fabrika duvarları, muazzam kiliseler ve bir çamur deryası içinde zar zor ilerliyordu. Miting, yarıda kalmış kocaman bir binanın yüksek tuğla duvarları arasında yapıldı. Siyahlar giymiş, odun ve tuğla yığınları üstüne tırmanmış erkek kadın on-binlerce dinleyici son derece dikkatli ve gök gürültüsüne benzeyen bir sesle gösterilerde bulunarak kırmızı kumaşla örtülü bir kürsünün etrafında toplanmıştı. Gü* neş, ara sıra koyu bulut kümelerinin arasından çıkarak pencere deliklerinden içeri giriyor ve bize çevrilmiş bu basit insan yüzü

yığınını kırmızımtırak bir ışığa boğuyordu.

İncecik öğrenci sulieti ve bir artist yüzüyle Luna-çarski, iktidarın neden Sovyetler tarafından ele geçirilmesi gerektiğini anlattı. Yolu, yeni bir Kornilov olayına hazırlayarak ülke ve orduyu bile bile uçuruma sürükleyen düşmanlarına karşı devrimi başka hiç bir şey koruyamazdı bundan gayri.

Romanya cephesinden zayıf, trajik yüzlü ve heyecanlı bir asker haykırdı:

— Arkadaşlar, biz cephede soğuk ve açlıktan gebe-riyoruz. Hiç yüzünden bizi ölümün kucağına atıyorlar. Amerikalı arkadaşlara rica ediyorum, Amerika'da söylesinler ki Ruslar devrimi ancak ölünce bırakırlar. Tüm halklar ayaklanıp yardımımıza gelinceye kadar kalemizi savunacağız. Amerikalı işçilere ayaklanıp, sosyal devrim için kavga vermelerini söyleyiniz.

Ondan sonra, sakın, ağır ve ince sesiyle yakışıklı Petrovski konuştu:

— Artık konuşmak değil, eyleme geçmek gerek. E-konomik durum berbat ama alışmamız gerek buna da.

43

Düşmanlarımız bizi açlık ve soğuğa mahkûm ederek kışkırtmak istiyorlar. Fakat şunu bilsinler ki ellerinden geleni ardlarına koymayabilirler. Fakat örgütlerimize dokunmaya kalkıştırlarsa onları yeryüzünden birer pislik yığını gibi süpürür atarız.

Bu arada Bolşevik basın da yepyeni bir güç kazandı- Partinin iki günlüğü olan Rab aç i Put (işçilerin sesi) ve Soldat (Asker) dan başka iki günlük daha yayınlamaya başladı: Biri, her gün yarım milyona yaklaşan tirajıyla Derevenskay Biednota (Fakir köylüler), diğeri de Raboci Soldat (İşçi ve Asker), Bu sonuncusu, 17 Ekimde çıkan son sayısında bolşevik görüşünü göyle özetliyordu:

Bfr dördüncü savaş yılı, ordu ve ülke için felâket demek-t îr... Devreme! Petrograd tehlikededir. Karşı devrimciler halkın gördükçe sevinmekte ve ona son darbeyi vurmak hazırlanmaktadır. Ümitsiz kalan köylüler açıktan açığa başkaldırmış&rdır. Hükümet ve varlıklılar, kendilerim ceza oi-eun diye savaşa sokmakta ve öldürtmektedirler. Fabrikalar işlerini bırakmış, işçiler açlıkta boğuşmaktadır. Burjuvazi ve onun generalleri, amansız tedbirlerle orduda kör bir disiplin uygulamak istemektedirler. Burjuvazinin desteklediği Komitov taraftarları açıkça Kurucu Meclisi dağıtmaya hazırlanmaktadır. Kerenski hükümeti» burjuvazinin hükümetidir. Tüm siyaseti, işçilere, askerlere ve köylülere karşıdır ve ülkeyi uçuruma götürecektir...

Günlüğümüz, tehditlerle dolu günlerde yayına başlamıştır Petrograd garnizonumla proletaryanın sesi olacaktır, fakir köylülerin yorurmak bilmeyen bir savunucusu olacaktır tw. HaJkın kurtulması ve devrtmfn sonucuna ulaşması gereklidir. İktidar, burjuvazinin oanî ellerinden sökülerek devrimci asker, köylü ve işçilerfn örgütlerine verilmelidir. Ve bu Alfanın belâsı savaşa bir son vermek gerekir.

Raboçi Soldat'ın program», Pötrograd İşçi ve asker Sov-yetinln programıdır. Yani: Başkentte olduğu gfbi tüm taşrada da tfktidar Sovyetlere aittir.

Tüm cephelerde derhal mütareke yapılmalı, halklar arasında dürüst bir bağ kurulmalıdır. Mal sahiplerine tazminat ödemededen topraklar köylülere geçmelidir.

Kurucu bfr Meclis sağlıklı olarak seçilmelidir.

Dünyayı Sarsan On Gün/F: 4

49

Bütün dünyada Almanların ajanları olarak tanınan bolşeviklerin organı olan aynı gazetenin

diğer enteresan bir yazısını daha verelim:

Milyonlarca insanın kanına bulaşmış Alman imparatoru ordusunu Fetrograd'a etek sürmek istemektedir. En az bizim kadar barış İsteyen Alman köylü, işçi ve askerlerine sesleniyor ve bu pis savaşa karşı çıkmalarını istiyoruz.

Su İst ve yalnızca, Rus köylü, asker ve işçileri adına gerçek olarak konuşabilen, diplomatları bir kenara itip Alman or-duJarma doğrudan seslenebilen ve siperlerini Almanca yazılı beyannamelerle doldurabilecek olan devrimci bir hükümet tarafından yapılabilir Pilotlarımız, tüm Almanyayı bu beyannamelerle dolduracaktır...

Cumhuriyet Meclisinde ise iki aşın uç arasındaki uçurum her gün daha çok derinleşiyordu.

— Varlıklı sınıflar, diye haykırıyordu Karelin, Sol Devrimci Sosyalistler adına, Rusya'yı müttefiklerin savaş arabasına koşabilmek için devletin devrimci kanadını kullanmaya bakıyorlar. Ama devrimci partiler böylesine bir siyasete karşı duracaklardır.

İhtiyar Nicolas Çaykovski, popülist sosyalistlerin (troudoviks) adına konuşuyor ve toprakların köytüleri arasında bölüşülmesine karşı çıkarak Kadelerin tarafını tutuyor «Orduda derhal sıkı bir disiplin uygulamalıyız» diyordu.

— Savaşın başından beri, sosyal ve ekonomik re-formları savaş zamanında yapmanın delilik olduğunu tekrarlayıp durdum. İşlediğimiz büyük bir suçtur. Ama ben bu reformların düşmanı değilim zira ben bir sosyalistim (Soldan inanmıyoruz) sesleri, sağdan şiddetli alkışlar).

Kadelerin adına konuşan Adjemov, «orduya neden döğüşüğünü söylemek hiç bir zaman gerekli değildir. Her asker ilk görevinin, düşmanı Rus topraklarından kovmak olduğunu bilmelidir» diye bağırıyordu.

Kerenski iki kez kürsüye gelerek milli beraberlik için konuştu ve bir tanesinde de hıçkırığa ağıladı. Meclis ise kendisini soğuk bir hava içinde dinleyerek sözlerini istihza dolu satışmalarla kesiyordu.

Petrograd Sovyetinin ve Tsik'in genel karargâhı olan Smolny enstitüsü, şehrin bir ucunda, merkezden

50

kilometrelerce uzakta, geniş Neva nehrinin kıyısın-dathr. Kötü döşenmiş, çamurlu sokaklar boyunca ık-hya şıklıya giden ve ağzına kadar dolu tramvaya bindim. Hattın sonunda, Smolny manastırının mat altın kakmalı mavimsi zarif kubbeleriyle» yanında, üç katlı ikiyüz metre uzunluğunda ve giriş kapısının üstünde taştan oyulmuş büyük ve kibirli imparatorluk armasıyla Smolny enstitüsünün kışlayı andıran büyük cephesi gözüküyordu.

İşçi ve asker devrimci örgütleri, eskiden Çariçenin himayesinde asil genç kızlar için ünlü bir pansiyon olan bu enstitünün içinde yuvalanmışlardı. Yüzden fazla geniş, beyaz ve çıplak odalar, kapıların üstünde «Dördüncü sınıf» veya «öğretmenler odasının yazılı sedef tabelâlar ziyaretçilere hâlâ eski günleri hatırlatıyorlardı. Fakat aceleyle yazılmış diğer yazılar da, binada hüküm süren yeni faaliyetleri işaret ediyorlardı: «Petrog-rad Sovyeti İcra Komitesi», «Tsik», «Dışişleri Bürosu», «Sosyalist Askerler Birliği», «Fabrika Komiteleri», «Ordu Merkez Komitesi». Diğer odalar, merkezî bürolar ve siyasi parti toplantılarına ayrılmıştır.

Uzaktan uzağa elektrik ampulleriyle aydınlanmış uzun, kubbeli koridorlarda işi başından asmış bir işçi ve asker kalabalığı dolaşüyor, bazıları iset her türden basılmış propaganda,

beyanat ve gazetelerin oluşturduğu büyük paket yüklerinin altında iki büküm koştu* ru duruyordu. Döşemenin üstünde ağır çizmelerin çıkardığı gürültüler durmak bilmeyen bir gök gürültüsünü andırıyordu. Her yerde «Arkadaş, sıhhatinin yararı için temizliğe dikkat et» yazıları konmuştu. Her katta, merdivenlerin üstüyle, sahanlıklarda, yığınlarla siyasi broşür ve yayınların satıldığı uzun masalar yerleştirilmişti.

Zemin katındaki alçak tavanlı geniş yemekhane lokanta salonu olmuştu. İki ruble vererek bir yemek karnesi aldım ve yirmi kadar erkek ve kadının geniş kazanlardan aldıkları lahana çorbalarıyla, et parçalarım, yığınlarla «kaça»ları ve siyah ekmek dilimlerim servis yaptıkları uzun büfelerden birine yanaşabilmek için bekleyen binlerce kişinin arasına katıldım. Beş köpek karşılığında tenekeden maşrapalarda çay veriliyordu. Yağlı tahta kaşıkları bir torbadan kendiniz alıyordunuz. Tahta masaların etrafındaki kerevetlerin

Sİ

üzerinde acıkmış proleterler yemeklerini yiyor, birbirleriyle dedikodu yapıyor ve kocaman salonda bir uçtan bir uca birbirlerine açık saçık şakalar yapıyorlardı.

İlk katta, Tsik'e ayrılmış, fakat herkesin gidebildiği diğer bir büfede istediğiniz kadar üstlerine bol te-reyağ sürülmüş ekmek dilimleriyle çay içebilirsiniz.

Güney kanattaki ikinci katta» eskiden Enstitünün balo salonu olan şimdi ise toplantıların yapıldığı büyük salon vardı. Burası, işlenmiş yüzlerce elektrik abajurlarının parlak şamdanlıklar üzerine asıldığı ve büyük kolonların böldüğü bembeyaz duvarlı yüksek bir salondur. Bir ucunda, çok kollu iki yüksek lambanın yer aldığı bir taht ve arkada, çarın portresinin kaldırıldığı altından bir çerçeve bulunuyordu. Grand-düşesler için yapılmış bu dekorda bayram günleri cafcacalı üniformaları içinde askerler ve din adamları boy gösteriyordu.

Koridorun yanında, toplantı salonunun karşısında, Sovyet Kongresi delegelerinin mazbata kontrolü yapıyordu. Yeni delegelerin gelişini gözledim; sakallı, güçlü kuvvetli askerler, siyah gömlekleri içinde işçiler ve uzun saçlı birkaç köylü. Plekhanov Edinstvo üyesi olan genç bir kız bu işleri görüyor ve etrafı hor görerek gülümsüyordu,

— İlk Kongre üyelerine hiç de benzemiyorlar, diyor. Şu kaba ve cahil hale bakın. Ne kütülük gibi şeyler..

Doğruydı bu. Rusya kökünden sarsılmış ve alt tabakalar yukarı çıkmışlardı. Eski Tsik'in atadığı Kontrol Komitesi, her delegenin mazbatasının doğruluğu hakkında tartışma çıkarıyor, Merkezî Bolşevik Komite üyesi Karakhine ise gühnekle yetiniyordu.

— Merak etmeyin, diyor. Zamanı gelince sizi iskemlelerinize oturtacağız.

Raboçi Soldat bu konuda şöyle yazıyordu:

ı Yeni Rüs Bîri iş I Kongresi delegelerinin dikkatini, Kongre-yî baltalamak isteyen bazı organizasyon komitesi üyelerinin yaptıkları girişimlere çekeriz. Kongrenin yapılmayacağını v© delegelerin Petrograd'ı terketmelerle gerektiği havasını veriyorlar. Bu yalanlara İnanmayınız. Büyük günler yaklaşmaktadır

2 Knsunda çoğunluğun sağlanamayacağı açıktı, bu ncree' tılı1 Kongre ayın 7 sine ertelendi.

Fakat tüm ül-

52

ke heyecan içinde idi. Devrimci Sosyalistlerle Menşevikler, yenildiklerini anlayınca, taktik değiştirerek taşradaki tüm örgütlerine telgrafla mümkün olabildiği kadar ılımlı sosyalistleri

seçmelerini salık verdiler. Köylü Sovyetleri icra Komitesi, muhtemel asker ve işçi eylemlerinin önüne geçmek için 13 Aralıkta açılacak bir köylü kongresi için acele çağrıda bulundu.

Bolşevikler ne yapacaklardı? Şehirde, asker ve işçilerin silahlı bir gösteri hazırladıkları dedikodusu dolaşıyordu. Gerici ve burjuva basın, bir ayaklanmanın olacağını bildiriyor ve hükümetten, Petrograd Sovyeti'nin tutuklanmasını, ya da hiç olmazsa Kongrenin toplanmasına engel olunmasını istiyordu. Novaya Rus gibi günlükler ise Bolşeviklerin toptan öldürüleceğini söylüyordu.

Gorki'nin günlüğü Novai Jizn, Bolşevikleri de haklı çıkararak gericiilerin devrimi boğmaya çalıştıklarını ve gerektiğinde bunlara silahla karşı koymak gerektiğini bildiriyor, fakat her şeyden önce tüm devrimci demokratik partilerin bir cephe oluşturması gerektiğine işaret ediyordu:

Demokrasi kendi güçlerini örgütlenmedikçe, eylemleri güçlü bir direnişe çarptıkça, taarruza geçmek ihtiyatsızlık olur. Fakat karşı taraf şiddete başvurursa, devrimci demokrasi de Jfctfdan ele geçirmek için mücadeleye atılmak zorunda kalacak ve bu konuda halkın ta açlından destek görecektir.

Gorki, hem hükümet ve hem de gerici gazetelerin Bolşevikleri şiddete kışkırttıklarını ve gerçekten bir ayaklanmanın yeni bir Kornilov olayına yol açacağına işaret ediyor ve Bolşevikleri dolaşan dedikoduları yalanlamaya çağırıyordu* Menşeviklerin organı Dien'de (Gün) Potressov, Bolşeviklerin gizli savaş planlarını açıkladığını idida ettiği, haritalı sansasyonel bir yazı yayınladı.

Duvarlar bir anda, nereden gelirse gelsin tüm gösterileri kınayan ve işçilerle askerleri kışkırtıcıları dinlememeye çağıran Tsik'in, tutucuların ve ılımlı merkez komitelerin hazırladığı duyurular, beyanatlar ve çağrılarla örtülüverdi. örneğin, Devrimci Sosyalist parti askerî seksiyonunun beyanatından bir özet verelim:

53

Şehirde yeniden şiddete başvurulacağı dedikoduları doPa-şıyor, Buntann kaynağı nedir? Kışkırttılar hangi örgüt adına ayaklanmaya çağırıyorlar? Bu konuda Tsik'te sorguya çekilen Bolşevikler her ,tDr7ü sorumMuğu inkâr etttter... Fakat bu dedikodular fciile kendi başlarına birer tehlikedir, işçi, köylü ve asker çoğunluğunun gerçek düşüncesine ilgisiz ttiifcaç he-veskâr sokakta işçi ve askerterfn bîr kısmım kandırarak ayaklanmaya fctakınmaları olanak dışı değildir. Devrimci Rusya'nın geçîrdfğl 'bu kargaşalık zamanında her türlü ayaklanma kofayca İç savaşa dönüşebilir ve bunun sonucu olarak da bir sürü güçlükler pahasına kurutmuş olan tüm proleter örgütler de çöker gider.

Karşı devrimciler, devrimi kanla boğmak ve Kurucu Meclisin seçilmesine engel olmak için böyle bîr ayaklanmadan faydalanmak frrsaînj kaçırmmaziar Diğer yandan Avrupada kar-şf devrim şefi Guillam ÎL yeni darbeler hazırlamaktadır. Kuvvete başvurmak yok, Herkes yerinde kalsın,

28 Ekini günü, latin ırkına özgü jestlerle konuşan, kırmızı sivri sakallı küçük bir adam olan Karnen ev*] e Smolny koridorlarında görüştüm. Yeterli delege sayısının olacağından emin değildi.

— Eğer Kongre toplanırsa, halkın ezici bir çoğunluğunu temsil edecektir. Düşündüğüm gibi çoğunluk bol-çeviklerden oluşursa, iktidarın Sovyetlere bırakılmasını istiyecégiü ve

geçici hükümet de çekilmek zorunda kalacak.

Gözlüklü, teninin rengi bozuk, solgun yüzlü, uzun boylu genç bir adam olan Volodarski daha kesin konuştu :

— Lieberler, Dan ve diğer fırsatçılar Kongreyi baltalamak üzereler. Eğer toplanmasına engel olmayı ba-şarırlarsa, bunun bizi durduramayacağını anlayacak kadar gerçekçiyiz. Not defterimin 29 ekim tarihli sayfasında aşağıda* ki gazete Özetlerini buluyorum: Mohitev. (Büyük Genel Karargâh)- Ölüm taburları, Kazaklar, vahşi tümen ve Çara bağh muhafjz alaylar» burada yoğun-

Peterhof, Tsarkoie-Selo ve Pavlosk Juirkerleiti, hükümetten Petrograd'a harekete geçmek için nazır olma emrini atmışlardır. Orarrienbaum Junfceheri Başkente geîmefd-edirfer. Petrograd garmromj zırhlı araçlar tümeninin bir Kısmı Kış Sarayında -bulunmaktadır, Troçkîrîn emri üzerine, Sesîoretst silâh fabrikaları, Petrograd İşçtf <felegeJerine binlere@ tüfek dağıtmışür.

Bas-LJiteiny mataifesindeci bir belediye zabrtanritngİnde, iktidarın Sovyetlere bırakılmasını isteyen bir -karar alınmıştır. *

Herkese, bir şeyler olacağını bildiği, ama ne olduğunu kestiremediği bu heyecanlı günlerde hüküm süren karışıklığın yalnızca birkaç örneğidir bunlar,

Smolny'de, 30 ekim gecesinde yapılan bir Petrograd Sovyet mitinginde konuşan Troçki, Sovyetler Kongresini başarısız kılmak ve küçük düşürmek amacıyla gerici bir girişim olarak Sovyetlerin ayaklanma projelerine ilişkin Burjuva basının iddialarını reddetti.

— Petrograd Sovyeti hiç bir ayaklanma emri vermemiştir. Eğer gerekirse bu emri veririz ve Petrograd garnizonunun da desteğini sağlarız... Hükümet gerici bir eylem

hazırlamaktadır. Biz ise buna, kesin ve amansız bir taaruzla cevap vereceğiz, Petrograd Sovyetinin silahlı bir gösteri emri vermediği doğrudur. Fakat Bolşevik Partisi Merkez Komitesi bir ayaklanma olasılığını da Öngörüyordu, 23 ekim gecesini sürekli olarak toplandı. Partinin tüm aydınları, liderler, işçi delegeleriyle Petrograd garnizon delegeleri de hazır bulundular. Aydınlar arasında yalnızca Lenin ve Troçki ayaklanmadan yanaydılar. Askerler bile bîmun karşısındaydılar. Durum oya konuldu ve ayaklanma reddedildi.

O zaman, yüzü hiddetten kasılmış bir işçi ayağa fırladı:

— Ben Petrograd proletaryası adına konuşuyorum. Biz ayaklanmadan yanayız. Siz dilediğinizi yapın. Ama şunu da söyleyeyim ki eğer Sovyetleri ezdirirseniz, bizim için tükenirsiniz.

Birkaç asker de işçinin yanını tuttuklarından ayaklanma yeniden oya kondu ve bu kez kazandı.

■Buna karşın, Bolşeviklerin sağ kanadını oluşturan ve Kamenev, Zinoviev ve Riazanov'un yönettiği gurup silahlı bir ayaklanmaya karşı mücadelesini sürdürüyordu. 31 ekim sabahı, Raboçi Put, Lenin'in, dünyanın şimdiye dek tanıdığı en cüretkâr siyasi ajitasyon ya-

55 zılanndan biri olan ^Arkadaşlara mektuplarını yayınlamaya başladı. Lenin, burada, Kamenev ve Riazanov' un karşı çıkışlarından hareket ederek ayaklanma lehine tüm görüşlerini ortaya döküyordu:

Ya UebBT ve Dan'ın tarafına geçerek parofamız olan «tüm iktidar Sovyetlere» elogammızı bırakacağız, ya da ayaklanacağız. İkisinin ortası diye 'bîr şey yoktur.

Aynı gün Öğleden sonra, Kadelerin lideri olan Milyukov, Cumhuriyet Meclisinde parlak ve iğneli bir nutuk attı. Skobelev'e verilen nakazın Alman hayranlığını eleştirerek, devrimci demokrasinin Rusya'yı uçuruma götürmekte olduğunu söylüyor ve Tereşçenko'yla alay ederek Alman diplomasisini Rus diplomasisine yeğ tuttuğunu söylemekten kaçınıyordu. Sonunda korkunç bir gürültü salonun solunu sarstı.

Hükümet ise kendi yönünden, Bolşevik propagandasının gördüğü başarının önemini küçümsemezdi. 29 ekim günüt Meclis ve hükümet delegelerinden oluşan bir karma komisyon, bir tanesi köylülere geçici olarak toprak veren, diğeri ise enerjik bir barış politikasının temellerini atan iki kanun tasarısını aceleyle hazırlayı-verdi. Ertesi günü Kerenski ordudan ölüm cezalarını kaldırıyordu. Aynı gün «Cumhuriyet rejiminin güçlendirilmesi ve karşı devrimle anarşiye karşı mücadele» komisyonunun ilk oturumu yapıldı. Fakat sonraları tarih, bunun izine bile rastlayamayacaktır. Ertesi gön iki gazeteciyle birlikte Kerenslti'yle konuştum. Ve bizler, kabul ettiği son gazete muhabirleri olduk.

— Rus halkı, dedi büyük bir elemle, hem her şeyin yokluğunu çekiyor ve hem de müttefiklerince düş kırıklığına uğrıtılıyor. Dünya devrimin bittiğini zannediyor. Ama sakın kanmayın buna. Zira devrim daha yeni bağlıyor.

Düşündüğünden daha da aleriyi görücü sözlerdi bunlar...

Hazır bulunduğum Petrograd Sovyet mitingi 30 ekim gecesi sabaha dek gürültülü bir şekilde sürdü. Ilımlı sosyalistler, aydınlar, subaylar, Tsik ve ordu komiteleri üyelerinin tümü gelmişlerdi. Onların karşısında ise, işçiler, köylüler, askerler basit ama ateşliydi.

Bir köylü, kendisine göre zirai komitelerin tutuk-

56

lanmasıyle ileri gelen Tver'deki kargaşalıkları anlattı,

— Bu Kerenski, büyük toprak ağalarının (Pomiech-chiks) kalkanından başka bir şey değildir. Kurucu Mecliste, toprakları eninde sonunda ele geçireceğimizi bildikleri için daha şimdiden işi boğmaya çalışıyorlar.

Putilov fabrikalarında çalışan bir makinist, yakacak ve ham madde yokluğu bahanesiyle müdürlerin tüm fabrikaları teker teker kapadığını, oysa fabrika komitesinin saklı büyük rezervler bulunduğunu açıklayarak:

— Bu bir kışkırtmadır, dedi. Şiddete itmek için bizi aç bırakmak istiyorlar.

Bir asker ise şöyle başladı:

— Arkadaşlar, size siper denen ama kendi mezarlarından başka bir şey olmayan çukurları kazanların selâmını getiriyorum.

Sonra, uzun boylu, gençt gözlerinden şimşekler çakan, zayıf bir asker kürsüye çıktı ve gök gürültüsünü andıran bir alkış ve heyecanla karşılandı, Bu, temmuz savaşlarında öldüğü bildirilen, ama ölümler arasından dırılıp gelen Çudnovski'ydi...

— Artık askerlerin kumandanlarına güveni kalkmamıştır. Kendi sovyetimizin toplanmasını red eden ordu komiteleri bile ihanet etmişlerdir. Askerler, Kuruca Meclisin belirtilen tarihte toplanmasını istiyorlar. Ertelemeye kalkanların başı laya girecektir. Bu sudan bir tehdit değildir» Ordunun topları konuşacakta* sonunda...

Beşinci orduyu kasıp kavuran seçim kampanya-sından söz açtı aynı zamanda:

— Subaylar, özellikle menşevikler ve devrimci sosyalistler Bolşevik partisini batırmak için

sistemli çalışıyorlar. Siperlerde gazetelerimizin dağıtılması yasaklanıyor, konuşmacılarımız tutuklanıyor...

— Ekmek sıkıntısından neden söz etmiyorsun? diye bîr asker karıştı.

— İnsan yalnızca ekmekle yaşamaz» diye cevap verdi Çudnovski kızgın.

Ondan sonra, Vitebesk Sovyet delegesi, sapına kadar menşevik olan bir subay söz aldı:

— iktidarın kimin elinde olduğu şimdi Önemli de-ğil Sorun hükümet değil, savaştır. Bir değişiklik olmadan önce savaşı kazanmak gerekir. (Islıklar ve istih-

57

zalı satışmalar). Bolşevik kışkırtıcılar birer demagogtur.

Bu söz üzerine salon kaha-kahaya boğuldu.

— Biran için sınıf mücadelesini unutalım...

Daha fazlasını söyleyemedi, bir ses haykırdı: «Daha çok beklersin sen...»

Petrograd, o zamanlar garip bir görünüşteydi. Fabrikalarda,

komite odaları tüfekle doluydu. Postacıların

biri gelip biri gidiyor, kızıl koruyucular eğitim yapıyor,

tüm kışlalarda her gece mitingler düzenleniyor ve

günler tükenmek bilmeyen ateşli tartışmalarla geçiyordu.

Sokaklar, akşam olmaya başladı mı kalabalıklaşıyor,

Nesvki caddesine doğru ağır dalgalar halinde yayılıyor,

gazeteler tartışılıyordu. Yayalara saldırı o derece

yoğunlaşmıştı ki yan sokaklara girilemiyordu. Bir

gün öğleden sonra Sadovaya'da, yüzlerce kişiden oluşan

bir kalabalığın hırsızlık yaparken yakalanan bir

askeri dövüp tekmelediklerini gördüm. Garip tavırlı

adamlar, ekmek ve süt kuyruklarında titreyip bekleyen

kadınların etrafında dolaşıyor, onlara, yahudilerin erzak

stokları yaptıklarını, halk açlıktan ölürken Sovyet

üyelerinin bolluk içinde yüzdüklerini fısıldıyorlardı...

Smolni de, giriş ve dış parmaklıkta, nöbetçiler serbest

giriş kartlarınızı inceden inceye kontrol ediyordu.

Toplantı salonlarında, gece, gündüz sürekli toplantılar

yapılıyor, bitmeyen bir uğultu her yanı kaplıyor, yüzlerce

işçi ve asker döşemelerin üstünde bir yol bulup

uyuyordu. İlk kattaki büyük salonda, binlerce dinleyici

Petrograd Sovyet'inin kavgalı toplantılarında bulunmak

için itişip kakışıyordu...

Sabahın köründen akşama dek, klüplerde çılgınca

kumar oynanıyor, şampanyalar oluk gibi akıyor, ortaya

konan paralar yirmi bin rubleyi buluyordu. Şehir

merkezindeki sokak ve kahveler, pahalı kürk ve

mücevherlerle örtülü orospulardan geçilmiyor, monarşist

komplocular, Alman casusları, planlar kuran kaçakçılar

ortalıkta fink atıyordu.

Gri bir göğün altında, soğuk ve yağmurda kaynayan
koca şehir koşuyor, koşuyordu, ama nereye?

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BÜYÜK AKŞAM

Ayaklanma halindeki bir haikle zayıf bir hükümet arasındaki ilişkilerde öyle bir an gelirken iktidarın her eylemi kitleleri kızdırır ve yapmaktan sakındığı işlevler de onlarda kendisine karşı bir hor görü duygusu uyandırır,
Petrograd'ı terketmek projesi öylesine bir fırtına kopardı ki Kerenski'nin hükümetin böyle bir niyeti olmadığına ilişkin açık yalanlaması yuhalar ve alaylarla karşılandı.

Raboçi Put şöyle yazıyordu:

Devrimle köşeye sıkışmış geçiş burjuva hükümeti, Petrograd'dan kaçmayı ruhi bir zaman düşünmediğini ve ne de başkenti teslim etmeye niyetli oîmâdtîmt iddia ederek yalanlarla işin içinden sıyrılmaya bakıyor...

Harkov'da, I. W. W./nin mukavele başlangıcında bulunan «işçi sınıfıyla işveren sınıfı arasında ortak hiç bir şey yoktur» sloganını benimseyen örgütlenmiş otuz bin maden işçisini Kazaklar dağıttılar, bazı maden ocağı sahipleri lokavt ilân ettiklerinden maden işçilerinin geri kalan kısmı da genel greve gittiler. Ticaret ve sanayi bakanı Konovalov, müsteşarını tam yetkiyle karışıklıklara bir son vermekle görevlendirdi. Madenciler Orlov'dan nefret ederlerdi. Tsik, bu görevi uygun bulmakla kalmayıp, kazakların Donetsk havzasından çekilmesini istemeyi de reddetti.

Bu olaylar sonunda Kaluga Sovyeti dağıtıldı. Sov-

yette çoğunluğu ele geçirmiş bulunan Bolşevikler birkaç siyasi tutukluyu serbest bıraktılar. Belediye Du-ması (Meclisi), hükümet komiserinin rızasıyla Minsk* ten birlikler getirterek Sovyet merkezini topçu âteşine tutturdu. Bolşevikler teslim olup binayı boşalttıkları anda Kazaklar «Moskova ve Petrograd Makillerle tüm Bolşevik Sovyetlerin başına gelecek budur» diye haykırarak saldırdılar. Bu olaydan sonra korkunç bir kızgınlık dalgası Rusya'yı kasıp kavurdu.

Aynı dönemde, Bolşevik Krilenko'nun başkanlığındaki Kuzey Sovyetleri bölgesel Kongresi Petrograd'da çalışmalarını bitiriyordu. Ezici bir çoğunlukla iktidarın Rus Birliği Kongresi tarafından tümenden ele geçirilmesi gerektiğine işaret eden Kongre, çalışmalarının sonunda kurtuluş saati yaklaştığından sevinmeleri için çağrıda bulunarak tutuklu Bolşeviklere selamlarını yolladı. Diğer yandan, Fabrika komiteleri Rus Birliği ilk konferansı da kesin olarak Sovyetlerin tarafını tutarak şu açıklamada bulundu:

İşçi sınıfı, çarlığın siyasi boyunduruğunu sarstıktan sonra, kendi üretici faaliyetlerinin içinde bile demokrasi prensibini zafere ulaştırmaya gayret etmektedir. Egemen sınıfların kahredici politikasının yarattığı ekonomik çöküntü arasında kendiliğinden ortaya çıkan üretimin işçi tarafından kontrolü fikrinde belirginleşen gayret de budur.

Demiryolu işçileri sendikası Ulaştırma Bakam Li-verovski'nin istifasını istedi, Skobolev, Tsik adına, Nakazın müttefiki olarak konferansa sunulmasını isteyerek Tereşçenko'nun Parise gönderilmesine kesinlikle karşı çıktı ve Tereşçenko istifasını verdi. Ordunun yeniden örgütlenmesi planını gerçekleştiremeyen Verkhovski kabine toplantılarına

seyrek gelmeye başladı.

3 kasım günü, Bovrtzev'in «Obchtcheie Dielo»su (Ortak dava), büyük harflerle aşağıdaki yazıyı yayın-ladı:

Vatandaşlar, vatani 'kurtarın.

Şimdi öğrenrrriş .bulunuyorum ki dün, Milli Savunma Komisyon toplantısında, Korntlov başarısızlığının başlıca sorum-

60

Jularından olan savaş Bakanı General Verkriovski ayrı bir barış imzalamak önerisinde bulunmuştur.

Bu Rusyaya karşı bir itianettir.

Tereşçenko, geçlc-l hükümetin Verlovscfinin önerisârri incelemeye bile gerek'duymadığını bildirmiştir.

Tereşçenko, kendi kendine «Borası tımarhane ıra?» diye sormuştur.

Komisyon üyeleri generalin bu önerisinden şaşkına dönmüşlerdir.

General Alekseyev ağlamaktadır.

Hayır, bu delilik değil, daha da fenası gerçek bir İhanettir.

Kerenski, Tereşçenko ve Nekrassov, Verfchovski'nin sözteri üzerin® derhal bize açıklamalarda bulunmalıdırlar.

Vatandaşlar, herkes «yağa kaîks»n.

Rusya satışa çrkarjlmışfır

Kurtarın onu.

Gerçekte, Verkhovsk'nin önerisi, müttefikler üzerine baskı yaparak kendilerinden barış teklifleri koparabilmektir. Zira artık Rus ordusunun döğüşecek gücü yoktu.

İzlenim, Rusya'da olduğu kadar dışarda da gürültülü oldu, Verkhovski sıhhi nedenlerle süresiz izne çıkarılarak hükümeti terketti. Obchtcheie Dielîo kaldırıldı...

4 kasım pazar günü içinT Petrograd Sovyeti bir gün hazırladı. Kentin her yanında büyük mitingler yapılacaktı. Bahane, basın ve Sovyet için para toplamak olarak ileri sürüldüyse bile gerçek amaç bir kuvvet gösterisiydi. Birdenbire, aynı gün Kazakların da bir geçit resmi düzenleyerek, mucizevi müdahalesiyle Na-polyon'u Moskova'dan kovan 1812 îkonunu kutlayacakları öğrenildi.

Hava barut kokuyordu, bir tek kıvılcım iç savaşı çıkarabilirdi. O zaman Petrograd Sovyeti «Kardeş Kazaklara» aşağıdaki bildiriği yayınladı:

Biz asker ve İşçilere karşı sizi çıkarmak İstiyorlar, Bu alçakça plan ortafc düşmanlarrmn tarafından hazırlanmıştır: Asil tiranlar, bankerler, büyük mal sahipleri, eski memurlar ve Çarın eski uçakları.

KazakJar! sizinkiler de dahil olmak üzere, tüm zenginlet,

prensler, asiJler, generaller, faizciler bizden nefret ederler. Pet-rograd Sovyetinl ezmek, ttev/rmi bozmak İçin zaman kollamaktadırlar.

4 Kasım gürvü İçin bîr Kazak resmi geçrti hazırlanmaktadır. İşinizden her biri buna katılıp katılmamaya vicdamnca karar verecektir. Biz bu işe karışmıyor ve hiç kimsemin hürriyetine engel oimak istemiyoruz.

işçi ve Asker Tem&itcîleri Petrograd Sovyet)

Resmi geçit derhal iptal edildi...

Bolşevikler, kışla ve işçi mahallerinde «tüm iktidar sovyetlere» sloganının yayarken gerici ajanlar da halkı sinsice ayaklanmaya, Yahudileri, tüccarları ve sosyalist liderleri öldürmeye çağırıyorlardı.

Bir yandan, monarşist basın ayaklanmanın kanlı bir şekilde bastırılmasını istiyor, diğer yandan Lenin'in güçlü sesi «Ayaklanma saati gelmiştir, beklenilmez* diye gürliyordu. Burjuva basını da endişeliydi. «Bir Jevye Viedo-mosti» (Borsadan haberler) † Bolşevik propagandasını, özel mülkiyet* kişi güvenliği ve toplumun temel prensiplerine karşı durma olarak nitelendiriyordu.

Ama özellikle, düşmanca tavırlar takınanlar ılımlı sosyalist gazetelerdi. Dielo Naroda, «Bolşevikler, devrimin en tehlikeli düşmanıdır» diyor, Menşevik Di-en «hükümet hem bizi hem kendisini savunmalıdır» diye yazıyor, Plekhanov'un gazetesi Edinstvo (Birlik) ise, hükümetin dikkatini Petrograd işçilerinin silahlandırılmasına çekerek Bolşeviklere karşı sert tetbirler alınmasını istiyordu.

Hükümet her geçen gün daha zayıf görünüyor, belediye idaresi göçüyordu. Sabah gazeteleri, cürekâr hırsızlık ve cinayet haberleriyle dolup taşıyor, caniler cezasız kalıyordu.

Silahlı işçiler geceleri sokaklarda kol geziyor, hırsızları kovalıyor ve buldukları silahları topluyorlardı.

1 kasımda, Petrograd askeri kumandanı Albay Pol-kolnikov aşağıdaki emri çıkarttı: Ülkenin geçirdiği güç günlere rağmen, Petrograd'da şsld-det ve cinayete sorumsuzca çağrılar yapılmaya devam edilmektedir. Hırsızlık ve !karış»k)ık gündert güne artmaktadır.

62

Bu durum vaândaşter^ hayam» r bozmakta, hükümet ve belediye hurutuşların tn çalışmasını engellemektedir.

Olkeme Karşı sorumluluk ve görev bilincinde olanak şunları emrediyorum:

1 — Her askerî birlik, garnizon sahası İçinde ve öze) direktiflerine uygun otarşı hükümet 'kurutuşlarının savunması için milis kuvvetlerine, komiserlere ve belediyeye yardım etmek zorundadır.

2 — Belediye Mills temsilcisi ve bötge kumandanının rıza-siyle canilerin ve kaçakların yakalan masr için nöbetçiler çfka-rrıtacak ve gerekli tetbirler alınacaktır.

3 — Kışlalara giren, silahlı gösteri ve kabama çağrıda bulunan her kişi tutuklanarak, yöredeki 'kumandan yardımcısı genel karargâhına götürülecektir

4 — Sokak yürüyüşleri, mitingleri ve gösterileri yasak I an -mıştır,

5 — Her s-îlahlı gösteri, her kavga, mevcut: silahlı kuvvetler tarafından anında bastırılacaktır

6 — Kanunsuz tutuklamalara ve ev aramalarına engel ol* mak için komiserlere her türlü yardım gösterilecektir,

7 — Askeri birlikler, kendi bölgelerinde çıkan olayları anında Petrograd Kurmay Başkanlığına bildireceklerdir.

Tüm ordu örgüt ve komitelerini, görevlerinin yerine getirilmesinde kumandanlarına yardımcı olmalarına davet ederim.

Cumhuriyet Meclisinde, Kerenski, hükümetin Bolşevik hazırlıklarından haberdar olduğunu ve

her türlü gösteriye karşı durmak için yeterli güce sahip olduğunu bildirdi. Sonra, Novaye Rus ve Raboçi Put*u, aynı yıkıcı faaliyetlerde bulunmakla suçlayarak, basın hürriyetinin hükümetin yalanlara karşı mücadele vermesine engel olduğunu belirtti. Bu iki gazetenin, bölgede çalışanlar tarafından şiddetle arzulanan karşı devrimi amaçlayan bir propagandanın iki yönünü temsil ettiklerini bildirerek «Ben nasıl olsa ölmüşüm, başıma geleceklerin önemi yok. Fakat şunu da cesaretle söylüyorum ki şimdiki durumun tek nedeni, Bolşeviklerin tüm şehirde yürüttükleri inanılmaz kışkırtma kampanı-yasıdır...» dedi.

2 kasımda, Sovyetlerin Kongresine yalnızca on beş delege gelmişti. Ertesi günü yüz ve daha ertesini günü de

63

yüz üçü Bolşevik olan yüz yetmiş beş delege vardı. Fakat nisabın sağlanması için dört yüz delege gerekliydi ve Kongrenin açılışına yalnızca üç gün vardı.

Smolni'de çok bulundum. Artık oraya girmek eskisi gibi kolay değildi. Çift sıralı nöbetçiler dış kapıyı tutuyor ve orayı atlatınca, büyük kapının altında bekleyen uzun bir kuyruk gözüküyordu. İçeri dörder kişilik guruplar halinde giriliyor, hüviyetini ve işini bildirdikten sonra, modeli her an değişen bir serbest giriş kartı alınıyordu. Zira casuslar içeri kadar sokulmayı başıyorlardı.

Bir gün dış kapıya gelirken önümde Troçki ve karısına rastladım. Askerin biri onları durdurduğunda Troçki tüm ceplerini aramasına rağmen kartını bulamadı ve askere:

— Ben Troçki'yim, dedi.

Asker, inatla, «Kartınız olmadığına göre giremezsiniz. Ben isme bakmam,» diye cevap verdi.

— Ama ben, Petrograd Sovyetinin Başkanıyım.

— Madem bu kadar önemli bir kişiniz, üzerinizde tanıtıcı bir kart olması gerek.

Troçki sabretti ve, «Beni kumandanına götür,» dedi. Asker, önüne gelen herkez için kumandanın rahatsız edilemeyeceğini mırıldanarak, kıpırdamak istemedi ve sonra oranın kumandanı bir astsubayı çağırdı. Troçki ona durumu anlatarak,

— Ben Troçki'yim,» diye tekrarladı.

Astsubay kafasını kaşıyarak, «Troçki mi?» dedi, «Ben bu ismi bir yerden duydum ama.. Ha evet evet, tamam, geç arkadaş geç.»

+

Koridorda Bolşevik Merkez Komitesinden Kara-han*a rastladım. Bana yeni hükümetin nasıl olacağını açıkladı.

— Sovyetlerde olduğu gibi, esnek, halkın iradesine saygılı, yerel güçleri tam serbest bırakan bir örgüt. Şimdiki halele geçici hükümet çar hükümetiyle aynı derecede yerel demokratik iradeleri boğmaktadır. Yeni toplumda, insiyatif alttan gelecek. Hükümet şekli, Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin bünyesi gibi olacak. Sık sık çağrılacak olan Rus Birliği Sovyet Kongresi önünde sorumlu yeni Tsik Parlemantoyu oluşturacak» Çeşitli bakanlıkların başında, bakan yerine, doğrudan

64

Sovyetler önünde sorumlu bir memurlar gurubu olacak...

30 ekim günü, Smolni Enstitüsünün yukarı katında, küçük bir odada Troçki'nin bana verdiği randevuya gittim. Odanın ortasında, boş bir masa önüne eski bir iskemleye oturmuştu. Kendisini uzun uzun sorguya çekmeden, bir saatten fazla-bir süre hızlı ve kesin bir tonla

konuştu, İşte kendi deyimleriyle bana söylediklerinin özeti:

— Geçici hükümet tamamen güçsüzdür. Gerçekte iktidarda olan burjuvazidir. Fakat bu, aşırı uçtaki partilerle yapılan uydurma bir koalisyonla gizlenmektedir. Köylüler, kendilerine söz verilen toprakları beklemekten usanmış, ayaklanmaktadırlar. Tüm ülkedeki emekçi sınıflarda aynı yılgınlık göze çarpmaktadır. Burjuvazinin egemenliği yalnızca iç savaşla sürdürülebilir. Kornilov'un metodu, kendisine iktidarı sağlayacak tek yoldur. Fakat burjuvazinin eksikliği güçtedir. Ordu bizimledir. Uzlaştırıcı ve pasifistler yanı Devrimci Sosyalistlerle, Menşevikler her türlü otoriteyi yitirmişlerdir. Zira toprak ağalarıyla köylüler, işçilerle patronlar ve subaylarla askerler arasındaki kavga daha şiddetlenmiş ve eskisinden daha fazla uzlaşamaz hale gelmiştir. Halk kitlelerinin bilinçli eylemi ve proletarya diktatörlüğünün zaferiyle devrim eserini tamamlayacak ve halk kurtulacaktır...

«Devrimci tecrübeleri, fikirleri ve amaçlarıyla halkı en mükemmel şekilde temsil eden Sovyetlerdir. Doğrudan doğruya cephedeki birliklere, fabrikalardaki işçilere ve köylülere dayandıklarından gerçekten devrimin belkemiğidirler.

«Sovyetler olmadan iktidar oluşturulmak istendi. Ama sonuç güçsüzlük oldu. Şimdi Cumhuriyet Meclisi kulislerinde her türden karşı devrimci projeler yapılmaktadır. Kade partisi militan karşı devrimciliği temsil etmekte, onun karşısında Sovyetler halkın davasını savunmaktadırlar. Bunların arasında önemli hiç bir gu-Tup yoktur. Bu son kavgadır. Burjuva karşı devrimi, güçlerini organize ederek bize saldırmak için zaman kollamaktadır. Şubatta ancak başlayan, fakat kornilov olayında gelişen eserimizi tamamlayacağız.

Sonradan, yeni hükümetin dış politikasına geçerek,

— İlk görevimiz, tüm cepheelerde derhal bir muta-

Dünyayı Sarsan On GÜN/F: 5

65

reke yapmak ve demokratik bir barışın koşullarını tartışmak üzere bir halk konferansı toplamaktır, Elde edeceğimiz barış, Avrupa'da devrimci ruhun uyanması ölçüsünde daha demokratik olacaktır. Zira bu hükümet hiç aracısız doğrudan doğruya halklara çağrıda bulunarak onlara mütareke önerecektir. Devrimci Rusya barış anlaşmasında şu prensibi güdecektir: «Ne toprak ilhakı ne tazminat», halkların kendi kendilerini idare hakkı, bir Avrupa federatif cumhuriyetinin kurulması. «Bu savaşın bitiminde Avrupayı diplomatlarla değil, proletarya ile güçlenmiş görüyorum. Avrupa federatif Cumhuriyeti, —Avrupa Birleşik Devletleri— İşte olması gereken budur. Milli özerklik yetmez. Ekonomik gelişme milli hudutların ortadan kalkmasını istemektedir. Avrupa küçük milli guruplara parçalanırsa, emperyalizm yeniden işe koyulacaktır* Yalnızca bir Avrupa federatif cumhuriyeti dünyaya barış getirebilir,

Vet ince, hafifçe alaycı gülümseyiğiyle bitirdi: — Fakat Avrupa kitle olarak buna katılmazsa, bu amaçlar derhal gerçekleşemez.»

Herkezin, Bolşeviklerin sokağı ele geçirip, beyaz yakalıklı beylere ateş açmasını beklerken, gerçekte ayaklanma güpegündüz ve en olağan şekliyle başladı.

Geçici Hükümet, Petrograd Garnizonunu cepheye göndermeyi tasarlıyordu. Garnizonun, devrimde birinci rolü oynamış 60.000 askeri vardı. Mart günlerinde olayların akışını değiştiren, Asker Sovyetlerin! kuran ve Petrograd kapılarında Kornilov'u püskürten onlardı. İçlerinden çoğunluğu Bolşevik olmuştu. Geçici hükümet şehri boşaltmaktan söz ettiği

zaman, garnizonun cevabı şu olmuştu: «Başkenti savunamıyor sanız, barış yapın. Barış da yapamıyorsanız çekip gidin ve yerinizi ikisini de becerebilecek bir halk hükümetine bırakın.» Her türlü ayaklanma girişiminin Petrograd Garnizonunun tutumuna bağlı olacağı açıktı. Bu yüzden geçici hükümet şehirdeki alayları, güven duyduğu birliklerle değiştirmek istiyordu: Kazaklar ve Ölüm taburları. Ordu komiteleri, ılımlı sosyalistler ve Tsik, hükümetle aynı fikirdeydiler. Petrograd'da ve cephede geniş bir kampanyaya giriştiler. Sekiz aydan beri Petrograd Garnizonu şehirdeki kıyasında keyfince yaşıyor, oysa siper-

66

lerdeki arkadaşları her şeylerini yitirmiş açlıktan ölüyorlardı.

Garnizon alaylarının, bir ölçüdeki rahatlıklarını bir kıy savağının korkunçluğuna değişmekteki isteksizlikleri üzerine yapılan suçlamalarda gerçek payı yok değildi. Ama gitmek istememelerinin diğer nedenleri de vardı. Petrograd Sovyeti, hükümetin niyetinden çekiniyordu. Cephelerden basit askerleri temsil eden yüzlerce delege geliyor ve «Takviyeye gereksinim duyuyoruz. Fakat Petrograd'ı ve devrimi iyi korunuyor görmek bizim için daha önemli- Siz geriye tutun. Biz cephelerde işimizi biliriz» diyorlardı.

25 ekimde, Petrograd Sovyeti Yürütme Kurulu gizli olarak toplanarak, takınılacak tutum hakkında karar verecek olan özel bir Askerî Komitenin kurulmasını kararlaştırdı. Ertesi günü, Petrograd Sovyeti asker seksiyonu, burjuva basınına ivedi boykot ilân eden ve Sovyetler Rus Birliği Kongresinin toplanmasına kargı çıkan Tsik'i sert bir şekilde kınayan bir Komite seçti. 29 ekimde, Petrograd Sovyetinin bir açık oturumunda Troçki, Devrim Askerî Komitesinin Sovyet tarafından resmi olarak tanınmasını önerdi,

«Savaşa gitmek* gerekirse ölmek için kendi örgütümüzün olması şarttır.» Genel Kurmay başkanlığı ve Asker Komiteleriyle konuşmak için biri Sovyetlerin, diğeri Garnizonun adına iki delegasyonun cepheye gönderilmesine karar verildi.

Pskov'da, Kuzey cephesi kumandanı general Çe-remisov, Sovyet delegelerini kabul ederek onlara sert ve soğuk bir tavırla Petrograd Garnizonunun cepheye gelmesi için emir verdiğini ve sözlerine ilâve edecek bir şeyi olmadığını söyledi. Garnizon delegelerine ise şehri terketmek izni verilmedi,

Petrograd Sovyeti Askerî Seksiyonuna ait bir delegasyon, Petrograd Yöresi Genel Kurmay başkanlığında bir temsilcilik almak istediye de bu isteği rettedil-di. Petrograd Sovyeti Askeri Komitesinin izni olmadan hiç bir emrin verilmemesini istedi. Bu da rettedildi.

Delegelere sert bir şekilde «Sizi değil, Tsik'i tanıyoruz, kanunlara karşı gelerseniz sizi tutuklarız» denildi.

Ayın 30 unda, tüm Petrograd alaylarının temsilcileri, bir mitingde şunları kararlaştırdılar: «Petrograd Garnizonu artık Geçici Hükümeti ta-

67

nınamaktadır. Hükümetimiz, bundan böyle Petrograd Sovyetidir. Yalnızca, Devrimci Askerî Komitesinin ara-cılığıyla Petrograd Sovyetinden emir alacağız.»

Yerel birlikler, Petrograd Sovyetinin Askeri Seksiyonundan gelecek direktifleri beklemek emri aldılar.

Ertesi günü, Tsik, Özellikle subayların katıldığı bir toplantı yaptı, Genel Kurmayla İşbirliği Komitesi kurdu ve şehrin tüm mahallelerine komiserler gönderdi.

3 eylülde Smolni'da büyük bir asker mitingi şöyle karar verdi:

Petrograd Sovyeti Devrimci Askeri Komitenin kurulmasını selarolıyan Petrograd ve civarı garnizonu, devrimin yararma cephe ve cephe geris'i arasmda daha sıkı bir WrlJk kumia* amacıyla yapacağı eylemlere tüm desteğini vereceğine söz verir.

Ayrıca, garnizon, örgütlenmiş proletarya yardımıyla, Petrograd'da devrimci düzenin sürdürülmeğini -gözeteceğini beyan eder. Burjuva ya öa Korrrilov taraftarlarınca yapılacak îler türlü (kışkırtma girişimi amansız bir direnişle karşılaşacaktır.

Gücünden emin olan Devrimci Askeri Komite, Petrograd Genel Kurmayından kendi kontrolü altına girmesini istedi, ve tüm basımevlerîne kendi izni olmadan duyuru ya da beyanat basmalarını yasakladı. Silahlı komiserler Kronwerk silah deposuna giderek büyük miktarlarda silah ve mühimmat eleği çirdiler ve Kal edin'in karargâhı olan Novoçerkask'a gönderilmek üzere olan 10,000 süngüye el koydu.

Tehlikeyi birden kavrayan hükümet, kendi kendini dağıtmaya razı olduğu takdirde Komiteye dokunulmazlık vereceğini bildirdi. Fakat zaman çok geçti. 5 kasımda gece yarısı Kerenski, Malevski'yi yollayarak Petrograd Sovyetinin Genel Kurmayda temsilini önerdi. Devrimci Askeri Komite bunu kabul etti. Bir saat sonra savaş bakanlığına vekâleten bakan general Ma-nilovskî öneriyi geri aldı.

6 kasım salı sabahı halk şehir duvarlarında» Petrograd Asker ve İşçi temsilcileri Sovyeti Devrimci Askeri Komitesinin imzaladığı bir bildiriye şaşkınlıkla seyretti.

PETROGRAD HALKINA

Vatandaşlar,

Karşı devrim canî başım doğrultmaktadır. Kornilov taraftarları, Kurucu Meclisi dağılmak ve Sovyet Rus Birliği Kongresini ezmek için göçlerini harekete geçirmişlerdir. Aynı zamanda Yahudi düşmanları, belklde halkı kanti olaylara sürüklemeye çalışacaklardır. Petrograd Asker ve İşçi Temsilcileri Sovyetî, her türlü karşı devrim eylemi ve Yahudi katliamına karşı devrimci düzeni sağlayacaktır.

Petrograd garnizonu şiddet olaylarına ve kargaşaîkîlara izin vermeyecektir. Halk, serseri ve kışkırtıcılar» en yakın kışladaki Sovyet Komiserliğine tutuklayarak götürecektir. Petrograd sokaklarında. Karışıklık, yağma ve savaş çıkarmak için şüp-neftlerin yapacağı İlk girişimde, suçlular amansızca ve derhal cez! andırılacak I ardı r.

Vatandaşlar... soğuk kanlılığınıza ve sükunetinize güveniyoruz. Düzen ve devrim davası emin ellerdedir.

3 kasımda bolşevik liderler gizli olarak önemli ve tarihi bir toplantı yaptılar. Zalkind haber verdiğinden koridorda bekliyordum. Salondan yeni çıkan Volodars-ki bana olup bitenleri anlattı.

Lenin şöyle konuşmuştu:

«6 kasım çok erken. Ayaklanmanın tüm Rusya'ya dayanması gerekir. Oysa, ayın altısında tüm delegeler daha Kongreye gelmemiş olacaklar. Diğer yandan 8 kasım da çok geç. Bu tarihte, Kongre oluşacağından kesin ve acele kararlar alamaz. Kongrenin açılacağı gün olan 7 sinde, harekete geçip, «işte iktidar ne yapacaksınız yapınız» diyebileceğiz o zaman.» Bu esnada, üst kattaki odalardan birinde, ince yüzlü, uzun saçlı, şimdi devrimci olmuş eski Çar ordularının eski bir subayı, sürgün, iyi matematikçi, satranç oyuncusu, kendisine Antonov denilen Ovseinko adında biri başkentin ele geçirilmesi için etraflı bir plan üzerinde çalışmaktaydı.

Hükümet de kendi yönünden hazırlıktaydı. Birbirlerinden çok uzaklardaki tümenlerden seçilmiş, kendisine en bağlı alayları Petrograd'a çağırmış, Junkerslerin topçuları Kış Sarayına yerleştirilmişti. Temmuz günlerinden beri İlk kez yeniden Kazak birlikleri sokaklarda gözükmeye başladılar. Polkolnikov, her türlü ayaklan-

69

mayı şiddetle bastıracağından söz ederek emir üstüne emir veriyordu. Kabinenin en nefret edilen üyesi olan Eğitim bakanı Kişkin, Petrograd'da düzeni korumak göreviyle özel komiser atandı. Rutenberk ve Palçinski adında kendisi gibi nefret edilen iki adamını da yanına aldı. Petrograd, Kroçtad ve Finlandiya'da sıkıyönetim ilân edildi. Bu ise Novoye Vremia adlı burjuva gazetesinin alaylarına hedef oldu:

Neden sıkıyönetim? Hükümetin artık gücü kalmamıştır. Her türlü manevâ otoriteyi kaybetmiş, 'kuvvet kullanmak için gerekli çareler bile yoktur. Her şeye İyi açıdan bakarsak, yalnızca bu işe razı olanlarla oturup konuşabilir. Otoritesi daha öteye gidemez..., 5 Kasım Pazartesi sabahı, Cumhuriyet Meclisinde olup bitenleri öğrenmek için Marîe Sarayına geldim, Tereşçenko'nun dış siyaseti üzerine ateşli tartışmalar, Burtzev-Verkhovski olayının akisleri. Söylenişine göre Karso olayından etkilenmiş olan İtalyan elçisi dışın-da tüm diplomatlar oradaydı. Geldiğimde, sol devrimci sosyalistlerden Karelin, Londra'da çıkan «Times» deki bir yazıyı okuyordu, «Bolşevizme karşı ilâç kurşundur» diyordu yazı. Sonradan, kadelere doğru dönerek:

— Sizin de fikriniz bu mu? diye sordu.

Sağ taraftan «tabi, tabi,» sesleri duyuldu.

O zaman Karelin, «düşündüğünüz bu ama, eyleme geçecek cesaret yok sizde,» diye karşılık verdi.

Altın pırıltılı saçlarının dalgaları ve tatlı, sarı sakalıyla bir matine seyircisinin hayranlığını çekecek kadar yakışıklı Skobelev sıkıla sıkıla Nakazı savundu. Ondan sonra, soldan gelen «istifa, istifam sesleri altında Tereşçenko kürsüye çıktı. Tsik ve hükümet delegelerinin Paris'de aynı görüşü —kendisinininki— savunmaları gerektiğini söyledi. Zafere dek savaştan, orduya yeniden disiplin getirilmesinden söz açtı. Fakat salon gittikçe gürültülü oluyordu ve Sol'un inatçı ve patırdılı muhalefeti karşısında Meclis gündeme geçti.

Bolşevik sıraları boştu, İlk günlerde Meclisi terke-den yerin sahipleri oranının canlılığını da alıp götürmüşlerdi. Merdivenleri inerken, tartışmaların canlılığına rağmen dışarı dünyadan hiç bir sesin bu yüksek ve soğuk salona giremediğini ve Geçici Hükümetin, üzerinde

70

bakan Miüyukov'un daha önceleri kendini yitirdiği bu barış ve savaş kayalıklarında kaybolup gideceğini düşündüm. Kapıcı» pardesümü verirken homurdandı:

— Zavallı Rusya'ya ne oluyor, hiç bilmiyorum. Tüm bu Bolşevikler, Menşevikler, Trudoviksler., Bu Ukrayna, bu Finlandiya, -bu Alman emperyalistleri, bu İngiliz emperyalistleri. Kırkbeş yaşındayım. Buradaki kadar hiç bir yerde bu kadar konuşulduğunu işitmedim.

Koridorda, Kade partisinde çok etkili, gık bir redingot giymiş, fare yüzü profesör Çatski'ye rastladım. Kendisine» bu kadar çok sozedilen ünlü Bolşevik darbesi konusunda ne düşündüğünü sordum. Omuzlarını silkti ve alaylı alaylı:

Bir sürü aptal, ayaktakımı. Cesaret edemezler. Ederlerse de haklarından çabuk gelinir. Bize

göre bu çok yararlı olur. Zira gözden düşerek Kurucu Mecliste aralık hiç güçleri kalmaz.» dedi. Ve devam etti:

— Kurucu Meclise arzedeceğim hükümet örgüt planını size kısaca açıklayayım. Bir anayasa projesi hazırlamak için geçici hükümet ve Meclisin beraberce atadıkları bir komisyonun başkanıyım. Sizde, Amerika-da olduğu gibi iki meclisli bir yasama organı oluşturacağız.. Alt Meclis.ülkenin toprak temsilcisi olacak. Üst Meclis ise serbest meslekleri, zemstvosları, kooperatifleri ve sendikaları temsil edecek...»

Çıktım. Soğuk ve nemli bir rüzgâr batıdan doğru usıyor, buz gibi bir çamur ayakkabılarımın tabanlarını deliyordu. İki junkers taburu, uzun palerini içinde sırık gibi, MorskaTmn yukarısına çıkıyorlar ve çar zamanında askerlerin söylediği eski, güçlü şarkılardan birini koro halinde söylüyorlardı. İlk sokak köşesine ge-tirken belediye milisinin atlara binmiş ve yepyeni kılıflı tabancalarla silahlı olduklarını gördüm. Şaşkın bir gurup sessizce seyrediyordu onları. Nevski köşesinde Lenin'in bir broşürünü satın aldım. «Bolşevikler İktidarda Kalabilecekler mi?» Ücretini de o zaman ufak para yerine geçen pullardan biriyle ödedim. Tramvaylar eskisi gibi salkım salkım halk ve askerle dolu geçiyordu. Düşmemek için gösterdikleri ustalık akrabot Theo-dore P. Shonts'u kıskançlıktan kudurturdu mutlaka. Kaldırımlarda kaçaklar ay çiçeği çekirdeği ve sigara satıyorlardı.

Nesvki caddesinde, nemli alacakaranlıkta, halk son

71

gazeteleri kapışıyor ya da serbest kalan yerlere yapıştırılmış sayısız duyuru ve beyanatları okuyabilmek için itişip kakışıyor, Tsik'in, köylü örgütlerinin, ılımlı sosyalist partilerinin, ordu komitelerinin bildirileri kaplamıştı her yanı. Her türlü tondan, tehdit, beddua, rica olmak üzere işçiler ve askerler evlerinde kalmaya ve hükümeti desteklemeye çağırıyorlardı. Zırhlı bir otomobil düdük çalarak gidip geliyordu. Her sokak köşesinin uygun bir yerinde yığınlarla asker ve öğrenci tartışıyordu. Akşam hemen olduğundan gaz lambaları uzak-tan uzağa yanmaya başlıyor, halk dalgası hiç durmadan akıp gidiyordu, Petrograd, büyük karışıklıklar arifesinde gibiydi.

Kent sinirliydi, her gürültüde irkiliyordu. Ama Boİ-çeviklerden de ses seda çıkmıyordu. Askerler kışlarında, işçiler fabrikalarındaydılar. Kazan katedralinin yanında bir sinemaya girdik. Bir İtalyan filmi oynuyordu. Aşk, katakulli, kan. İlk sıralarda gemici ve askerler, tüm bu çalkantının, şiddetin, cinayetlerin nedenim anlamaktan yoksun, şaşırılmış çocuksu gözleriyle ekranı seyrediyorlardı.

Oradan aceleyle Smolni'ye döndüm. Son kattaki 10 numaralı odada, Devrimci Askeri Komite, Lazimir adında, keçe saçlı, 18 yaşında genç bir çocuğun başkanlığında sürekli olarak toplanıyordu. Yanımdan geçerken elimi sıkmak için sıkılğan sıkılğan durdu.

— Memnun bir yüzle, Piyer ve Haul kalesi bizim tarafa geçti» dedi. Bir dakika önce, hükümetin Petrog-rad'a çağırdığı bir alaydan gelen delegasyonu kabul ettik. Adamlar bir şeylerden kuşkulananak treni Gaçina* da durdurmuşlar. Ne var diye bize sordular, bize söyleyeceğiniz nedir? Alayımız «tüm iktidarın Sovyetlere bırakılmasından yanadır.» O zaman Komite kendilerine, «Kardeşler, sizi devrim adına selâmlarız. Olduğunuz yerde kalın ve direktiflerimizi bekleyin.» dedi. Tüm telefon tellerinin kesildiğini, fakat kışla ve fabrikalarla konuşmaların sahra telefonuyla yapıldığını da ondan öğrendim. Kapıda, sanki sürekli bir kurye ve komiserler defilesi vardı. On beş kadar gönüllü, kentin en uzak

mahallelerine mesajları iletmek için hazır bekliyordu. Teğmen üniforması taşıyan ve çingeneye benzeyen birisi bana Fransızca olarak dier şey hazır, yalnızca düğmeye basmak kalıyor,» dedi,

72

Ayaklanmayı idare eden sivil giyinmiş ince ve sakallı Podvoiski'nin geçtiğini gördüm. Arkasından, sakalları uzamış, takma yakalığı kir içinde, uykusuzluktan bitkin Antonov'u, makine gibi konuşan, hareketleri sert, sürekli gülen geniş yüzü ve kısa boyuyla asker Krilenko'yu ve sakalılı, yüzü sakın dev gemici Dibenko'yu farkettim. Bunlar, şimdiki zamanın ve gelecek saatlerin adamlarıydılar.

Zemin katta, Fabrika Komiteleri Bürosunda, Sera-tovt Devlet Silah Deposu için silah bonoları imzalıyordu. Fabrika başına yüzelli tüfek. Kürk kadar delege de kuyrukta bekliyordu.

Salonda* ikinci sınıftan birkaç Bolşevik liderine rastladım. Bir tanesi bana bir tabanca göstererek, solgun bir yüzle:

— Artık adımı attık. Bu kez, ne yaparsak yapalım düşmanlarımız biliyor ki onlar bizi temizlemezlerse biz onları temizleyeceğiz,

Petrograd Sovyeti gece gündüz toplantı halindeydi. Büyük salona girmek üzereyken Trocki nutkunu bitiriyordu:

— Bize, sokağa inmeye niyetimiz olup olmadığını soruyorlar. Buna kesinlikle cevap vermek istiyorum. Petrograd Sovyeti, iktidarın Sovyetlerin eline bırakılması zamanının artık geldiğini hissetmektedir. Bu iktidar değişimini yapacak olan da Rus Birliği Kongresidir. Silahlı bir eylem bir eylem gerekecek midir? Bu, Rus Birliği Kongresine karşı çıkmak isteyenlere bağlıdır...

«Şimdiki hükümetin, güçsüz, acınacak halde ve yerini gerçek bir halk hükümetine bırakmak için tarihin süpürge darbesini bekleyen bir hükümet olduğuna inanıyoruz. Sürtüşmeden kaçınmak için uğraşlarımızı sürdüreceğiz. Ümİd ediyoruz ki Rus Birliği Kongresi, halkın örgütlenmiş bağımsızlığı üzerine kurulan bir iktidar ve otoriteyi ele geçirecektir. Bununla birlikte, hükümet bize hücum etmek için önünde kalan süreyi-yirmidört, kırksekiz, yetmişiki saat— kullanmaya niyetlenirse, karşı taarruzumuz cevap vermekte gecikmeyecektir, yumruğa yumruk, topa kılıçla karşı koyacağız.»

Alkışların ortasında, Sol Devrimci Sosyalistlerin, Devrimci Askerî Komiteye katılmaya rıza gösterdiklerini bildirdi.

73

Sabahın üçünde Smolni'den ayrılırken, iki hızlı topun kapının yanlarına yerleştirildiklerini ve üstün sayıda birliklerin bitişik sokaklarla kapıyı tuttuklarını far* kettim.

Bil Şatov basamakları dörder dörder çıkarak geldi;

— İş başladı, dedi. Kerenski, Soldat ve Kaboçi Pufu junkerlerle işgal etmek istedi. Fakat birliklerimiz gelerek hükümet mühürlerini söküp attılar. Şimdi ise biz burjuva gazetelerini işgal etmek için birlik gönderiyoruz.

Sevinç içinde omuzuma vurdu ve koşarak Smol-ni'ye girdi.

6 kasım sabahı, bürosu Dışişleri Bakanlığında bulunan sansür heyetine gittim. Duvarlar, halkı sükûnete çağırان duyurularla kaplıydı. Polkovnikov, prikaz üzerine prikaz çıkarıyordu:

«Tüm askerî birliklerle, gezici kuvvetlere kışlarında kalarak, bölgelerinin genel

kurmayından çıkacak emirleri beklemelerini emrediyorum. Üst bir emir olmadan eyleme geçecek her subay, savaş divanında yargılanacak ve isyanla suçlanacaktır. Tüm birliklere, çeşitli örgütlerden gelen emirleri dinlemelerini kesinlikle yasaklıyorum...»

Sabah gazeteleri, hükümetin, Nbvaya Rus, Jivoie Slovo, Raboçi Put, ve Soldat'yı yasakladığını, Devrimci Askeri Konsey üyeleri ile Petrograd Sovyet şeflerini tutuklama emri çıkardığını yazıyorlardı,

Saray meydanını geçerken, junker topçu bataryalarının «kızıl Archexlan hızla çıkarak saray önüne mev-zilendiklerini gördüm. Genel kurmay başkanlığının kırmızı taşlardan yapılmış büyük binasında alışılmamış bir canlılık vardı. Birçok zırhlı otomobil giriş kapısı önünde sıralanmıştı ve subaylarla dolu bir sürü otomobil de sürekli olarak gidip geliyordu. Sansür başkanı, sirke gitmiş bir çocuk gibi neşeli buldum. Banat Ke-renski'nin istifasını Meclise götürdüğü haberini verdi. Derhal Marie sarayına koştum .Ünlü nutkunu bitirmek üzereydi. Kerenski, heyecanın artık tutar taraf bırakmadığı konuşmasında hem kendini haklı çıkarmaya çalışıyor t hem de düşmanlarım ezmek istiyordu:

— ...Şimdi bir yerlerde saklanan, ama yakalamaya uğraştığımız Devlet haini Ulyanof-Lenin'in Raboçi Put gazetesinde çıkan bir dizi yazılarından en karakteristik

74

pasajları burada sizlere okumaya borç bilirim. 'Arkadaşlara mektuplar*' adını verdiği manifestolarında bu cani adamı Proletarya ile Petrograd Garnizonunu 16 ve 18 Temmuz günlerinin eylemlerini tekrarlamaya çağırarak, ivedi ve silahlı bir ayaklanmanın gerekliliğine işaret ediyor. Diğer Bolşevik şefleri de bir sürü mitinglerde söz alıp, onlar da halkı ayaklanmaya çağırmışlardı, özellikle, Petrograd Sovyetinin şimdiki Başkam BronştenvTroçki'nJn faaliyetlerine dikkati çekmek yerinde olur... Size şunu da belirtmek isterim ki, biçim ve deyimlerine kadar Raboçi Put ve Soldat'nın yazıları, No-vaya Rus'un aynısıdır. Bunun üzerinde durmanın nedeni, Cumhuriyet Meclisinin şu noktayı iyi bilmesidir: Şu yada bu partiyle değil, ama Rusya'da bir Yahudi katliamı başlatmak ve yağma ile yıkma deliliğini harekete geçirmek amacıyla, halkın cahilliğini, saflığını ya da kötü eğilimlerini sistematik bir şekilde işletmek is-teyenlerle mücadele edilmelidir. Zira kitlelerin şimdi '.cinde bulundukları ruh hali düşünülürse, Petrograd'da çıkacak her eylem, kaçınılmaz bir biçimde en korkunç katliamlarla sürüp gidecek ve bağımsız Rusya'nın is* mini tümünden kar atayacaktır...

«Eylemin hazırlayıcısı Ulyanof-Lenin'in de söylediği gibi, Sosyal Demokratların ağırı sol ucu da bu işe evet demiştir.»

Kerenski, burada durarak Lenin'in yazılarından birinden aşağıdaki pasajı okudu:

Alman dostlarımızın yalntzca Lîebknechr'ti olduğunu, ne gazeteleri, ne toplantı hürriyeti ve ne ete Sovyetleri olmadı-ğını düşünün. Toprak sahibi en küçük köylüye kadar toplumun tüm sınıfları İnanılmaz bir biçimde enternasyonalizm fikrine karşıdır. Emperyalist, büyük, orta ve küçük burjuvazinin örgütlenmesi dikkat çekicidir... Bu koşullarda, yüzde bir şansla bile olsa deniz kuvvetlerinde bir isyan başlatmışlardır. Ve, yığınfa gazetemiz, toplantı hürriyetirrtîz, Sovyetlerde çoğunluğu efe geçirip tüm dünyada en elverişli durumda olan biz enternas-yonalist proleterler, ayaklanarak Alman devrimcilerini desteklemeyi reddediyoruz,,,

Kerenski devamla:

— Ayaklanmayı organize edenler kendileri de kabul ediyorlar ki —Bu nokta benim için özellikle önem-

75

lidir— düşündüklerine göre burjuvaziye satılmış ve iktidarı zorla elegeçirmiş. Başbakan Kerenski gibi bir adamın başkanlığı altındaki bu geçici hükümet idaresindeki Rusya'da, bir siyasi partinin eyleme geçmesi için tüm koşullar oluşmuş tur...

Ayaklanma kışkırtıcıları Alman proletaryasına değil, Alman egemen sınıflarının yardımına gidiyorlar ve Rus cephesini demir yumruklu Guillaume'la onun maceracılarına açıyorlar. (Sağdan, ortadan ve soldaki birkaç sıradan alkışlar). Bile bile böyle hareket etmeleri geçici hükümete vız gelir. Bu kürsüden, tüm sorumluluk bilimcimle, bir Kus siyasi partisinin böyle faaliyetlerini Rusya'ya karşı yapılmış bir ihanet olarak nitelendiriyorum.

«...Sağın görüşüyle birleşerek adli bir soruşturmaya geçilmesini (gürültüler) ve derhal gerekli tutuklamalara gidilmesini öneriyorum. (Sol taraftan bağrışlar)

Sonra sesini yükselterek haykırıyor Kerenski: «Daha önce tasarlanmış olsun ya da olmasın, Devletin bir hıyanet tehlikesiyle karşı karşıya olduğu böyle bir zamanda başta ben olmak üzere geçici hükümet, Rusya'nın hayatını, şerefini ve bağımsızlığını tehlikeye düşürmektense ölümü seve seve göze almayı tercih eder,,» Bu anda Kerenski'ye bir mesaj ilettiler,

— Alaylara dağıtmak üzere oldukları bir bildiriye. getirdiler bana. İşte okuyorum: Petrograd Asker ve İşçi Sovyeti tehlikededir. Tttm alay-ların emirleri beklemek üzere derhal savaş haline geçmesini emrediyorum, tşbu emrin yerlrre getirilmesindeki her gecikmeyle, buna ■karşj gelme, Devrtme karşı İşlenmiş bir htyanet olarafc kabul edilecektir.

Devrimci Askeri Komite Başkan Podvoîski yerine sekreter Antonov,

«Adli dili kullanırsak, burada mis gibi Kurucu Mec-lisi dağıtmak ve cepheyi Guillaum'un alaylarına açmak ve mevcut düzene karşı ayaktakımım kışkırtmak girişimi ve ayaklanma hali vardır...

«Bile bile «ayaktakımı» diyorum. Zira bilinçli tüm demokrasi, Tsik, ordunun tüm örgütleriyle demokrasinin şeref ve sağduyusu bu olayları protesto etmek -tedir.

«Buraya bir ricada bulunmaya gelmedim. Fakat şü kesin kanımı açıklamaya geldim: Şu anda genç bağımsızlığımızı savunan Geçici Hükümet ve parlak bir geleceği olan yeni Rus devleti, gerçekle yüz yüze gelmeye cesaret edemeyenlerin dışında herkesin desteğini görecektir.

'Geçici Hükümet "adına konuşuyorum» M hükümet her vatandaşa ait haklarını kullanma hürriyetini hiç bir zaman çiğnememiştir... Fakat bugün hükümet, Rus halkının serbest iradesini engellemeye çalışıp cepheyi Almanlara açmakla tehdit eden hertürlü parti, örgüt ve unsurların temizlenmesi gereğine inanmaktadır...

«Petrograd halkı kararlı bir hükümetle karşı karşıya olduğunu anlasın ve belki son anda sağduyu, bilinç ve şeref, kendilerini henüz kaybetmeyenlerin kalbinde zafere ulaşacaktır...»

Tüm konuşma boyunca salon büyük bir gürültüyle çalkandı durdu. Başbakan, sapsarı bir yüzle ve ter içinde kürsüden inip subay koruyucularıyla birlikte salondan ayrıldığı zaman, merkez ve salon konuşmacıları büyük bir öfkeyle sağa hücumla geçtiler.

Devrimci sosyalistler bile, Gotz aracılığıyla, işe karıştılar:

— Bolşevikler halkın hoşnutsuzluğunu somürerek suçlu ve demmagojik bir siyaset

yapmaktadırlar. Bununla birlikte, bir sürü halk isteklerinin de yerine getirilmediği açıktır. Barış, toprak, ordunun demokratizasyon sorunları, hiç bir asker, köylü ve işçinin, hükümetin bunları kesinlikle çözümlmeye çalıştığından kuşku duymayacağı şeklinde ortaya konmalıdır. Biz, Devrimci Sosyalistler, bir hükümet krizine yol açmak istemiyoruz ve hükümet, halkın sabırsızlıkla beklediği bu sorunlar üzerine açık seçik konuşmak isterse, kendisini kanımızın son damlasına kadar savunmaya hazırız.,.

Sonra Martov heyecanla konuştu:

— Proletarya ve ordunun büyük bir kısmının eylemi söz konusu olduğu halde ve bu eylem yanlış yolda olsa bile, «ayaktakımı» sözünü edebilen bir hükümet başkanının sözleri bir iş savaşı kışkırtıcı mahiyetindedir.

Solun koyduğu ve hemen hemen bir güvensizlik oylamasına eşit olan gündem kabul edildi:

77

f— Birkaç günden beri hazırlanmakta olan silahlı gösteri bîr hükümet darbesim amaçlamakta olup iç savaşı kışkırtmakta ve «yüz siyahlar» gibi karşı devrimci göçlerin harekete geçmesine ve Yahudi katliamına elverişli ortam hazırlamaktadır ve sonuç olarak Kurucu Meclisin toplanması engellenecek, yeni bîr askeri bozgunu, devrimin başarısızlığı, ekonomik hayalın felce uğramasını ve tüm ülkenin çöküşünü de beraberinde getirecektir.

11 — Böyle bir ajitasyonun basan nedenleri —savaşın objektif koşulları dışında— bazı ivedi tedbirlerin alınmasında gecikme aranmalıdır. Her şeyden önce, toprakları zirai komitelere veren bîr kararnameyi hemen çıkartmak, müttefiklere barış koşullarını bildirmelerini teklif ederek görüşmelere hemen başlamak gibi enerjik bir dış politika gütmek gereklidir.

MI — Anarşi ve Yahudi düşmanlığı ajitasyonlarının gelişmesini önlemek için ivedi tedbirler almak ve bu amaçta Petrograd' da geçici hükümetle işbirliğinde hareket eden devrimci demokratik organlar ve belediye temsilcilerinden oluşan bir halk güvenliği Komitesi kurmak gereklidir.

Mensheviklerle devrimci sosyalistlerin bu kararda tüm olarak birleşmeleri enteresandır. O zaman Kerenski Kış Sarayına Avksentiyevi'yi getirerek ondan açıklama istedi. Karar hükümete karşı bir güvensizlik demekse, Avksentiyevi'den yeni bir kabine oluşturtmasını rica etti. Uzlaştırma şefleri olan Dan, Gotz ve Avksentiyevi son uzlaştırma çabalarına giriştiler ve Kerenski'ye kararın hükümet aleyhine hiç bir eleştiri taşımadığını açıkladılar.

Morskaya ve Nevski'nin birleştiği yerde, tüfeklerine süngüleri takılmış askeri birlikler, özel araçları durduruyor, içindekileri indirerek arabaları Kış Sarayına yolluyorlar. Kalabalık bir halk da onları seyrediyordu. Bu askerlerin Devrimci Askeri Komite mi yoksa hükümet adına mı hareket ettiklerini kimse bilemiyordu. Kazan katedralinin yukarısında da aynı operasyon vardı. Araçlar geri dön emri alıyorlardı. Tüfekli beş altı gemici gülerek ve çevik bir hareketle iki askere yaklaştılar ve konuşmaya başladılar. Berelerinde ki kurdelelerde, Battıktaki iki Bolşevik krovazörünün ismi olan Avrora (şafak) ve Zaria Svobodi (Hürriyet şafağı) okunuyordu.

— Kronştad yola çıkmış» dedi bir tanesi.

78

Bu, 1792'de Paris sokaklarında «Marsilyaklar yolda» sözlerini andırıyordu. Zira

Kronstad'da, ölümden korkmayan bolşevik olarak tanınmış yirmibeşbin gemici vardı. Raboçi i soldat yeni çıkmıştı ve ilk sayfasında koskocaman, heyecanlı bir bildiri vardı: ASKERLER, İŞÇİLER, VATAN D AŞLAR L

Halkın düşmanları bu gece taarruza geçtiler.

Gene) Kurmayda korn-İlov taraftarları, kenar mahallelerden junkerslerle ■gönüllü taburları getirtmeye uğraşıyorlar. Oranl-embau-m jurrkersieri ve Tsarskai Selo gönüllüleri yürümeyi reddettiler. Petrograd Sovyette karşı bir hıyanet darbesi hazırlanıyor. Hatfca, Kurucu Meclis® ve açılışının arifesinde Rus BirMğt Kongresine karşı bir karşı devrimci Komplö düzenlenmektedir- Petrograd Sovyetİ devrimin bekçisidir. Devrimci Askeri Komite, komplocuları püskürtmeye karardır. Tüm proletarya ve Petrograd Garnizonu halk düşmanlarına korkunç bir cevap vermeye hazırdır.

Askeri Devrim Komrriteal şunları emretmektedir:

I — Tüm alay, tabur ve deniz birlikleri komiteleriyle, Sovyet komiserleri ve lüm devrtıcı örgütler sürekli toplanarak komplocuların niyet ve Kareketlerryle ilgili bilgileri toplayacaklardır,

II — Hiç bir asker, komitenin izm olmadan birNğini terketmeyecektir.

III — Her tırlık Smolni'ye derhal iki delege ve her mahalle sovyeti de beş delege gönderecektir.

tv — Komploculara Üışktn her bilgi derhal Smolnfye İletilecektir.

V — Petrograd Sovyelintn tüm üyeleriyle, Rus Birliği Kongresinin tüm üyeleri Smolni'deki olağanüstü mitinge çağ-nırlılar.

Karşı devrim canı başını ıkakfmmiştir.

Büyük bir tehlike, işçi asker ve köylünün tüm ûm-fñe-rtyte eîde ettiklerini tehdit etmektedir. Fakat devrimci güçler düşmanlardan üstündür Halkın davası emin ellerdedir. Komplocular ezileceklerdir. Ne tereddüt, no fcuşku. Disiplin, karar, sabır ve sebat.

Yaşasm devrim.

Askeri Devrim Komitesi

Petrograd Sovyeti, fırtınanın merkezi olan Smolni* de sürekli olarak toplanıyordu.

Delegeler uykusuzluktan yere yığılıyor sonra yeniden kalkarak tartışmalara katılıyor»

Troçki, Kamenev, Volodarski günde sekiz, oniki saat konuşuyordu. Bolşevik delegelerin parti toplantısı yaptığı ilk kattaki 18 numaralı odaya indim. Kalabalığın görmeme engel olduğu bir konugma-cıt gür sesiyle durmadan haykırıyordu:

— Uzlaştırmacılar, bizim yalnız kaldığımızı söylüyorlar. İnanmayın onlara. Hareket bir defa başlasın, adamlarını kaybetmek pahasına bizi izlemeye gerek duyacaklardır.

Elindeki bir kağıdı durmadan salladığını gördüm o arada.

— Şimdiden bizi izliyorlar. İşte Mengeviklerle Devrimcî Sosyalistlerin bir mesajı.

Hareketimizi kınadıklarını, fakat hükümet bize hücum ederse proletaryanın davasını baltalamayacaklarını söylüyorlar.

O anda solcular sevinçlerinden uçuyorlardı.

Akşam yaklaştığında, büyük toplantı salonu, asker ve işçilerin oluşturduğu ve içinden derin bir uğultunun yükseldiği mavi dumandan bir halkayla çevrili karanlık bir yığın haline gelmişti. Eski Tsik, nihayet bu yeni Kongre üyelerini kabul etmeye karar vermişti- Bu ise kendi

çöküşü, belki de koyduğu devrimci çöküşün bir işareti gibiydi. Bununla birlikte, toplantıda yalnızca Tsik üyeleri oylamaya katılabildiler.

Gotz oturumu açıp, Dan da, bana tehditle dolu gözüken ürpertici bir sessizlikte söz almaya kalktığı zaman gece yarısı çoktan olmuştu.

— Yaşadığımız saatler, en trajik renklere bürünmektedir. Düşman Petrograd kapılarımdadır. Demokratik güçler kendisine direnmek için örgütlenmeye gayret ediyorlar. Fakat Başkentte kan dökülmesiyle karşı karşıyayız. Açlık, yalnızca birlik içinde olan hükümetimizi değil, devrimi de tehdit etmektedir.., Kitleler zayıflamış ve kendi kendilerini yitirmişlerdir. Devrime aldıkları da yoktur. Eğer Bolşevikler zorla onları ay akladılar lar sa, Devrim hıpyı yutmuş demektir. (Yalan diye bağırmaalar).

— Karşıdevrimciler katliama başlamak için yalnızca Bolşevikleri bekliyorlar,.. Bir darbe olursa Kuru-

30

cu Meclis de olmaz. (Yalan, utanmazlık bu diye bağırmaalar).

— Askeri harekâtın olduğu yerde Petrograd Garnizonunun Genel Kurmaydan gelen emirleri dinlememesi olacak şey değildir,.. Seçtiğiniz Tsik ve Genel Kurmayın emirlerini dinlemek zorundasınız. Tüm iktidar Sovyetlere demek, Ölüm demektir. Haydut ve hırsızlar Her yeri ateşe vermek ve yağma etmek için yalnızca bunu bekliyorlar.., «Evlere dalın, burjuvazinin elbise ve papuclarını alıp götürün» gibi emirler yayıldığı zaman... (Gürültü ve haykırışlar; Kimse böyle emirler vermez, yalan, yalan). Peki öyle olsun. Böyle başlamayabilir ama böyle biteceğı kesindir.

«Tsik tam yetkilidir ve kendisine saygı gösterilmesi gerekir... Biz süngülerden korkmayız, Tsik, devrimi kendi göğsüyle savunacaktır.»

O sırada biri bağırdı: «Bu göğüs, uzun saman var ki kokmuş bir cesetten başka bir şey değil.»

Büyük bir gürültünün ortasında Dan"ın tiz bir sesle cevap verdiği ve bir eliyle kürsüyü yumrukladığı görüldü:

— Böyle konuşanlar adi birer canidirler...

Bir ses: İktidarı, burjuvaziye vermek için aldığınız zaman sız canı olduğunuzu gösterdiniz.»

Gotz çingırağını salhyarak «Kesin gürültüyü efendim. Yoksa dışarı çıkartırım sizi.»

Bir ses: Dene bakalım. (Gülmeler ve ısıklar)

Barış konusundaki siyasetimize geliyorum (Gülüsmeler). Rusya, maalesef uzun zaman savaşta kalamaz. Barış olacaktır. Ama sürekli barış değil, demokratik bir barış... Bugün Cumhuriyet Meclisinde, kan dökülmesine engel olmak için bir karar aldık. Buna göre, toprakların zirai komitelere devredilmesini ve derhal barış görüşmelerine başlanmasını istiyoruz. (Gülüşme-ler ve haykırışlar: Çok geç, çok geç)...

O zaman, gök gürültüsünü andıran bir sesle tüm salonun ayağı kalkıp çılınca alkışladığı Troçki kürsüye geldi, ince ve sivri yüzü, iğneleyen alaycı ifadesiyle şeytanı andırıyordu,

— Dan"ın taktiğı, kitlelerin —bu pasif ve ilgisiz kitlelerin— tamamiyle kendisinden yana olduklarını pek iyi kanıtlamaktadır, (gürültülü gülüşmeler).

Sonra Başkana dönerek, dramatik bir aksanla:

Dünyayı Sarsan On Gün/F: 6

ÇI

— Köylülere toprak vermekten söz ettiğimiz zaman, buna kargı yıkıyordunuz. Biz de

köylülere «Eğer size toprak vermezlerse kendiniz alın» dedik. Ve köylüler önerimizi dinlediler. Bugün, bizim altı ay önce yaptığımızı gelmiş teklif ediyorsunuz...

«Ordudan ölüm cezasının kaldırılmasını, Kerenski'nin bir ideal uğruna yaptığını zannetmiyorum. Kendisinin emirlerini dinlemeyi reddeden ve böylece onu yola getirenin, Petrograd Garnizonu olduğunu zannetmiyorum.

Bugün, Dan, Mecliste utanmazca bir Bolşevik nutku attığı için suçlanmaktadır. Belki de bir gün gelecek ve Dan, Devrim çiçeğinin 16 ve 18 Temmuz ayaklanmasına katıldığını söyleyecektir. Dan'ın bugün Meclise sunduğu kararda, partisinin propaganda konularından biri olmasına rağmen, orduda disiplinin pekiştirilmesi söz konusu edilmemişti...

«Hayır, son yedi ayın tarihi gösteriyor ki kitleler artık Menşevikleri terketmişlerdir, Menşevikler ve Devrimci Sosyalistler Kaderleri yenmişler, ama iktidarı ele geçirdikleri zaman, onu yeniden Kadelere teslim etmişlerdir...

«Dan, size ayaklanma hakkınız olmadığını söylüyor. Ayaklanma tüm devrimcilerin hakkıdır. Ezilen kitleler ayaklandığı zaman, bu onların hakkı demektir...»

Sonra, uzun yüzlü, zehir gibi bir dili olan Lieber, mırıldanma ve gülüşmelerle karşılanan konuşmasını yaptı:

— Engels ve Marx, proletaryanın hazır olmadan iktidarı ele geçirmeye hakları olmadığını söylemişlerdir» Şimdiki gibi bir burjuva devriminde iktidarın kitlelerce ele geçirilmesi demek, devrimin trajik bir sonu demektir. Sosyal demokrasinin teorikisi olan Troçki, şimdi savunduğu şeyi düşünemez. (Yeter, yeter, çık dışarı diye bağırımlar), Martov ise, sürekli sesi kesilerek şöyle konuştu: —' Enternasyonalistler, iktidarın demokrasiye devredilmesine karşı değillerdir. Fakat Bolşevik metodları tutmuyorlar. Şimdi iktidarı almak zamanı değildir...

İzvestia gazetesine bir komiser gönderip yazıları sansür eden Askeri Devrim Komitesinin eylemlerini şiddetle protesto etmek amacıyla Dan yeniden kürsü-

82

ye geldi. Gürültü ve karışıklık içinde sözleri kayboldu. Martov denemek istedi ama o da başarı sağlayamadı. Ordu ve Baltık Donanma delegeleri salonun her yerinde ayağa kalkarak hükümetlerinin Sovyetler olduğunu haykırdılar...

Tanımlanması olanaksız bir kaos ortasında Ehrlich, işçi ve askerleri sükunete davet eden ve onların provokasyonlara kapılmamalarını isteyen bir karar sundu. Aynı karar, derhal bir halk güvenliği komitesinin kurulmasının gerekliliğine işaret ederek hükümetten toprakların köylülere verilmesini ve barış görüşmelerinin başlatılmasını istiyordu...

Volodarski ayağa fırlayarak, Sovyet Kongresi arifesinde, Tsik'in Kongreye ait bir hakkı kullanamayacağını kesinlikle söyledi.

— Aslında, Tsik ölmüştür. Bu karar, iktidarı ona yeniden devretmeyi deneyen bir dalavereden başka bir şey değildir. Biz, Bolşevikler, bu karar oylamasına katılmayacağız. Bu sözler üzerine Bolşevikler salonu terk ettiler ve karar kabul edildi.

Sabahın dördüne doğru, bir omuzunda tüfek olduğu halde koridorda Zorin'e rastladım:

— İşler tıkrında, dedi sakın bir sesle. Adalet Bakan yardımcısıyla Diyanet İşleri Bakanını enseledik. Kodesteler şimdi. Bir alay telefon santralini ele geçirmek için yürüyüşe geçti. Bir diğeri Telgraf Müdürlüğünü ele geçirecek, bir üçüncüsü de Devlet Bankası'nı. Kızıl koruyucular hazır durumda,

Smolni merdivenlerinde, gecenin serinliği içinde kızıl koruyucuları ilk kez gördük. Aralarında sinirli sinirli konuşan, süngüleri takılmış tüfekleriyle işçi elbiseleri içinde bir çocuk topluluğu görünüşündeydiler.

Damların üzerinden batıya doğru silah gürültüleri duyduk. Bunlar, fabrika işçileriyle Viborg mahallesindeki askerlerin kentin merkezindeki Sovyet güçlerine katılmasını önlemek için Junkerslerin açık tutmak istedikleri Neva köprüsünü kapayan Kronstad gemicileriydi.

Arkamızda, büyük Smolni parlak ışıkları içinde dev bir arı kovanı gibi zıvıldaşıp duruyordu,..

83

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GEÇİCİ HÜKÜMETİN DÜŞÜŞÜ

7 Kasım çarşamba günü çok geç kalktım. Nevskİ caddesini indiğim zaman Piyer ve Pol Kalesi öğle topunu ateşliyordu. Nemli ve soğuk bir gündü bu. Devlet Bankasının kapısı kapalıydı ve süngülü tüfekleriyle birkaç asker koruyuculuk yapıyordu önünde.

— Hangi kampa dahilsiniz? hükümete mi? diye sordum.

— Hükümetin işi bitti, dedi içlerinden biri alayla, Slava Bogu (Allaha şükürler olsun).

Bütün duyabildiğim bunlar oldu.

Erkeklerin, kadınların, çocukların bulabildikleri her yere asıldıkları tramvaylar Nevsi üzerinde işleyip duruyorlardı. Dükkanlar açıldı ve sokaktaki kalabalık, bir gün öncekinden daha az endişeli gözükiyordu. Gece, duvarları yepyeni, duyurularla süslemişti. Bunların tümü de Petrograd'daki işçileri, cephedeki askerleri ve köylüleri ayaklanmaya karşı uyarıyordu.

işte onlardan bir tanesi:

PETROGRAD BELEDİYE DUMASI

6 Kasım günü yaptığı otağanü&tü toplanışında, merkez Duroa üyeleriyle, mahalle dumafarından ve aşağıdaki devrimd ö-rğüt temsilcilerinden oluşan bir HaJK Güvenlik Komitesini kurduğunu vatandaşlara bldJrir;

Tsft, İcra Komitesi, Köylü temsilcileri Rus Birliği, Ordu örgütleri, Tserrtroflot, Petrograd köylü ve işçi temsilcileri (I), Sendikalar... v.s.

84

Halk Güvenliği Komitesi üyeleri sürekh olarak Belediye Du-ması binasında toplanacaklardır.

Tel: 15-40, 223-77, 138-36.

7 Kasım 1917

O zaman bu işi anlayamama rağmen, Dumanın Bolşeviklere savaşılanıydı bu duyuru.

Satılan tek gazete olarak görünen Raboçi Puftan bir tane aldım. Sonra bir asker, 50 köpek karşılığında kendi gazetesi Dien'i bana verdi. Yasaklanmış gerici bir gazete olan Ruskuya Volya matbaasında basılan büyük fornalı Bolşevik organı geniş başlıklar atmıştı; Tüm iktidar, işçi, asker ve köylü Sovyetlerinde. Barış, Ekmek ve Toprak. Baş yazı, Lenin'in gizlilikteki arkadaşı Zinoviyef imzasını taşıyor ve şöyle başlıyordu:

Her -işçi, her asker, her gerçek sosyalist, her namuslu demokrat, şimdiki durumda yaJmzca bir seçenek olduğunu anlamaktadır:

Ya iktidar burjuva ve pomyeçiklerin güruhunun elinde fca~ lacak vs o zaman işçiler, askerler ve köylüler her türlü baskı, savaşın devarnr, açlık ve ölümle karşılaşacaklar. .*

Ya da iktidar devrimci işçi, asker ve köylülerin eline ge-çecek ,o zaman da büyük mal

sahiplerinin sürdürdüğü tiranlı-ğır» sonu, kapitalistlerin hemen çökmesi olacak bu. Adil bir barış için ivedi teklifler getirilecek, toprak köylülere verilecek, fabrika korvtrafı de işçilere. Aklar eklemek bulacak ve aptalca ölüm son bulacak.

Dien, hareketli geçen bu geceden parça parça haberler veriyordu: Bolşevikler Telefon Santralını ele

geçirmişler, Baltık garına ve Telgraf Müdürlüğüne girmişlerdi, Peterhof Junkersleri Petrograd'a kadar gelmek olanağından, yoksundular, Kazaklar kararsız kalıyorlardı.

Bakanlar tutuklanmış, Belediye Milis Şefi Meyer kurşuna dizilmişti. Her yerde tutuklamalar, karşı tutuklamalar, Junkersler, kızıl koruyucular ve askeri birlikler arasında çatışmalar vardı,

Morskaya köşesinde, sapına kadar menşevik ve partisinin askeri seksiyon şefi olan yüzbaşı Gomborg'e rastladım. Gerçekten ayaklanmanın olup olmadığını sorduğum zaman omuz silkerek ve yorgun bir halde:

— Çortznayet. (Şeytan bilir orasını) dedi. Belki Bolşevikler iktidarı ele geçirir ama üç gün bile barı-

85

namazlar orada. Hükümet edecek adamları yok. Bu denemeye girişmeleri belki de iyi olur. Zira tükenip giderler.

Saint-İzak Meydanının bir köşesindeki askeri karargâh silahlı bir gemici mangası tarafından korunmaktaydı. Avluda, şık giyimli, genç, bir sürü subay alçak sesle konuşuyor ve gemiciler onları dışarı bırakmıyordu. Sokakta birden bir tüfek patladı ve onu bîr sürü patlamalar izledi; derhal atıldım. Cumhuriyet Meclisinin toplandığı Marie sarayının yakınında alışılmamış bir şeyler oluyordu. Geniş meydanın ortasında bir sıra asker çaprazlamasına dizilmiş, ateşe hazır durumda binanın damına bakıyorlardı.

— Provokatsİya. Üzerimize ateş ettiler diye biri bağırdı. O anda bir diğeri de kapıya doğru atıldı.

Sarayın batı köşesinde, üzerinde kırmızı harflerle S.R.S.D, (Sovyet Raboçih Soldaskih Deputatov) yazılı kırmızı bir bayrağın dalgalandığı büyük bir zırhlı otomobil duruyordu. Tüm mitralyözleri Saint-İzak'a çevrilmişti, Novaya Ulitsa (yenî sokak) girişinde, sandıklar, fıçılar, eski bir somya ve bir vagondan oluşan bir barikat yapılmıştı. Moika rıhtımı girişini ise odundan yapılmış bir yığın koruyordu. Etraftan alınan odun kütükleriyle, cephe boyunca bir savunma hattı inşa ediliyordu.

— Doğuşülecek mi? diye sordum. Bir asker sinirli sinirli: «Birazdan başlar» dedi, «çek git buradan arkadaş, yoksa yaralanırsın,» Amiralliği göstererek «Şuradan gelecekler,» diye ekledi.

— Kim gelecek yahu?

— Vallahi, arkadaş, ben de pek bilemiyorum.

Ve yere okkalı bir tükürük savurdu.

Saray girişi önünde, bir asker ve gemici kalabalığı beklediği. Bir gemici, Cumhuriyet Meclisi son toplantısının nasıl bittiğini anlatıyordu:

— Geldik ve tüm kapıları arkadaşlarla tuttuk. Sonra Başkanlık koltuğunda oturan karşı devrimci Kornı-lov taraftarlarına doğru ilerledim «Meclis bitti, dedim ona, çek git evine çabuk».

Herkes gülmeye başladı. Geçerli kağıtlarımı göstererek basın galerisinin kapısına ulaşmayı başardım. Orada iri yarı bir gemici gülere beni durdurdu. «Ser-

80

best geçer» kağıdımı gösterdiğim zaman «Aziz Michel bile olsan arkadaş, geçemezsin,» dedi.

Camlı kapının arasından, içerde kalmış bir Fransız gazetecisinin elini kolunu salladığım ve hiddetten kasılmış yüzünün morardığını gördüm.

Biraz daha uzakta, general üniforması içinde gri bıyıklı ufak tefek bir adam bir grup askerinin ortasında öfkeden kıpkırmızıydı.

— Ben general Alekseyev'im diye bağırıyordu. Bir üst ve Meclis üyesi olarak dışarı bırakılmamı istiyorum.

Nöbetçi başım kaşdı, gözünün ucuyla sıkıntılı bir bakış attı sesin geldiği yana. Sonra bir subayı çağırdı. O da içerde kim olduğunu görünce şaşırarak ne yaptığını bilmeden hazırola geçti ve haberi olmadan eski rejimin deyimlerini kullanarak «Ekselans, dedi kekeleyerek, Sarayın girişi yasaktır, hakkım yok.»

Bir otomobil geldi, içersinde gülmeye çalışan Goltz'u farkettim. Birkaç dakika sonra, koltuklarında silahlı askerlerin bulunduğu diğer bir araba tutuklanmış hükümet üyelerini getirdi. Askeri Devrim Komitesi Löton üyesi Peters'in meydanı koşarak geçtiğini gördüm.

■— Bu baylan dün akşamdan itibaren güvenlik altına aldınız değil mi? diye sordum. «Oh» dedi, düş kırıklığına uğramış bir çocuk hâfiyle. «Müdahale etmeye zamanımız olmadan aptallar hepsini salıveriyorlar.»

Voskressenki Prospect caddesi boyunca gemiciler nöbet tutuyor ve göz alabildiğine yürüyüş halindeki askerlerden başka bir şey görülüyordu.

Admiral Teîski'yi takip ederek Kıs Sarayına yöneldik. Meydandaki giriş kapılarının tümünde nöbetçiler vardı ve heyecanlı bir kalabalığın kuşattığı batı tarafı asker kordonuyla kapatılmıştı. Meydanda, saray avlusundaki odunları ön taraftaki büyük kapının önüne taşımakla uğraşan birkaç askerin dışında her yer sakindi.

Nöbetçilerin hükümetten mi yoksa Sovyetlerden mi yana olduğunu bilmek olanağımız yoktu. Smolni'nin bize verdiği kimlik kartları geçersiz olduğundan, kendimize Önemli insan havası vererek sıranın başka bîr kısmına sokulduk ve Amerikan pasaportlarımızı gösterirken- «resmi» diye ekleyerek zorla içeri daldık. Sarayın kapısında, altın işlemeli kırmızı yakalıkları, ba-

87

kır düğmeli mavi üniformaları içinde eski ihtiyar hizmetkârlar saygılı bir şekilde palto ve şapkalarımızı aldılar ve yukarı çıktık. Loş ve hüznü dolu koridorda, halıları kaldırılmış taşlar üstünde işsiz güçsüz birkaç hizmetçi dolaşıyordu. Kerenski'nin odasının kapısı önünde genç bir subay bıyıklarını ısırarak bir aşağı bir yukarı geziniyordu. Kendisine Başbakanla konuşup konulamayacağımızı sorduk. Topuklarını birleştirerek eğildi ve Fransızca:

— Malesef, Aleksandr Peodoroviç şu anda çok meşguller, dedi.

Sonra, bir an bizi süzdü ve ekledi:

— Aslında, burada yoklar. —Neredeler peki?

— Cepheye gitti. Otomobili için yeterli benzin ol madığından, İngiliz hastanesinden ödünç aldık...

- Bakanlar burada nu?
- Toplantı halindeler ama hangi salonda olduklarını bilmiyorum.
- Bolşevikler gelecekler mi?
- Tabîî gelecekler. Her an gelişlerini haber veren telefonu bekliyorum. Fakat biz hazırız. Sarayda, şu kapının arkasında Junkers'ler var.
- Girebilir miyiz? — Hayır, yasaktır.

Aceleyle ellerimizi sıktı ve uzaklaştı. Koridoru ikiye ayıran iğreti konmuş bir tahta perdede açılmış ya sak kapıya doğru seğırttik, kapalıydı. Öte yandan konuşmalar işitiliyor ve biri gülüyordu. Bunların dışında sarayın geniş salonları bir mezar kadar sessizdi.

ihthiyar bir hizmetkâr yaklaştı,

- Girmek yasak, barın,
- Neden kapı anahtarla kilitli?
- Askerler çıkmasın diye.

Birkaç dakika sonra, çay içeceğini söyleyerek uzaklaştı. Anahtarı çevirip içeri girdik. Diğer yanda askerler nöbet tutuyorlardı, ama bize bir şey söylemediler. Koridorun ucunda, büyük kristal avizeler ve yaldızlı kornişlerle süslü geniş bir oda ve arkasında tahta kaplamaları kararmış bir dizi daha küçük odalar uzanıyordu. İki yandaki duvarlar boyunca, üzerlerine askerlerin uzandığı kirli döşek ve yorganlar sıralanmıştı.

Döşeme, sigara izmaritleri, ekmek parçaları, elbiseler, boş, fakat ünlü Fransız markaları olduğu etiketlerinden anlaşılan şişelerle kaplıydı. Junkers okullarına ait omuzluklarıyla askerler, tütün ve yıkanmamış insan kokan odada gidip geliyorlardı. Bir tanesinin elinde, sarayın mahzenlerinden aşırılmış burgon şarap şişesi vardı. Şaşkın gözlerle, odaları dolaşmamızı seyrettiler. Sonunda, yüksek pencereleri meydana bakan büyük cafcısal salonlara girdik. Pencereler kir içindeydi. Duvarlardaki büyük yaldız çerçeveli tablolar, tarihi sahneleri canlandırıyorlardı: «12 EKİM 1812», «6 Kasım 1812», «16-28 Ağustos 1813.» Bir tanesi yukarı sağ köşesinden yırtılmıştı.

Parke ve duvarların görünüşüne bakılırsa, bu oda-lar haftalardan beri geniş bir kışlaya dönüşmüştü. Pencere kenarlarına mitralyözler konmuş, ot yatakları arasına da tüfekler çatılmıştı.

Tablolara baktığımız sırada sol kulağımda alkol kokan bir nefes hissettim ve aynı zamanda kalın bir ses rahat bir Fransızcayla: «Tablolara hayran kalışınıza bakılırsa, yabancısınız» dedi. Kısa, şişman ve kel bir adam yaklaşarak bizf selamladı.

- Amerikalısınız değil mi? Memnun oldum. Ben kurmay yüzbaşı Vladimir Artsbaşhev. Emrinizdeyim,

Biri kadın dört yabancınn, taarruz edilmesini bekleyen bir ordunun hatlarını yarararak içeri girmesini pek garip bulmuyordu. Rusya'daki durum üzerine hemen şikayete başladı,

- Yalnızca Bolşevikler değil. Bari Rus ordusunun güzel gelenekleri ayaklar altında ezilmeseydi. Şu subay okulu öğrencilerine bakın. Centilmen denir mi bunlara? Kerenski, imtihan veren bir askere, sıradan herkese kapıları açtı. Bir çoğu da devrime bulaştı...
- Hemen başka bir konuya atlayarak:

- Rusya'yı terkedeceğim. Amerikan ordusuna girmeye kararlıyım. Konsolosunuza söyleyip işimi kolaylaştırır mısınız? Size adresimi bırakayım.

İtirazlarımıza rağmen, bir kağıt parçası üstüne adresi karaladı ve içi rahat etti. Hâlâ adres

bendedir. Oranienbaum Harp Okulu 2. Sınıf. İhtiyar Peterhof, Salonlar arasından bize rehberlik ediyor ve açıklamalarda bulunuyordu. «Bu sabah erkenden teftiş gördük, kadın taburu hükümete sadık kalmaya kararlı,

— Kadın askerler de sarayda mı?

— Evet. Ama bir şeyler olursa, kazaya uğramasınlar diye arka salondalar. tçini çekerek «Büyük sorumluluk bın» dedi.

Pencere kenarında bir süre kalarak, saray önünde duran uzun paltolu üç Junker taburuna baktık. Geçici hükümet askeri baş komiseri Stankoeviç olduğunu hemen tanıdığım enerjik, uzun boylu bir subay kendilerine nutuk atıyordu. Birkaç dakika sonra, içlerinden ikisi silahlarını omuzlarına koyup üç kez «hurra» diye bağırdıktan sonra, askeri adımlarla meydana geçip «kızıl Arc-henn altında kayboldular ve sessiz kente doğru yöneldiler. Bir tanesi «Telefon santralını işgal edecekler» dedi.

Üç askeri öğrenci bizim yanıımızdaydı. Konuşmaya başladık. Bize halktan geldiklerini söyleyerek isimlerini verdiler: Roberl Olev, Aleksey Vessilenko ve Erni Sach. Sonuncusu Estonyahydı. Şimdi hiç te subay olmak istemiyordu canları. Zira subaylar değerlerinden çok şey yitirmişlerdi. Ne yapacaklarını bilmez gibi bir halleri vardı. Pek mutlu olmadıkları yüzlerinden okunuyordu. Ama seslerine derhal kabadayı bir ton vererek sürdürdüler konuşmalarını:

— Bolşevikler gelirlerse, nasıl döğüşüldüğünü gösteririz onlara. Tabansızdırlar onlar, döğüşmekten korkarlar. Ama şans bu, bir de yenilirsek kafamıza sıkacak son bir kurşunumuz olacaktır.

Tam o anda, biraz ötede tüfek sesleri işitildi. Mey-dandakilerin bîr kısmı ya kaçıştılar ya da yüzükoyun yere kapandılar ve sokak köşelerindeki izvozçıklar dörtnele her yönde kayboldular .Binanın içinde herkes ayağa kalktı. Askerler sağa sola koşuyor ve aceleyle tüfek ve mermileri kapışarak «İşte geldiler» diye bağırı-şıyorlardı.

Birkaç dakika sonra her şey normale döndü. İz-vozçıklar yerlerini aldılar, yere yatanlar kalktı, kızıl Arche'dan junkersler meydana çıktılar, ama eskisi gi- ■ bi uygun adım yürümüyorlardı. Bir tanesi arkadaşlarının yardımıyla ilerleyebiliyordu.

Saraydan ayrıldığımız zaman GP:ç OLUYORDU... Meydanda nöbetçiler görünmüyordu ve yarım daire şeklindeki hükümet binaları sessizlik içindeydi. Akşam yemeği için «Hotel de France'a gittik. Henüz çorbamızı bitirmemiştik ki, yüzü sararmış bir garson yanı-

90

miza yaklaşıarak, kahvenin elektriklerini söndüreceklerinden, dipteki yemek salonuna geçmemiz için İsrar

etti:

— Birazdan tüfekler patlar, diye de ekledi.

Dışarı çıktığımız zaman Morskaya tümnden karanlıktı. Yalnızca, işler-haldeki motorundan koyu bir duman çıkan zırhlı büyük bir otomobilin durduğu Nevski köşesinde bir gaz lambası etrafı hafifçe aydınlatıyordu. Arabanın kenarına tırmanmış küçük bir çocuk bir mifcralyözün içine bakıyor, asker ve gemiciler etrafta duruyor, kuşkusuz ki bir şeyler bekliyorlardı.

Bir gurup askerin, Kış Sarayının pırıl pırıl parla-dığı yüzüne bakarak şiddetle tartıştığı kızıl Arche'a döndük.

İçlerinden biri «Yok arkadaş ateş edemeyiz. Kadınlar taburu içerde. Sonra Rus kadınlarına ateş ettiler derler bize,» diye konuşuyordu.

Nevski'ye gelirken köşede diğer bir zırhlı otomobile rastladık. Kuleden birisi başını çıkararak;

«Hücumla geçenlerin tam zamanı, ileri,» diye haykırıyordu.

İlk otomobilin şoförü yaklaşarak, motorun gürültüsünü bastıracak şekilde haykırdı o da:

— Komite beklememizi söylüyor. Oradaki odun yığınlarının arkasına topları yerleştirdiler. Burada ise, tramvaylar ortalıkta gözükmüyordu. Yayalar seyrekleşmiş, ışıklar da sönmüştü. Fakat birkaç sıra evlerden sonra, tramvayları, kalabalığı, ışıklı vitrinleri ve sinemaların elektrikli reklamlarını görüyorduk. Yaşam oralarda eskisi gibi sürüp gidiyordu, Marie tiyatrosundaki bale için biletlerimiz vardı —Tüm tiyatrolar açıldı— Fakat dışarda olup bitenler de çok ilginçleşmeye başlamıştı...

Karanlıkta, Polişe köprüsünü tıkayan odun yığınlarına çarptık. Stroganov sarayı önünde birkaç asker bir sahra topunu yerleştirmeye koyulmuşlardı. Çeşitli üniformalı insanlar, durmadan tartışarak amaçsız gidip geliyordu.

Sanki tüm şehir Nevski üzerinde gezintiye çıkmış gibiydi. Her sokak köşesinde, büyük kalabalıklar birer tartışma odağı oluşturuyor, süngülerini takmış asker mangaları sokak başlarında devriye geziyor, lüks kürklere bürünmüş ihtiyarlar kızgınlıklarını onlara yumruk^

91 larını sallayarak çıkartıyor, şık kadınlar ise küfredi yorlardı. Askerler, sıkılgan sıkılgan yüzlerini ekşitiyor ve kaçamakİL cevaplar veriyorlardı. Oleg, Rurik, Sviatoslav gibi ilk Rus çarlariyle, Rus işçi Sosyal Demokrat Partisinin baş harflerini kırmızı boyalı olarak taşıyan zırhlı otolar sokaklarda dolaşıyordu.

Mihaylovskai üzerinde kucak dolusu gazete taşıyan bir adam, tanesine, bir, beş, on ruble veren çılgın bir kalabalık tarafından avını paylaşamayan hayvanlar gibi çevrildi. Bu, proleter Devrimin zaferini ve henüz hapisteki Bolşeviklerin kurtuluşunu haber veren ve hem cephedeki ve hem de gerideki orduların yardımını isteyen çok büyük harflerle basılmış» hiç bir haber ve yorumu olmayan dört sayfalık «Raboçi Sol-dat» idi.

Sadovai köşesinde, iki bin kadar insandan oluşan bir topluluk, bir görünüp bir kaybolan kıvılcımların gezindiği büyük bir binanın tavanına bakıyordu.

— Bakın» bakın, dedi uzun boylu bir köylü. Bir provokatör bu. Şimdi halkın üzerine ateş açacak...

Görünüşe bakılırsa, kimse bu iddianın doğruluğunu anlamak için oralara gitmeye istekli değildi.

Kocaman cephesi ışık içinde parlayan Smolni'ye döndük. Karanlıklara gömülmüş tüm sokaklardan acele acele hareket eden ve belli belirsiz şekillerden oluşan bir dalga boşalıyor, otomobil ve motosikletler geçiyordu. Gri renkli büyük bir zırhlı otomobil» kulesin-de iki kırmızı bayrakla ağır ağır ilerliyor ve canavar düdüklerini sürekli öttürüyordu. Soğuk olduğundan dış parmaklıktaki Kırmızı Koruyucular ateş yakmışlardı. İç kapıda, başka bir ateşin ışığında, nöbetçiler zorlukla pasaportlarımızı sökmeye çalışarak bizi inceliyorlardı. Kapının her iki yanına yerleştirilmiş top ve mitralyözlerin örtüsü kaldırılmış, cephaneseritleri birer yılan gibi dip taraftan sarkmıştı, Motorları çalışan zırhlı otomobiller ağaçların altına sıralanmış, çıplak, uzun koridorlar yarı aydınlanmış bir halde, ayak sesleri,

haykırmalar ve çağrılarla dolup taşıyordu. Bir itişip kakışma havası içinde, çoğunun tüfekleri omuzunda, siyah kürkten kalpakları ve tulumlariye işçilerden oluşan bir kalabalık merdivenleri iniyor, çamur renginde ki kaba kaputları ve üstleri yassı şapkalarıyla askerler onların arasına karışıyor, Lunaçarski ve Karne-

92

nev gibi birkaç lider, herkesin hep bir ağızdan konuştuğu kalabalıklarla çevrili olarak, koltuklar inin altında serviyet, yorgun ve endişeli bir yüzle koşuşup duruyorlardı. Petrograd Sovyetinin olağanüstü toplantısı biteli az olmuştu. Boynu omuzlarına gömük gibi, canlı ve geniş yüzlü, kabına sığamayan ufak bir adam olan Kamenev'i dururdum. Hiç giriş yapmadan, bize, kabul edilen kararın Fransızca tercümesini okuyuverdi:

Proletarya ve Petrograd garnizonu tarafından gerçekleştirilmiş başarılı devrimi selamlayan Petrograd işçi ve Asker Tem-etJeHerl Sovyetu ayaklanma sırasında kitlelerin gösterdiği mükemmel işbirliği, disiplin, organizasyon ve 'beraberliğe özei-Hkle işaret eder.

Ayaklanmalar seyrek olarak bu kadar az kanlı ve başarılı olmuştur.

Sovyet, şu kesin İnancını belirtir ki, Devrimin kuracağı ve şehir proletaryasına tüm yoksul köylü kitlesinin desteğini getireceği işçi ve köylü Sovyet hükümeti, savaşın duyulmamış sefalet ve Korkunçluğundan kaçınmanın tek yolu olan sosyalizme emin adımlarla yürüyecektir.

Yeni hükümet, demokratik ve haklı bir barış amacıyla tüm savaşan ülkelere ivedi teklifler getirecektir

Büyük toprak mülkiyetini hemen kaldırarak toprakları köylülere dağıtacaktır. Fabrikalarda üretilen malların üretim ve bölüşü I rrw&l üzerine işçi kontrolünü gerçekleştirecek ve bundan böyle devlet tekelinde bulunacak bankaların üzerinde genel bir kontrol kuracaktır,

Petrograd Asker ve İşçi Temsilcileri Sovyetî, Rus köylü ve İşçilerin tüm enerji ve özverilerini işçi ve köylü devriminin hizmetine vermeye çağırır. Sovyet şu kesin İnancını bildirir ki, yoksul köylülerle birleşen şehir işçileri, aralarında sağlam bir disiplin kuracaklar ve sosyalizmin zaferi için gerekli mükemmel bir devrimci düzeni sağlayacaklardır. Sovyet, batılı köylü proletaryasının sosyalizm davasını sürekli ve tam bir zafere götürmek için bize yardım edeceğinden emindir.

— O halde, işi bitmiş görüyor musunuz? Omurlarım s ilker ek:

— Yapacak daha çok şey var. Daha henüz başlardayız...

Merdiven sağanlığında, Sendikalar Kumlu Başkan Yardımcısı olan Riazanov'a rastladım.

Endişeli bir hali vardı ve gri bıyıklarını ısırp duruyordu;

93

— Çılgınlık, çılgınlık bu, diye bağıırıyordu. Avrupa işçileri kıpırdamıyorlar bile. Oysa tüm Rusya..,

Kollarını ümitsizce yukarı kaldırıp koşarak uzaklaştı. İkisi de ayaklanmaya karşı olduklarından Ria2a-nov ile Kamenev, Lenin'in şiddetli eleştirilerine uğramışlardı.

Toplantı kesin olmuş ve Devrimci Askerî Komite adına Trocki, Geçici Hükümetin artık mevcut olmadığını beyan etmişti.

— Burjuva hükümetlerinin özelliği halkı aldatmaktır. Bizler, köylü, asker ve işçi temsilciler Sovyetleri ise tarihte yeni ve tek bir tecrübeye girişmiş bulunuyoruz. Amacı, işçi, asker ve

köylü gereksinimlerini yerine getirecek olan bir hükümet kuracağız.

Lenin iset şiddetli alkışlarla karşılanan sözlerinin sonunda, tüm dünyada sosyal devrimin gerçekleşeceğini müjdelemiş, Zinoviev de şöyle haykırmıştı:

— Bugün, uluslararası proletaryaya borcumuzu ödedik ve savaşa, tüm emperyalizme, özellikle cellat Guillom'a korkunç bir darbe indirdik...

Sonradan Troçki, zafer haberini ulaştırmak için cepheye telgrafların çekildiğini, ama hiç birinden cevap alınmadığını açıklamıştı. Dedikodulara bakılırsa birlikler Petrograd üzerine yürüyordu. Gerçeği kendilerine anlatmak için bir delegasyonun gönderilmesi gerekliydi.

Bu arada, «Sovyet Rus Birliği Kongresinin iradesinden önce bir şey yapamassınız»

haykırışlarına karşılık; Troçki, soğukkanlılıkla «Kongrenin iradesi bu geceki igçi ve asker ayaklanmasıyla arkaya itilmiştir» diyordu.

Kapıda yığılan kalabalığın arasından bir yol bula-srak toplantı salonuna girmeyi başardık.

Beyaz şamdanların altında, sıralar üzerine yığılmış, en kuytu köşelerle arayollarda sıkışık duran, pencere kenarlariyle ta kürsüye kadar asım asım asker ve işçi temsilcileri, kimi endişe dolu bir sessizlik içinde, kimi ise tarifsiz bir heyecan dalgasıyla sarılmış olarak başkanın Çıngırak ses mi bekliyordardı.

Salon yalnızca, yıkanmaya zaman bulamamış insau vücutlarından çıkan sıcaklıkla ısınmıştı.

Kalabalıktan çıkan sigara dumanlarının oluşturduğu kaim bir bulut ağır havada asılıp kalmıştı. Bazan birisi kürsüye çı-

kıyor ve arkadaşlardan sigara içmemelerini rica ediyordu. O zaman, içenler de dahil olmak

üzere herkes «sigaraları söndürelim arkadaşlar» diye bağırişıyor sonra yeniden sigaralar tütürölüyordu. Obuhovo fabrikalarından anarşist bir delege olan Petrovski bana yanında

yer gösterdi. Devrimci Askeri Komitede geçirdiği üç uykusuz geceden sonra üstü başı kir

içinde, traşı uzamış, uykusuzluktan sallanıyordu. Kürsüde, devrimin başından beri idare

ettikleri, ama şimdi ise kendilerine karşı olan bu gürültülü meclise son bir ke2 egemen

olarak oturan eski Tsik liderleri vardı. Bu insanların temkinli yollarda tutmak istedikleri

devrimin ilk safhası böyle kapanıyordu. Üç önemli kişi yoktu bu mecliste: Ajitasyonun

endişe verici bir hal almaya başladığı taşra kentleri arasından cepheye gitmeye çalışan

Kerenski, daha sonraları vereme yakalanacağı Gürcü dağlarına çekilen ve orada her şeye

yüksekten bakarak yaşayan ihtiyar kartal Tckheidze ve nihayet kaybolmuş bir davaya güzel

konuşmasını getirecek olan ve tehlikeli bir şekilde hasta olan asil karakterli Tseretelli.

Gotz, Dan, Lieber, Bogdanov, Broido ve Fi-lippovski, sararmış yüzleri, endişeyle içeri çökük

gözleriyle orada oturuyorlardı. Altlarında Sovyetler Rus Birliği tkinci Kongresi kaynaşp

dururken, başlarının üstünde Devrimci Askeri Komite kızgın hale gelmiş kılıcı döğüp

duruyor, isyan tellerini büyük bir kararla oynatıyor ve güçlü bir kolla vurup duruyordu...

Gece, saat onbire yirmi vardı.

Eski bîr askeri doktor üniforması giymiş» kel ve tatlı yüzlü Dan çingırağını salladı.

Yalnızca itişip kakışmalar ve kapıdaki tartışmalarla bozulan kesin bir sessizlik ortalığı kapladı.

Kederli bir sesle «İktidar artık elimizde» diye başladı. Kısa bîr duraklamadan sonra sesini alçaltarak konuşmasını sürdürdü:

— Arkadaşlar, Sovyet, Kongresi öyle alışılmamış koşullarda ve öyle olağanüstü bir zamanda toplanıyor ki Tsik'in bu oturumu neden politik bir konuşmayla açmadığını ve buna gerek

duymadığını anlayabileceksiniz. Benim de Tsik Bürosu üyesi olduğumu ve şu anda parti arkadaşlarımızın Kış Sarayında ve bombalar altında Tsik'in kendilerine verdiği görevi yerine getirebilmek için hayatlarını feda etmekte olduklarını dü-

şünürseniz bunu daha iyi anlarsınız (Gürültüler). Asker ve işçi Temsilciler Sovyetlerinin İkinci Kongresi-nin ilk toplantısı açılmıştır.

Büronun seçimi sürekli bir gidiş geliş ve çalkantı içinde yapıldı, Avanessov, Bolşevikler, Sol Devrimci Sosyalistler ve Enternasyonalist Menşevikler arasında anlaşma olduğundan büronun sandalya orantısına göre oluşacağını haber verdi.

Birçok Menşevik protesto etmek için ayağa fırladığı zaman sakallı bir gemici o tarafta doğru bağırarak «Azınlıkta olduğumuz zaman biz Bolşeviklerle nasıl konuşuyordunuz, onları hatırlasanıza» diye kükredi.

Oylama sonunda 14 Bolşevik, 7 Devrimci Sosyalist, 3 Menşevik ve bir de Gorki gurubundan enler-nasyonalist seçildi, Hendelman, Sağcı Sosyalist Devrimciler ile merkezin büroya katılmayacaklarını beyan etti. Menşevikler adına Khintchoukda benzer beyanda bulundu. Enternasyonalist Menşevikler de, bası olayların doğrulanmasına kadar büroya girmeyeceklerini bildirdiler. (Yer yer alkışlar ve yuhalar. Bir ses: Dönekler, kendinize sosyalist demeye cesaret ediyorsunuz hal..) Ukranyalı bir delege büroya girmek istedi ve isteği kabulolundu. Sonra eski Tsik kürsüyü terketti ve yerine Troçki, Kamenev, Lunaçarski, Madam Kouantayt Nogin,, çıktılar. Salon bir anda alkışlara boğuldu. Dört aydan az bir zaman önce hor görülen ve kovulan, şimdi ise ayaklanma halindeki büyük Rusya'nın dümenine oturmuş ve en yüksek yere erişmiş bu Bolşevikler ne büyük bir yol almışlardı...

Kamenev gündemi okudu: I. İktidarın örgütlenmesi. 2, Savaş ve Barış. 3, Kurucu Meclis.

Lozovski, çeşitli guruplar arasındaki anlaşmadan sonra Petrograd Sovyet Raporunun okunup tartışılacağını, sonra Tsik üyelerine söz verileceğini ve diğer partiler de konuştuktan sonra gündeme geçileceğini teklif etti.

Sonra birden, Meclisteki gürültüden daha derin yeni bir ses işitildi. Bu top sesiydi. Endişeli bakışlar buğulu pencerelere doğru çevrildi ve yeni bir heyecan dalgası tüm herkesi sarstı.

Martov söz isteyerek kısık bir sesle:

— Arkadaşlar, iç savaş bağlıyor. İlk sorun, krizin barışçı yollardan çözülmesidir. Hem prensip açısında

dan hem de siyasi nedenlerle, iç savaşa engel olacak yolları tartışmakla işe başlamalıyız.

Sokaklarda kardeşlerimiz öldürülmektedir. Bu anda, Sovyet Kongresinin açılışından bile önce, devrimci partilerden birinin organize ettiği askeri komplo yoluyla iktidar sorunu çözümlenmekteyken...

Çıkan gürültülef sesinin işitilmesini bir süre önledi, sonra:

— Tüm devrimci partiler bu soruna öncelikle eğilmelidirler. Kongrenin karşılaştığı ilk sorun iktidar sorunudur ve bu sorun sokakta kuvvet kulamlarak çözülmeye çalışılıyor. Tüm demokrasinin tanıyacağı bir iktidar yaratmamız gerekiyor. Eğer Kongre, devrimci demokrasinin sesi olmak istiyorsa, iç savaş karşısında eli kolu bağlı kalmamalıdır, yoksa tehlikeli bir karşı devrim patlayıverir. Barışçı bir çıkış yolu, yalnızca tek bir demokratik iktidarın oluşturulmasıyla gerçekleşebilir. Diğer parti ve sosyalist örgütlerle konuşacak bir delegasyon seçmemiz gerekir...

Top atışları pencereleri muntazaman sarsmaya devam ediyor ve temsilciler birbirlerine

küfrediyorlardı. Top sesleri ve karanlıklar içinde, kinin, korkunun ve sınırsız bir cesaretin ortasında yeni Rusya böylece doğmaya başlamıştı.

Sol Devrimci Sosyalistler ve Birleşik Sosyal-De-mokratlar Martov'un teklifini desteklediler ve teklif kabul olundu. Bir köylü asker, Rus Birliği Sovyetinin Kongreye delege göndermeyi reddettiğini haber verdi, ve bir komitenin resmen onu çağırmasını teklif etti. «Şimdilik, birkaç delege burda olduğundan, onlar için oy hakkı istiyorum» diye ekledi. Bu öneri de hemen kabul edildi.

Yüzbaşı epoleti taşıyan Kharrach öfkeyle söz istedi:

— Bu Meclise egemen olan ikiyüzlü politikacılar, diye haykırdı, bize iktidar sorununu çözmek zorunda olduğumuzu söylüyorlar. Oysa, Kongre açılmadan önce bu sorun arkamızdan çözülüyor. Şu anda Kış Sarayına atılan bombalar, böyle bir serüvene girmiş olan partinin tabutuna çivileri sokmaktan başka bir iş yapmıyor. (Gürültüler)..

Sonra Garra konuştu:

— Burada barış konuşurken, sokaklarda döğüşülü-

Oünyayi Sarsan On Gün/F: 7

97

yor. Devrimci Sosyalistlerle Menşevikler bu eyleme katılmayı reddediyor ve güvenlik kuvvetlerini iktidarı zorla ele geçirmek için yapılacak her girişime karşı koymaya çağırıyor...

12. Ordu delegesi ve Troudovikslerin temsilcisi Koutchin ise:

— Buraya yalnızca bilgi almak amacıyla geldim. Biraz sonra döneceğim cephede tüm komiteler, Kurucu Meclisin toplanmasından üç hafta önce iktidarın Sovyetler tarafından ele geçirilmesini, orduyu arkadan vurmak demek olduğu ve bunun millete karşı işlenmiş büyük bir suç oluşturduğu görüşünde birleşmektedirler, ..

— Yalan, yalan söylüyor,.. diye haykırırlar... Sesini yeniden işittirebilmek olanağını bulduğu zaman, sürdürüyor konuşmasını:

— Bu macerayı bitirelim burada. Tüm delegelere, ülkenin ve devrimin kurtuluşu için salondan ayrılmasını rica ediyorum.

Kulakları sağır eden bir gürültü içinde salonda yürürken birçok delege üstüne atlayarak tehditler yağdırıyor.

O zaman, uzun keçi sakallı bir subay olan Khütc-houk ikna ve tatlılık yollarını denemek istedi:

— Cephe delegeleri adına konuşuyorum. Ordu Kongrede yeteri kadar temsil edilmemektedir. Ayrıca, Kurucu Meclisin toplanmasından üç hafta önce Sovyetler Kongresini de gerekli görmemektedir...

Tepinmeler ve haykırımlar gittikçe şiddetlendi.

— Ordu, Sovyetler Kongresinin gerekli yetkiye sahip olacağını düşünmemektedir...

Salonun hemen her yerindeki askerler ayağa fırlayarak bağırıldılar*

— Kimin adına konuşup, kimi temsil ediyorsunuz?

— Beşinci Ordu Asker t er a Komitesi, 2. Alay, L Alay, 3. Tüfek Taburu...

— Ne zaman seçildiniz? Subayları temsil ediyorsunuz, askerleri değil. Bırakın askerler konuşsun (Alaylar ve yuhalar).

— Biz cephe gurubu olarak, geçmiş ve şimdiki olaylar için her türlü sorumluluğu kabul etmiyoruz ve Devrimi kurtarmak için tüm bilinçli devrimci güçlerin harekete geçmesi gerektiğine inanıyoruz. Cephe gurubu

Kongreyi terketmeye kararlıdır. Şimdi sokakta döğüş-mek gereklidir.

Büyük bir gürültü koptu o zaman:

- Genel Kurmay adına konuşuyorsunuz, ordu adına değil.
- Tüm aklı başında askerleri Kongreyi terke davet ediyorum,
- Kornilovcu, karşı devrimci, provokatör... Menşevikler adına konuşan Khintchotık, tek çözüm

yolunun toplumdaki tüm sınıfların desteğini sağlayacak bir kabinenin oluşturulması için geçici hükümetle müzakerelere başlanmak olduğunu bildirdi. Bir süre konuşma olanağını bulamadı, sonra sesini yükselterek Menşevik beyanatını haykırmaya başladı:

- Bolşevikler, Petrograd Sovyeti yardımıyla hiç bir parti ve guruba danışmadan askerî bir komploya giriştiklerinden Kongrede kalmayı imkânsız görüyoruz. Diğer gurupları da bizi izlemeye ve durumu incelemek için toplanmaya çağırarak Kongreden çekiliyoruz.

- Kaçaklar...

Sonra, tükenmek bilmeyen gürültüler arasında Hen-delmann'nın zaman zaman Devrimci Sosyalistler adına Kış Sarayının bombalanmasını protesto ettiği duyuldu.

- Böylesine bir anarşiye karşıyız...

Kürsüden henüz inmişti ki, gözlerinden şimşek çakan zayıf yüzlü genç bir asker fırladı yukarıya ve dramatik bir jestle kollarını açarak etrafı susturdu.

- Arkadaşlar, ben İkinci Leton Alayını temsil eden Peterson'um, Az önce ordunun iki delegesini işittiniz. Eğer gerçekten ordunun temsilcisi olsalardı söyledikleri belki bir değer taşırdı. (Şiddetli alkışlar). Havaya konuşmuyorum. Onlar askerleri temsil etmiyorlar. Uzun zaman var ki 12. Ordu, Sovyet ve «Iskasol'un yeniden seçilmesini istiyor. Küçük bir sovyet çağrıldı ama, bu beyler Sovyet Kongresinde delege kalabilsinler diye büyük sovyetin toplanması Eylül sonuna ertelendi, Leton askerleri birçok kez «kararları, gevezelikleri bırakın, eylem istiyoruz, iktidarı istiyoruz» diye tekrarlayıp durdular. Yalancı delegeler Kongreyi terketsin. Ordu onlarla birlik değildir.*

Alkışlar bir anda salonu inletti. Oturum başında olayların hızlı akışıyle şaşırmış, top sesleriyle iyice

bunalmış olan delegeler tereddüt içindeydiler. Bir saat boyunca kürsüden gelen ve onları sessizliğe davet eden tokmak sesleri kendilerini ezerek bir araya getirmişti. Acaba gerçekten yalnız mıydılar? Tüm Rusya onlara karşı birleşmiş miydi? Ordunun Petrograd üzerine yürüdüğü doğru muydu? Sonra şu genç asker gelmiş pırıltılı gözlerle konuşmuş ve bir anda gerçeği görmüşlerdi. Bu sesler, askerlerin sesiydi. Üniforma içinde kaynaşan milyonlarca köylü ve işçi onlar gibi insandı. Tıpkı onlar gibi düşünen ve duyan insan.

Diğer askerler de konuştular. Cephe delegeleri adına söz alan Gjelchtchak, Kongreyi ancak zayıf bir çoğunlukla terketmeye karar verdiklerini ve Bolşeviklerin, Kongrenin yalnızca siyasi partilerden oluşacağını, meslek ve bölge guruplarına katılmayacakları düşüncesinde olduklarından oylamaya bile katılmadıklarını bildirdi.

- Cephedeki yüzlerce, delege, askerler katılma* dan seçildiler. Zira ördü delegeleri birliklerin gerçek temsilcileri değillerdir artık.

Loukianov, Kharrach ve Khintchouk gibi subayların bu Kongrede ordunun değil yalnızca yüksek kumandanlığın temsilcileri olabileceğini söyledi.

— Siperdekiler, iktidarın Sovyetlerin ellerine geçmesini tüm güçleriyle istemektedirler. Dalgaların geri dönüşü başlamıştı. Sonra, Yahudi Sosyal Demokratları adına (Bund) öfkeden titreyen sesi ve kaim camlı gözlüklerinin arkasında kırpışık duran gözleriyle Abramoviç konuştu:

— Şu anda Petrograd*da olup bitenler korkunç bir felakettir. Bund gurubu Menşevik ve Devrimci Sosyalist beyanına katılarak Kongreyi terkedecektir, Rus proletaryasına olan görevimiz» burada kalarak işlenen suçların sorumluluğunu yüklenmemize engel olur. Kış Sarayının bombardımanı durmadığından, Köylü Sovyeti icra komitesi, Devrimci Sosyalistler ve Menşeviklerle aynı fikirde olan Belediye Duması Geçici Hükümetle birlikte ölmeye kararlıdır. Silahsız olarak gidip onlarla buluşacağız ve teröristlerin mitraîyözlerine göğüsleri-mizi açacağız. Kongrenin tüm delegelerini...

Sözlerinin gerisi, küfür, tehdit ve yuhalar arasında işitilmedi. Elli delege çıkış kapısına doğru yol açmaya

100

çalıştıkları zaman alayhteki gürültüler son kertesini bulmuştu.

Kamenev ümitsizce çingırağını sallıyor «yerinizde kalın» çalışmalarını sürdürüelim» diye yırtınıyordu.

Solgun yüzü, kamçılayıcı sözleriyle Troçki, soğuk kanlı ve gür sesiyle konuşmaya başladı:

— Kendilerine Sosyalist diyen —Menşevik, Devrimci Sosyalist, Bund— tüm bu fırsatçılar çekip gidebilir-i er. Tarihin çöp sepetine atacağı kalıntıdan başka nedirler ki.,, Riazanov, Bolşevikler adına, Belediye Dumasının isteği üzerine Devrimci Askeri Komitenin görüşmek üzere Kış Sarayına bir delegasyon gönderdiğini bildirdi. «Böylece kan dökülmesini önlemek için her şeyi yapmış oluyoruz» diye ekledi.

Durmadan çalan telefonlar arasında, kentin her ya-mna tam yetkili komiserler yollayan, nefesleri kesilmiş postacıları kabul edip yeniden başka yerlere gönderen ve durmadan çalışan Devrimci askeri komitenin bulunduğu odada biraz kalarak hareket edecektik. Kapı açıldığı zaman sigara dumanıyla kokuşmuş bir hava dışarı çıktı ve elektrik lambalarının göz kamaştırıcı ışığında bir harita üzerine eğilmiş saçları karmakarışık bîr sürü insan gözümüze çarptı. Açık sarı saçlı kakhüllerleriyle genç ve güleç yüzlü Josefov-Doukhvins-ki bize kağıtlarımızı hazırladı.

Gecenin serinliğine çıktığımız zaman, Smolni Önündeki meydanı otomobiller doldurmuştu. Uzaktan uzağa motor gürültülerini bastıran top sesleri duyuluyordu. Motorunun titreşimiyle sarsılan büyük bir kamyon giriş kapısının önünde durmuştu. Birtakım insanlar içeriye paketleri yığıyorlardı. Tüfekleri de yanı başlarındaydı.

— Nereye gidiyorsunuz? diye bağırdım onlara doğru.

Genç bir işçi heyecanlı bir hareketle cevap verdi. «Şehre her yere.»

Kağıtlarınızı gösterdik.

™ Gelin bizimle ama ateş açılacağı garanti, dedi.

İçeri girdik» şoför hareket etti ve kamyon öylesine atıldı ki ileri çıkmaya çalışanların üzerine yıkıldık bir an. Etrafta nöbet bekleyen silahlı işçilerin yüzlerinde akseden ateşlerin yakıldığı iki kapının yanından geçtik

101

ve sarsıla sarsıla Souvorovski caddesi boyunca hızla ilerledik. Adamlardan biri bir paket

açarak gazeteleri havaya atmaya başladı. Arkasında beyaz bir kuyruk bırakan kamyonumuz sokağın karanlığına gömülürken biz de gazeteleri atmaya başladık. Eve geç kalmış yayalar, sokaklardaki nöbetçi askerler havada uçuşan gazeteleri topluyorlardı. Bazen silahlı adamlar yolumuza çıkarak durmamızı ihtar ediyor, şoförümüz onlarla anlatılmaz bir şeyler konuştuğundan sonra yolumuza devam ediyorduk.

Kağıtlardan bir tanesini aldım ve fenerlerin zayıf ışığında şunları okudum:

Rus vatandaşı,

Geçici Hükümet devrilmiştir. Proletarya il@ Petrograd Garnizonunun başında olan Petrograd Asker ve İşçi Temsilciler Sovyetinin organı olan Devrimci Askerî Komite 'İktidarı ele almışır.

'Halkın kendisi için mücadeleye girdiği dava —ivedi bir demokratik toaşı teklifi, büyük toprak mülkiyetinin ortadan kaldırılması, üretimin işçiler tarafından Kontrolü, bir Sovyet hükümetinin kurulması— kesinlikle kazanılmıştır.

YAŞASIN ASKER - KÖYLÜ VE İŞÇİ DEVRİMİ

Petrograd Asker ve İşçi Temsilciler Sovyeti Askeri Devrim Komitesi.

Güzleri şaşı, Moğol yüzü, keçi derisinden yapılmış bir kafkas kaputu giyen yanımdaki adam «Dikkat et, burası pencereden ateş eden provokatörle dolu» dedi.

Znamenskaya Meydanına geldik, karanlıkta in cin lop oynuyordu. Oradan Troubetskoi'nin sert bakışlı heykelinin etrafından dolaşarak geniş Nevski caddesine vardık. Gözleriyle pencereleri izleyen üç adam her an ateş etmeye hazır. Geçtiğimiz yerlerde insanlar bildirileri kapışıyorlardı. Artık top sesi işitmiyorduk. Kış Sarayına yaklaştıkça sokaklar da o kadar tenha ve sessizleşiyordu. Belediye Meclisi ışık içindeydi. Biraz ilerde bir kalabalık ve gemici kordonu gördük, kızgınlıkla bize durmamızı emrettiler. Motor yavaşladı, aşağı atladık.

Önümüzde şaşırtıcı bir sahne vardı. Tam Katerina

102

kanalının kösesinde, bir fenerin altında silah gemicilerden oluşan bir kordon dörderlik kolonlar halinde yürümeye çalışan bir kalabalığın yolunu tıkayarak Nevski caddesini kesiyordu. Şık kadınlar, giyimli erkekler, subaylar ve her sınıftan oluşan üç-dört yüz fiydiler. Aralarında Kongredeki delegeleri, Menşevik liderleri ve Devrimci Sosyalistleri tanıdık: kırmızı sakaliyle Belediye Reisi Avksentiye, Kerenski'nin sözcüsü Sorokin, Khmtchouk, Abromoviç ve başlarında Petrograd Belediye Reisi beyaz sakaliyle Schreider, sabahleyin tutuklanan ve hemen sonra bırakılan Geçici Hükümet Levazım Bakanı Prokopoviç. «Russin Daily Nevvs» gazetesi muhabiri Malkin de oradaydı. «Kış Sarayında ölümü aramaya gidiyoruz» diye neşeyle lâf attı. Kolon durdu ve baş tarafta bir tartışmadır koptu.

Schreider ve prokopoviç, kendilerine emreder gibi duran bir gemiciye küfrediyorlardı.

— Geçmek istiyoruz. Bütün bu arkadaşlar Sovyet Kongresinden geliyor. Bak istersen kartlarına. Kış Sarayına gidiyoruz biz.

Gemici çok şaşırmıştı. Kocaman eliyle başım kaşıyıp kaşlarım çatı.

— Komite bana kimseyi Kış Sarayına bırakmamamı emretti, diye mırıldandı. Bir arkadaşı göndereyim de Smolnye telefon etsin.

— Geçmekte ısrar ediyoruz. Görüyorsun silahlı değiliz. İzinli ya da izinsiz geçeceğiz, diye haykırdı ihtiyar Schreider öfkeyle.

— Emir aldım% diye tekrarladı gemici canı sıkkın.

Her yerden, «İsterseniz ateş edin, geçeceğiz, ileri» diye bağırlıyordu. «Ölmeye hazırız, eğer Rusların, arkadaşların üzerine ateş etmek cesaretiniz varsa. Göğüslerimizi açtık tüfeklerinize» diye haykırıyorlardı «Hayır, dedi gemici sizi bırakmak istemiyorum.»

— Geçersek ne yaparsınız? Ateş mi edersiniz?

— Hayır, silahsız insanlara ateş, etmek istemem, Silahsız Ruslara ateş etmeyiz biz.

— Geçmek istiyoruz. Ne yapabilirsiniz ki? İyicene şaşırılmış olan gemici «Haber veririz. Sizi bırakmayız ama, haber veririz», diye cevap verdi.

— Ne yapacaksınız? Ne yapmak istiyorsunuz? Kafası iyice kızmış diğer bir gemici söze karıştı.

— Ne mî yapacağız? Gerisin geriye göndereceğiz

103

sizleri. Eğer bizi zorlarsanız ateş de ederiz. Gidin evinize ve rahat bırakm bizi artık.

Büyük bir hoşnutsuzluk ve öfke sesi yükseldi aradan. Prokopoviç bir iskemle üstüne çıkarak ve şemsiyesini sallayarak konuşmaya başladı:

— Arkadaşlar, vatandaşlar, bize karşı kuvvet kullanıyorlar. Masum kamınızla bu cahillerin ellerini kir-letemeyiz. Burada makasçılarını bizi öldürmesine razı gelmek bize yakışmaz. (Makasçı deyimiyle ne demek istediğini şimdiye kadar hâlâ çözemedim). Dumaya dönelim. Orada ülke ve devrimi kurtarmak için en iyi hangi yolun olduğunu bulmaya çalışalım. Bu sözler üzerine kortej, ağırbaşlı bir sessizlik içinde geriye dönerek gene dörderlik kolonlar halinde Nevski caddesini tırmanmaya başladı.

■Kargaşalıktan yararlanarak, nöbetçilerin arasından geçtik ve Kış Sarayının yolunu tuttuk. Karanlık içinde kızgın gözlerle nöbet tutan asker mangaları ve Kızıl Koruyuculardan başka kimseler yoktu. Kazan Katedralinin yukarısında ve sokağın ortasında, damlara yaptığı son atışın geri teptiği şekilde bırakılmış bir sahra topu duruyordu. Her kapının altında, gözleri Polişe Köprüsüne çevrili askerler yavaş sesle konuşuyorlardı. Bir tanesini işitebildim: «Belki haksız» diyordu. Sokak köşelerindeki devriyeler yayaları durduruyorlardı. Muntazam birliklerden oluşmalarına rağmen başlarında devamlı bir Kızıl Koruyucu bulunuyordu. Ateş kesilmişti. Morskaya'ya gelirken birinin bağırdığım duyduk «Junkersler imdat İstiyorlar.» Birtakım sesler emirler verdiler ve gecenin karanlığında, ses-si/ligi ayaklarının sesleri ve silahlarının birbirine çarpmasından doğan tıkırtılarla bozan bir taburun yürüyüşe tıfocluğunu sezdik.

İlk sıralara katıldık. Kahkaha ve şarkıdan yoksun sokkî&m tümünü siyah bir nehir gibi kaplayarak kızıl ArHır'ın altından geçiyordu ki tam önümde yürüyen ad.un y;ıv.'iş bir sesle «Dikkat et arkadaş. Onlar gü-vnuiH'y** Rolmoz. Kuşkusuz ateş edecekler.» dedi.

A re ln^'in diğer yanında hızımızı arttırdık. Eğiliyor vıı mümkün olduğu kadar kendimizi küçültüyorduk. Son-r;ı Alckindr kolonunun arkasında toplandık.

KiK1 ki 3 i öldürdün şimdiye kadar? diye sordum.

104

~ Bilmem. On beş kadar var, diye cevap verdi.

Birkaç yüz kişiden oluşan gurup, kolonun arkasında yığılı olarak bir iki dakika kaldıktan sonra yavaş yavaş yatıştı ve yeni emir beklemeden kendiliğinden yeniden ilerledi. Kış sarayının pencerelerinden gelen ışık sayesinde ilk iki, üç yüz kişinin tamamen Kızıl

Koruyucular olduğunu ve aralarında yalnızca birkaç askerî bulunduğunu seçebildim. Sarayı savunan odun ba-rikadını asarak öte yana geçtiğimiz zaman junkerlerin bıraktıkları tüfekleri görerek sevinç gösterisinde bulunduk. Genel girişin iki yanındaki kapılar ardına kadar açıldı ve ışık dışarıya vuruyordu. Bir tek ses bile gelmiyordu koca binadan. Sabırsız kalabalık dalgası bizi, çıplak duvarlı ve kubbeli geniş bir salona açılan sağdaki girişe doğru sürükledi. Burası, bir sürü koridor ve merdivene açılan doğu kanadının mahzeniydi. Kızıl koruyucularla askerler, orada bulunan büyük tahta sandıkların üstüne atılarak kapakları dipçiklerle söktüler ve içlerindeki halıları, perdeleri» çamaşırları, porselen ve kristal takımları dışarı döktüler. Bir tanesi, omuzuna oturttuğu bronzdan bir sarkacı gururla gösteriyor, diğeri şapkasına devekuşu tüyü itiştiyordu. Yağma henüz başlamıştı ki bir ses işitildi: «Arkadaşlar, hiç bir şeye dokunmayın, hiç bir şey almayın, bunlar halkın malıdır.» O anda yirmi ses birlikte tekrarladı: «Durun, her şeyi yerine koyun, yasak bir şey almak, bunlar halkın malı.» Eller suçluların yakasına yapıştı. Şam kumaşları, halılar yağmacılardan geri alındı, İki kişi bronz sarkacı yakaladı. Alınan mallar iyi kötü sandıklara yerleştirildi ve birkaç kişi kendiliklerinden nöbetçi kaldılar. Bu tepki tamamen kendiliğinden doğmuştu. Koridor ve merdivenlerde uzaklığın hafiflettiği kelimeler duyuluyordu. «Devrim disiplini bu. Halkın malı.»

Batı kanadındaki sol girişe yöneldik. Orada da düzen sağlanmaya çalışılıyordu.

— Sarayı boşaltın, diye bağıyordu bir Kızıl Koruyucu. Haydi arkadaşlar, çekip gidelim, hırsız ve haydut olmadığımızı gösterelim onlara. Nöbetçiler konuncaya kadart komiserlerin dışında herkes dışarı.

İki Kızıl Koruyucu, bir asker ve bir subay, tabancaları ellerinde ayakta duruyor, bir asker de defter ve kalemle bir masada oturuyordu. Her yerden

105

aynı haykırış işitiliyordu, «Herkes dışarı, herkes dışarı.» Tüm kalabalık itişip kakışarak küfrederek ve karşı çıkarak kapıdan yavaş yavaş dışarı çıktı. Her asker durduruluyor, üstü aranıyor, cepleri boşaltılıyor ve kaputunun içine bakılıyordu. Kendisinin olmayan her şeye el konuluyor, sekreter not alıyor ve eşya yandaki ufak bir odaya götürülüyordu.

Enteresan şeyler yakalandı: Küçük heykeller, mürekkep şişeleri, imparatorluk baş harflerinin işlendiği yatak örtüleri, şamdanlar, küçük bir yağlı boya kutusu, somealer, altın saplı kılıçlar, sabun kalıpları, her çeşit giyim eşyası ve örtüler. Bir Kızıl Koruyucunun elinde, ikisini junkerlerden aldığı üç tüfek vardı. Bir tanesi ise, içinde kağıtların bulunduğu dört çanta taşıyordu. Suçlular, ya canları sıkkin eşyaları geri veriyor, ya da çocuklar gibi kendilerini savunuyorlardı. Araştırma komisyonu üyeleri ise hep bir ağızdan konuşarak, çalmanın halk şampiyonlarına yakışmadığını anlatıyorlardı. Yakalananlar, çoğunlukla geri dönüyor ve arkadaşlarının aranmasına yardımcı oluyorlardı.

Üçer, dörder kişilik guruplar halinde junkerler de gözüktü. Komisyon onların üstlerini ararken ince eleyip sık dokuyor ve «Provokatörler, Kornilovçular, Karşı devrimciler, halk katilleri » diye de çeşitli hakaretlerde bulunmasına rağmen kendilerine hiç bir kaba kuvvet gösterisinde bulunulmuyordu. Ama ödleri patlamıştı. Her şeye rağmen cepleri boş değildi. Tüm çalışanlar sekreter tarafından kaydedilip yandaki odaya taşınıyordu. Ayrıca junkerlerin silahları da alınıyor ve kendilerine «Gene halka karşı silah kullanacak mısınız?» diye sorulduğu zaman, peşpeşe «hayır» diyorlar ve ser-bes |_ bir a kıl ıy or 1 ar di.

İçeri #irip giremeyeceğimizi sorduğumuz zaman komisyon bir an duraladı, fakat dev gibi bir Kızıl Koruyucu kesin bir sesle bunun yasak olduğunu bildirdi.

— Sonra siz kimsiniz? diye sordu. Hepinizin Ke-renski olmadığını nerden bileyim ben. (İkisi kadın olmak üzere beş kişiydik).

— Yer verin arkadaşlar, diye bağırarak bir asker ve bir Kızıl Koruyucu kalabalığı yararak ortaya çıktılar. Peşlerinde iki süngülünün getirdiği ve arka arkaya yürüyen altı kadar sivil vardı. Bunlar Geçici Hü-

106

kümet üyeleriydiler. Başta, yüz hatları gerilmiş ve sapsarı Kışkin, sonra sıkıntılı bir yüzle yeri seyreden Rutenberg, arkadan her yanı kollayan ve soğuk soğuk gözleri bizim üstümüzde duran Tereşçenko. Sessizce geçip giderlerken, zafer içindeki isyancılar onları görebilmek için itişip kakışıyor, fakat öfkeleri yalnızca mırıltıda kalıyordu. Sonradan öğrendiğimize göre halk sokakta kendilerini linç etmek istemiş, ateş açılmış ve gemiciler Piyer ve Pol kalesine kadar onları sağ salım getirmeyi başarmıştı...

Durumdan yararlanarak biz de saraya girdik. İçerde yoğun bir gidiş geliş vardı. Etraf araştırılıyor, jun-kerîer aranıyordu, ama hepsi kaçmıştı. Yukarı çıkarak tüm salonları dolaştık. Sarayın karşıda kalan kısmı, Neva tarafından gelen diğer birlikler tarafından tutulmuştu. Büyük salonlardaki halılara, duvar halılarına, heykellere ve tablolara el sürülmemişti. Fakat bürolar-daki tüm sıralar, dolaplar zorlanmış, kağıtlar döşemelere atılmıştı. Oturma odalarındaki yatak örtüleri sökülmüş, gardıroplar yağma edilmişti. En gözde ganimet, işçilerin büyük gereksinim duyduğu elbiseydi. Mobilyaların yığıldığı bir odada, koltukları kaplayan Cordou derisini koparıp almaya çahşan iki askeri gördüğümüz zaman, bize bu derilerden kendileri için ayakkabı yapmak istediklerini söylediler...

Altın işlemeli mavi ve kırmızı elbiseleri içinde sarayın yaşlı hizmetkârları sinirli sinirli gidip geliyor ve alıştıkları gibi «Buraya girilmez, barın, yasaktır* diye tekrarlıyorlardı. Nihayet, önceki gün ve gece içinde bakanların toplandığı ve zabıt katipleri tarafından Kızıl Koruyuculara teslim edildiği, kırmızı kumaşlarla kaplı malaşit ve altın işlemeli odaya geldik. Yeşil serj örtülü masaT tutuklandıkları anda bıraktıkları gibiydi. Her koltuğun önünde bir mürekkep hokkası, bir tüy ve üzerlerine aceleyle karalanmış hareket planları, manifesto ve duyuru müsvevveleri bulunan kağıtlar vardı. Ama bunların çoğunluğu, faydasızlığı görülerek kara-ianmıştı ve kağıtların alt tarafı, meslektaşlarının peş-peşe sundukları hayali projeleri ümitsizce dinlerken bakanların farkına varmayarak çizdikleri belirsiz geometrik şekillerle doluydu. Konovalov'un şu cümleyi yazdığı kağıtlardan birini aldım. «Geçici Hükümet, tüm sınıflardan kendisini desteklemesini istiyor,»

107

Şunu da hatırlatmak yerinde olur ki Kıs Sarayının etrafı çevrilmesine rağmen hükümet son ana kadar cephe ve taşra ile sürekli temas halinde kalmıştı. Bolşevikler sabahın erken saatlerinde Savaş Bakanlığını ele geçirmelerine rağmen çatı altında askerî bir telgrafhane olduğunu ve özel bir hattın bunu Kış Sarayına bağladığını bilmiyorlardı. Genç bir subay orada, ülkeyi duyuru ve beyanata boğarak sabahtan akşama kadar çalışıyordu. Sarayın alındığını duyunca şapkasını giyerek rahat rahat binadan ayrıldı.

Etrafa iyice daldığımızdan, asker ve Kızıl Koruyucuların bize karşı gösterdikleri iyi niyette bazı değişiklikler olduğunu sonradan anladık. Odadan odaya geç-tiğimiz zaman küçük bir

gurup bizi izliyordu. Nihayet öğleden sonrasını içinde junkerlerle birlikte geçirdiğimiz büyük tablo galerisine ulaştığımız zaman yÜ2 kadar insan etrafımızda bitiverdi. Dev gibi bir asker yüzü kuşkuyla kaplı olarak önümüze dikildi.

— Kimsiniz? diye gürledi. Ne yapıyorsunuz burada? Diğerleri etrafımızı alarak bizi süzüyor, bazıları

«provokatörler» diye mırıldanıyordu. Bir tanesi «yağmacı bunlar» deyince Devrimci Askeri Komitenin verdiği serbest geçiş kağıtlarını uzattım. Asker evirdi çevirdi ama bir şey anlamadı. Belli ki okuma yazması yoktu. Yere tükürerek bizi hor gören bir yüzle «Kağıt bunlar. Neye yaradığı biliniyor» dedi. Vahşi bir sürünün atsız yakaladığı bir kovboyu yava^ yavaş sıkıştırmaları gibi diğerleri de bize sokulmaya başladılar. Uzakta, ne yapacağını bilmez gibi duran bir subayı görünce seslendim. Kalabalık arasında bir yol açarak yan] miza kadar geldi.

— Ben komiserim, dedi. Siz kimsiniz? Ne oluyor?

Etraf hafifçe yol verdi ve beklemeye başladı. Kendisine kağıtlarımızı gösterdim. Fransızca olarak: «Yabancı mısınız? Ama çok tehlikeli bu.» dedi.

Sonra asker kalabalığına dönerek kağıtlarımızı gösterdi ve bağırdı;

— Arkadaşlar, Bunlar Amerikalı yabancı arkadaşlarımız. Proletarya ordusunun devrimci disiplini ve kahramanlığım kendi vatandaşlarına anlatabilmek için buralara kadar gelmişler.

— Nerden biliyorsunuz? diye uzun boylu bîr asker atıldı. Ben de size bunların provokatör olduğunu söylü-

105

yorum. Proletarya ordusunun devrimci disiplinini görmeye geldiklerini söylüyorlar ama sarayda ellerini kollarını sallaya sallaya dolaştılar. Ceplerinin yürüttükle-riyle dolu olup olmadığını nereden biliyorsunuz?

— Pravilno! Elbette yahu, diye söylenmeye başladılar diğerleri yeniden yaklaşmaya başlayarak.

Alın ter içinde kalan subay, «Arkadaşlar, ben Devrimci Askeri Komite Komiseriyim. Bana güveniyor musunuz? Bu kağıtların altında benimki ile eşdeğerde olan imza var.» Saray içinde, Neva rıhtımına bakan bir kapıya kadar bizimle birlikte geldi. Kapının yanında bir araştırma komisyonu çalışıyordu. Hem yüzünün terini siliyor ve hem de «ucuz kurtuldunuz» deyip duruyordu.

— Kadınlar taburu ne oldu?

— Ha kadınlar mı? dedi gülererek. Hepsini arkadaki bir odaya kapamıştık ve ne yapacağımızı düşünüyorduk. Zira hepsinin sinir krizi tutmuştu. Nihayet Finlandiya garına götürdük onları. Oradan da Levaşovo'ya. Kamp-talar şimdi...

Devriyelerin yarıp geçtiği, görünmeyen birliklerin gürültüleriyle titreştiği buz gibi bîr gece içinde bulduk kendimizi dışarı çıktığımız zaman. Piyer ve Pol kalesinin siyah bir yığın halinde yükseldiği nehrin öbür kıyısından boşuk bir uğultu yükseliyordu... Ayaklarımızın altındaki kaldırım, Avrora kruazöründen yediği iki obüsle parçalanmış ve sarayın üst süslemelerinden dökülen mermer parçalarıyla doluydu. Bombardmanın verdiği tek zarar da buydu zaten. Sabahın üçüydü. Nevski üzerindeki tüm havagazı fenerleri yeniden yanmış, üçlük top kaldırılmıştı ve ateşin başına toplanmış askerler ve Kızıl Koruyuculardan başka savaşı hatırlatan bir şey yoktu. Kent, belki de tarihinde görmediği bir sessizliğe gömülmüştü. O

gece ne bir cinayet işlendi ve ne de bir hırsızlık olayı oldu.

Belediye binası ışık içindeydi. Şimdi kırmızı kumaşla örtülü, altın çerçeveli çar portrelerinin süslediği ve kürsülerle çevrili Alexandre salonuna çıktık. Yüz kadar kişiden oluşan bir topluluk Skobolev'in konuştuğu bir kürsünün etrafını çevirmişti. Halk, Güvenlik Komitesinin genişletilmesini, güçlü bir örgüt haline gelecek olan tüm antibolşevik unsurların toplanmasını istiyordu. Bu örgüt sonradan «Ülke ve Devrim Kurtuluş Komitesi*» adı-

109

nı alacaktı. Bazan amaçlarını gizlemeyerek gerçek ismi altında çalışan, bazan da «Halk Kurtuluş Komitesi» gibi görkemli bir isim arkasına saklanarak eylemlerini sürdüren ve bir hafta sonra da Bolşeviklerin en korkunç bir düşmanı olan Kurtuluş Komitesi gözlerimizin önünde böylece kuruldu,

Dan, Gotz, Avksentiyev, Sovyet Kongresi Muhalefetinden birkaç üye, Köylü Sovyeti İcra Komitesi üyeleri, ihtiyar Frokopoviç, hatta Cumhuriyet Meclisinden Vi-naver gibi üyeler ve birkaç Kade üyesi de orada bulunuyordu. Lieber, Sovyet Kongresinin yasal olmadığını, eski Tsik'in görev başında olduğunu açıkladı ve ülke için bir duyuru taslağı hazırlandı...

Geçen bir arabaya seslendik, Smolni'ye gideceğimizi henüz söylemiştik ki «izvozтчik» başını salladı.

— Niet, dedi. Orası cehenneme döndü şimdi... Ancak uzun zaman dolaştıktan sonra bir arabacı-

yi razı edebildik. Otuz rublemizi alarak bizi Smolni'den iki sokak önce indirdi,

Smolni'nin pencereleri eskisi gibi ışık içindeydi. Otomobiller gidip geliyor ve ateşin başına çömelmiş nö~ betçiler olayları duyup gelenleri endişeli bir yüzle sorguya çekiyordu.

Koridorlar, gözleri içe çökmüş. Kirli ve işi başından aşmış insanlarla doluydu, Birkaç toplantı salonunda, tüfeklerini yambaşlarına koymuş adamlar döşemeler üstünde uyuyordu. Belli sayıdaki milletvekilleri Kongreyi terketmelerine rağmen toplantı salonu a£zı* na kadar dolu ve bir deniz gibi dalgalıydı, İçeri girdiğimiz zaman Kamenev tutuklanan bakanların listesini okuyordu, Tereşçenko ismi sevinç çığlıkları, gülümH'T ve alkışlarla karşılandı. Rutenberg'in başarısı daha a/ oldu. Palçinsi ismi öfke haykırıları, yuhalar ve hurra* larla karışık bir fırtına kopardı. Çudnovski'nin Kış Sarayı komiserliğine atandığı açıklandı.

Burada dramatik bir ara karıştı işin içine. Öfkeden sakallı yüzü gerilmiş, uzun boylu bir köylü kürsüye çıkarak başkan masasına bir yumruk indirdi.

— Rîz, Devrimci Sosyalistler. K1.<} Sil rayında tutuklanan sosyalist bakanların oVrhal serindi, bini kılmasını istiyoruz. Arkadaşlar! çarın despotluğuna kjrşşı çıkarken h3yatınm ve hürriyetlerini tehlikeye atan dört arka-

110

daşın, hürriyetin tarihsel mezarı olan Piyer ve Pol kalesine hapsedildiklerini biliyor musunuz?

Gürültünün ortasında masayı yumruklamaya ve bağırmaya devam etti. Bir diğer delege kürsüye çıkarak ve büroyu işaret ederek sordu:

— Bolşeviklerin Okhrana'sı liderlerine işkence ederken devrimci kitlelerin temsilcileri yerlerinde mi oturacaklar rahat rahat?

Troçki, gürültüyü kesmeleri için çırpınıp duruyordu.

Sovyetleri ezmek için maceracı Kerenski'yle anlaşılan ve komplo yaparken suç üstü yakalanan

bu «arkadaşları» idare mi edelim yani? 16 ve 18 olaylarından sonra gözümüzün yaşına bakmamışlardı.

Sonra» sesinde bir zafer havasıyla sürdürdü konuşmasını:

— Korkaklarla, aşırıların ortadan kaybolduğu ve devrimi savunmakla kurtarmak görevinin omuzlarımıza çöktüğü şu anda her zamankinden fazla çalışmak, çalışmak ve gene de çalışmak gereklidir. Teslim olmaksızın ölmeye kararlıyız.

Tsarskoie-Selo'dan atla gelen bir komiser çamur içinde ve soluyarak söz aldı:

— Tsarskoie-Selo garnizonu, Sovyetleri ve Devrimci Askeri Komiteyi savunmaya hazır, Petrograd kapılarını gözlemektedir, (Hurra diye haykırırlar) Cepheden gönderilen bisiklet birliği Tsarskoie'ye ulaşmıştır. Askerler şimdi bizimle birliktir, Sovyetlerin iktidarıyla birlikte toprakların köylülere ve endüstri kontrolünün de işçilere bırakılması gereğini tanımaktadırlar. Tsarskoie'de kalan 5. Bisiklet Taburu bizimledir...

Sonra 3. Bisiklet Taburu adına bir delege konuştu. Büyük bir heyecan kasırgası içinde nasıl Güney-Batı cephesinden Petrograd'ı savunmak için üç gün önce emir aldıklarını, bu emrin önceleri kendilerine şüpheli göründüğünü, Peredolnaya istasyonunda, kendilerini bekleyen Tsarskoie 5. Tabur temsilcileriyle bir toplantı düzenleyerek «bisikletçilerin toprak sahipleriyle burjuvazinin hükümetini desteklemeyi ve kardeş kanı dökmeyi reddettiklerini» anlattı.

Kapelniski, Enternasyonalist Menşevikler adına, iç savaşa barışçı bir çözüm bulmak için özel bir komite

111

seçilmesi Önerisinde bulundu: Meclis «Barışçı çözüm yok. Zafer, işte çözüm» diye haykırdı.

Teklif, ezici bir çoğunlukla geri çevrildi ve Enternasyonalist Menşevikler bir küfür ve alay kasırgası içinde Kongreyi terketteler. Meclis, ilk anların korkularını yenmişti ve Kamencv arkalarından şöyle konuştu:

— Menşevik ve Sosyalistler «Barışçı çözüm» için ivedilik istiyorlardı. Fakat Kongreyi terketmek isteyen gurupların yararına durmadan gündemin değişmesi için oy verdiler. Tüm bu dönemlerin, daha önceleri çekilmeyi düşündükleri meydana.

Meclis, bazı fraksiyonların ayrılışını hesaba katmadan, tüm Rusya'nın köylü, asker ve işçisine yapılacak aşağıdaki duyurunun yazılmasına geçti:

İŞÇİLER, ASKERLER, KÖYLÖLER

İşçi ve Asker Temsilciler Sovyetinin Rus Birliği İkinci Kongresi laçılmıştır. O, Sovyetlerin çoğunluğunu temsil etmektedir. Ayrıca -köylü Sovyetinden bazı delegeler de katılmışlardır. Köylü, asker, ve işçi büyük çoğunluğunun iradesiyle, Petrograd Garnizonu ve işçilerin zaferini -destek alan Kongre iktidarı ele geçirmiştir.

Geçici Hükümet devrilmiştir. Üyelerinden çoğunluğ j şim-d'iden tutuklanmıştır.

Sovyet S k t i d an tüm milletlere ivedi demokratik bir barışla tüm cephelerde ivedi bir mütareke teklif edecektir. Kiliso, çarlık ve toprak sahipleri mallarının köylü komitelerine bırakılması için gîrîsimlerde bulunacaktır. Askerlerin haklarının savunacak ve ordunun tüm demokratikleşmesini gerçekleştirecektir. Üretim üzerinde işçi 'kontrolünü egemen kılacak, Kurucu Meclis'in bslrJenen tarihte toplanmasını sağlayacak, kenllorl ekmeğe ve köyleri de ilk gereksinim maddelerine kavuşturmak için tüm gerekli tedbirleri alacaktır.

Rusya'da yaşayan tüm milletlerin kend-i kendilerini idare etme hakkınj kesinlikle s.)flıkaya-
çaktır.

Kongre taşradaki tüm yetki kullanılmasının, mükemmel <tev-rirnci bir disiplin sağlamakla
görevli işçi, Asker ve Köylü Sov-yetlerine bırakılmasına karar verir.

Kongre, siperlerdeki askerlerin uyanıklığına ve cesaretine güvenmektedir. Sovyet Kongresî,
hükümet tüm ülkelere doğru-dan teklif edeceği demokratik barışı gerçekleştirenceye
ka-

112

dar Devrimci ordunun emperyalist saldırılara karşı devrimî komyacağjncıtan emindir. Yeni
hükümet, varhkh sınıfların vergl-Jertdirllmesi ve mallannın müsaderesini amaçlayan kesin
bir po-J'itika güderek <tevriinci ordunun gereksinim ferin i sağlamak ve asker ailelerinin
durumunu -iyileştirmek için gerekli tedbirleri alacaktır.

Kornilovçular —Keren s ki, Kal edin ve diğerleri— Petrograd üzerine birl'ik göndermeye
çalışmaktadırlar, Kerenski' min kandırdığı birçok aJsry şimdiden ayaklanan halkın yanına
geçmiştir.

Askerleri KomNüvçu Kerenski'ye karşı direnin. Daima tetikte olun.

Demiryolu işçîlerîl Keren&ki tarafından Petrograd üzerine gönderilen lüm trenleri
durdurun.

Askerleri İşçiler! Memurlar! Devrimin kaderi ve demokratik barış s-izlerîn elindedir.

İşçi ve Asker Temsilciler Sovyetleri Rus Birliği Kongresi, ve Köylü Sovyetleri Delegeleri.

Bir elinde telgrafla yorgunluktan sallanan Krilenko kürsüye çıktığı zaman saatler sabahın
5.17'sini gösteriyordu:

— Arkadaşlar, Kuzey Cephesi telgraf yolluyor: «12. Ordu Sovyet Kongresini selamlar ve
Kuzey Cephe Kumandanlığını eline alan Devrimci Askeri bir Komitenin kuruluşunu kendisine
haber verir...s>

Tarif edilmez bir sevinç. Herkes ağlıyor ve birbirlerini kucaklıyor.

— General Çeremİssov Komiteyi tanımıştır. Geçici Hükümet komiseri Voitinski istifa
etmiştir...

Letiin ve Petrograd işçileri ayaklanmaya böyle karar vermişler ve Petrograd Sovyeti geçici
Hükümeti devirerek Sovyetler Kongresini hükümet darbesi gibi bir olup bittiyle yüzyüze
bırakmıştı. Şimdi tüm büyük Kusya'yı —sonra da dünyayı— kazanmak sorun haline gelmişti.

Rusya acaba bu eylemi izleyecek ve ayaklanacak mıydı? Ya tüm dünya ne yapacaktı? Halklar
bu çağrıya uyup ayağa kalkacaklar ve kızıl dalga yeryüzüne yayılacak mıydı?

Sabahın altısı olmasına rağmen gece hâlâ soğuk ve kapkaranlıktı. Ama morumsu garip bir
aydınlık sessiz sokaklarda sürünmeye başlıyor ve Rusya'nın üzerine doğacak korkunç
şafağın habercisi olarak fenerlerden süzülen ışıkları yavaşça donuklaştırıyordu...

Dünyayı Sarsan On GÜN/F: 8

113

BEŞİNCİ BÖLÜM

İŞ BAŞINA

8 Kasım perşembe. Gün, heyecan ve şaşkınlığın kertesindeki bir şehirle korkunç bir
fırtınaya dönüşen tümüyle ayaklanmış bir millet üzerinde yükseliyordu.

Görünüşte, her şey sakindi. Yüz binlerce insan ihtiyatla evlerine dönüyor, erkenden kalkıp
işlerine gidiyorlardı. Petrograd'da tramvaylar işliyor, mağaza ve lokantalar kapılarını açıyor,

tiyatrolar oyunlar düzenliyor ve bir resim sergisi son hazırlıklarını yapıyordu.. Savaşın bile kesip atamadığı alışılmış karışıklığın içinde hayat akıp gidiyordu. En kötü felâketler karşısında bile yemesini, giyinmesini ve eylenmesini sürdüren sosyal organizmanın canlılığından daha şaşırtıcı bir şey yoktur...

Cepheyi ayaklandırıp büyük bir orduyla başkent'in üzerine yürüdüğü söylenen Kerenski konusunda binlerce dedikodu dolaşıyordu. Volodia Nar oda, Psakov' dan yolladığı şu Pikaz' ı yayınladı:

Bofşevikferin çılgınca giriminin sebeb olduğu karışıklıklar ülkeyi uçurumun kenanna getirmiştir. Vatana zorla kabuf ettirilen bu korkunç İmtahandan başarıyla çıkmak için herkesin tüm İradesini, cesaretini ve özverîsirtî kullanması gereklidir»

Geçici hükümetin yeni kabinesi oluşturuncaya ka*i*,ir —eğer oluşturulabilirse— herkes görevi başmda kalmalı vo tzdırıp çeken Rusya'ya karşı -borcunu ödemelidir. Unutjn;jyolım ki şimdiki askeri örgütlere yapılacak en ufak bir engelleme, cepheyi düşmana açarak tamiri olanaksız felaketler getirir. Kumandanlarla askerîler arasında karşılıklı kesin bîr güvon duy-

114

gusu sürdürölmek ve orduyu yeni çarpışmalardan koruyarak ne pahasına olursa olsun birliklerin doğuşken gücümü ayakta tutmak ve düzeni sürdürmek gereklidir. Vatanın kurtuluşu adına, bütün şeflere, komiserlere görevleri başında kalmalarını emrediyorum, Cumhuriyet Geçici Hükümeti lirades-lrri bildirinceye kadar ben de Ordular Yüksek Komutanlığı görevimde kalacağım „„ *

Buna cevap olarak duvarlarda şu afişler göröldü: SOVYELER RUS BİRLİĞİ KONGRESİNİN DUYURUSU

Eski bakanlardan Konovalov» Ki skin, Tereçşenko, Maf-ıan-toviç, Nîklîtn ve diğer bazıları Devrimci Askeri Komfite tarafından tutuk I a nm ıslardır. Kerenski kaçmaktadır. Derhal tutuklanması ve Petrograd'a getrini mest amacıyla tüm askerî birliklere gereğinin yapılması emrolunur.

Kerenski'ye yapılacak her türlü yardım Devlete karşı işlenmiş büyük -bîr suç olarak ceza görecektir.

Askeri Komite artık frenleri gevşetmiş ve yola çıkmıştı. Emirler, duyurular, kararnameler birer kıvılcım gibi saçılıyordu etrafa. Kornilov'u Petrograd'a getirmek emri verildi. Geçici Hükümetin hapsettiği Toprak Komitesi üyeleri serbest bırakıldılar, ordudan ölüm cezası kaldırıldı. Memurlar, aksine hareket ettikleri taktirde şiddetle cezalandırılacakları tehdidiyle, görevlerini sürdürme emri aldılar. Her türlü yağma, karışıklık, spekülasyon yasaklandı. Bu sahada yapılacak tüm girişimler ölümle cezalandırılacaktı. Geçici komiserler çeşitli bakanlıklara atandılar: Dışişlerine Troçki ve Uristki, İçişleri ve Adalet Bakanlığına Rikov, Çalışma Bakanlığına Şliapnikov, Maliye Bakanlığına Menjinski, Sosyal Yardım Bakanlığına Bayan Kollantai, Ticaret, Çalışma ve Ulaştırma Bakanlığına Riazanov, Donanma Bakanlığına gemici Korbir, Posta ve Telgraf Bakanlığına Spiro, Tiyatro işlerine Muraviov, Milli Basımevine Derbişev, Fetrograd Valiliğine Teğmen Nesterov, Kuzey Cephesine Pozern...

Ordu, devrimci askeri komiteler atamaya, demiryolu işçileri düzeni sağlamaya ve özellikle cephe ve kentlere ayrılmış erzak ulaşımını geciktirmemeye çağ-

rıldılar. Buna karşılık, Ulaştırma Bakanlığında temsil edileceklerine ilişkin olarak kendilerine söz verildi.

Komitenin duyurularından biri de Kazaklarla ilgiliydi:

Kardeş Kazaklar, Petrograd'ın sizlerden nefret ettiği anlatılarak Başkent'in devrimci asker ve İşçilerin® karşı sizi dövüşmeye zorluyor ve Petrograd üzerine yürümen izi istiyorlar.

Ortak düşmanlarımız olan toprak sahipleriyle kapitalistlerin söylediklerinin bir kelimesine bile inanmayınız. Kongremizde Rusya'nın bilinçli tüm köylü, asker ve işçi örgütleri temsil edilmiştir. Kongre Kazak İşçilerine de kucağını açmak İstemektedir. Kan emici NİKola ile büyük toprak ağalarının uşakları olan gerici generaller düşmanımız, toprak yokluğundan yakınan Kazaklar 'İse kardeş i m İzdir] er.

Sizlere, Sovyetlerin Kazak topraklarına elkoymak istediklerini söylüyorlar. Yalandır bu. Devrim yalnızca büyük Kazak toprak ağalarının topraklarını halka vermek İçin almak İstemektedir.

Sizler de Kazak temsilcileri Sovyetlerin] oFuşturunuz. fşçi, asker ve köylü Sovyetleri ne katılınız.

Halk haini olmadığınız» «sryah yüzlere» gösteriniz. Onlara anlatınız toi tüm devrimci Rusyanın nefretini kazanmak İstemiyorsunuz.

Kardeş Kazaklar, halk düşmanlarının emirlerini yerine getirmeyiniz. Daha birçok Kazak birliklerinin ve bisiklet taburlarının yaptığı gibi bizimle temas kurmak için Petrograd'a delegelerinizi gönderiniz. Petrograd garnizonu Kazakları halk düşmanlarının ümitlerini boşa çıkardılar Kardeşlerini vurmak, devrimci Petrograd Garnizon ve İşçilerine karşı yürümek istemediler.

Kardeş Kazaklar, Sovyetler Rus Birliği Kongresi size kardeş elini uzatmaktadır.

Yaşasın tüm Rusyanın Köylü, işçi, Asker ve Kazak Birliği.

Kargı taraf ise bütün duvarlara yapıştırılan duyurular, dağıtılan gazete ve bildiriler ile cevap veriyor, en kötü felaketlerin geleceğini haber vererek diğer tarafa lanetler yağdırıyordu. Şimdi tüm silahlar Sovyetlerin elinde olduğundan» basım yoluyla savaşı sürdürüyorlardı. Örneğin, Avrupa ve Rusya'yı kaplayan Devrim ve Ülke Kurtuluş Komitesinin çağrılarından biri:

RUS CUMHURİYETİ VATANDAŞLARINA

7 Kasım günü Petrograd Bolşevikleri, devrimci kitlelerin iradesine karşı çıkarak Geçici Hükümetin bir kısmını canice tırtıklamışlar, Cumhuriyet Meclisini dağıtmışlar ve kanunsuz bir iktidar ilân etmişlerdir. Dış tehlikenin en büyük olduğu bir anda devrimci Rusya hükümetine yapılan bu şkdet hareketi vatana .karşı işlenmiş tanımlaması olanaksız bir suçtur.

Bolşeviklerin ayaklanması milJİ savunma davasına öldürücü bir darbe indirmekte ve herkesin islediği barış» geciktirmektedir.

Bolşeviklerin başlattığı iç savaş, ülkeyi anarşi ve karşı devrimin felaketlerine sürüklemek ve cumhuriyet rejimini sağlamlaştıran toprakları sürekli olarak halka vermekle görevli

Kurucu Meclisin başarısını tehlikeye sokmak istemektedir.

Yasal hükümet iktidarının sürekliliğini sağlayan ve 7 Kasım gecesi kurulmuş olan Ülke ve

Devrim Kurtuluş Komitesi yerri bir geçici hükümet kurmak için girişimlere başlamıştır. Demokratik güçlere dayanan bu hükümet, ülkeyi Kurucu Meclise götürecektir ve onu anarşi ve karşı devrimden kurtaracaktır, ülke ve devrim kurtuluş komitesi size çağrıda bulunmaktadır:

Düzen bozanların otoritesini lanırmayınız.

Emirlerini yerine getirmeyiniz.

Ülke ve devrimin savunması için ayaklanınız.

Ülke ve devrim komitesini destekleyiniz.

imza : Rus Cumhuriyet Meclisti

Petrograd Belediye Duması İlk Kongre Tsik'i Köylü Sovyetleri İcra Komitesi Devrimci Sosyalistler, Menşevikler, Popüler Sosyalistler, Birleşik Sosyal Demokratlar fraksiyonları*, 2 Kongre Edinstvo gurubu.

Ayrıca, Devrimci Sosyalistlerin, Aşırı Menşevikler'in, Ordu Merkez Komitesi Köylü Sovyetlerinin, donanmanın da afişleri vardı. Bir tanesinde şöyle deniyordu;

Bilinçli işçi, asker, vatandaşlar, hepimiz birleşmezsek açlık Petrograd'ı ezip geçecek, Alman orduları bağımsız! İğmiz ayaklar altına alacak ve «yüz srfyah»ların Yahudi katliamları Rusya'yı batıracaktır..

U7

Bolşeviklerin sözlerine kanmayınız. Onların «ivedi barış sözleri 'birer yalandır. Ekmek vaadleri birer aldatmacadır. Toprak vaadleri ise birer çocuk masalıdır.

Hepsi bu tonda yazılmıştı.

Arkadaşlar, alçakcasına aldatıldınız. Bolşevikler yalnız baş-Jarma rJctidarr ele geçirdiler. Sovyetlere katffart diğer sosyalist partilerden komplolarını gizlediler. Sîzlere toprak ve bağımsızlık vadetttiler. Ama Bolşeviklerin yarattığı anarşi, sizlerden hem toprağı ve hem de bağımsızlığı alacak olan karşı devrimin işfne yarayacakta

Gazeteler de daha az ateş püskürüyor değillerdi. Dielo Nar oda şöyle yazıyordu:

Görevimiz, İşçi sınıfının düşmanlarının maskesini aşağı indirmektir. Görevimiz, devrimi gözetmek için tüm güçlerimizi ortaya koymaktır.

Eski Tsik adına son kez konuşan «İzvestia» korkunç bir ceza öngörüyordu:

Sovyetler Kongresine geline^ böyle bir Kongrenin oJma-dıgını iddia ediyoruz. Gene iddia ediyoruz 'ki Tsik'in yetkilerini hiç bû şekilde feshetmek hakkını elinde bulundurmayan Bolşevik fraksiyonunun özel bîr konferansı olmuştur bu.

Bütün sosyalist partileri kapsayacak olan yeni bir hükümet kurulmasını öneren «Novai Jizıı» Devrimci Sosyalistlerle Menşeviklerin Kongreden ayrılmalarını şiddetle eleştirmekte ve Bolşevik ayaklanmasının çok açık bir anlamına işaret etmektedir: Bundan böyle burjuvaziyle herhangi bir koalisyon hayali artık suya düşmüştür.

«Raboçi Put» ise» temmuzda yasaklanan Lenin'in gazetesi «Pravda» ismini alarak gururla ve tehdit dolu bir yaklaşımla haykırıyordu:

işçiler, askerler, köylüler. Martta asil sınıfın despotluğunu devirdiniz. Dün de burjuva despotluğuna kesin bir darbe vurdunuz.

Şimdi en önemli görev Petrograd yakınlarını korumaktır.

118

İkincisi, Petnograd'taki karşı devrimci unsurları sıfahlarından arındırmaktır.

Üçüncüsü ise devrimci iktidarı kesin olarak örgütlemek v© programtım gerçekleşmestaj sağlamaktır..

Kadelerin çok az organı yayınlanıyor, Burjuvazi ise olaylar kargısında genellikle ilgisiz ve alaylı bir tutum takınıyor ve diğer partiler karşısında «ben sizlere dememiş miydim» gibi yukardan bakan bir tutum izliyordu.

Sözü geçen kadelerin belediye Dumasıyla Kurtuluş Komitesi etrafında dolaştıkları görülüyor, burjuvazi ise her bakımdan çok uzaklarda gözükmeyen saatini bekleyerek büzüldükçe büzülüyordu. Lenin, Troçki, Pet-rograd işçileriyle basit askerlerden başka hiç kimse, Bolşeviklerin iktidarda üç günden fazla kalabileceklerini düşünemiyordu bile...

Aynı gün öğleden sonra, muhalefetin tüm gücünü toplayarak Dumanın sürekli toplandığı yüksek tavanlı amfiteatr seklindeki Nikoias salonuna gittim. Beyaz saç ve sakaliyle görkemli yaşlı belediye başkanı Sch-reider, özerk belediye hükümeti adma protestoda bulunmak için bir gece önce Smolni'ye yaptığı ziyareti anlatıyordu. TroçkTye «Gizli ve direk oyla seçilmiş bulunan ve başkentteki tek yasal iktidar olan Duma yeni iktidarı tanımamaktadır» demişti. Ve Troçki cevaplamıştı hemen:

— Anayasa ilacını da beraber getirmiştir: Dumayı dağıtmak ve yeni seçimler yapmak.

Bu sözler derhal öfkeye sebep oldu. Ve ihtiyar sürdürdü konuşmasını; «Süngülü bir hükümet tanınmak isteniyorsa, peki böyle bir hükümetimiz var. Ama ben yasal olarak yalnızca halkın ve çoğunluğun seçtiği bir hükümeti kabul ederim, yoksa zorla iktidarı ele geçiren bir azınlığın hükümetini değil,»

Bolşevik sıralarının dışındaki tüm sıralarda kork-kunc bir alkış tufanı koptu. Gürültünün ortasında belediye başkanı, çeşitli dairelere komiserlerin atanma-siyle Bolşeviklerin zaten belediye özerkliğini bozduklarını söyledi. Bolşevik fraksiyon konuşmacısı, gürültüyü bastırmaya çalışarak Sovyetler Kongre kararının, tüm Rusya'nın Bolşeviklerin eylemini desteklediği anlamına geldiğini söyledi ve,

119

— Sizler Petrograd halkının gerçek temsilcileri değilsiniz, diye ekledi. (Hakaret bu diye bağrışmalar.)

İhtiyar belediye başkanı, Dumanın en serbest halk oyuyla seçildiğini hatırlattı, Bolşevik delegesi ise, «evet ama çok evveldi o. Tıpkı Ordu Komiteleri ve Tsikte olduğu gibi» diye cevap verdi.

Salonun her yanında «Yeni Sovyetler Kongresi olmadı» diye bağrışıldı. Bolşevik delegesi ise «Bolşevik fraksiyonu böyle bir karşı devrim ininde daha uzun zaman kalmayı reddeder (gürültüler) ve Dumanın yeniden seçilmesini ister...» dedikten sonra tüm Bolşevikler «Alman ajanları, hainlerin Allah belâsını versin» çığlıkları arasında toplantı salonundan ayrıl* dılar. Şingariov adında bir kade, Devrimci Askeri Komitenin komiserliğini kabuleden tüm belediye memurlarının kovulmasını ve mahkemeye verilmesini istedi. Sch-reider, Bolşeviklerin dağıtma tehdidine karşı çıkan bir Snergeyle ayağa kalkarak halkın yasal temsilcisi olan Dumanın görevini terketmeyeceğini bildirdi.

Kurtuluş Komitesinin toplantı yaptığı Alexandr salonu ağzına kadar doluydu. Sözü yeniden Skobelev aldı;

— Devrimin kaderi hiç bir zaman bu kadar kritik almamış, Rus devletinin varlığı sorunu bu kadar endişe yaratmamış ve tarih hiç bir zaman şimdiki kadur Rusya'ya kesin ve sert bir

şekilde olup olmamak sorusunu formamıştır. Devrimin kurtuluşu için kesin şart çal-nıştır. Bu anın ciddiyetini kavrayan bizler, tüm dev-■imci demokratik güçlerin birleştiğini görüyoruz. Bu güçlerin örgütlenmiş iradesiyle Ülke ve Devrim Kuruluş Komitesi kurulmuş bulunmaktadır. Görevimizi erketmektense ölmeyi yeğ tutarız...»

Demiryolu İşçileri Sendikasının Kurtuluş Komîtesi-le katılma haberi şiddetli bir alkış koparttı. Bfr süre sonra «yaşa, var ol» sesleriyle karşılanan Posta ve Telgraf memurları temsilcileriyle birkaç enternesyona-ist Menşevik geldi. Demiryolu işçileri, Bolşevikleri ammadıklarını, demiryolu idaresini ellerine aldıklarını e onu iktidarı zorla alan kimselere vermeyeceklerini açıkladılar. Telgrafçılar delegesi ise, operatörlerin Bol-evik komiseri orda olduğu sürece çalışmayı reddet-iklerini söyledi. Postacılar Smolni'ye mektup götür-20

memeye kararlıydılar,... Smolni'nin tüm telgraf hatları kesilmişti. Gizli anlaşmaları almak için Dışişlerine giden Uritskfnin Neratov tarafından nasıl kovulduğu anlatılınca Meclis keyiften dört köşe oluyordu. Memurlar işlerini bırakmışlardı.

Bu savaştı, düşünülerek karar verilmişti rusvari, sabotajla, grevle sürdürülen bir savaş. Başkan bir isim ve görevler listesi 6*kudu: Biri bakanlıkları, diğeri bankaları dolaşacaktı. On, onbes. kadarı kışlalarda çalışarak askerlerin tarafsızlığını sağlayacak (Rus, askeri» kardeş kanı dökme), bir komite Kerenski'yte görüşmeye gidecek, diğeri taşıra kentlerinde Kurtuluş Komitesinin şubelerini açacak ve anübolşevik unsurların birliğini sağlayacaklardı.

Meclis keyiften uçuyordu. «Demek bu Bolşevikler Entelijantsiyaya kanun dikte ettireceklerdi ha. Onlara öğreteceğiz neyin ne olduğunu. «Hiç bir şey karmakarışık bu Meclisle, Sovyetler Kongresi arasındaki kontrasttan daha çarpıcı değildir. Orada, yırtık pırtık elbiseleri içinde askerler, elleri simsiyah işçiler, zorlu yaşam mücadelesiyle iki büküm olmuş yoksul köylüler. Burada ise Menşevik ve Devrimci Sosyalist liderleri — Avksentiyeveler, Danlar, Lieberler— eski sosyalist bakanlar -^Skobelevler, Çernovlar— Briyantimli Şatski, pudralı Vinaver'le her yönden aydınlar, öğrenciler ve gazetecilerle beraberler. Dumanın bu adamları basiliydiler, iyi giyinmişlerdi. Aralarında üçten fazla proletere rastlayamadım...

Bu arada haberler gelmeye başladı. Kornilov'un «tekintisi» fedaileri Bykbov'da koruyucularını boğazlamışlar ve o da kaçmıştı. Kaledin kuzeye doğru yürüyordu. Moskova Sovyeti, Devrimci bir Askeri Komite oluşturmuş ve işçileri silahlandırabilmek için mühimmat deposunun teslimi konusunda kumandanla müzakerelere başlamıştı.

Bu olayların yanında her türlü dedikodular, iğreti haberler ve yalanlar garip bir karışıklık içinde dolaşıp duruyordu. Milliukov ve Tereşçenko'nun Özel eski sekreteri olan genç ve zeki bir kade, bizi kenara çekerek Kış Sarayının nasıl alındığını etraflıca anlatırken işte bu yalanlara dayanıyordu:

— Bolşeviklerin başında Alman ve Avusturyalı subaylar vardı, diye kesin konuşuyordu. Nezaketten inan-

121

mış görünerek «Yapmayın, nerden biliyorsunuz?» diye sorduk. «Orada bulunan ve her şeyi gören bir arkadaşımın» dedi. «Peki ama o nerden biliyor bunların Alman subaylar olduğunu». «Alman üniforması taşıyorlar da ondan».

Bu türden saçma sapan palavraların yüzlercesi ortalıkta dolaşıyor ve antibolşevik basın bunlara geniş bir yer vermekle kalmıyor, hiç beklemediğiniz kimseler de bunlara inanıyordu. Örneğin gerçeklere saygılı olarak bilinen bazı Devrimci sosyalistler ve Menşevikler de gözü kapalı yutuyorlardı bu yalanları...

Bolşevik terörizmi ve şiddeti üzerine anlatılan öyküler daha önemliydi, örneğin, Kızıl Koruyucular yalnızca Kıs Sarayını baştan aşağı yağma etmekle kalmamışlar, junkersleri silahlarını alarak toptan öldürmüşler ve birkaç bakanı da soğukkanlılıkla temizlemişlerdi. Bu yalanlar hem söyleniyor, hem de yayınlanıyordu. Kadın askerlerin ırzına geçilmiş ve birçoğu, yapılan işkencelere bir son vermek için intihar etmişlerdi. Belediye Duması bu palavraları hiç tartılmıyız yutuyordu. Fakat işin kötüsü, öğrencilerle kadın askerlerin anne ve babaları bu korkunç detayları &-ı»etelerde isimleri de açıklanarak okuyunca akşama doğru Duma'nın etrafını üzüntüden çılgına dönmüş bir kalabalık çevirdi.

Tipik bir olay prens Tumanov'la ilgilidir. Birçok gazetelere göre cesedi Moika üzerinde yüzerken bulunmuştu. Birkaç saat sonra, ailesi prensin tutuklandığını bildirerek haberi yalanlıyordu. Ama bu cesedin kimliğini bildirmek zorunda olan basın, bu kez kalktı cesedi General Denissov'a yükledi. Ama general de hayattaydı. Bir araştırma yaptık ve kentte nehirde çıkarılmış hiç bir ceset olmadığı kanısına vardık.

Dumadan çıktığımız zaman iki izci çocuk, çoğunluğunu iş adamları, küçük tüccar ve memurların oluşturduğu ve giriş kapısının karşısındaki Nevski caddesini tıkıyan büyük bir kalabalığa bildiriler dağıtıyordu. Bir tanesi şöyle yazıyordu:

Belediye Du-mas», 26 ekim günü yaptığı toplantıda, ortaya çıkan durumu görüşerek, özei mülkiyetlçnin dokunulmazlığına karar vermiştir. Duma, «taşımaz mallar komiteleri» aracılığıyla, tüm Petrograd batkını, özel evlerine zorla girmek isteyen her türlü girilme, kendi yararlarına silah Kullanmaktan da kaçınmayarak fcarşı koymalarım ister.

Liteyni sokağı köşesinde beş altı Kızıl Koruyucuyla iki üç gemici bir gazeteciyi çevirmişler, bir menşevik organı olan Raboçia Gazeta (İşçi gazetesi) nin tümünü kendilerine vermesini istiyorlardı. Gemicilerden biri zorla gazeteleri alınca, satıcı deli gibi ellerini kollarını sallamaya ve haykırmaya başladı. Devriyelere küfreden kızgın bir kalabalık da etrafı çevirince genç bir işçi hem kalabalığı ve hem de satıcıyı yola getirmeye çalıştı:

— Bu gazete Kerenski'nin bildirisini yayınlamış. Bizim Rus'ları öldürdüğümüzü ve çok kan akacağım yasıyor...

Görünüşe göre Smolni hiç bu kadar çalışmamıştı. Karanlık koridorlarda aynı koşuşturmalar görülüyor, tüfekli işçi guruplarıyla, yardımcıları ve arkadaşlarıyla sarılı siyasi liderler, koltuklarının altında kabarık çantaları, tartışıyor, emirler veriyor, açıklamalarda bulunuyor ve koşup duruyorlardı. Uykusuzluk ve çalışmadan nasıl yaşadıkları belli olmayan kendilerinden geçmiş, traşlı, pis, gözleri kan çanağına dönmüş, di-renilmesi olanaksız bir heyecana kapılmış, amaçlarına dimdik yürüyen insanlardı bunlar. Yapılacak yığınla şey vardı. Hükümet dairelerini ele geçirmek, kenti örgütlemek, garnizonun bağlılığını sağlamak, Duma ve Kurtuluş Komitesine karşı durmak, Alman ordularını durdurmak, Kerenski'ye karşı yapılacak savaşı hazırlamak, taşraya olup bitenleri anlatmak, Arkhangelsk' ten Vldivostok'a kadar propaganda yapmak... Kent ve devlet memurları, komiserleri dinlemeyi reddediyor, posta ve telgraf ulaşım haberlerini vermiyor, demiryolları tren isteklerini karşılıksız

birakıyor, Kerenski yaklaşırken garnizonun ne yapacağı belli olmuyor ve Kazaklar saldırıya hazırlanıyorlardı... Karsılarında yalnızca burjuvazi değil, kesinlikle ne yapacakları belli olmayan birkaç enternasyonalci Menşevik ve Sosyal Demokratla Sol Devrimci Sosyalistlerin dışında, tüm sosyalist partiler de dışlerini biliyorlardı. Kendilerinden yana işçi ve asker kitleleriyle sayısı belirsiz köylüler vardı ama tecrübe ve kültür yönünden pek zengin taraftarları yoktu.,.

123

Riazanov, hem büyük merdivenleri çıkıyor ve hem de mizah dolu bir yeisle ticaret komiseri olmasına rağmen bu işlerden hiç anlamadığım söylüyordu, tik kattaki kahve salonunda bir köse de tek başına oturmuş, üstünde keçi derisinden bir palto o] an —uyumak için bile burdan kıpırdamıyor diyecektim anıaT belli ki uzun zamandan beri gözünü kırpmıyordu.— Üç günlük sakalıyla bir adam, pis bir zarfın üstüne sinirli sinirli bir takım rakkamlar yazıyor ve arasına kalemını ısıırıyordu. Bir Fransız bankasında eski bir memur olduğu için kalkmışlar Maliye Komiserliğine getirmişlerdi Menjisk'y-.. Askeri Komiteden koşarak ayrılan ve yırtık pırtık kağıtlara bir şeyler karalayan şu diğer dört kişi de Rusya'nın dört köşesine dağılacaklar, ellerindeki tüm olanakları kullanacaklar ve oralara haberler, deliller götüreceklerdi...

Kongre saat birde toplanacaktı ve salon şimdiden dolmuştu. Oysa, yedide büro daha gözükmem iş ü., Bolşevik ve Sol Devrimci Sosyalistler kendi odalarında toplantı halindeydiler. Tüm öğleden sonra Troçki ve Lenin, anlaşma eğilimi gösterenlerle boğuşuyorlardı. Bolşeviklerin büyük çoğunluğu sosyalist bir koalisyon hükümetini kurmayı başarmak için gerekli tavizleri vermekten yanaydılar.

— Başa çıkamayız, diye bağırıyorlardı. Çok kalabalıklar. Yeterli adamımız yok. Bir yana itilip kalacağız ve her şey yıkılıp gidecek, Kamenev, Riazanov ve diğerleri böyle konuşuyordu. Fakat Lenin, Troçki'yi de yanına almış kaya gibi sağlam duruyordu.

— Anlaşma isteyenler programımızı kabul etsinler, biz de onları kabul ederiz. Bir adım bile geri gitmeyeceğiz. Bizim cesaret ettiğimizi kabuledecek iradeye ve cesarete sahip olmayan arkadaşlar varsa burada, gitsinler uzlaştırıcılarla korkakların yanına. Asker ve işçilerin desteğiyle biz ileri gideceğiz.

Saat 7,05' te, Sol Devrimci Sosyalistler Devrimci Askeri Komitede kalacaklarını bildirdiler.

— Bakınız, dedi Lenin, bizi izliyorlar.

Biraz sonra, yerimizi aldığımız büyük salonun basın masasında, burjuva gazetelerinde çalışan bir anarşist bana dönerek Prezidyum'un ne olduğuna gidip bakmamı önerdi, Tsik'e ayrılmış oda boştu. Petrograd

124

Sovyet'inin odasında da kimseler yoktu. Salon saşon tüm Smolny'i dolaştık. Kimse Kongre idare organının nerede olduğu hakkında en ufak bir fikre bile sahip değildi. Yürürken, meslektaşım bana devrimci geçmişiyle Fransa'da geçen uzun ve eğlenceli sürgün hayatını anlatıyordu. Bolşeviklerin, kaba, cahil, estetik duygusundan yoksun kişiler olduklarını söyledi bana. Bu tipik bir Rus entelijantsıya adamıydı... Devrimci Askerî Komitenin bulunduğu 17 numaralı odanın önünde kendimizi korkunç bir itiş kakış arasında bulduk. Kapı açılarak içerden, rütbesiz bir üniforma giymiş, düz yüzlü bodur bir adam dışarı çıktı.

Gülümsüyor gibiydi ama bunun yorgunluktan ileri gelen donmuş bir gülümseme olduğunu çabuk anladık. Krilenko'ydu bu.

Kibar tavırlı ve iki dirhem bir çekirdek olan genç meslektaşım bir sevinç çığlığı atarak ilerledi ve elini uzatarak:

— Nikolai Vassüeviç, dedi, beni tanımıyor musunuz? Hapiste beraberdik. Krilenko, dikkatini ve bakışlarım toparlayabilmek için gayret gösterdikten sonra büyük bir dostluk havasıyla diğerine bakarak:

— Siz misiniz? S... Nasılsınız? İkisi kucaklaşırken konuşuyorlardı:

— Ne yapıyorsunuz buralarda?

— Yalnızca görmeye geldim. İşleriniz iyi gidiyor

gibi.

— Evet, diye cevap verdi Krilenko emin bir sesle. Proleter devrimi büyük bir başarıdır.

Sonra gülerek ekledi:

— Belki bir gün yine hapishanede görüşürüz. Koridora döndüğümüz zaman, dostum açıklamalarına yeniden başladı.

— Bakın, ben Kropotkin'in öğrencisiyim. Bizim için devrim büyük bir yanlışlıktır. Kitlelerin vatan sevgisini uyandırmamıştır. Bu da, halkın daha devrim için olgunlaşmadığını saptar...

Saat tam 8.40'da büyük bir alkış salvosu büyük Lenin'in içeri girdiğini haber verdi. Kısa, dertOD olmuş bîr silüet, omuzlara gömülmüş yuvarlak, saçsız büyük bir başt küçük gözler, basık bir burun, geniş ve cömert bir ağız ve kaba-bir çene. Tamamen traşlıydı yüzü* Fakat sonra hepten bırakacağı ve eskiden

125

çok tanınmış olan sakalı yüzünde gözükmeye başlamıştı. Elbisesi çok eski, pantolonu ise oldukça uzundu. Halkın kahramanı olacak kadar fizik yapılışı pek iyi olmamasına rağmen tarihte ender sayılan ve sevilen şeflerden biriydi. Yalnızca zekasının gücüyle popüler olmuş bir şef. Espri ve mizahtan yoksun, uyumsuz, ilgisiz, hiç bir pitoresk Özelliği olmayan ama derin fikirleri basit kelimelerle anlatma, durumları kesinlikte analiz etme ve fikir olgunluğuna en büyük aydın cesaretini ekleyebilme yeteneğine sahip kişiydi..

Kamenev, Devrimci Askeri Komite faaliyetiyle ilgili raporu okudu: ordudan ölüm cezasının kaldırılması, propaganda serbestliğinin yeniden konması, siyasi suçtan tutuklu subay ve askerlerin serbest bırakılması, Kerenskiyi tutuklama emri ve özel mağazalardaki yiyecek stoklarına el konması. Rapor korkunç bir alkışla karşılandı.

Sonra söz, Bund (Yahudi Sosyalist Partisi) konuşmacısına verildi; Bolşeviklerin uyumsuz tutumu devrimi boğmak anlamına geldiğinden Bund delegeleri bundan böyle Kongreye katılmamak zorundaydılar. Salonda bağrışlar: Biz sizi dün gittiniz sanıyorduk. Daha ne kadar böyle gitmeyi hesaplıyorsunuz?

Sonra Enternasyonalist Menşevikler in temsilcisi gözüktü: «Hâlâ burda mısınız?» diyenlere karşı delege, Enternasyonalist Menşeviklerin yalnızca bir kısmının Kongreden ayrıldığını, diğerlerinin ise burada olduğunu bildirdi.

— İktidarın Sovyetlere bırakılmasını devrim için tehlikeli, hattâ korkunç buluyoruz, (söz kesmeler) Fakat Kongrede kalıp onlara karşı oy vermeyi de görev sayıyoruz.

Belli ki sıra gözetmeden, diğer konuşmacılar da kürsüde sıralarını savdılar. Donetz havzası

madencilerinden bir delege, başkentin yiyecek ve kömürünü kesebilecek olan KaledİN'e karşı Kongreden tetbir almasını istedi. Cepheden yeni dönmüş birçok asker alaylarının sevgi ve selamlarını getirdiler... Nihayet Le-nin kalktı. Ellerini kürsünün kenarlarına dayayarak, ve dakikalarca uzayan büyük alkış salvosuna ilgisiz görünerek küçük kırpışık gözlerim dinleyiciler üzerinde gezdirdi. Alkış dindiği zaman yalnızca şunları söyledi:

126

— Şimdi sosyalist düzenin kurulmasına geçiyoruz. Salon yeniden sarsıldı bu kez.
— İlk olarak barışı gerçekleştirmek için pratik tedbirler almak gereklidir... Döğüşen ülkelerin tüm halklarına Sovyet koşullarına uygun bir barış öneriyoruz: Toprak ilhaki yoktur, tazminat yoktur, halkların kendi kendilerini Kareye hakları vardır. Aynı zamanda verdiğimiz söz uyarınca, tüm gizli anlaşmaları açıklayıp, onları geçersiz kılacağız... Savaş ve barış sorunu o kadar açıktır ki, başka giriş yapmadan, döğüşen tüm ülkelerin halklarına sunacağımız beyanın taslağını burada okuyabilirim...

Gülümser gibi duran geniş ağız konuşmaya başladığı zaman ardına kadar açılıyordu. Sesi kısık ama kötü değildi. Senelerce konuştuğundan ötürü sertleşmiş gibiydi. Düz bir tonda akıp gidiyordu ve insana hiç durmayacakmış gibi geliyordu. ((Bir fikrin üstüne basmak istediği zaman hafifçe öne doğru eğiliyordu. El kol hareketi hiç yoktu. Ayaklarının dibinde, basit bin kadar yüz büyük bir sevgi içinde ona çevrilmiş, dinliyordu.

TÜM SAVAŞAN ÜLKELERİN HÜKÜMETLERİNE VE HALKLARINA DUYURU
24-25 Ekim (E-7 Kasım) Devriminin sonucu olan ve İşçi,, Asker ve Köylü Temsilciler Sovyetierlne dayanan işçi ve Köylü hükümeti, savaş halinde olan tüm ülkelere ve onların hükümetlerine, adil ve demokratik bir barış» gerçekleştirmek amacıyla derhal görüşmelere başlanmasını önerir.

Hükümet tüm döğüşen ülkelerde savaşın ezdiği, yitirdiği ve bitkin düşürdüğü çalışan sınırlarla işçilerin büyük bir çoğunluğunun istediği adil ve demokratik bir barış olarak, — Çar monarşisinin] devirdikten sonra Rus işçi ve köylülerinin en kesin ve en inatçı bir şekilde istedikleri barış— toprak ilhaki getirmeyen (yani yabancı toprakları almadan ve yabancı halkları zorlamadan) ve tazminatsız bir barışı ön görür

işte Rus hükümetinin, savaşan tüm halklara derhal yapmalarını önerdiği barış budur. Tüm milletlerin ve tüm ülkelerin halk temsilcilerinin yetkili Meclislerince böyle bir bantın tır» koşullarının kesin onayı İçin hükümet faydalı bütünü girişimleri derhal yapmağa hazırdır.

Yabancı toprakların ilhaki ve zaptedilmesinden hüküme-

127

tin çıkardığı ve genel demokrasiyle, özellikle çatışan sınıfların hukuk bilincine dayanan anlam şudur: Serbestçe ve açıkça belirttiği İstek ve rızası olmaksızın, ne zaman yapılırsa yapılsın ve ilhak edilen ya da zorla ilhakçı devletin sınırları içinde tutulan toprakların medeniyetçe ileri ya da gerilik derecesine bakılmaksızın ve nihayet ister Avrupada ister okyanus ötelerinde bulunan uzak öfkeler olsun, bulundukları yere bakılmaksızın küçük ve zayıf bir milletin büyük ve güçlü bir devlet tarafından alınmasıdır.

Eğer herhangi bir millet zorla bir devletin sınırları içinde bulundurulur, açıkça belirttiği isteğine rağmen —ister basında olsun, ister halk meclislerinde, 'isterse parti kararlarında, ya da düşmana karşı giriştiği İsyan ve ayaklanmalarla olsun önemi yoktur bunun— iltilâcı ya da genel olarak daha güçlü bir devletin -tüm birliklerinin tamamen çekilmesinden sonra

serbest oylamayla kendi varlığının siyasi örgütlenmeleri konusunda en ufak bir baskı olmadan karar verebilmek hakkı kendine verilmezse, bu mîlletin böyle bir devlete katrîması ilhak olayını doğurur, yani bu bir fetih ve şiddet hareketidir.

Ele geçirilmiş zayıf halkların zengin ve güçlü devletler arasında nasıl paylaşılacağı sorununu çözmek için savaşa de-vam etmenin, 'İnsanlığa karşı İşlenmiş en büyük bir suç olduğunu kabuleder ve İstisnasız tüm ülkeler için aynı derecede adil olan yukardaki koşullar altında bu savaşa son verecek olan bir barış anlaşmasını derhal İmzalamak isteğini beyan eder.

Hükümet aynı zamanda, yukarda belirtilen barış koşullarını asla bir ultimatom olarak görmez ve döğüşen ülkelerden biri tarafından mümkün olan en kısa zamanda teklif edilmesi ve en ufak bir gizlilik ve yoruma meydan vermiyecek şekilde açıkça belirtilmeleri üzerinde ısrarla durarak diğer tüm barış koşullarını incelemeye hazır olduğunu belirtir.

Hükümet gizli diplomasiyi geçersiz ktlar. Tun görüşmeleri halkın önünde sürdürmek konusundaki kesin kararım bildirir ve Şubat ayından 25 Ekime kadar, büyük toprak ağaları ve kapitalistlerin hükümetince imzalanmış ya da doğrulanmış gizli anlaşmaların eksiksiz yayınına derhal başladığını bildirir. Çoğu zaman olduğu gîbî, Rus kapitalist ve büyük toprak ağalarına avantaj ve imtiyaz sağladıkları, Büyük-Rusların toprak, ilhaklarını korudukları ya genişlettikleri ölçüde, adı geçen gizli anlaşmaların tüm maddelerini hükümet derhal ve kesinlikle geçersiz ilân eder.

Tüm ülkelerin halklarını ve hükümetlerini, barışın İmzalan-

128

ması için derhal -açık görüşmeler© davet eden hükümet, kendi payına, adı geçen görüşmeleri yazıyla, telgrafla, çeşitli ülkelerin temsilcileri arasında yapılacak görüşroeter yoliyle ya da bu temsilcilerin katılacağı bir konferansta oluşturmaya hazır olduğunu bildirir. Bu görüşmeleri kolaylaştırmak için Kendi tamyetkiH temsilcisini tarafsız ülkelerde ayn ayrı gösterir

Hükümet, savaşı lüm ülkelerin halfc ve hükümetlerini derhal t>İr mütareke İmzalamaya davet eder. Kendi yönünden, savaşa girmiş ya da girmeye zorlanmış tüm ülke ve milletlerin temsilcilerinin katılmasıyla yapılacak barış görüşmelerim bitirebilmek ve barış koşullarının kesin olarak onayı için lüm ülkelerin halk temsilcilerinin oluşturduğu yetkiH meclisleri çağırarak üzere bu mütarekenin en az üç ay süreli olmasını diler.

Döğüşen tüm ülkelerin halk ve hükümetlerine bu duyuruyu aunan Rus İşçi ve köylü geçici hükümeti özellikle, savaşa katılan ve insanlığın üç büyük devleti olan İngiltere, Fransa ve Almanya'daki tüm bilinçli işçilere seslenir Bu ülkelerin işçileri, medeniyetin gelişmesi ve sosyalizm için büyük hizmetlerde bulunmuşlardır, örneğin, İngilterede Çartist eylemin büyük kavgacıları, Fransız proletaryasının tarihi ve dünya capmdakl devrimleri, Al manyada olağanüstü kanunlara karşı yapılan direnme ve tüm dünya İşçilerine Örnek olacak şekilde bu ülkede Kitle proleter örgütlerini kurmak 'İçin yapılan disiplinl ve yorucu çalışmalar. Tüm bu proleter kahramanlık ve tarihsel girişim örnekleri, bu ülkelerdeki işçilerin bugün de kendilerine düşen görevi yapacakları konusunda bize garanti vermektedir: insanlığı savaşın felaketinden ve onun sonuçlarından kurtarmak. Bu işçiler, enerji ve feragat dolu olarak, kararlı ve her alanda sürdürdükleri eylemleriyle barış çalışmalarını iyi bir sonuca ulaştırmak ve aynı zamanda her türlü sömürü ve köleliğin pençesinde kıvranan ve sömürülen çalışan sınıflarm kur~ tutması için gösterdiğimiz gayrette bize yardımcı olacaklardır.

Alkış sesleri dindiği zaman Lenin sözlerini sürdürdü :

— Kongreye bu duyuruyu onaylamasını öneriyoruz. Bunu hem hükümetlere ve hem de halklara sunuyoruz. Zira yalnızca doğuşen ülkelerin halklarına başvurursak barış anlaşmasını geciktirebiliriz. Mütareke sırasında düzenlenen barış koşulları Kurucu Meclis tarafından onaylanacaktır. Mütareke süresini üç ay olarak sınırlandırarak, halklara temsilcilerini seçebilmek için hem yeterli bir süre tanımak ve onlara bu kanlı

Dünyayı Sarsan On Gün/F: 9

129

savaşta sonra dinlenebilmek olanağını, sağlamak istiyoruz. Bu barış önerisi emperyalist hükümetlerin direnmesiyle karşılaşacaktır. Bu konuda hayalci değiliz. Ama devrimin de tüm ülkelerde hemen patlayacağını ümit ediyoruz. Bu nedenle özellikle ingiliz, Alman ve Fransız işçilerine sesleniyoruz...

«6-7 Kasım Devrimi, sosyal devrimler çağını açmıştır, işçi hareketi, barış ve sosyalizm adına galip gelecek ve kaderini çizip bitirecektir...»

Tüm bu konuşmada, insanın içine işleyen güçlü ve dinlendirici bir şeyler vardı. Konuşmaya başladığı zaman neden halk Lenin'e güveniyordu, şimdi anlamaya başlamıştık.

Eller kaldırılarak yapılan oylama sonucunda, taslak üzerinde yalnızca siyasi gurup temsilcilerinin konuşacağına ve konuşmalarını on beş dakikayla sınırlandırılmasına karar verildi.

İlk konuşmayı, Sol Devrimci Sosyalistler adına Karelin yaptı.

— Yalnızca Bolşevik partisinin eseri olan bu duyuru metnine bazı düzeltmeler yapmak fırsatını bulamadık. Fakat metnin esasını onayladığımızdan olumlu yönde oyumuzu kullanacağız.

Sonradan muhalefetin soytarısı olarak ün yapacak olan, uzun boylu, kambur ve miyop Kmarov, enternas-yonalist sosyal demokratlar adına konuştu. Yalnızca tüm sosyalist partilerden oluşan bir hükümetin bu boyutta bir eyleme geçebilmek için gerekli yetkiye sahip olabileceğini ileri sürdü. Eğer bir sosyalist koalisyon oluşturulursa, gurubunun programı tümüyle destekliye-ceğini aksi halde yalnızca bir kısmını kabul edeceğini belirtti* Duyuruya gelince, enternasyonalciler esas maddeleri onaylıyorlardı...

Gittikçe artan bir heyecan içinde Ukranyalı sosyal demokratlar, Litvanyalı ve Polonyalı sosyal demokratlar, popüler sosyalistler, Polonyalı sosyalistler —bunlar bir sosyalist koalisyonunu yeğ tutuyorlardı— Löton sosyal demokratları birer birer programı kabul ettiklerini bildirdiler.

Tüm bu insanlarda, birden bir şeyler uyanıver-mişti. Bir tanesi «öncülüğünü yaptığımız dünya devriminin ileriye yürümeye başladığından» söz ediyor di-

130

geri ise «artık tüm halkların büyük birer aile olacağı yeni bir kardeşlik çağından» konuşup duruyordu.

Bir delege kendi adına «burada bir çelişki var. Hem tazminatsız ve toprak ilhakı olmayan bir barış öneriyorsunuz, hem de tüm diğer barış önerilerini dik~ kate alacağınızı söylüyorsunuz» dedi. «Dikkate almak demek, kabul etmektir...»

Lenin ayağa fırladı:

— Haklı bir barış istiyoruz, ama devrimci bir savaşta da korktuğumuz yok. Emperyalist hükümetlerin çağrımıza cevap vermemeleri büyük bir olasılık içindedir. Fakat bir ultimatom

da yollamak istemiyoruz, Zira böylelerine kolayca hayır denebilir.

Eğer Alman proletaryası, tüm barış önerilerini dikkate almaya hazır olduğumuzu anlarsa, bu bardağı taşıran son damla olur ve devrim Almanyada da başlar...

«Tüm barış koşullarını incelemeye hazırız. Ama bu demek değildir ki onları kabul edeceğiz...

Bazı koşullarımız için sonuna dek mücadele edeceğiz. Bazıları için de savaşı sürdürmeğe değmediği sonucuna varacağız belki... İstedğimiz tek şey savaşa bir son vermektir.,,

Kamenev, duyuruyu onayhyanların tümünden kartlarını havaya kaldırmalarını istediği zaman saat tam 10.35'ti. Bir tek delege karşı oy vermek istedi fakat etrafındaki protestolar öylesine şiddetlendi ki hemen elini indiriverdi. Oy birliği gerçekleşmişti.

Ortak heyecanın verdiği hızla hepimiz kendimizi ayakta bulduk ve hep bir ağızdan seslerimizi «enternasyonalin gittikçe yükselen sesine ekledik. Beyazlaşmaya yüz tutmuş saçlariyle yaşlı bir asker çocuk gibi ağlıyordu. Alexandra KoIIantai gözyaşlarını içine akıtıyor ve şarkı, salonun arasından pencere ve kapıları sarsarak göğün sessizliğinde kaybolup gidiyordu. Yanımda genç bir işçi «savaş bitti, savaş bitti» ctiye sevinçten haykırıyordu. Sonra, her şey durulduğu zaman kendimizi sıkılğan bir sessizlik içinde bulduk. O anda biri bağırdı:

— Arkadaşlar, bağımsızlık için ölenleri de hatırlayın.

O zaman hep beraber, görkemli, melankolik olduğu kadar zaferle dolu öylesine heyecanlı ve öylesine

131

rus halkına uygun «ölüm marşını» söylemeye başladık. Enternasyonal yabancı bir müzikti.

Ölüm marşı ise, bu salonda toplanmış bulunan temsilcilerinin belli belirsiz hayalleriyle kurdukları yeni ve belki de çok daha yüce bir Rusyamn, geniş halk kitlesinin ruhunu simgeliyordu.

Halkınıza adadığınız kutsal aşkın kurbanı olarak Bu korkunç kavgada birer birer öldünüz, O'nun için, hayatı, onuru, bağımsızlığı için Her şeyinizi verdiniz. Taş yürekli ceâlatlarca mahkûm edilerek Soğuk hapishanelerde izdtrap çektiniz. Zincirler ayağınızda öğrendiniz sürgünün ne

olduğunu,

Güle güle kardeş, asil bir yol izledin sen... Halkın uyanacağı zaman gelecek Büyük, güçlü ve bağımsız, Güle güle kardeş, sana güle güle.,,

Bu büyük -dava yolunda ilkbaharın ölülere, Champs de Mars'daki soğuk ve kardeş mezarında uyuyordu, gene onun için onbinlerce insan hapishanelerde, sürgünde, madenlerde ve Sibiryada ölüp gitmişti. Her şey belki bekledikleri gibi geçmemiş ve Entelijantsıyanın İsteddiği gibi olmamıştı. Ama olaylar, tüm gerçekliği içinde, her türlü duygusallığı ve formülleri bir yana iterek, kesin ve direnilmez biçimde oluşmuştu...

Lenin toprak üzerine kararnameyi okumaya başladı:

1 — Büyük toprak mülkiyeti, derhal ve tazminatsız olarak geçersiz kılınmıştır.

2 — Sorun Kurucu Mecffs tarafından çözüm I en inceye kadar, toprak sahiplerinin arazileriyle itüm kilise, manastır ve çar sülalesinin toprakları, hayvanları ve ziraat aletleri, binaları v& roüşfemfilatlarıtyle t>)rtfkte yörenin köylü Sovyetleri Jle bölge toprak komitesinin emrine verilmiştir

o — Bundan böyi© tüm fiialkm otan ve ef konan mauara yapılacak zarar, devrim

mahkemesinin cezalandıracağı büyük suç olarak ilân olunur. Köylü temsilcileri Sovyetleri, bâbüyük toprak mülkiyetlerinin el konması sırasında düzen sağlamak, el konacak arazilerin boyutlarını saptamak ve tanımlamak, el Ko-

132

nan tüm malların doğru bir sayımını yapmak ve tüm zirai işlî-meler, İnşaatlar, zirai aletler, hayvanlar, yiyecekler ve halka geçen tüm malJarm s*kı ve devrimci Koruyuculuğunu yapmak fçın gerekli tedbirleri alacaklardır,

4 — Kurucu Mecîs son merci olarak bîr karara varıncaya kadar, metni aşağıda yazılı olan ve Rus köylü temsilcileri Sovyeti fvesttyasmca yerel 242 köylü mandasına göre hazırlanıp 88 nokj s3yjda yayınlanan {Pötograd No. 88 19 Ağustos 1917) köylü yörreirnenliği, büyük toprak mülkiyeti el değışimleri sırasında rehber olacaktır.

«Bir iskelet kurmaktan söz edip reformları yukardan başlatmak isteyen eski Bakan Çernov'un projesine benzemiyor bu proje» diye konuştu Lenin. Toprak bölüşüm sorunu, hemen orada ve alttan başlayarak yürütülecek, ve çözümlenecek. Her köylünün alacağı toprak, yöreye göre değışecek,..

«Geçici hükümet zamanında «pomyeçikler» (toprak ağaları), Lvov'un icat ettiği, Şingariov'un gerçekleştirdiği ve Kerenski'nin idare ettiği toprak komitelerinin emirlerini dinlemiyorlardı bile,..»

Görüşmeler başlamadan önce bir adam kalabalıkta ite kaka yol açarak kürsüye çıktı. Bu, köylü sov-yetleri icra komitesi üyesi Piyanik idi ve Öfkeden çılgına dönmüştü.

— Köylü temsilcileri Rusbirliği Kongresi İcra Komitesi, bakan arkadaşlarımız Salazkin ve Maslov'un tutuklanmasını protesto eder, diye sert sert haykırdı Meclise karşı. Derhal serbest bırakılmalarını istiyoruz. Kendileri Pierre ve Paul kalesindedirler. Derhal harekete geçmek gerekir, zira kaybedecek bir saniye bile yok.

Sakah karmakarışık, gözlerinden ateş çakan bir asker kürsüye fırladı:

— Burada oturmuş, köylüye toprak vermekten söz ediyorsunuz. Ama sizler, gerçek köylü temsilcileri karşısında birer despot ve zorba gibi hareket ediyorsunuz. Sizi uyarıyorum, diye sürdürdü konuşmasını yumruğunu kaldırarak. Onların kılma dokunursanız o zaman isyan patlar.

Meclis dalgalanmaya başlamıştı. O zaman, gücünden emin, sakın ve iğneleyici haliyle Troçki alkışlar arasında kalktı;

m

— Dun, Devrimci Askeri Komite, Maslov, Salazkin, Gvozdion ve Maliantoviç gibi Devrimci Sosyalist ve Menşevik Bakanları serbest bırakmaya karar vermiştir. Eğer hâlâ Pierre ve Paul Kalesinde bulunuyorlarsa, işimizin çokluğu nedeniyledir. Fakat, Kornilov olayı sırasında, Kerenskinin hıyanetine ortak olup olmadıklarını inceleyinceye kadar evlerinde tutuklu olarak kalacaklardır.

— Hiç bir devrimde böyle hareket edildiği görülmemiştir, diye bağırdı Pianik.

— Yanılıyorsunuz, diye yanıtladı Troçki. Bu devrimde bile böyle hareket edildiği görülmüştür. Temmuz günleri sırasında arkadaşlarımızdan yüzlercesi tutuklandı... Arkadaş Kollantia doktor emri üzerine serbest bırakıldığı zaman Avksentiyevev kapısına çarın gizli polisinden iki ajan dikü.

Alaycı gülüşmelerin izlediği köylüler homurdanarak gerî çekildiler. Sonra Sol Devrimci

Sosyalist temsilcileri toprak kararnamesi üzerine konuştular. Prensip olarak kabul etmelerine rağmen, tartışma yapılmadan oylamayı kabul etmiyorlardı. Köylü Sovyetle-rine de danışmak gerekliydi.

Enternasyonalist Menşevikler ise önce guruplarını toplamaya çalışıyorlardı.

Mak s İma üstlerin lideri —Köylülerin anarşist kanadı— şöyle konuştu:

— İlk günden beri ve dolambaçsız böyle bir tedbir alan parti önünde eğilmek zorundayız. Sonra, uzun saçlı, çizme ve şalvarlı tipik bir köylü kürsüye çıktı. Salonun dört bir yanına eğildikten sonra:

— Arkadaş vatandaşlar, sizleri selâmlarım, dedi. Hemen şuracıkta birkaç kade gezinip duruyor. Sosyalist köylülerimizi tutukladınız da neden bunları tutukla mıyorsunuz?

Bir gün önce nasıl askerler arasında başlamışsa bu kez, de köylüler arasında hareketli bir tartışmadır başladı. Bunlar tam toprak proleteriydiler işte.

— Köylülerin koruyucusu zannettiğimiz icra komitemizin üyeleri olan Avksentiyeve ve diğerleri demek yalnızca kadelermiş. Tutuklayın hepsini.

Bir diğeri atıldı «Pianikler, Avksentiyeve'ler de kim oluyor? Hiç biri köylü değil. Yalnızca dilleri işliyor o kadar».

134

Böylece esas kardeşlerini tanıyan Meclis kendilerini alkış tufanına boğdu.

Sol Devrimci Sosyalistler yarım saatlik bir ara istediler. Delegeler çıkışa doğru akmaya başladıkları zaman Lenin yerinden kalktı:

— Arkadaşlar, keybedecek zamanımız yok. Yarınki gazetelerde Rusya için son derece Önemli haberler çıkmalıdır. O halde gecikmiyelim.

Hararetli tartışmalar ve döşemede sürtülen ayakların çıkardığı sesinde üstünde Devrimci askeri komite temsilcisinin sesi işitildi:

— 17 nolu odaya on beş, kıskırtıcı. Hemen. Cephe için olacak...

Ancak iki buçuk saat sonra delegeler dönmeye başladılar. Presidyum yeniden yerini aldı ve toplantı çeşitli alayların Devrimci askeri komiteye katılmalarını haber veren telgraflarının okunmasıyla oturum başladı.

Meclis yavaş yavaş eski havasını buldu. Makedonya cephesi Rus birliklerinden bir delege durumlarının acı bir tanımlamasını yaptı:

— Düşmanlarımızın yaptıklarından çok müttefiklerimizin dostluğundan çekiyoruz ne çekersek, dedi.

10 ve 12 ordu temsilcileri «Sizlerle beraberiz ve tüm gücümüzü emrinize veriyoruz» dediler.

Bir asker köylü, Maslov ve Salazkin. gibi sosyal hainlerin serbest bırakılmasını kınadı.

«Köylü Sovyeti îcra komitesini de hemen tutuklamak gerekir» dedi. Şimdi tam devrimci dil konuşuluyordu, iran'daki Rus birlikleri delegesi, tüm iktidarın Sovyetlere bırakılması için direktif aldığını söyledi. Ukranyalı bir subay, kendi lehçesiyle konuşarak:

— Bu bunalımda milliyetçiliğin işi yok. Yaşasın tüm ülkelerdeki proletarya diktatörlüğü, diye bağırırdı.

En asil ve en ateşli fikirlerin kaynaşıp köpürdüğü bir andı bu. Bundan böyle Rusyaya «ckes sesini» diye-miyecekîendi.

Antibolşevik güçlerin her yerde karışıklık çıkarmaya başladığını gören Kamenev Kongrenin

tüm Rusya* daki Sovyetlere çağrısını okudu:

Sovyet Rus Birliği Kongresi, karşj devrim, yahudi katliamı, v© diğer zararlı girişimlere karşı Bakanlar Kurulunu enerjîk ted-

135

bliier almaya davet eder. İşçi, asker ve -köylü devriminin onuru, herhangi bir yahudi katliamının yapılmasına göz yumamaz.

Petrograd kızıl koruyucuları, devrimci garnizon ve gemiciler, başkentte en üstün düzeyde bir düzeni sürdürmektedirler,

işçiler ,askerler, köylüler! her yerde Petrograd asker ve İşçilerinin verdikleri örneği izleyiniz.

Asker arkadaş ve Kazaklar! gerçek devrimci düzeni sağlamak görevi size düşmektedir.

Tüm dünya ve devrimci Rusyanın gözleri sizlerin üzerine Çevrilmiştir

Saat ikide toprak karanamesi oya kondu. Yalnızca bir tek karşı çıkan olmuştu ve köylü delegeler sevinç içindeydiler... Diğerleri sekiz aydanberi yalnızca gevezelik ederken, Bolşevikler eyleme geçiyort tüm karşı çıkışları ve tereddütleri yıkarak, Rusyada belirgin bir programı olan tek gurup haline geliyordu.

Üstü başı dökülen, zayıf bir asker, kaçak askerleri köydeki toprak dağıtımı dışında bırakan «köylü eğitimi» maddesine karşı çıkarak güzel bir konuşma yaptı, önceleri ıslık ve yunalarla karşılanmasına rağmen basit ve heyecanlı konuşması herkesi susturu-verdi:

— Barış kararnamesinde sizlerin bile dehşet ve saçmalığını tanıdığınız siperlerdeki ölüm, kalım savaşıma zorla katılmış olan asker, devrimi bağımsızlık ve barış ümidi olarak selâmlar. Barış mı? Evet Kerenski hükümeti onu Galiçyaya ölmeğe ve öldürmeye göndermiş, barış istediği zaman da Tereşçenko yalnızca gülmüştü... Ya bağımsızlık? Kerenski zamanında, komiteleri kaldırılmış, gazeteleri yasaklanmış, partisinin konuşmacıları hapsedilmişti... Köyünde, toprak ağaları kurulan toprak komiteleriyle alay ediyor ve arkadaşlarını içeri tıktırıyordu... Pet-rograd'da Almanlarla birleşen burjuvazi, ordunun yiyecek ve cephane yollarını sabote ediyor ve o ayakkabı-sız ve çıplak kalıyordu. Kim onu savaştan kaçmaya zorladı? Şimdi devirdiğiniz Kerenski hükümeti.»

Sonunda konuşmacı kendini kabul ettirerek alkışlandı. Fakat dijğer bir asker ona şiddetle karşı çıktı:

— Kerenski hükümeti, dedi, savaştan kaçmak gibi haince eylemlere bir neden olarak gösterilemez. Kaçaklar, arkadaşlarım siperde bırakarak evlerinin yo-

136

lunu tutan rezillerdir. Her kaçak birer haindir ve cezalandırılması gerekir... (Gürültüler, yeter, kesin diye bağırımlar.)

Bunun üzerine Kamenev, sorunun hükümet kararına bırakılmasını aceleyle önerdi.

Sabahın iki buçuğunda ve büyük bir sessizlik içinde Kam ene v, hükümetin kuruluşu üzerine hazırlanan kararnameyi okumaya başladı:

işçi, asker ve köylü temsilcileri Sovyetler Rus Birliği Kongresi, Kurucu Meclis topfanıncaya 'kadar. Halk 'Komiserleri Kurulu adını taşıyacak olan geçici bîr İşçi ve köylü hükümeti kurmaya karar ver m İşçi ir.

Devletin çeşitli htemetlerl komisyonlar tarafından yönetilecek ve 'komisyon üyeleri Kongre program ımın yürütühmesinU memur, köylü, asker, gemiciler ve, erkek ve kadın işçi örgütleriyle

sıkı bir işbirliği halinde sağlayacaktır. Hükümet yetkisi, korrfisyon 'başkanlarınca oluşturulan bir guruba, yani hark komiserleri duruluna aft olacaktır.

Komiserlerin yaptıkları tüm işlerin kontrolü ve onları görevlerinden alma hakkı Rus Birliği Kongresiyle onun merkezi icra Komitesin© verilmiştir.

Sessizlik devam ediyordu. Fakat halk komiserleri listesi okunmaya bağlayınca, hem isimden ve özellikle Troçki ve Lenin'in isminin okunmasından sonra büyük bir alkış koptu,

VJadimir ULYANOV {Lenin)

A.I. RIKOV

VP. MILIUTKİN

A.G. ŞÜAPNIKOV

VA OVSEYENKO (Aotonov) N.V..

KRİLENKO ve P.E. DİBENKO'dar*

oluşan bir komite.

V.P. NOGİN

i.I. SKVORTSOV (Stepanov)

L.D. BRONŞTAYN (Troçki)

G.I. OPOKOV (Lomov)

I.A. TEODOROVİÇ

N,P. AVİLOV (Gliebov)

Kurul Başkanı İçişleri

Tarım

Çalışma

Savaş ve Donanma

Ticaret ve Sanayii

Matİye

Dışişleri

Adalet

Levazım

Posta ve Telgraf

Rusya'yı oluşturan ce-

ştt milletlerin işleriyle

görevli olarak

Demiryolu

I.V. ÇUGAŞVİLİ (Stalln) Atanmadı.

137

Salon süngülerden gözükmüyordu. Devrimci askeri komite herkesi silahlandırıyor, Bolşevisim, GÜNEYBATI rüzgarının trampet seslerini getirdiği Kerenskİ* ye karşı hazırlanıyordu... Kimse evine dönmeyi düşünmüyor, tam tersine yüzlerce yeni gelen geniş salona doluyor, saatlerce ayakta kalan işçi ve askerler sert yüzleriyle yorulmaksızın konuşmaları dinliyordu. Hava, sigara dumanı, insan soluğu, ter ve kaba elbiselerden çıkan kokularla ağırlaşmıştı.

Avilov, Kongrede kalan enternasyonalci Menşevik-lerle, yine enternasyonalci sosyal demokratlar adına konuştu. Novaia Jizn'in yazarı, genç, zayıf ve zeki yüzü, sık redingotuyla

hemen dikkati çekiyordu.

— Nereye gittiğimizi soralım kendi kendimize... Koalisyon hükümetinin kolayca yıkılışı, demokrasinin sol kanadının gücüyle değil, o hükümetin halka barış ve ekmek vermekteki başarısızlığıyla açıklanır. Sol kanat, yalnızca bu sorunları çözümlenebilirse iktidarda kalabilir...

«Halka ekmek verebilecek midir? Buğday ortalıkta pek gözükmüyor. Köylülerin çoğunluğu bize katılmayacaktır, zira ihtiyaçları olan makinaları veremezsiniz onlara. Yakacak ve diğer ilk gereksinim maddelerini bulabilmek hemen hemen olanaksızdır...

«Barışa gelince, güçlük çok daha aşılmaz görünüyor burada. Müttefikler Skobelev'le görüşmeyi reddettiler. Sizin yapacağınız bir barış konferansını ise hiç kabul etmezler. Sizi ne Paris, ne Londra ve de Berlin tanır...

Müttefik ülkelerdeki proletaryadan büyük yardım göreceğinizi hiç sanmayın. Zira ülkelerin çoğunda, devrimci mücadeleden haberleri bile yoktur. Müttefik demokrasisinin, Stokholm Konferansının bile başarıya götüremediğini hatırlayın. Alman sosyal demokratlarına gelince, Stokholmdaki delegelerimizden biri olan Goldenberg'le konuştum. Aşırı solun temsilcileri, savaş devam ettiği sürece Almanyada devrim olamayacağını söylemişler ona...»

O anda sesini kesen bağırma ve sataşmalara rağmen Avilov konuşmasını sürdürdü:

— Rusya'nın yalnız kalışı sonunda, ya ordu Almanyaya yenik düşecek ya İngiliz-Fransız koalisyonu ile Alman-Avusturya koalisyonu arasında Rusyanın za-

138

rima oldu bitti bir barış yapılacak, ya da Almanyay-la ayrı bir barış görüşülmesine gidilecek.

Müttefik elçilerin ülkeyi terke hazırlandıklarını ve tüm Rus kentlerinde ülke ve devrim kurtuluş komiteleri kurulduğunu öğrenmiş bulunuyorum...

Hiç bir parti bu büyük güçlüklerin üstesinden gelemeyebilir. Yalnızca, halk çoğunluğuna dayalı bir sosyalist koalisyon hükümeti, devrimi sonuna dek götürebilir.»

Avilov, sonra iki fraksiyonun kararını okudu:

Devrimin elde ettiklerini ■ koruyabilmesi için işçi, köylü ve asker temsilcileri Sovyetleri şekli altında örgütlenmiş devrimci demokrasiye dayalı bir hükümeti oluşturmanın gereğine, işbu hükümetin görev olarak mümkün olan en kısa zamanda de-rookratik bir barış gerçekleştirmesi, topraktan, toprak komitelerine vermesi, sanayi üretim kontrolünü örgütleme ve belirti Tarihte Kurucu Meclisi çağırması gereğine inanan Kongre, topraklantsya katitten tüm gurupların anlaşması sonucunda hükümet oluşturmakta görevli bir tcra komitesi atar.

Zafer sarhoşluğu içindeki Meclisin devrimci heyecanına rağmen, herkes Avilov'un objektif ve akılcı konuşmasıyla etkilenmişti. Sona doğru bağırtilar ve ısıklar kesildi, hatta yer yer alkışlandı bile.

Sonra kürsüye, kimsenin samimiyetinden kuşku duymadığı, genç, cesur Karelin çıktı.

Devrimci köylüleri temsileden ve hemen hemen Bolşevikleri izleyen tek parti olan Maria Spridonova partisi, sol Devrimci Sosyalistler adına konuştu.

— Kongreyi terkeden devrimciler ordusundan sonuna dek ayrılmak istemiyen partimiz halk komiserleri kuruluna girmeyi reddetmiştir. Böyle bir ayrılış Bolşeviklerle diğer demokratik guruplar arasında aracı görevimizi sürdürmemize engel olur. Oysa asıl görevimiz de budur.

Biz, yalnızca sosyalist bir koalisyon hükümetini destekliyebiliriz.

«Bolşeviklerin despotça tutumlarını protesto ederiz. Komiserlerimiz görevlerinden alınmışlar, tek yayın organımız Znamia Troııda (iş bayrağı) dün yasaklanmıştır...

«Merkez Duması size karşı güçlü bir «ülke ve devrim kurtuluş komitesi» kurmaktadır. Daha şimdiden

139

bir kenara itilmiş bulunuyor ve hiç bir demokratik gurubun desteğini sağlayamıyorsunuz...»

Dudaklarında iğneleyici bir gülümsemeye varan alaycı bir ifadeyle» güven dolu ve salona egemen haliyle Troçki kürsüye çıktı; Gürleyen sesiyle konuşmaya başlayınca, kalabalık kulak kesildi kendisini alkışlayabilmek için,

— Partimizin yalnız kaldığı üzerine düşünceler yeni değildir. Ayaklanmadan bir gün önce, yenilgimizin korkunç olacağı da söylenmişti. Bizimle birlikte Devrimci askeri komiteye giren sol Devrimci Sosyalist gurubu dışında herkes bize karşıydı, O halde, hemen hiç kan dökmeden nasıl hükümeti devirebildik? Bu olay, yalnız olmadığımızın en çarpıcı kanıtıdır. Gerçekte yalnız olan geçici hükümetti. Bize karşı yürüyen demokratik partiler yalnızdı ve şimdi de proletaryadan sonsuza dek kesilmiş olarak yalnızdırlar.

«Bir koalisyon gereğinden söz ediliyor. Yalnızca bir koalisyon mümkündür, o da işçi, asker ve yoksul köylü koalisyonu,.. Avilov ne tür bir koalisyondan söz açmak istiyor? Halka hıyanet eden hükümeti destekli-yenlerle mi bir koalisyon kuralım? Koalisyon her zaman güç demek değildir. Örneğin, aramızdaki Dan ya da Avksentiyeyle birlikte ayaklanmayı ÖrgütleyebÜir miydik? (Kahkahalar).

«Avksentiye pek fazla ekmek vermedi. Aşınalarla yapılacak bir koalisyon daha mı fazla verirdi? Köylülerle, toprak komitelerini tutuklattıran Avksentiye arasında köylüleri tutuyoruz biz. Devrimimiz tarihin kla-sik bir devrimi olarak kalacaktır,..

«Diğer demokratik partilerle anlaşmayı istemediğimiz için bizi suçluyorlar. Fakat kınanacak biz miyiz? Yoksa, Karelin'in de istediği gibi suçu bir anlaşmazlığa mı yüklemek gerekli? Hayır arkadaşlar. Henüz barut ve dumandan sıyrılmamış bir devrimin ortasında bir parti kalkar da «işte iktidar, gidin alın onu» der ve kendilerine iktidar sunulan kimselerde düşmana geçerse buna «anlaşmazlık» demezler. Bu amansız bir savaş ilanıdır. Bu ilanı da biz yapmadık...

«Avilov, eğer yalnız kalırsak barış için yapacağımız çalışmaların başarısızlığa uğrayacağını söyliye-rek bizi tehdit ediyor. Skobelev, hatta Tereşçenko ile

140

yapılacak bir koalisyonun barış için bize ne gibi bir faydası olurdu merak ediyorum. Avilov, zararımıza yapılacak bir barış tehdidiyle korkutmak istiyor bizi. Cevap veriyorum. Eğer emperyalist burjuva Avrupayı idare etmeyi sürdürürse devrimci Rusya muhakkak çökecektir..,

«Yalnızca bir tek*seçenek var: ya Rusya Avrupa-da devrimci bir hareket başlatacak ya da avrupah güçler rus devrimini ezecektir,»

Konuşma, kendilerini insanlığın önderi gibi gören bu insanların uzun alkışları ve heyecanlı onaylarıyla selâmlandı. Ve o andan sonra ayaklanan kitlelerin tüm eylemlerinde, kendilerini hiç bir zaman terketmeyecek olan bir kararlılık ve bünçlilik duygusu egemen oldu.

Fakat diğer kampta da mücadele Örgütleniyordu. Kamenev, sert yüzünde amansız bir

düşmanlık taşıyan ve demiryolcular sendikasına bağlı bodur bir adama söz verdi. Konuşması, Meclisin ortasında bir bomba gibi düşüverdi.

— Rusya'nın en güçlü örgütü adına konuşma hakkını istiyor ve sizlere diyorum ki: Vikjeî, hükümetin oluşturulması konusunda sendika kararını size iletmek-le beni görevlendirdi. Eğer Bolşevikler, Rus demokrasisinin tümünden ayrılmakta inat ederlerse Merkez Komitesi kendilerini hiç bir zaman desteklemeyecektir. (Tüm salonda büyük gürültüler).

«1905 yılında ve Kornilov olayı günlerinde demiryolu işçileri devrimin en İyi savunucuları olmuşlardı. Ama sis bizleri Kongrenize bile davet etmediniz...

— Eski Tsik sizi davet etmedi, diye bağırımlar. Konuşmacı aldırmayarak sürdürdü konuşmasını:

— Bu kongrenin yasal olduğunu kabul etmiyoruz. Zira Menşevik ve Devrimci Sosyalistlerin ayrılışından sonra yasal çoğunluğu sağlayamamıştır...

Sendika eski Tsikten yanadır ve Kongrenin yeni bir komite seçmek hakkına sahip olmadığını duyurur...

İktidar, tüm devrimci demokratik organların önünde sorumlu sosyalist ve devrimci bir hükümete ait olmalıdır. Kargı devrimci birlikleri Petrograd'a götürmeyi reddeden demiryolcular sendikası, böyle bir iktidar oluşturuluncaya dek icra komitesinin onayından geçmeyen hiç bir emri yerine getirmeyecektir. Vikjel

141

ayrıca tüm rus demiryolları idaresini ele almaya karar vermiştir.

Konuşmasının sonunda tüm salondan gelen küfür salvosu nedeniyle sesi işitilmedi. Ama büro üyelerinin endişeli yüzlerinde sözlerinin iyi oturduğu seziliyordu. Bununla birlikte Kamenev, Kongrenin yasallığa söz kondurulamıyacağını, Menşevik ve Devrimci Sosyalistlerin ayrılışından sonra bile eski Tsik'in belirlediği çoğunluğun aşılmış olduğunu söylemekle yetindi...

Sonra oylamaya geçildi. Halk Komiserleri Kurulu büyük bir çoğunlukla kabul edildi. Rus Cumhuriyeti yeni parlamentosu olan yeni TsikTin seçimi yalnızca 15 dakika sürdü. Troçki bunun, 70'ini Bolşeviklerin oluşturduğu 100 üyeden kurulduğunu açıkladı.. Köylülerle, uzlaşmaz gurupların yerleri ayrılmıştı. «Programımız» kabul eden tüm gurup ve partileri hükümete alacağız» diyen Troçki konuşmasını bitirdi. Bundan sonra Sovyetler Rusbirliği İkinci Kongresi dağıldı ve üyeleri, büyük olayların haberlerini ulaştırabilmek için Rusya'nın dört bir yanına koştu.

Delegeleri evlerine götürmek için Tramvay işçileri Sendikasının Smomy'de hazır beklettiği vatmanları uyandırdığımız zaman saat yedi olmuştu bile. Tıklım tıklım dolu arabalarda bir gece öncesine göre pek sevinç yoktu. Çoğunluk endişeliydi. Belki de «İşte iktidardayız ama isteklerimizi nasıl kabul ettireceğiz?» diyordu içlerinden,

Evimize geldiğimiz zaman silahlı bir halk devriyesi bizi durdurarak iyice inceledi. Dumanın duyurusu etkisini gösteriyordu demek...

Geldiğimizi duyan ev sahibi kadın pembe ipek saba hlığiyle indi:

— Komite evdeki diğer erkekler gibi sizin de nöbet tutmanızı istiyor. «Nerden çıktı bu nöbet» diye sorunca «Evi, kadınları ve çocukları korumak için» diye yanıtladı. «Kime karşı?..» «Hırsız ve katillere...» «Ya gelen kimse evde silah olup olmadığı anlamaya çalışan Devrimci askeri komite üyesiyse?» «Oh her zaman komiseriz derler, sanki ne fark var ki.»

Amerikan Konsolosunun, tüm Amerikalı vatandaşlarına özellikle Rus Entelijinsiyasına yakın yerlerde silah taşımalarını yasakladığını kasıla kasıla söyledim.

142

ALTINCI BÖLÜM

KUKTULUŞ KOMİTESİ Cuma 9 Kasım...

Novoçersak, 8 Kasım,

Bolşevik ayaklanması ve Petrograd ife diğer kentlerde geçid hükümeti devirip iktidarı almak için yapılan girişimler karşısında, böyle eylemleri suç görüp kesinlikle reddeden Kazak hükümeti, diğer tüm kazak birlikleriyle anlaşarak bir koalisyon hükümeti olan şimdiki geçici hükümeti her alanda desteMİ-yecektir. Olağanüstü durum ve merkez iktidarla olan bağlan-
ışların geçici olarak kesinliğini gözönüne alan Kazak hükümeti, Rusyada düzen yeniden sağlanıp geçici hükümet iktidara dönene kadar Don bölgesinde 7 Kasımdan itibaren iktidar» ele almıştır.

İmza: Ataman Kaledin Kazak Birlikleri Hükümet Başkanı

Gaçına tarihli, Başbakan Kerenski'nin PİKazı:

Rus Cumhuriyeti tüm silahlı kuvvetler komutam ve geçici hükümet başkanı olarak, cephede vatana bağlı kalan birliklerin İdaresini elimize aldığtımızı -bildiririz. Gerek bitmeden gerekse kandırılmış olarak üike ve devrim hayinlerinin gelesine katılmış bulunan Petrograd yöre&i tüm askeri birliklerine tir ssat bite kaybetmeden görevleri başına dönmelerini emrediyoruz. Bu emir her tabur ya da zırhlı ve atlı birliklerde okunacaktır.

İmza: Geçici Hükümet Kurul Başkanı
ve Silahlı Kuvvetler Yüksek Komutanı

14»

Kerenski'nin Kuzey Cephesi Başkomutanına telgrafı:

Gaçına kenti, bana bağlı kalan alaylar tarafından kan dökülmeden alınmıştır.

Semenov ve ismaifov alayJariyfe Kronstad askeri birlikleri ve gemiciler dîrenme göstermeksizin silahlarını teslim etmişler ve hükümet kuvvetlerine katılmışlardır. Adı geçen tüm birliklere mümkün olduğu kadar hızla ilerlemelerini emrediyorum.

Devrimci askeri komite birliklerine geri çekilme emri vermiştir.

Keren ski

30 km. kadar güney-batıda bulunan Gaçına gece düşmüştü. Gemiciler dışında adı geçen alayların birlikleri kumandansız olarak civarda başı bos gezerken kazaklar tarafından sarılmış ve silahlarını bırakmaya zorlanmışlardı. Fakat hükümet kuvvetlerine katıldıkları doğru değildi. Zira içlerinden birçoğu yaptıklarından utanç duyarak tutumlarını açıklamak üzere Smolny* ye dönmüşlerdi. Kazakların bu kadar yakında olacağı düşünmemişler», hatta onlarla konuşmaya bile kalkışmışlardı,...

Devrimci cephede büyük bir karışıklık vardı. Güneydeki tüm küçük kentlerin garnizonları zorunlu olarak iki, hatta üç fraksiyona bölünmüştü. Yüksek kumandanlık düzeyi, daha büyük bir otorite olmadığından Ke-renskiye tutuyor, çoğunluk Sovyetlerin yanında yer alırken geri kalanlar ise zavallı bir halde kararsız- dolaşıyorlardı.

Devrimci komite Petrograd savunmasına hırslı bir muvazzaf subay olan Yüzbaşı Muraviov'u getiriverdi aceleyle, O Muraviov ki, yazın ölüm taburlarını örgütlemiş ve hükümetten «Bolşeviklere daha sert davranarak tozlarını atmasını» istemişti. Bu, askerlik iliklerine

işlemiş, güç ve cesareti seven, belki de samimi bir insandı...

Sabahleyin sokağa çıktığım zaman, tam kapımın yanında duvara yapıştırılmış Devrimci askeri komitenin iki yeni duyurusunu gördüm. Bunlar, tüm mağaza ve dükkanların açılmasını ve boş bütün lokallerin komiteye verilmesini emrediyordu.

144

Bolşevikler, otuz altı saattir taşra ve dünyadan tüm bağlarını yitirmişlerdi. Telgrafçı ve demiryolcular telgrafları ulaştırmıyor, postacılar mektupları gönder-miyorlardı. Yalnızca Tsarkoie-Selo radyo istasyonu her yarım saatte bir duyuru ve manifesto yayınlayıp duruyordu. Smolny ve Duma komiserleri birbirleriyle yarışa çıkmış, çeşitli Jaşra kentlerine gitmek için trene yetişmeye çalışıyorlardı. İki uçak propaganda malzemesiyle yüklü olarak cepheye uçmuşlardı ...

Her şeye rağmen isyan dalgası tüm araçları geçen bir hızla Rusyaya yayılmaya başlamıştı. Helsing-fors Sovyeti, oylama sonucu devrime katıldı, Kiev Bolşevikleri mühimmat deposuyla, telgraf binasını ele-geçirmelerine rağmen tam o sırada kentte toplantılarını yapmakta olan Kazak kongresi delegeleri tarafından kovuldular. Kazan'da, Devrimci askeri komite yerel garnizon genel kurmayı ile geçici hükümet komiserini tutukladı. Sibiryada Krasnoyarsk'tan gelen haberlere göre Sovyetler Belediye dairelerine egemen olmuşlardı.

Deri işçilerinin giriştikleri büyük bir grev ve genel bir lokavt tehdidiyle durumun gittikçe kötüye gittiği Moskovada, Sovyetler ezici bir çoğunlukla Petrog-rad Bolşeviklerin! desteklemişler ve hemen işlemeye başlayan bir Devrimci Askeri Komite kurmuşlardı.

Durum her yerde aynıydı. Fabrika işçileriyle, küçük rütbeli asker büyük bir çoğunlukla Sovyetleri tutuyor, subaylar, junkersler ye orta sınıf hükümeti destekliyor, ılımlı sosyalistlerle Kadeler de hükümetin yanında yer alıyordu. Tüm kentlerde iç savaş için silahlanan «ülke ve devrim kurtuluş komiteleri» mantar gibi bitiveriyordu.

Büyük Rusya çözülme halindeydi. İş daha 1905'de başlamış Şubat devrimi de çökmeyi hızlandırmıştı. Yeni düzenin taslağını çizmesine çizmişti ama, yalnızca eski rejimin dökülmeye yüz tutan iskeletini ayakta tutmayı bilmişti. Nasıl üfleyerek duman dağılırsa, Bolşevikler de bir gecede bu iskeleti söküp atmış, ufa-layıvermişti. Eski Rusya artık yoktu. İnsan toplumu, ilkel erime noktasına gelmiş, ve sınıf mücadelesinin üzerinde amansızca devam ettiği kaynayan alevden deniz, yavaş yavaş soğuyarak yeni yıldızların oluşturduğu ince bir kabukla örtülüyordu.

Dünyayı Sarsan On Gün/F: 10

145

PetrogradMa, ağustos ayında sosyalist koalisyon hükümetinin kurduğu Çalışma ve Levazım Bakanlıkları başta olmak üzere on altı bakanlık grevdeydiler*

Tüm fırtınaların başlarının üzerinde patladığı bu soğuk ve solgun sabahta, bir avuç Bolşevik, hiç kimsenin böylesine yalnız kalmadığı bir boşluğa itiliver-mişlerdi. Devrimci askeri komite sırtım duvara yaslanmış, inatla varlığını savunuyordu. «Cesaret, gene cesaret ve gene cesaret». Sabahın beşinde kızıl koruyucular belediye basımevine baskın yaparak Dumanın binlerce manifestosuna el koydular ve resmi belediye organı olan «Viestnik Gorodskovo Somupravleina»yı (Belediye bülteni) yayından kaldırdılar. Baskı makinesinden tüm burjuva gazeteleriyle eski Tsik'in organı «Golos Soldata»yı yırtıp aldılar. Sonradan Tsik bu gazeteyi «Soldatski Golos» adıyla 100,000 basarak tüm kin ve kızgınlığını üzerinde kusmaya başladı:

Gecenin karanlığından yararlanarak hıyanetlerini sürdüren, gazeteleri yırtan bu adamfar ülkeyi uzun zaman habersiz bı-rakamıyacakJardır. Ülke gerçeği öğrenecek ve sizleri yargt-Iayacaktır Bolşevik beyler. Göreceğiz,,,

Öğleyi biraz geçe Nevski caddesine indiğimiz manian, yolu tıkıyan bir kalabalığın Duma binasının önünde toplandığım gördük. Yüz kadar erkek ve kadın —memurlar, öğrenciler— yumruklariyle tehdit edip küfür savurdıkları bir kaç kızıl koruyucu, ve gemicinin etrafını çevirmişti. Basamaklarda izci ve subaylar Sol-datski Golos gazetesini dağıtıyorlardı. # Merdivenin altında, kırmızı kolluklu bir işçi, tabancasını çekmiş, öfkeden titriyerek bu düşman kalabalığın orta yerinde gazetelerin kendisine verilmesini istiyordu. Tarihte daha böyle bir sahne görülmemiştir diye düşünüyordum. Bir yanda, başarılı bir ayaklanmanın temsilcileri bir avuç asker ve işçi elde silah pısmış kalmış, diğer yanda, öğle üzeri beşinci cadde kaldırımalarında «hainler, provokatörler, Opriçniki» diye bağırان aynı insanlardan oluşmuş kızgın bir kalabalık...

Üzerlerinde kırmızı harflerle «Halk Kurtuluş Komitesi Milisi» yazılı beyaz kolluk takan subaylar ve öğrenciler kapıları tutmuştu. Beş altı tane izci çocuk

146

gidip geliyordu. İçerisi ise heyecan içindeydi. Yukarı çıktığımız zaman, merdivenleri inen Yüzbaşı Gomber «Dumayı dağıtacaklar, Bolşevik Komiser Belediye Başkanının yanında» dedi. Gerçekten Riazonov rüzgar gibi çıktı içerden tam yukarı vardığımızda. Halk Komiserleri Kurulunu tanımaları için gelmiş, ama belediye reisi kesinlikle reddetmişti bunu.

Bürolarda, resmi kişiler, aydınlar, gazeteciler, yabancı muhabirler, İngiliz ve Fransız subaylarından oluşan vızır vızır bir kalabalık koşuyor, bağırıyor ve el kol sallıyordu... Kent baş mühendisi subayları göstererek kabara kabara «Elçilikler tek iktidar olarak Du-mayı tanıyorlar» diyordu. «Bu katil ve haydut Bolşevikler tutunsalar tutunsalar daha bir saat tutunurlar. Tüm Rusya bize katılıyor...»

Alexandre salonunda Kurtuluş Komitesi canavar gibi bir toplantı yapıyordu. Filipovski başkanlık ediyor ve Skobelev bir kez daha kürsüye çıkmış alkışlar arasında yeni katılma haberlerini veriyordu: Köylü Sovyetleri İcra Komitesi ,eski Tsik, Ordu Merkez Komitesi, Tsentroflot, Menşevik ve Devrimci Sosyalist Gurupları, Sovyetler Kongresi Cephe Gurubu, Menşevik Partileri Merkez Komiteleri, Devrimci Sosyalist ve Popüler Sosyalist Partileri Merkez Komiteleri, Edinst-vo Gurubu, Köylü Birliği, Kooperatifler, Zemstvoslar, Belediyeler, Posta ve Telgraf Sendikası, Vikjel, Rus Cumhuriyet Meclisi, Birlikler Birliği, Tüccar ve Sanayiciler Birliği..,

— ...Sovyet iktidarı demokratik bir iktidar değil bir diktatörlüktür, bir proletarya diktatörlüğü de değil, proletaryaya karşı olan bir diktatörlüktür. Devrimci duyguları duymuş olan ve duyabilen herkes devrimin savunması için bize katılmalıdır.

«Günün sorunu yalnızca sorumsuz demagogları etkisiz kılmak değil, fakat karşı devrimi tepelemektir. Taşrada bazı generallerin Petrograd üzerine yürümek için olaylardan yararlanmaya çalıştıkları doğruysa, sağlam bir demokratik hükümet için çalışmamız gerektiğine işaretler bu. Aksi halde sağ kargaşalık sol kargaşalığın yerini alacaktır... Golos Soldata'yı alan vatandaşlar ya da Rabotchia Gazeta'yı satan ufak çocuklar sokaklarda tutuklanırken Petrograd garnizonu eli kolu bağlı ilgisiz kalmaz...»

147

...Meclis kararları saati geçmiştir... Devrime inanmayanlar çekilsinler... Birlik içinde bir iktidar kurmak istersek önce devrimin prestijini yeniden kurma-hyız...

...Yemin edelim hep birlikte... Ya devrim kurtulacak ya da bu yolda öleceğiz.»

Tüm salon gözleri pırıldayarak alkışlamaya başladı. Bir tek proletarya temsilcisi yoktu aralarında...

Sonra Weinsbein geldi kürsüye:

— Halk, kurtuluş komitesinin etrafında sıkı sıkıya birleşmeden yerimizde kalıp bir şey yapmamalıyız. Sonra, savunmadan saldırıya geçeriz...

Vikjel delegesi, örgütünün yeni hükümeti kurmak girişimini ele aldığını ve temsilcilerin şu anda Smolny ile bu sorunu görüştüğünü söyledi. Büyük bir tartışma başladı hemen.

Bolşevikler yeni hükümete katılacaklar mıydı? Martov katılmalarını savundu. «Kuşkusuz kiT dedi, büyük bir siyasi parti oluşturmaktadırlar». Fikirler bölünmüştü. Menşeviklerin sağ kanadıyle, Devrimci sosyalistler, popüler sosyalistler, kooperatifler ve burjuva unsurları şiddetle karşı çıkıyorlardı bu işe...

— Onlar Rusyaya ihanet ettiler, dedi bir konuşmacı, iç savaşı başlattılar ve cepheyi Almanlara açtılar. Gözlerinin yaşına bakmadan ezmek gerekir...

Skobeêv hem Bolşeviklerin hem de Kadelerin dı-şarda kalmasını istiyordu, Tsiretelli ve «uzlaştırmacıların» Rus demokrasisine koalisyonu empoze ettikleri gece Bolşeviklerle demokratik konferansı terkeden genç bir Devrimci Sosyalistle konuşmaya başladı.

*

— Siz burada mısınız? dedim.

Gözleri parlıyarak «Evet, diye haykırdı. Partimle birlikte çarşamba akşamı Kongreyi terkettim. Bu hayvanların despotluğuna boyun eğmek için mi yirmi yıldan fazla hayatımı tehlikeye attım ben? Metodlarına tahammül edilmez. Ama köylüleri hesaba katmadılar. Köylüler kıpırdamaya başladı mı, olmak ya da olmamak sorunu onlar için yalnızca dakikalara bağlı kalır...

— Ama köylüler kıpırdayacaklar mı bakalım? Toprak kararnamesi hoşnut etmiyor mu onları? Daha ne istiyorlar?

— Toprak kararnamesi mi? diye sordu kızgın kız-

148

gın. Kararnamenin ne olduğunu biliyor musunuz? Bu bizim, yani harfi harfine Devrimci sosyalist partisinin programıdır. Köylülerin ne istediklerini en ince noktasına kadar inceledikten sonra benim partim çizmiştir bu politikayı. Utanmazlıktır bu...

— Mademki sizin kendi politikanız bu, ne diye karşı çıkıyorsunuz pek anlıyamadım. Köylüler, isteklerine cevap veriyorsa neden karşı çıksınlar?

— Anlamıyorsunuz. Köylülerin bu dümeni hemen çakacaklarını ve bu zorbaların Devrimci Sosyalistlerin programını yürüttüklerini anlamıyacaklar mı sanıyorsunuz?

Kaledin'inin gerçekten kuzeye doğru yürüyüp yürümediğini sorarak konuyu değiştirdim. Acı bir memnuniyetle ellerini oğuşturarak bir baş işaretiyle beni doğruladı.

— Evet. Şimdi Bolşeviklerin ne yaptığını görüyorsunuz. Karşı devrimi bize karşı çıkardılar. Devrim hapı yutmuştur.

— Peki, siz savunmayacak mısınız onu?

— Tabi, kanımızın son damlasına kadar savunacağız. Ama Bolşeviklerle beraber iş

yapmayız...

— Ya Kaledin Petrograd'a gelir ve Bolşevikler kentin savunmasını örgütlerlerse, onlara katılmaz mısınız?

— Tabii ki hayır, kenti savunur ama Bolşeviklere yardım etmeyiz. Kaledin devrim düşmanıdır, ama Bolşevikler de devrim düşmanıdır.

— Kimi yeğ tutarsınız, Kaledini mi Bolşevikleri mi?

— Sorun tartışılmaz, dedi sabırsızlıkla. Size devrimin battığını ve suçun Bolşeviklerde olduğunu söylüyorum. Neden bundan söz ediyoruz sanki? Kerenski geliyor. Ertesi günü saldırıya geçeceğiz. Şimdiden Smolny delegeler yollayarak bizden yeni bir hükümet kurmamızı istedi. Şimdi elimizdeler. Kıpırdayamaz hale geldiler,,. Ama onlarla çalışmayacağız...

Dıgardan bir silah sesi işitildi. Pencerelelere koştuk. Küfürlerin kızdırdığı bir kızıl koruyucu genç bir kızı ateş ederek kolundan yaralamıştı. Bağıışları bize kadar yükselen kızgın kalabalığın kızı çevirerek bir arabaya koyduklarını gördük. Birden, zırhlı bir otomobil toplarını döndürerek Mîkaylovskai köşesinde görün-

149

dü. Petrograd kalabalığı bu işe antremanlı olduğundan hemen dağıldılar, dere ve sokak ortalarında yere kapaklandılar ya da telgraf direklerinin arkasına büzüldüler. Araç yavaş yavaş Dumanın merdivenlerine kadar geldi. Bir adam başını kuleden çıkararak Soldatski Golos'ım tüm saydarını kendisine vermelerini istedi. İzci çocuklar gülerek, binaya sığındılar. Bir süre sonra araç ne yaptığını bilmeden sağa sola gitti ve Nevski caddesine saptı. Yerlere yatmış erkek kadın kalkmağa ve üstlerini başlarını silkelemeye başladılar.

İçerde, Soldatski Golos'un sayılarını saklıyacak yer arayan adamlar koşuşup duruyordu.

Bir gazeteci elindeki kağıdı sallıyarak atıldı:

— İşte Krasnov'un duyurusu... Hemen etrafını aldılar.

— Hemen basmak, sonrada kışlalara dağıtmak gerek bunu...

Ordular yüksek komutanının emriyle, Peirograd'da toplanmış bulunan birliklerin kumandanlığına atanmış bulunuyorum.

Vatandaşlar, askerler, Don, Ku'ban, Transbaikali, Ussun, A-mur, Jenisseyi'nin kahraman kazakları, asker yenrînîze bağfı katan ve Kazak yemininizi asla bozmamaya kararlı sizlere s&s-Jeniyorum. Petrograd'ı anarşiden, despotluktan, açlıktan ve Rus-yeyi bu silinmez utançtan siz kurtaracaksınız, İmparator Güyo-mun altınlarla satın aldığı bir avuç cahil sürmüştür bu lekeyi Rusyaya.

Zafer dolu şubat günlerinde kendisine bağlılık yemini ettiğiniz geçici hükümet devrilmemiş, zor kullanılarak kovulmuş-tur. Cephe ordularının yardımıyla geri dönmeye hazırlanmaktadır. Görevine bağfıt Kazak orduları :bîrliği kurulu, komutanlığa altında tüm kazakları toplamış ve tüm Rus halkının desteğini görerek, (kendinden emîn, 1612'nin korkunç günlerinde Don yöresindeki ataları nasıl iç çekişmelerle çökmüş ve İsveçli, Litvan-yah ve Polonyalı farın kuşattığı Moskovayı kurtarmışa, o da ülkesine Jrfcmet etmeye and jçmi^'r Cephe bu canileri lanetfemektedir.

Yağmaları, şiddet «ylemîleri, cinayetleri, A'manlara özgü, yıkılmış ama yenilmemiş kurbanlarına yaptıkları kötülüklerle halkı kendilerinden soğutmuşlardır.

Vatandaşlar, askerler, kahraman Petrograd Kazaklar?, kim

vatana hıyanet @diyor kim etmiyor bilebilmem ve boş yere masum kanı akıtmamam için bana derhal delegelerinizi görv deriniz.

Tam o sırada binanın kızıl koruyucular tarafından sarıldığı haberi geldi. Kırmızı kolluklu bir subay içeri girerek Belediye Başkanının yanına gitti. Birkaç dakika sonra dışarı çıktı ve ihtiyar Shreider yüzü alt üst olmuş önce kırmızı sonra sararmış olarak kabinesinden ayrıldı.

— Hemen Dünyayı olağanüstü toplantıya çağırın, diye bağırdı. Salonda tüm çalışmalar durdu,

— Tüm Duma üyeleri olağanüstü toplantıya.

— Ne oluyor?

— Bilmiyorum, tutuklanacağız. Duma dağıtılacak... Kapıda temsilcileri tutukluyorlar.

Yorumlar birbirini kovalıyordu. Nikolas salonunda ancak ayakta durabilecek yer vardı.

Başkan, tüm kapıların tutulduğunu, çıkmak ve girmenin yasaklandığını ve bir komiserin Belediye Dumasını, tutuklayıp, dağıtmakla tehdit ettiğini söyledi. Dinleyici ve temsilciler hararetli bir tartışmaya başladılar. Hiç bir kuvvet, serbestçe seçilmiş belediye hükümetini dağıtmak hakkına sahip değildi. Başkan ve diğer üyelerin dokunulmazlığı vardı. Despotları, provokatörleri, Alman ajanlarını tanımayacaklardı. Dağıtma tehditlerine gelince, gelsinler bakalım. Yalnızca cesetlerimizin üstünden at-lıyarak bu odayı ele geçirebilirler. Evet, bu odada roma senatörleri gibi Gotların gelişini bekliyeceğiz.

Karar üstüne karar oylanıyordu. Bir tanesi, tüm Rusyadaki Dumalarla, Zemstvoslara telgrafla olayların bildirilmesini istiyor, bir tanesi Belediye ve Duma Başkanlarının Devrimci Askeri Komite Temsilcileri ya da uyduruk Halk Komiserleri Kuruluyula ilişki kurmalarının olanaksızlığına değiniyor, bir üçüncüsü, Pet-rograd halkına yeni bir çağında bulunularak kendi seçtiği belediyeyi savunmasını öneriyor, bir dördüncüsü de sürekli olarak toplanılmasını istiyordu...

Bu arada bir temsilci Smolny'ye telefon ederek Devrimci askeri komitenin Dumayı kuşatmak için emir vermediğini ve birliklerin çekileceğini öğrenmişti. Derhal Dumaya bilgi verdi bu konuda.

Biz aşağıya inerken Riazanov'un heyecanla büyük kapıdan içeri girdiğini gördük.

— Dumayı dağıtacak mısınız? diye sordum.

— Allah göstermesin, dedi. Bir anlaşmazlık oldu. Bu sabah belediye başkanına Dumanın endişelenmemesini söyledim...

Aksama doğru, çift sıralı bir bisikletliler birliği tüfeklerini omuzlarına asmışlar, Nevski caddesinden gelerek durdular ve biriken kalabalık hemen sual yağmuruna tuttu onları,

— Kimsiniz? Nereden geliyorsunuz? diye sordu iri yarı bir adam ağzında sigarasıyla.

— On ikinci ordudanız. Allanın belâsı burjuvaya karşı Sovyetlere yardım etmek üzere cepheden geliyoruz.

Öfke dolu bağırışlar işitildi:

— Bunlar Bolşevik Jandarmalar, Bolşevik Kazaklar bunlar,...

Deri ceketli ufak tefek bir subay merdivenleri koşarak indi.

— Garnizon yüz seksen derece dönüyor, dedi kulağıma fısıldayarak. Bu, Bolşevikler için sonun başlangıcıdır. Dalgalar nasıl geri çekilmiş görmek istiyorsanız gelin benimle.

Jimnastik adımlarla Mikhaylovskaya caddesine daldı, biz de arkasından.

— Ne alayı bu?

— Broneviks...

İş ciddi idi. Zırhlı otomobil birlikleri olan Broneviks'ın anahtarları ellerinde tutuyorlardı.

— Duma ve kurtuluş komitesi komiserler onları görmeye gittiler. Şimdi görüşüyorlar...

— Neyi görüşüyorlar? Hangi taraf yanında görüşmek için mi?

— Yok canım, iş böyle kararlaştırılmaz. Asla Bolşeviklere karşı dövüşmezler.

Tarafsızlıklarını ilân edecekler, o zaman da Junkerslerle Kazaklar...

Büyük Misel manevinin kapısı ardına kadar açıktı. İki nöbetçi bizi durdurmak istedi, ama emirlerine aldırmayarak hızla girişi geçtik. Yüksek kolonlarıyla pencerelerin yarı karanlıkta kaldığı büyük salonun tavanına asılı tek bir lamba solgun ısıdاریyle aydınlatıyordu içersini.

Zırhlı otomobillerin korkunç silüetleri

152

duvarlar boyunca büzülmüştü. Bir tanesi, ışığın altına, meydana çekilmişti ve etrafındaki koyu renk üniformaları içinde iki bin kadar asker imparatorluk binasının bu uçsuz bucaksız büyüklüğü içinde kaybolup gidiyordu. Subaylar, başkanlar ve asker komiteleri konuşmacılarından oluşan on onbeş kişi otomobilin tepesine tünemiş, ortadaki Kulede konuşan bir askeri dinliyordu. Bu, geçen yaz Broneviks Rusbirliği Kongresi Başkanı olan Kanjonov'du. Teğmen epoletli deri ceketinin içinde sık ve kıvrak, tarafsız kalınmasını savunuyordu güzel konuşmasıyla.

— Rusların kendi öz kardeşlerini öldürmesi korkunç, diyordu. Tarihin unutamayacağı görüşlerle yabancı düşmanı yenen ve çara karşı yan yana çarpışan askerlerin arasında iç savaş olmamalıdır. Biz askerlerin siyasi parti kavgalarında işimiz ne? Geçici hükümetin demokratik bir hükümet olduğunu söylemek istemiyorum. Burjuvaziyle de koalisyon istemiyoruz. Fakat tüm demokrasiyi içeren bir hükümet olmalıdır. Yoksa Rusya çöker gider. Böyle bir hükümet de kardeşin kardeşi öldürmesi ve iç savaş ortadan kalkar.

Sözleri akılcı görüldüğünden büyük salon alkış ve bravo sesleriyle çınladı.

Sarı yüzünün kasları gerilmiş, bir asker hemen oracıkta yapılan kürsüye çıktı:

— Arkadaşlar, diye bağırdı. Size, önce barış, hemen barış demek için Romanya cephesinden geliyorum. İster Bolşevikler olsun, ister yeni hükümet, kim bize barışı getirirse onun arkasından gideriz biz. Artık daha uzun zaman görüşecek halimiz yok. Ne Almanlara, ne de Ruslara karşı görüşmek istiyoruz.

Sözlerini bitirdikten sonra yere atladı. Bu dalgacı kalabalıktan önce anlamsız ve acı bir mırıltı yükseldi, sonra da aşırı bir Menşevik kürsüye gelip savaşın yalnızca müttefiklerin zaferiyle bitebileceği ileri sürdüğü zaman bu mırıltı öfkeye dönüşüverdi. Kaim bir ses: «Kerenski gibi konuşuyorsun sen» diye atıldı.

Sonra bir delege konuştu Dumadan ve tarafsızlığı savundu. Kendilerinden olmayan bir insanı dinler gibi sıkıntı içinde dinlediler. Anlamaya ve karar vermeye bu derece dikkat eden insanlar hiç görmedim. Yerlerinden kıpırdamıyor, konuşmacının üzerinden gözlerini ayırmıyorlardı. Destan savaşçılarını andıran yüzleri ve

153

pırlı pırlı masum çocuksu gözleriyle bu devlerin alınlarında ter parlıyor ve kaşları düşünce zoruyla çatılıp duruyordu,...

Sonra kendi birliklerinden bir Bolşevik çıktı, kin ve şiddetle konuştu kürsüde. Diğerleri gibi onu da onaylamadılar. İstedikleri bu değildi. O anda güncel olaylardan sıyrılmışlar, sanki devrimin yaşaması ve ölmesi onlara bağlıymış gibi akılları Rusyaya, sosyalizme ve dünyaya takılı kalmıştı.

Konuşmacılar birbirlerini izliyor, ya gergin bir sessizlik içinde ya da öfke ve bravo sesleri arasında sürdürüyorlardı konuşmalarını. Eyleme geçecek miyiz, yoksa tarafsızlığımızı koruyacak mıyız? Sevimli, inandırıcı haliyle Kanjonov geri geldi. Ama tüm barışçı konuşmasına rağmen, aşırı bir subay değil miydi? Vassüi adasından bir işçi «Barışı sen mi bize getireceksin?» diye selâmlandı sözlerine başlamadan önce.

Yanıbaşımızda, özellikle subaylardan oluşan bir gurup tarafsızlık avukatlarına cesaret veriyor, durmaksızın «Kanjonov, Kanjonov» diye bağırıyor ve bir Bolşevik konuşmak istediği zaman da ıslıklıyorlardı.

Otomobilin tepesindeki subaylar ve komite delegeleri birden kızgın bir tartışmaya girdiler. Konuşmacılar ns olduğunu sorunca bu insan yığını şöyle bir sarsıldı ve subaylardan birinin tutmaya çalıştığı genç bir asker kendini kurtararak elini kaldırdı.

— Arkadaşlar, dedi Kriletıko burda ve konuşmak istiyor.

Alkışlar, ıslıklar ve bağrışlar kapladı birden salonu.

— Konuşsun, Öbürü, öbürü, dışarı...

Bu sırada Savaş Halk Komiseri, kendisini bir ileri bir geri çekştirip duran ellerin yardımıyla otomobilin tepesine çıktı. Bir an hareketsiz kaldıktan sonra radyatör üzerinde ilerledi ve ellerini beline koyarak etrafa gülümseyen bir yüzle baktı; bodur, kısa bacaklı, saçsız olup üniformasında hiç bir işaret yoktu.

Yanımızdaki gurup durmaksızın «Kanjonov, Kanjo-nov'u istiyoruz. Dışarı, kesin gürültüyü, kahrolsun hainler» diye bağırıyordu.

O zaman kalabalık, sesini gittikçe arttırarak çığ gibi bizim bulunduğumuz yöne doğru hareketlenmeye başladı. Siyah kaşlı uzun boylu adamlar bize doğru yol açarak: 154

— Toplantımızı kim bozuyor, kim ıslık çalıyor burada? diye bağırdı.

Sille tokat dağıtılan kalabalık kaçıştı ve bir daha bir araya gelmedi.

— Arkadaşlar, diye başladı söze Krilenko yorgunluktan kısılmış sesiyle. Konuşacak halde değilim, üzgünüm. Ama dört gec*e var ki uyumadım. Size asker olduğumu söylemeye, barış istediğimi söylemeye gerek yok. Söylemek istediğim şey, kanlı burjuva iktidarını sonsuza dek yıkmış oîan tüm kahraman arkadaşlarla sizin yardımınız sayesinde işçi ve asker devrimini gerçekleştiren Bolşevik partisinin tüm halklara barış önerisinde bulunduğu ve onu bugün gerçekleştirdiğidir, (Alkış sesleri). Asla tarafsız olmayan Junkerlerle Ölüm taburları sokaklarda bizleri öldürür, Petrograd'a Ke-renskiyi ya da çetesinden birini getirmeye çalışırken sîze tarafsız kalmanızı öneriyorlar? Kaledin, Don'dan yürüyüşe geçmiş, Kerenski cepheden geri dönüyor, Kor-nilov, Ağustostaki girişimini yenilemek için «tekintisi» lerini toplayıp durmakta. İç savaşı engellenenizi isteyen tüm bu Menşevîklerle Devrimci Sosyalistler iktidarda nasıl kalabildiler? Temmuzdan beri süre gelen iç savaş yardımıyla. Ve bu iç savaşta şimdiki gibi hep burjuvazinin yanında oldular.

«Daha önce karar vernişseniz sizi nasıl ikna edebilirim? Sorun basittir. Bir tarafta Kaledin, Kerenski, Kornilov, Menşevikler, Devrimci Sosyalistler, Kadeler, Duma, subaylar var.

Niyetlerinin iyi olduğunu söylüyorlar bizlere. Diğer yanda işçiler ,askerler, gemiciler ve

yoksul köylüler var. Hükümet ellerinizin arasındadır. Egemen sizsiniz. Büyük Rusya sizindir. Onu teslim mi edeceksiniz?

İrade gücüyle ayakta kaldığı görülüyor ve sözlerini canlandıran derin duygu içtenliği yorgun sesinde pırıl pırıl parlıyordu. Sona doğru sendeliyerek düşmek üzereyken binlerce kol uzanarak tuttu kendisini ve büyük salonun geniş duvarları alkış sesleriyle yankılandı, Kanjanov konuşmak istediye de her yerden «oya gidilsin» diye bağırıldığındart vazgeçmek zorunda kaldı ve «Bronevik» temsilcisinin yeniden Devrimci askeri komiteye alınmasını ve şimdiki iç savaşta tarafsızlığı öneren bir kararı okudu. Lehte olanlar sağa, karşıda olanlar sola geçecekti. Sessiz geçen bir kararsızlık anın-

155

dan sonra önce yavaş, sonra hızlı hızlı sola akm başlayıvertti. Birbirleri üzerinde sendeleyey yüzlerce asker alaca karanlıkta ve pis döşeme üzerinde dalgalanmaya başladı... Yanımızda yüz kadar insan, dağılmış, terkedilmiş, karar lehine inatçılık ediyordu. Tavan zafer haykırıışlariyle cınladığı zaman geri dönerek hem maneji ve hem de devrimi terkettiler,.. Böyle sahnelerin tüm kıışlalarda, tüm bölgelerde, cephede ve tüm Rusyada geçtiği düşlerisin, İnsan kendisini bir kez de yorgunluktan bitkin, oradan oraya koşuşan, tartışan, tehditeden, yalvarıp yakaran Krilen-ko'nun alaylarında düşlesin. Köylerde, fabrikalarda, donanmanın şurada burada dağılıp durmuş gemilerinde, tüm sendika binalarında aynı sahnelerin yaşandığı, tüm Rusyada yüzbinlerce Rusu, gözleri konuşmacılara dikili, anlamaya .karar vermeye çalışan bu işçileri, köylüleri, gemicileri ve sonunda hep birlikte karara varan bu kitleleri düşlesin. İşte Rus devrimi böyle oluşuyordu...

Smolny'de yeni halk komiserleri kurulu boş durmuyordu. İlk kararname baskıdaydı ve aynı akşam kent sokaklarında binlercesi dağıtılıyor ve kalkan her tren onları yığınlarla Güneye ve Doğuya taşıyordu:

Köylü temsilcilerin katılmasıyla işçi ve asker temsilcileri 'Rus B-İrtiği Kongresinin seçtiği Rus Cumburtyeti Hükümeti adına Halk Komiserleri Kurulu, aşağıdaki kararları almıştır:

1 — Kurucu Mecüs seçimleri gösterilen tarihte yani 12 Kasımda yapılacaktır.

2 — Tüm seçim komisyonları, yerel belediye organları, köyfü, işçi ve asker temsilcileri Sovyetleri, cephedeki asker örgütleri berîrtilen günde seçimin düzenli bir şekilde serbestçe yapıfmasm» sağlamak için tüm gayretlerini göstereceklerdir.

Rus Cumhuriyeti Hükümeti adına, Halk Komiserleri Kurul Başkanı Vladimir Ulyanov Lenin

Belediye Dunıası her zamanki gibi kaynıyordu. İçeri girdiğimiz zaman Cumhuriyet Meclisinden bir üye konuşuyordu. «Meclis, diyordu, kendisini dağılmış görmemekte, yalnız yeni bir toplantı salonu olmadığı sürece çalışmalarını sürdüremeyeceğini bilmektedir, idare Komitesi tümüyle birlikte Kurtuluş Komitesine girmeye

156

karar vermiş bulunmaktadır. Şunu da ekliyeyim ki tarih son kez Rus Cumhuriyeti Meclisinden söz etmektedir ...

Bolşevik zorbalarının yanında çalışmamak kararında olduklarını belki yüzüncü kez tekrarlamaya gelen posta telgraf sendikası, Vikjel, ve Bakanlık Delegatesinin defilesi baş.ladh Kış Sarayında bulunmuş olan bir junker, kızıl koruyucuların utanç verici

tutumlariyle, kendisinin ve arkadaşlarının kahramanlığını dile getiren nefis bir tablo çizdi ve herkes buna içtenlikle katıldı. Biri kalktı, Devrimci Sosyalistlerin gazetesi Volia Naroda'nın bir yazısını okudu. Yazıya göre Kış Sarayındaki zararlar 500 milyon Rubleyi buluyordu ve orada geçen kırma, dökme ve yağma sahneleri ballandıra ballandıra anlatılıyordu.

Zaman zaman telefon haberleri geliyordu. Dört sosyalist bakan serbest bırakılmışlar, Krilenko, Amiral Verderevski'ye, Donanma Bakanlığında kimsenin kalmadığını ve Halk Komiserlerinin kontrolü altında buranın idaresini almasını Rus milleti adına rica etmek için Pierre ve Paul kalesine gitmişti. Ve ihtiyar gemici razı olmuştu... Kerenski ilerliyor, Bolşevik garnizonları geriliyordu. Smolny, Belediye Dumasının yiyecek teminine ilişkin yetkilerini genişleten bir kararname yayınlamıştı.

Bu son küstahlık büyük bir öfke yarattı. Komiserlerinin belediye garajına el koyduğu bu Lenin, bu zorba, despot Lenin, özerk, bağımsız ve serbest bir belediyenin yetki sınırlarını tarif etmeye kalkışıyor, oysa emrindeki haşk komiserleri belediye mağazalarına girmek cesaretini gösteriyor, levazım komitesinin işlerine karışıyor, yiyecek bölüşümüne burnunu sokuyordu. Bir temsilci yumruğunu sallıyarak Bolşeviklerin levazım komitesine karıştıkları anda kentin yiyeceğinin kesilmesini önerdi. Özel levazım komitesinin bir temsilcisi de, kentteki gıda durumunun çok ciddi olduğunu belirterek yiyecek trenlerinin gelişini hızlandırmak için delege gönderilmesini istedi.

Dedonenko, garnizonun kararsızlık içinde olduğunu, Semenov alayının DevTİmci Sosyalistlerin emrine girdiğini, Neva torpildcilerinin henüz bir karar almadıklarını acıklı acıklı açıkladı...

Sonra yaşlı belediye başkanı çıktı kürsüye:

157

— Arkadaşlar, vatandaşlar. Saint ve Paül'deki tutukluların tehlikede olduklarını öğrenmiş bulunuyorum. Paul okulundan on dört junker Bolşevikler tarafından soyularak işkence edilmiştir. Bir tanesi çıldırmıştır. Bakanlar ise linç edilmekle korkutulmaktadır. Kınama ve bağışların şiddeti, griller giyinmiş kısa boylu bir kadının söz istemesi sert ve tok bir sesle konuşmaya başlamasıyla daha da arttı. Bu, Dumanın Bolşevik üyesi ve ilk devrimcilerden biriydi.

— Bu bir yalan ve provokasyondur, dedi küfür salvosu arasında. İdam cezasını kaldırmış olan işçi ve köylü hükümeti böyle eylemleri hoş görüyle karşılayamaz. Derhal bir araştırma yapılmasını istiyoruz. Eğer anlatılan olaylarda en küçük bir gerçek payı varsa hükümet enerjik tedbirler alır.

Tüm partilerin üyelerinden oluşan bir komisyon araştırma yapmak üzere derhal Saint ve Paul'a gitti. Duma, başkente girişi sırasında kan dökülmesine engel olmak için Kerenski'yi bulup konuşmakla görevli diğer bir komisyon seçerken biz de ilk araştırma komisyonu ile birlikte çıktık...

Kaledeki nöbetçilerin önünden geçtiğimiz zaman gece yarısını çoktan aşmıştı. Seyrek elektrik lambalarının solgun ışığı altında, yaldızlı, şık çan kulesiyle çar mezarlarının bulunduğu kilise boyunca yürüdük. Devrimden bile aylarca sonra bu çan, hergün öğle üzeri «Boje tsaria khrani» fAllah çarımızı korusun* anlamına gelen çam vurup durmuştu... Her yer ıssızdı. Pencereilerin çoğunda ışık bile yoktu. Ara sıra, gölgede el yordamıyla yürümeğe

çalışan bir kalabalığa rast-hyor ve sorularımıza her zamanki «la nie znayu» (bilmiyorum) ile cevap veriyordu.

Solumuzda ,hürriyet şehitlerinin çar zamanında ya öldüğü ya da çıldırdığı ve geçici hükümetin çar bakanlarını, Bolşeviklerin ise geçici hükümet babanlarını hapsedtiği Trubetskoi burcunun koyu silueti yükseliyordu.

Sevimli bir gemici, bizi Darphanene yanındaki- kumandanın bürosuna götürdü. Altı yedi kızıl koruyucu, gemici ve askerlerden oluşan bir gurup, semaverin neşelendirdiği sigara dumanı dolu sıcak bir odada otur-mıVıar'Jı. Bizi iştenlikle karşılayıp çay ikram ettiler. Kumandan dışarı çıkmıştı. Tüm junkerlerin öldürüldü-

158

günü ileri süren Belediye meclisi «sabotajniks» (sabotajcılar) komisyonu ile birlikte gittiğini söylediler. Bu olay onları pek eylendirmişe benziyordu. Odanın bir ucunda, gece kuşuna benzeyen, küçük, saçsız bir adam oturmuştu. Redingot ve üstüne pahalı bir pelerin giymiş olan adam, bıyıklarını kemiriyor ve etrafa kapana sıkışmış bir fare gibi bakıyordu. Yeni tutuklanmıştı. Askerlerden birit bulunduğu yöne şöyle bir bakarak, onun bakan ya da ona benzer biri olduğunu söyledi. Küçük, kavruk adam işilmemezlikten geldi. Odadakiler kendisine karşı hiç te kaba davranmadıkları halde belli ki korkudan ödü patlamıştı.

Yanma yaklaşarak, fransızca konuştuğum zaman, sert bir şekilde eğilerek:

— Kont Tolstoy, dedi. Neden ^tutuklandığımı anlıya-mıyorum. Evime dönmek için tam Troitski köprüsünü geçiyordum ki bu,,, adamlardan ikisi tutukladı beni. Genel Kurmayda geçici hükümet komiseriydim. Ama hiç bir zaman hükümet üyesi olmadım...

— Bıraka hm onu gitsin, dedi bir gemici. Zararsız bir adam bu.

-~ Hayır, diye yanıtladı onu getiren gemici. Kumandana sormak gerek.

— Kumandan mı? diye alaya aldı gemici. Hâlâ subaylara boyun eğmek için mi yaptınız devrimi?

Paul alayının bir «proporşik»i (yeni asker) devrimin nasıl başladığını öyküledi bize.

6 kasım gecesi alay Genel Kurmayda nöbetçiydi. Ben ve birkaç arkadaşım da nöbet tutuyorduk. Ivan Pavloviç ve ismini hatırlayamadığım diğer bir asker, Genel Kurmayın toplandığı salonda, pencerelerin perdelerini siper ederek saklanmışlardı. Gaçına junkerlerini gece Pelrograda getirtmek ve ertesi sabah Kazakları alarm durumuna geçirmek gibi bir sürü emirleri de işitmek olanağım buldular böylece. Kentin başlıca noktaları güneş doğmadan Önce işgal ediiieektf. Bu arada köprülerin açılmasına da karar verildi. Smolny'yi kuşatmak sorunu ortaya çıkınca Ivan Pavloviç kendini daha uzun zaman tutamadı. Tam o sırada gelen giden çok olduğundan saklandığı yerden çıkarak nöbetçi odasına indi. Arkadaşları ise hâlâ saklandığı yerden konuşmaları dinlemeye devam ediyordu.

«Bir şeylerin hazırlandığından kuşku duymaya baş-

lamıştım. İçleri subay dolu otomobiller vızır vızır işliyordu ve tüm bakanlar da oradaydı.

Ivan Pavloviç duyduklarını bana anlattı. Sabahın ikisiydi. Orada bulunan alay komiserine durumu anlatıp fikrini sorduk.

Tüm giren ve çıkanları tutuklamak gerekt dedi. Biz ds emri derhal yerine getirdik. Bir saat sonra tutukladığımız birkaç subayla iki bakam Smolny'ye gönderdik. Fakat Askeri komite daha hazırlıklı değildi orada. Ne yapacaklarını bilmediklerinden bîr süre sonra kimsenin tutuklanmıyarak serbestçe dolaşmalarına göz yummamız emri geldi. Koşarak Smolny'ye

gittik ve onlara bunun bir savaş olduğunu anlatabilmek için bir saat dil döktük. Genel Kurmaya döndüğümüz zaman saat beşti ve herkez gitmişti. Bununla birlikte birkaç kişi bulabildik ve,,, nihayet garnizonu uyarabil-dik...

Vasili adasından bir kızıl koruyucu, kendi bölgesinde o büyük ayaklanma gününün nasıl geçtiğini etraflıca şöyle anlattı,

— Mitralyözümüz filan yoktu, dedi gülerek» ve Smo-lny'den de getirt emiyorduk. Mahalle Duması üyesi olan Zalkind, belediye toplantı salonunda Almanlardan alınmış bir mitralyözün bulunduğunu hatırladı. Diğer bir arkadaşla birlikte oraya vardığımız zaman Menşevikler-le Devrimci Sosyalistler toplantıdaydılar. Kapıyı açarak onlara doğru yürüdük. Biz üç kişi, onlar ise masanın etrafında on beş kişiydiler. Bizi gördükleri zaman konuşmalarını keserek şaşkın şaşkın yüzümüze bakmaya başladılar. Odayı boydan boya geçtik, mitralyözü söktük, Zalkind bir parçasını, ben ise Öteki parçasını aldık ve omuzlarımıza yükliyerek çıktık gittik. Kimse ağ-zmı açmamıştı.

— Kış Sarayının nasıl alındığını biliyor musunuz? diye atıldı bir gemici. Saat onbire doğru, Neva yönünde hiç bir junker'in kalmadığını görerek kapılara yüklendik ve çeşitli merdivenlerden birer birer ya da ufak guruplar halinde girmeye başladık. Merdivenlerin yukarısına vardığımız zaman junkerler bizi tutuklıyarak süahlarını aldılar. Fakat arkadaşlarımız gelmeye devam ettiklerinden çoğunluk bizde kaldı. O zaman biz junkerlerin silahlarını aldık.

O sırada, gözlerinin etrafı uykusuzluktan morarmış, kolu sargı içinde, güleç yüzlü genç bir assubay

160

olan kumandan girdi içeri. Gözü derhal esire takıldı, O da başladı durumu açıklamaya.

— Tamam tamam, diye sözünü kesti kumandan, Çarşamba günü öğleden sonra kurmaylığı teslim etmeyi reddeden şu komiteye dahilsiniz siz. Kusura bakmayın size ihtiyacımız yok. Kapıyı açarak kont Tolstoya gidebileceğini işaret etti. Özellikle kızıl koruyucular arasında bir protesto mırıltısı dolaştı ve gemici kasıla kasıla.

— Ne haber» ben size dememiş miydım, dedi.

Sonradan iki asker kumandanla konuşmaya başladılar, Kale garnizonu tarafından gönderilen iki delegeydiler ve ancak ölmeyecek kadar yiyecek varken esirlerle nöbetçilerin aynı yemeği yediklerini söyliyerek olayı protesto ediyorlardı. Neden karşı devrimcilere bu kadar iyi bakılıyordu?

— Arkadaglar, dedi kumandan, biz devrimciyiz» haydut değil.

Sonra bize döndü. Kendisine, junkerlere işkence yapıldığı ve bakanların hayatının tehlikede olduğu dedikodularının yayıldığı söyliyerek belki esirleri görme olanağını bularak şunu kanıtlayabilirdik ki...

— Hayır, diye atıldı genç asker. Bir kez daha esirleri rahatsız edemem. Zaten biraz önce onları uyandırmak zorunda kaldım. Garanti kendilerini öldürmeye geldiğimizi zannettiler... Junkerlerin çoğu serbest bırakıldı. Geri kalanlar da yarın sabah çıkacaklar.

Sonra birden geri döndü.

— Duma komisyonu ile görüşülebilir miyiz?

Kendisine bir bardak çay dolduran kumandan olumlu bir işaret yaparak: «Hala salondalar» dedi umursamaz bir halde.

Gerçekten, kapının öte yanında, belediye başka-nınm etrafım sarmış, bir gaz lambasının solgun ışığında ateşli bir tartışmaya girişmişlerdi.

— Sayın belediye başkanı dedim. Biz Amerikalı gazetecileriz. Araştırmanızın sonuçlarını bize resmi olarak açıklayabilir misiniz?

Onurlu ve saygı değer yüzünü bizden tarafa çevirerek ağır ağır:

— Suçlamaların gerçekte hiç bir ilgisi yok. Buraya getirildikleri zaman çıkan birkaç olayın dışında bakan-

Oünyoyı Sarsan On Gün/F: 11

161

ların hepsine iyi davranılmıştır. Junkerlerin ise hiç bir şeyden şikayetleri yoktur»

İssiz kentin karanlıklarında, Nevski boyunca upuzun bir asker kolonu Kerenskiyi karşılamak üzere sessizce ilerliyordu. Küçük, simsiyah sokaklarda, farlarını söndürmüş otomobiller dolaşıyor, köylü Sovyetlerinin genel karargahı olan Fontanka sokağı 6 numaralı binada gizli bir takım hareketler oluyor ve mühendis okuluyla Nevski caddesindeki büyük bir binanın lokallerinden birinde de bir faaliyettir gidiyordu,

Smolny'de, üstün bir güçle çalışan dinamodan çıkan kıvılcımlar gibi Devrimci askeri komiteden de emirler yayılıp duruyordu.

YEDİNCİ BÖLÜM

DEVİRİMCİ CEPHE

10 Kasım Cumartesi...

Vatandaşlar,

Devrimci askeri komite, devrim d ü zerrin I bozulmasına hiç bir şekilde göz yummayacaktır.

Hırsızlıklar, haydutluk eylemleri, silahlı saldırrrlar ve tüm yahudl katliam] girişimleri en sert bir şekilde bastırılacaktır.,.

Paris komünü örnofijlnJ gözönüne alan komite, kargaşalık yağmacıları omansızca cezalandıracaktır...

Kent rahattı. Kimse saldırıya uğratmıyor, hırsızlık olmuyor, hatta sarhoşlar anısında kavga bile çıkmıyordu. Gece, silahlı devri yol w sessiz sokaklarda kol geziyor, köşebaşlarında ufak ;ı Leş Ut in başına çönelmiş askerler ve kızıl koruyucular gülüyor ve şarkı söylüyorlardı. Gündüz, büyük kah balıkhı kaldırımında toplanarak, işçi, öğrenci, iş adamı arasında geçen ateşli tartışmaları dinliyordu.

Vatandaşlar sokaklarda birbirlerini durdurarak konuşuyorlardı:

~ Kazaklar geliyor mu?

~ Hayır...

~ Son haberlerde ne var?

— Bilmem, Kerenskİ nerede?

— Petrografın yalnızca sekiz kilometre ötesinde olduğu söyleniyor. Bolşeviklerin «Avora» kravözürüne sığındıkları doğru mu?

— Bilmem, öyle deniyor.,.

163

Duvarlardaki afişler ve birkaç seyrek gazete, haber yayıp duruyorlardı: yalanlamalar, çağrılar, kararnameler...

Kocaman bir afiş, köylü temsilcileri icra komitesinin ateşli bir manifestosunu duyuruyordu halka:

...Onlar, (Bolşevikler) köylü temsilcileri Sovyetlerinin desteğini sağladıklarını söylemeye cesaret ediyorlar... HakJan olmadan köylü temsilcileri Sovyetleri adına da konuşuyorlar. Tüm işçi Rusya şunu blfmelidır ki bu bir yalandır ve bütün köylüler, köylü temsilcileri Sovyetleri fcra Komitesinin aracı 11-ğiyile, tüm çalışanların «İradesine canice karşı çıkırı her türlü Örgütlenmiş köylü eylemlerini nefretle karşılar..

Diğer bir afişte. Devrimci Sosyalist partisinin asker seksiyonunca hazırlanmıştı:

■Bolşeviklerin çılgınca girişimi çökmek üzeredir. Garnizon içten bölünmüştür... Bakanlıklar grevdedir ve ekmek güç bulunmaktadır. Bolşeviklerin dışındaki tüm partiler Kongreyi terk&tmişlerdir, Bolşevikler yalnız kalmışlardır.,,

Tüm akii başmda kimselere, Devrim ve ülke kurtuluş komitesinin etrafında toplanmaları ve Merkez Komitenin ilk çağrısına ciddi bir şekilde cevap vermeye hazırlanmaları için Çağrıda bulunuyoruz...

Özel bir afişte de Cumhuriyet Meclisi çektiklerini dile getiriyordu:

«Cumhuriyet Meclisi 7-Kasım günö süngü zoruyla kendi kendini dağıtmak ve çalışmalarım geçici olarak kesmek zorunda bırakılınışttr.

Ağızlarımdan bağımsızlık ve sosyalizm lâfı düşmeyen iktidar zorbaları, sosyafîst bakanlar da dahil olmak özere geçici hükümet üyelerini bir çar hapishanesinde tutukJarnışlar, gazeteleri yasaklamrşJar ve basımevferfn& el koymuşfardır. Böyle bir hükümet, hatk ve devrim düşmanı olarak görülmelidir. Ona karşı mücadele ederek alaşağı etmek kaçınılmaz bîr görevdir...

Cı/mburiyet Meclîsi çalışrnalarma yeniden başlayıncaya kadar tüm vatandaşları, Bolşeviklerin devrilmesi ve acı çeken ülkeyi Kurucu Mecltse götürmeye yetenekli bir hükümetin oluşturulması için çalışan ülke ve devrim kurtuluş komitesinin yerel seksiyonları etrafında sıkı sıkı birleşmeye çağırırız,,

164

Dielo Naroda ise şöyle yazıyordu:

Devrim, tîtm bir halkın ayağa kalkması demektir., Lenîrt, TroçKi ve benzerlerinin yaptığı «ikinci devrimi» kim tanımıştır? Kandırmayı başardıkla» küçük bir Jşşçl, asker ve gemici topluluğu... Bunun dışında hiç kimse...

Narodnoie SIovo (Halkın sesi, popüler sosyalistlerin organı) da şöyle sürdürüyordu yazısını: Etîr işçi ve köylü hükümeti mî? Ne düş bu. Ne Rusyada ve ne de dış ülkelerdeki kimse bu .hükümeti tanımaz. Düşman ülkefer bile tanımaz onu.

Burjuva basın ise geçici olarak ortadan yok oluvermişti.

Pravda, Rus Cumhuriyeti parlamentosu olan yeni Tsik'in ilk toplantısı konusunda haber veriyordu. Bu toplantı sırasında Tarım komiseri Miliutm, köylü sov-yetleri icra Komitesinin 13 Kasımda bir Rusbirliği köylü Kongresi toplayacağını haber vermişti.

— Fakat, diye eklemişti arkasından hemen. Eek-liyemeyiz biz. Köylülerin desteğini sağlamak gerek. Daha önce davranarak bu kongreyi derhal toplamamız gerek,,

Devrimci sosyalistler de kabul ettiler bu öneriyi ve Rus köylüsüne çağrıda bulunan bir yazı aceleyle hazırlandı. Ayriyeten projenin gerçekleşmesi için beş kişiden oluşan bir komite seçildi.

Toprağın bölüşüm planlarıyla sanayideki işçi kontrolü sorunu, uzmanların bu konudaki raporları vermesine kadar ertelendi.

Üç kararname okunarak onaylandı: Birincisi Le-nîn tarafından hazırlanmıştı ve yeni hükümete direnmeyi kışkırtan, suç işlemeyi öneren ve bile bile haberleri saptıran tüm gazetelerin yasaklanmasını öngören bir basm kararnamesiydi bu. İkincisi kiralardan ertelenmesi ve üçüncüsü de bir işçi milisinin kurulmasıyla ilgiliydi. Ayriyeten iki hükümet tedbiri de kabul olundu. Birincisi, belediye Dumasına boş apartman ve evlere el koyma yetkisini veriyor» ikincisi ise, ilk gereksinim maddelerinden olan erzakların dağıtılmasını hızlandırmak ve böylece değerli tekerlekli araçları bir an

165

önce serbest bırakabilmek için vagonların son duraklarda boşaltılmasını emrediyordu., İki saat sonra köylü Sovyetleri icra Komitesi tüm Rusyaya aşağıdaki telgrafı yolluyordu: Rus birliği köyü kongresi organizasyon bürosu adındaki kanunsuz ölşevîk örgütü, feöyFü Sovyetlerin telgrafla Petrog-rad'da yapılacak bir kongreye çağırmaktadır,...

Köylü temsilcileri FtusbirİĞİ Sovyet İcra Komliesi Jse Kurucu Meclis seçimleri cfolayısıyla gerekli güçlerin taşradan ay-nlmasmm tehlikeli olduğuna karar verir ve tüm köylülerle ülkenin kurtuluşunun da Kurucu Meclise bağlı olduğuna îna-nır. Köylü Kongresi <aç\Uş tarihînin her zamanki g\b) 13 Aralık olduğuna bîr kez daha doğrular...

Duma büyük bir heyecan içindeydi, subaylar gidip geliyor, başkan Kurtuluş Komitesi liderleriyle konuşuyordu. Bir danışman koşarak Kerenskinin bir duyurusunu getirdi. Alçaktan uçan bir uçak yüzlercesini Nevs. ki caddesi üzerine atmıştı. Baş kaldıranları korkunç bir intikamla cezalandıracağını söyleyerek, askerleri silahlarını bırakmaya ve derhal Mars meydanında toplanmaya çağırıyordu.

Başbakanın Tsarkoie-Selo'yu aldığı söyleniyordu. Kendisi kentin yalnızca sekiz kilometre ötesindeki açık arazide bulunuyordu. Ve ertesi sabah ta, yani birkaç saat içinde kente girecekti. Kazaklarla temas halinde olan Rus birlikleri geçici hükümet yanına geçmişlerdi. Çernov ise, iç savaşı engellemek için tarafsız bir kuvvet oluşturmaya gayret ederek iki taraf arasında bir yerlerde bulunuyordu.

Başkentte isef garnizonun artık Bolşevikleri desteklemediği söyleniyordu. Smolny'de zaten kimse kalmamıştı. Tüm hükümet çarkı durmuştu. Devlet Bankası memurları Smolny komiserinin emrinde çalışmayı reddederek paraları vermiyorlardı. Diğer özel bankalarda kapılarını kapatmışlar, bakanlıklar greve gitmişti. Bir özel Duma komitesi, grevcilerin ücretlerini ödemek için gerekli parayı bulmak üzere ticarethaneleri dolaşmaktaydı...

Troçki, barış kararnamesini bağlica dillere çevirtmek için Dışişleri Bakanlığına gittiği zaman altı yüz memurun istifalarını yüzüne fırlattığı söyleniyordu. Ça-

166

İşma Komiseri Şliapnikov, bakanlığındaki memurların yirmi dört saat içinde yeniden görevlerine başlamaları için emir vermiş, yoksa hem yerlerinden olacaklarını ve hem de emeklilik haklarını kaybedeceklerini bildirmişti. Fakat emri dinleyenler yalnız zabıt katipleri oldu... Özel levazım komitesinin bazı seksiyonları Bolşeviklere boyun eğmelttense çalışmalarını durdurmayı yeğ tutmuşlardı. Durumlarının düzeltileceği ve ücretlerinin yükseltileceği üzerine verilen sözlere rağmen telefon santralı memurları Sovyet karargâhına bağlantı yapmıyorlardı...

Devrimci Sosyalist Partisi, Sovyetler Kongresinde kalan ya. da ayaklanmaya katılan üyelerinin partiden atılmasına yaptığı oylama sonunda karar vermişti.

Taşrada ise Mohilev Bolşeviklere karşı olduğunu bildirmiş, Kievde Kazaklar Sovyetleri kovmuş, ayaklanan liderleri tutuklamış, Luga Sovyet ve Garnizonu otuz bine varan üyeleriyle geçici hükümete bağlılığını tekrarlamış ve tüm Rusyayı da aynı şekilde harekete davet etmişti. Kaledin ise Donetz havzasındaki tüm Sovyet ve sendikaları dağıtmış, kuvvetleri Kuzeye doğru yürüyüşe başlamıştı...

Bir demiryolu işçi temsilcisi şöyle konuşuyordu:

— Dün, tüm Rusyaya siyasi partiler arasındaki savaşın derhal sona erdirilmesini isteyen birer telgraf gönderdik ve sosyalist bir koalisyon hükümeti kurulmasını önerdik. Eğer isteklerimiz kabul edilmezse yarın tüm işçileri greve çağıracağız... Yarın tüm guruplar sorunu incelemek üzere toplanacaklar... Bolşevikler de bir anlaşmaya varmayı istiyorlar galiba...

— O zamana kadar canları çıkmazsa, diye yanıtladı şişman ve kırmızı yüzlü kent baş mühendisi...

İki kata çıkarılmış nöbetçileri, durmadan gidip gelen işçi ve askerleriyle bırakınız terkedilmiş olmasını, her zamankinden çok daha faal olan Smolny'ye gelirken ılımlı sosyalistlerle, burjuva gazeteleri muhabirlerine rastladık.

Volña Naroda muhabiri «Bizi dışarı attılar yahu» diye yakındı. «Bonç-Bruieviç basm bürosuna inerek gitmemizi rica etti ve bizlerin birer espion olduğunu söyledi.»

Ve hepsi bir ağızdan başladılar bağırmaya:

— Şiddet, hakaret, basın hürriyetine baskı bu...

167

Avludaki büyük masaların üzerine, duyurular, beyanatlar ve emirler yığılmıştı. Hepsi de Devrimci Askeri Komiteden çıkmıştı. İşçi ve askerler dışarda bekleyen otomobillere taşıyorlardı bu paketleri.

Bu manifestolardan bir tanesi şöyle diyordu:

TEŞHİR EDİYORUZ

Rus halkının geçirdiği fcu trajik anda uzlaştırmacı Menşe-viklerle sağcı Devrimci Sosyalistler işçi davasına İhanet et-mislerdir. Ve onlar Kornilov, Kerenski ve Savinkov tarafına gsgîvermişlerdir.

Hain Kerenski'nin emirlerini basmakta ve bu döneklelerin uyduruk zaferleri konusunda en gülünç haberleri yayarak kentte bir panik yaratmaktadırlar,...

Vatandaşlar, ton palavralara irranmayınız. Hiç bir güç, ayaklanmış bir halkın üstesinden gelemez. Harkettikleri ceza, Keren ski ve benzerferini bek [emektedir,.

Onları rânetfıyor ve eski zincirlerine bağlamak istedikleri köylü, gemicf asker ve işçilerin gazabına terk ediyoruz. Halk nefretini ve onursuzluk Jekesinî yüzlerinden asla siie-rTTiyecekJerdİr.

Kahrolsun halk düşmanları...

Devrimci askeri Komite, üst kattaki daha geniş 17 numaralı odaya taşınmış ve girişine de kızıl koruyucular dikilmişti, İçerisini, parmaklıklarla ayrılan daracık bir yerde» dış görünüşleri saygı değer, şık giyimli ama içleri ise intikam ve kin duygularıyla kay-nıyan burjuvalar doldurmuştu. Kimisi otomobilleri için izin istiyor, kimisi kenti terketmek için

pasaport peşinde koşuyordu. Aralarında bir sürü de yabancı vardı. Nöbetçi Bili Şatov'la Peters işlerini güçlerini bırakarak bize son haberleri okudular.

179. yedek alay çoğunlukla değil, ittifakla devrimi destekliyor, Putilov'daki beş bin rıhtım işçisi yeni hükümeti selamlıyorlardı. Sendikalar merkezi komitesinden de bağlılık dolu bir destek sağlanmıştı. Revel garnizon ve filosu kendi devrimci askeri komitelerini seçmişler, birliklerini Petrograda gönderiyorlardı. Ps~ kov ve Ninsk'te devrimci askeri komiteler duruma hakimdi. Tsaritsiyne, Don Rostov'u, Piatigorsk, Sivasta-pol... dan sevgi dolu selamlar vardı. Finlandiya tüme-

168

tii ile 5 ve 6 ordunun yeni komiteleri bağlılıklarını bildiriyorlardı.

Moskova haberleri ise pek emin değildi. Kentin stratejik pozisyonları Devrimci Askeri Komite Birlikleri tarafından tutulmuş. Kremlinde nöbette bulunan İki tabur Sovyetlere geçmişti. Fakat silah deposu Albay Riabtsev ve junkerlerin elindeydi. Devrimci Askeri Komite işçiler için silah istemiş ve Riabtsev'le sabaha kadar görüşmeleri sürdürmüş, fakat birden fikir değiştiren Riabtsev, komiteye bir ultimatö göndermiş Ve sovyet birliklerine teslim olmalarını, komiteye de kendini dağıtmasını emretmişti. Bu arada çarpışmalar da olmuştu...

Petrograd'da Genelkurmay derhal Smolny Komiserlerine boyun eğmiş, İnat edip direnen Tsentroflot, Kronstad gemicilerinin oluşturduğu bir taburun başında Dibenko tarafından işgal edilmişti. Baltık ve Karadeniz gemilerinin desteğiyle hemen yeni bir «Tsentr-rof lot» oluşturulmuştu.

Fakat bu sevinçli güvencenin altında kuvvetli bîr endişe duygusu baş veriyordu. Kerenski'nin Kazakları ilerliyorlardı. Topçu birlikleri de vardı. Fabrika Komite Sekreteri Skripnik, sarı ve gerilmiş yüzüyle Kazakların bir kolordu oluşturduklarını bildirdikten sonra gururla ekledi:

— Bizi canlı ele geçiremezler. Petrovski yorgun yorgun gülümsedi:

— Yarın belki uyuyabiliriz... bir daha uyanmamak üzere.

Kırmızı sakalı ve zayıf yüzüyle Lozovski söze karıştı.

— Ne şansımız var? Biz yalnızız. Eğitimli birliklere karşılık güçsüz bir kalabalık...

Güney ve Güney Batıda Sovyetler Kerenskinin önünde tutunamamışlar, Gaçina, Pavlovski ve Tsarkoie-Selo garnizonları bölünmüş, bir kısmı tarafsız kalırken diğerleri subaylarından yoksun, büyük bir bozgun içinde başkente doğru geri çekilmeye başlamışlardı. Salonlarda aşağıdaki bildiri asılmaya başlanmıştı:

Krasnoİe Selo, 10 Kasım, sabah 6.

Genel Karargâha, Başkumandanlığa, Kuzey Cephesi Ordu

Kumandanlarına v& herkese, herkese iletilecektir.

169

Eski bakan Kerenski, herkese gönderdiği yalanlarla efokj bir telgrafta, Petrograd'daki devrimci birliklerin silahlarını bı-raktıklarını, bir hainJer hükümeti olan eski .hükümet tarafına geçtiklerini ve Devrimci Askeri Komitenin onlara geri çekit-mek emrini verdiğini yaymaıya çalışmaktadır.

Bağımsız bîr halkın orduları ne geri çekilir ve ne de teslim olur.

Biteklerimiz, kandılmış Kazak kardeşleriyle aralarında kan dökülmesine engel olmak ve

daha iyi pozisyonlar tatmak ama» clyle Gaçlna'y» düzenli olarak terketmiştir. Şimdiki pozisyonJarı o denJI göçNidür ki Kerenski ve arkadaşlar» kendilerinden on misli üstün bîr güce sahip olsafar bile endişelenecek bir durum yoktur.

Birliklerimizin morali yerindedir.

Petrograd'da tam bir huzur vardır.

Petrograd yöresi ve Petrograd savunma

şefi Yarbay Muraviov

Devrimci Askeri Komiteden çıkmak üzereyken An-tonov elinde bir kağıt, ölü gibi bir yüzle içeri girdi. — Gönderin bunu, dedi:

Tüm tebrika Komitelerine ve tüm mahalle işçi temsilcileri Sovyetferîne,

EMİR

KerenskiYiin Kornijov taraftarı çeteleri kent yakınlarım tehdit etmektedir. Halka ve elde ettikleri haklara karşı yönelen bu karsı devrimci girişimi amansjzca ezmek için gereken emir-fer verilmiş bulunmaktadır.

Ordu ve kızıl koruyucular işçilerin İvedi desteğine gereksinim duymaktadır.

Fabrika Komitelerine ve mahalle Sovyetlerine aşağıdaki emirleri veriyoruz:

1 — Hendek kazmak, barikat kurmak ve tel örgü çekmek İçin onümkün olduğu kadar 'işçr gönderiniz,

2 — Gerektiğinde fabrikalardaki İşleri derhal durdurunuz.

3 — Hendek kazmak ve barfkat kurmak için gerekli alet-ierle eldeki tüm adi ve dikenî teller! toplayınız,

4 — Bulabildiğiniz tüm silahları ahnız.

5 — Sıkı bir disiplin göstererek, Oevrim Ordusunu ne fa olursa olsun desteklemek için hazır olunuz.

170

İşçi ve asker temsilcileri Sovyetler Başkanı

Halk Komiseri

Leon Troçki

Devrimci Askerî Komite Başkanı ve Yöre Baş Kumandan* N.

Dışarı çıkıp kendimizi bu Ölü gibi solgun günün alaca karanlığında bulduğumuz zaman her yerden fabrika sirenlerinin kulakları yırtarak dalga dalga yayıldığını işittik. Kesik ve boğuk seslerinde geleceği bildiren bir şeyler vardı. Onbinlerce erkek ve kadın işçi sokaklara dökülüyor, onbinlerce yıkık dökük işçi evleri, solgun ve aç yüzlü yığınları uğuldayarak sokağa kusuyordu. Kızıl kent tehlikedeydi. Kazaklar geliyordu. Güney ve Güney-Batıya doğru, Moskova kapısına giden eski sokaklar boyunca erkek, kadın, çocuk, tüfek, kazma, tırmık, tel demetleri kavramış, işçi elbiselerinin üstüne fişeklikleri kuşanmış, birer dalga gibi akıp gidiyordu. Hiç bir za^ man koskocaman bir kentin kendiliğinden böylesine ayağa kalktığı görülmemiştir. Beraberlerinde at arabaları, kamyonlar, otomobiller, toplar, askeri birlikler, ne buldularsa bir sel gibi sürüklüyorlardı: Devrimci proletarya, İşçi ve Köylü Cumhuriyetinin Başkentini korumak için göğüslerini siper etmeye koşuyordu.

Bir otomobil Smoiny'nin kapısında durmuştu. Etrafı kırmızı halkalarla çevrili gözlerini büyüten kalın camlı gözlükleriyle ince ve uzun bir adam, elleri eski reglan pardesüsünün cebinde, çamurluğa dayanmış, zorlukla konuşuyordu. Yanında, pırıl pırıl genç bakış-lariyle iri

ve sakallı bir gemici, elinden düşürmediği mavi çelikten yapılmış büyük tabancasıyla oynuyor ve sinirli sinirli gidip geliyordu. Bunlar Antonov ile Dibenko idiler.

Askerler arabanın basamaklarına iki askeri bisikleti yüklemeye çalışıyor, şoför ise, arabanın cilasını bozulacak diye, bağırıp çağırıyordu. O da Bolşevikti elbet. Otomobilin zengin bir burjuvadan alındığını, bisikletlerin irtibat subaylarına ait olduğunu bilmesine biliyordu ama şoförlük gururu da bu arada boş durmayıp jyaklamveriyordu. Nihayet bisikletleri bıraktılar...

Savaş ve Donanma Halk Komiserleri devrimci cep-

171

neyi denetlemeye gidiyorlardı. Acaba onlarla birlikte gidebilir miydik? Kuşkusuz ki olanaksızdı bu. Arabada yalnızca beş yer vardı: İki komiser» iki emir subayı ve bir de şoför. Bununla birlikte* haydi ismine Tru-şışka diyeyim, tanıdığım bir Rus rahat rahat arabaya yerleşti ve ne soyledilerse onu çıkaramadılar...

Sonradan, Truşkanın bana anlattıklarına kuşkuyla bakmak için hiç bir neden yok elimde. Suvorovski caddesini izlerlerken içlerinden biri yiyecek sorununu attı ortaya. Yiyeceğin pek bol olmadığı bîr bölgede üç dört gün yolda kalabilirlerdi. Hemen arabayı durdurdular ama para nerede? Savaş komiseri ceplerini karıştırdı. Tek bir köpek bile çıkmadı. Donanma komiseri ve şoför ele beş parasızdılar. Alışverişi yapan tabii Tru-şışka oldu.

Nevski köşesinde lastik patladı.

— Ne yapacağız? diye sordu Antonov.

— Başka bir araba alacağız, diye yanıtladı Diben-ko tabancasını salhyarak. Antonov yolun ortasına geçerek bir askerin kullandığı gelişi güzel bir arabayı durdurdu.

—Arabanıza ihtiyacım var, dedi Antonov.

— Alamazsınız, diye diretti asker.

Rus Cumhuriyetindeki tüm orduların Başkumandanı olduğunu belirten ve bu nedenle herkesin tartışmasız kendisine itaat etmesini isteyen bir belgeyi askere uzatarak Antonov sordu:

— Biliyor musun ben kimim?

— Allah olsan ne yazar diye bağırıp kızgın şoför, bu arabayı alamazsın. Birinci mitralyöz alayına aittir bu araba ve cephanesi taşıyor şimdi...

Güçlük, italyan bayrağı taşıyan eski bir taksinin çı-kagelmesiyle çözüldü. (Karışıklık zamanlarında, özel araba sahipleri yabancı konsolosluk adına arabalarını kaydettirerek bu kıymetli mallarına el konmasını engellemeye çalışıyorlardı.) Zengin bîr kürk giyerek yan gelip yatan şişman kişiyi arabadan indirerek konvoy yoluna devam etti.

Smolny'den on, on beş mil ötede Narva barika-dına gelirken Antonov, kızıl koruyucuların kumandanını görmek istedi. Kendisini, iki, üç yüz kadar işçinin hendek kazıp Kazakları bekledikleri kentin öbür ucuna götürdüler.

172

— Her şey yolunda mı arkadaş, diye sordu Anto-nov,

— Her şey mükemmel, arkadaş, diye yanıtladı kumandan. Birliklerin morali yerinde. Yalnız... cephanemiz yok...

— Smolny'de iki milyar şarjör var, dedi Antonov. Size şimdi bir emir yabayım. Ceplerini boşuna araştırdı. Sonra sordu etrafa:

— Bir parça kağıt var mı birinizde?

Ne Dibenko'nun ve ne de irtibat subaylarını yanında kağıt vardı. Truşiska not defterini uzattı.

— Allah belâsını versin, kalemim de yok, diye bağırdı Antonovt kimin kalemi var?

Tabii, yalnızca Truşışkamn vardı...

Oracıkta ekildiğimiz için Tsarkoie-Selo garına yollandık. Nevski caddesinden yukarı doğru çıkarken, bazılarının süngü taktığı silahlı kızıl koruyuculara rastladık. Kışın, akşam hemen oluveriyordu buralarda. Dörtlük az çok düzenli kolonlar halinde, başları yukarda, bandosuz, trampetsiz, çamur içinde yürümeye çalışıyorlardı. Üzerlerinde, «Barış, Toprak» diye iğreti bir şekilde yazdıkları kızıl bir bayrak dalgalanıyordu. Çok gençtiler. Yüzlerinde, öleceklerini bilen insanların anlamı vardı. Kaldırımlarda dizili adamlar, hem korkarak ve hem de hor görerek bakıyorlardı onların geçtiğine kinle dolu bir sessizlik içinde.

Garda hiç kimse ne Kerenski'nin nerde olduğunu biliyordu ne de cephenin. Trenler yalnızca Tsarkoie'ye kadar işliyordu...

Vagonumuz, elleri paket ve akşam gazeteleriyle dolu evlerine dönen köylülerle tıklım tıklımdı. Konuşmalar sürekli Bolşevik devrimi üzerine yapıyordu. Bu da olmasa güçlü Rusyanın iç savaşla ikiye bölündüğüne ve trenimizin savaş bölgesine gittiğine inanmak zor olurdu. Pencereden baktığımız zaman, çabucak çöken karanlıkta, çamurlu yollarda tartışarak ve silahlarını sallıyarak kente doğru yürüyen asker kalabalığını far-kedebiliyorduk. İçinde büyük ateşlerin yandığı, askerle dolu bir marşandiz treni garaj yolunda durmuştu ve her şey buydu. Arkamızda, ta ufukta başkent'in ışıkları karanlığın içinde yavaş yavaş kayboluyor, uzak bfr kenar mahallede bir tramvay ağır aksak yokuşu çıkmaya çabalıyordu.

173

Tsarkoie-Selo'da gar sakindi. Şurada burada top-lanmış askerler alçak sesle konuşuyor ve Gaçına yönündeki ıssız yola endişeli endişeli bakıyorlardı. Hangi partiye ait olduklarını sordum onlara,

— Ne düşünmemiz gerektiğini doğru dürüst bilemiyoruz, dedi içlerinden biri. Kerenski, kuşkusuz bir kışkırtıcı. Ama, diğer yandan Rusların kardeşlerine ateş etmelerini de kabul edemiyoruz.

Gardaki komiserlik bürosunda, alay komitesinin kırmızı kollarını taşıyan şişman, sakallı ve keyfi yerinde basit bir asker oturuyordu. Smolny'den yanaydı ama akli da çok karışmıştı.

— İki saat önce kızıl koruyucular burdaydı, ama gittiler şimdi. Bir komiser de bu sabah geldi ama o da Petrograd'a döndü Kazaklar gelince.

— Demek Kazaklar burada? Üzüntüyle başını salladı.

— Doğuştuk. Kazaklar sabahleyin erkenden geldiler. Bizlerden iki, üçyüz kişiyi esir aldılar ve aşağı yukarı yirmi beş kadarını da öldürdüler.

— Nerede şimdi Kazaklar?

— Oh, çok uzağa gitmemişlerdir herhalde. Nerde olduklarını kesinlikle bilmiyorum. Şu taraftan gittiler. Batı yönünde belli belirsiz bir işaret yaptı.

Gar büfesinde, Petrograd'dakinden hem daha ucuza, hem de daha nefis bir yemek yedik.

Yanımızda, Gaçınadan yaya dönen bir Fransız subayı oturuyordu. Orada her şey sakin, dedi, kent Kerenskİ'nin elinde.

— Şu Ruslar ne adamlar be, diye ekledi. İşte size bir iç savaş, bir de döğüşölme. Kente yollandık. Kapıda, yüz kadar tüccar, memur ve öğrencinin küfür edip bağırıcıları iki süngölü asker duruyordu. Haksız yere azarlanmış çocuklar gibi kendilerini rahatsız ve alçalmış hissediyorlardı. Öğrenci üniforması taşıyan, alımlı, genç ve iri bir adam saldırıyı sürdürüyordu. Küstah bir ses tonuyla:

— Kardeşlerinize karşı silahlanarak katil ve hainlerin birer aleti olduğunuzu anlıyorsunuz zannederim, diyordu.

— Kardeş iş böyle değil, diye yanıtladı ciddi ciddi asker. Siz anlamıyorsunuz. İki sınıf var. Bir proletarya, öbürü burjuvni/i. Bizler...

— Bu (Kiliivniyi biliyorum, diye kesti öğrenci. Siz

174

cahil köylüler için böyle hazır cümlelerin her yerde amrılması yeterlidir. Hiç bir şey anlamadan papağan gibi hemen tekrarlamaya koyulursunuz. Kalabalık kahkahadan duramıyordu.

— Bak, ben marksist bir öğrenciyim. Size, sosyalizm için değil, anarşi için, Almanya hesabına döğüştü-günüzü söylüyorum. *

— Biliyorum, dedi asker alından ter damlıyarak. Siz okumuş bir insansınız. Görölüyor bu. Ben ise cahilim. Ama gene de bana öyle geliyor ki...

— Lenin'in gerçek bir proletarya dostu olduğuna mı inanıyorsun, diye kestirip attı öğrenci.

— Evet inanıyorum» dedi asker sıkıntılar içinde.

— Ama dostum, Lenin'in kurşun kaplı bir vagon içinde Tüm Almanyayı geçtiğini ve Almanlardan para aldığını da biliyor musun?

— Bunlardan pek haberim yok, diye yanıtladı asker inatçı bir tonla. Ama söylediği şeyler, ben ve benim gibi olanların içitmek istedikleri şeyler. Görölyorsunuz ya gene de iki sınıf var burjuvazi ve proletarya...

— Sen delisin be arkadaşım. Ben devrimci eylemim için Schlüsselbourg'ta tam iki senemi verdim. Halbuki o zaman sizler devrimcileri kurşunlayıp «Allah Çarı korusun» diye şarkılar söylüyordunuz. Benim adım Vassili Georgieviç Panin. Hiç benden söz edildiğini duymadın mı?

— Kusura bakma ama duymadım dedi asker sıkıla sıkıla. Kuşkusuz ki büyük bir kahramansınız...

— Elbette, dedi öğrenci inançla. Şimdi de Rusya-mızı ve hür Devrimimizi batırmak üzere olan Bolşeviklere karşı döğüşölüyorum. Nasıl açıklarsın bunu?

Asker başını kaşıdı ve akli iyice karıştığından yüzünü ekgiterek:

— Nasıl açıklanır bilemem orasını. Ama her şey bana olduğu gibi gözükölüyor. Cahil olmasına cahilim. Gene de yalnız iki sınıf var galiba ortada. Proletarya ve Burjuvazi-..

— Gene bıraktığım yerde otluyorsun be arkadaş» diye haykırdı öğrenci.

— İki sınıf, diyordu boyuna asker inatla. Birine karşı olan diğeriyle beraberdir.

Sokağın yukarsına doğru çıkmaya başladık. Işıklar

175

çok seyreklemişti ve gelen geçen de pek yoktu. Korkutucu bir sessizlik oturmuştu kentin üzerine, insan kendisini cennetle cehennem arasında, arafatta, ya da politik «no man's land» gibi bir yerde hissediyordu. Yalnızca berber dükkanları ışık içindeydi ve tıklım tıklım

doluydu. Umumi hamamın kapısında ise büyük bir kuyruk vardı. Bugün cumartesiydi ve böyle gün-terde bütün Rusya aklanır paklanır, kokular sürerdi. Böyle merasimlerin yapıldığı yerlerde Kazak ve Sovyet Birliklerinin birbirlerine karıştığından bir an bile kuşku duymadım.

Büyük parka yaklaştıkça sokaklar daha ıssızlaş-ıyordu. Bir papaz, Sovyet Genel Karargahını korkuyla gösterdikten sonra bize, hemen kaçtı, Sovyet, büyük dük sarayının parka bakan kanadına yerleşmişti. Pencereleler karanlık ve kapı kapalıydı. Ellerini pantolon kemerine takmış bir aşağı bir yukarı gezinen bir asker son derece kuşkulu gözlerle bizi izliyordu.

— Sovyet gideli iki gün oldu, dedi.

— Nereye gitti?

— Hiç bir şey bilmiyorum, diye yanıtladı omuzlarını silkerek.

Biraz daha uzakta, geniş ve ışık içindeki bir binadan çekiş sesleri geliyordu. Kararsız kararsız dururken, bir askerle bir gemicinin kol kola geldiklerini gördük. Hemen Smolny'den aldığım serbest geçiş kartım] gösterdim*

~ Sovyet taraftarı mısınız? diye sordum.

Cevap vermeden, birbirlerine endişeli endişeli baktılar. Gemicî binayı işaret ederek,

— Ne oluyor orada? diye sordu.

— Bilmiyorum.

Asker ürke ürke kolunu uzatarak kapıyı araladı. Etaminle kaplı, büyük saksıların olduğu geniş bir salondı bu. İskeleler dizilmiş ve henüz yapımı tamamlanmamış bir kerevet duruyordu ortada. Bir elinde çekiş, ağzı çiviyle dolu bir kadın bize doğru ilerledi ve,

—Ne istiyorsunuz? diye sordu.

— Bu akşam temsil var mı? diye sordu gemicî de korkarak.

— Pazar akşamı amatörlerin gösterisi var, gidin şimdi hurdan.

Asker ve gemicîyle konuşmak istedikse de, sıkı-

176

lıp çekinerek sorularımızı yanıtladılar ve hemen karanlıkta gözden kayboldular.

Fantasmagorik pavyonları, japon mimarisi köprüleri ve çeşmelerden akan suyun -çıkardığı şıpırtı sesleriyle dolu karanlık park boyunca yürüyerek çarlık sarayına doğru giden yolu izledik.

Dökme demirden komik bir kuğunun su fışkırttığı yapma mağaranın yanına gelince, birden izleniyor muşuz gibi bir duygu sardı içimizi. Gözlerimizi yukarı kaldırdığımız zaman, çimenli bir terastan bizi gözliyen silahlı, dev gibi altı yedi kadar adamın kuşkulu gözlerle baktığını gördük.

— Kimsiniz? diye sordum.

— Nöbetçiyiz, dedi içlerinden biri.

Hepsinin yorgunluktan döküldüğünü gördük. Gece, gündüz, haftalar boyunca süren tartışma ve görüşmelerden sonra başka türlü olacak değillerdi ya.

— Sovyet birliklerine mi yoksa Kerenski'nin birliklerine mi aitsiniz? Bir an sustular sonra şaşkın şaşkın birbirlerine bakarak,

— Tarafsızız bizf dediler.

Büyük Katerina Sarayının kemerleri altından geçerek iç avluya girdik ve genel karargahın nerede olduğunu sorduk. Yarım daire şeklindeki beyaz bir pavyonun önündeki nöbetçi,

kumandanın içerde olduğunu söyledi. Çifte bir minenin eğit olmıyan iki parçaya ayırdığı III George sitili beyaz, ılık salonda bir gurup subay oturmuğ,-endiğeli endiğeli konuğuyorlardı. Yüzlerinin rengi soluk, heyecanlı ve belli ki uykusuzdular. niforması madalyalarla kaplı, beyaz sakallı yağlı bir adam olan albaya bolėevik hviyetlerimizi gösterdik,

— Buraya kadar öldürülmeden nasıl geldiniz? diye sordu nezaketle. Sokaklar çok tehlikeli. Tsarkoie-Selo' da siyasi hırslar iyice bilenmiğtir. Daha bu sabah dğğ vardı, yarın sabah ta olacak. Kerenski saat sekizde girer kente herhalde.

— Kazaklar nerede?

— Ŗu yönde, bin beğ yüz metre ilerde, dıye koluyla gösterdi.

— Onlara kargı kentinizi savunmaya hazırlanıyor musunuz?

— Hayır, diye yanıtladı gülerek. Kenti Kerenskinin yerine tutuyoruz.

Dünyayı Sarsan On Gün/F: 12

177

Az daha bayılacaktık. Zira hviyetlerimizde bizim köklü birer devrimci olduğumuz yazılıydı- Albay bir iki öksürdü ve,

— Oradan verdikleri bu serbest geiğ kartlariyle yakalansaydınız burada hayatlarınız tehlikeye girerdi. Eğer savağı görmek isterseniz, subay otelinde oda ayırtmak için emir vereyim. Yarın sabah yedide buraya uğrayıp yeni hviyetlerinizi alırsınız.

— Yani Kerenskiyi mi tutuyorsunuz?

— Ŗey... tamamen değil. Albay tereddüt ediyordu.

— Garnizondaki askerlerin çoğu Bolėeviktir. Bu sabah savağtan sonra topları da alarak Petrograd'a gittiler. Aslına bakılırsa hiç bir asker Kerenski yanlısı değil. Fakat bazıları da hiç arpığmak istemiyor. Subayların hemen hepsi Kerenski yanına geçtiler, ya da çekip gittiler. Durumumuz gördüğünüz gibi pek parlak değil...

Tüm bunlardan savağın olmayacağını çıkardık... Albay emirerini yanımıza katıp bizi nezaketle gara yolladı. Asker gneyliydi ve Beserabyaya getmiğ fran-sız anne ve babadan doğmuğtu. «Yorgunluk, tehlike bana vız gelir, diyordu durmadan. Fakat asıl üzüntü,  senedir anamı görmemem oluyor...»

Tren, buz gibi bir gecede Petrograd'a giderken kapı penceresinden, yanan ateğlerin ığığında, el kol hareketi yapan gurup gurup askerleri, zırhlı otomobilleri, yol kavėaklarında birbirlerine girmiğ araçları ve kulelerinden bağlarını çıkarak birbirlerine bozulan ėofrleri görüyordum.

Devrimci askeri komite komiserleri bir guruptan ötekine koğuğturarak savunmayı organize etmeye alığırken her Ŗeyin birbirine girdiği böyle bir gecede asker ve kızıl koruyucular, bağlarında subaydan yoksun, karığıklık içinde ve hiçte konuk sevmeyen bu ovada gezip duruyorlardı.

Kente döndüğümüz zaman, kalabalık sokakları doldurmuğtu ve Nevski caddesindeki evleri bir deniz gibi dövüyordu. Havada bir Ŗeyler vardı ve Varėova garından uzaklardaki top sesleri iğitiliyordu. Junkerlerin okullarında faaliyet -artmığtı. Duma yeleri kışladan kışlaya dolaıyor, nutuk atıyor ve Sovyetlerin barbarlığından söz ediyorlardı: Kış Sarayındaki junkerler toptan ldrlmğ, kadın taburlarının ırzına geilmiğ,

178

genç bir kız Duma önünde idam edilmiğ ve prens Tuma-nov ldrlmğti... Alexandr

salonunda Kurtuluş Komitesi olağanüstü toplanmıştı ve komiserler her yönde koşuşturup duruyordu. Smolny'den çıkarılmış tüm gazeteciler oradaydılar ve yerlerinde duramıyorlardı. Tsarkoie'deki durumu anlattığımız zaman inanmak istemediler. Nasıl oluyordu bu? Tsarkoie'nin Kerenski'nin ellerinde olduğunu ve Kazakların Pulkovoda olduklarını hepsi bilmiyor muydu? Ertesi sabah Kerenski'yi garda karşılayacak bir komite bile seçilmek üzereydi...

Bir tanesi, aman kimse duymasın diyerek kulağıma, karşı devrimin gece yarısı bağliayacağını fısıldadı ve iki beyanat gösterdi. Bir tanesinde Gotz ve Polkov-nikov'un imzaları vardı ve Kurtuluş Komitesinin emirlerine uyularak junker okullarının, hastahanelerde iyileşmekte olan askerlerin ve Saint-Georges şövalyelerinin savaş durumuna getirilmesini emrediyordu. Diğeri ise Kurtuluş Komitesinin kendisinden geliyordu:

PETROGRAD HALKINA

Devrimci Petrograd vatandaşları, askerleri ve işçileri,
Bolşevikler cephede baş İsterken geride savaş kışkırtıcılığı yapmaktadırlar.

Onların kışkırtıcı çağrılarını dinlemeyiniz.

Siper kazmayınız. - Silahları bırakınız.

Hain barlkadfan sökünüz.

Askerler, kışlalarınıza dörvünüz-

Petrograd'daki katliam devrimin sonunu getirir

'Bağımsızlık, toprak ve barış adına Ülke ve Devrim Kurtuluş Komitesi etrafında sı*kı sıkı bîrlesin.

Dumadan ayrıldığımız sırada, sabırları tükenmiş insanların sert anlamlı yüzleriyle bir kızıl korucu birliği ıssız ve karanlık sokağı iniyor ve genel karargâhlarında karşı devrim komplosu yaparken suç üstü yakaladıkları Kazak Kurulu yerel seksiyon üyeleri olan on on iki esiri de beraberlerinde götürüyorlardı...

Elinde kola kovanı bulunan genç bir çocuğun yardım ettiğı bir asker duvarlara hemen göze çarpan büyük afişler yapıştırıyordu:

179

kararnameyle Petrograd kenti ve kenar mahallelerinde örfi İdare Uân edilmiştir. Açık havadakî tüm toplantılar yeni bir emre kadar yasaklanmıştır.

Devrimci Askeri Komite Başkanı N. Podvoiski

Hava, karışık bir takım sesler, otomobil klaksonları, bağışmalar ve uzaktan uzağa ışıtilen tüfek sesleriyle doluydu. Kent, uyanık, sinirli, bekliyordu.

Sabahleyin çok erkenden, Semenovski alayı erlerinin elbiselerini giymiş junkerlerden oluşan bir birlik tam nöbet değişimi saatinden önce telefon santralına vardı. Bolşevik parolayı bildiklerinden kuşku uyandırmadan nöbeti aldılar. Birkaç dakika sonra Antonov denetlemeye çıkınca kendisini yakalıyarak ufak bir odaya hapsedtiler. Asıl nöbeti alacak olan birlik geldiğı zaman ateş açıldı ve çoğı öldü.

Karşı devrim başlamıştı...

SEKİZİNCİ BÖLÜM

KARŞI DEVRİM

11 Kasım Cumartesi günü Kazaklar T&arkoie-Selo* ya girdiler, Kerenski beyaz bir ata, binmişti ve tüm kilise çanları çalıyordu. Kentin dışındaki küçük bir tepenin üstünden, geride

kopkoyu Finlandiya koyu ile ölgün ovada yayılıvermiş başkentin koyu siluetini, ren-gârenk kubbelerini ve yaldızlı kulelerini seçebiliyordu.

Savaş filan olmadı burada. Ama Kerenski büyük bir gaf yaptı. Saat sabahın yedisinde, Tsarkoie-Selo 2, tüfek birliğine emir göndererek silahlarını bırakmalarını istedi. Askerler tarafsız kalmaya razı olduklarını ama silahlarını bırakmayacaklarını söylediler. Kerenski onlara on dakikalık bir süre tanıdı. Bu tutum askerleri çileden çıkardı. Sekiz aydanberî komitelerin idare ettikleri özerkliğe alışmışlardı ve bu emir eski rejim kokuyordu burcu burcu. Birkaç dakika sonra Kazak topçusu kışlalara ateş açtı ve 8 askeri öldürdü... Böylece Tsarkoie-Selo'da artık «tarafsız» asker kalmamış oluyordu.,,

Petrograd, sabahleyin tüfek sesleri ve askerî birliklerin yürürken çıkardığı boğuk ayak sesleriyle uyandı. Yüksek ve gri bir göğün altında esen buz gibi bir rüzgar kar kokusu getiriyordu. Güneş doğarken Telgraf binası ve orduevi kuvvetli junker birlikleri tarafından alınmış, sonra kanlı bir çarpışmadan sonra yeniden ele geçmişti. Saç levhalar, fıçılar ve sandıklardan olu-şun barikatların arkasında, Morskaia caddesinin tam ortasında gizlenmiş ya da Saint-Isaac meydanıyla Go-rukovaia caddesinin köşesini tutan ve kımıldayan her hedefe ateş eden gemiciler Telefon Santralını çevirmişlerdi. Arasına Kızıl-Haç bayrağını taşıyan bir otomobil görünüp kayboluyordu gemicilerin izniyle...

Meslektaşımız Albert Rhys WÜliams, yaralılarla dolu bir Kızıl-Haç otomobiline binerek Santraldan çıktı. Araba, kentte birkaç tur attıktan sonra karşı devrimin genel karargahı olan Misel askerî okuluna gitti. Görünüşe bakılırsa avludaki bir fransız subayı yönetiyordu harekâtı. Telefon Santralının yiyecek ve cephane ihtiyacı böyle karşılanmıştı. Bu uyduruk ambulansların çoğu yalnızca junkerler için birer bağlantı ve levazım aracı olmuşlardı.

*

Eski İngiliz zırhlı birliğinden kalan beş ya da altı zırhlı otomobil ellerindeydi. Louise Bryant, Saint-İsaak meydanı boyunca yürürken bunlardan bir tanesinin A-mirallikten çıkarak Santrala doğru gittiğini gördü. Gogol sokağı köşesinde araba tam yanında durdu ve odun yığınlarının arkasında pusuda bekleyen gemiciler ateşe başladılar. Arabanın taretini dönerek odunların arasına ve kalabalığın tam ortasına körlemesine kurşun yağdırdı. Bayan Bryant'ın durduğu kubbeli pasajda bulunan iki küçük erkek çocuk ve beş kentli derhal öldüler. O zaman gemiciler büyük bir çığlık atarak siperlerinden fırladılar ve kurşun yağmuru altında zırhlı arabayı çevirerek gözetleme deliklerinden süngülerini sokup çıkarmaya başladılar bağırarak... Yaralandığını soyliyen şoförü serbest bırakarak gitmesine . izin verdiler. O da derhal Dumaya koşarak Bolşeviklerin barbarlığını kanıtlayan bu haberi duyurmaya gayret etti bir an önce. Arabadan çekilip çıkartılan ölümler arasında bir de İngiliz subayı vardı. Daha sonra gazeteler, zırhlı bir otomobil üzerinde yakalanan ve Pierre ve Paul'a gönderilen bir fransız subayından söz ettilerse de Fransız Elçiliği bu haberi yalanladı. Fakat belediye danışmanlarından biri, adı geçen subayı kendisinin serbest bıraktığını bana açıkladı. Müttefik Elçiliklerin tutumu ne olursa olsun, İngiliz ve Fransız subaylarının şahsen harekâta katıldıkları ve Kurtuluş Komitesi toplantılarına katılarak fikir bile verdikleri bir gerçektir.

Çeşitli mahallelerde tüm gün boyunca junkerlerle kızıl koruyucular ve zırhlı araçlar arasında savaş sür-

dö durdu. Her yerde, uzaktan ya da yakından tek tek veya salvo halinde top sesleriyle mitralyözler in takırtısı işitiliyordu. Dükkânların kepenkleri inmesine rağmen alış veriş sürüyor, dışarsı karartılmış sinema salonları tıklım tıklım doluyordu. Tramvaylarla telefonlar işliyor, santralı çevirdiğiniz zaman tüfek seslerini duyuyordunuz. Smolny devYeden çıkarılmıştı, ama Duma ile Kurtuluş Komitesinin tüm junker okulları ve Tsar-koie'de bulunan Kerenski ile bağlantıları vardı.

Sabahın yedisinde Vladimir okuluna giden ve kızıl koruyucu, gemici ve askerlerden oluşan bir devriye, junkerlere silahlarını bırakmaları için yirmi dakika süre tanıdı. Ültimatoma geri çevrildi ve junkerler bir saat sonra bir çıkış yapmayı denediler. Fakat Grebeskaia ve Büyük Caddeden gelen korkunç bir ateş sonunda geri çekildiler. Sovyet Birlikleri binayı çevirerek kurşun yağmuruna tutarken iki zırhlı araçta gidip gelerek mitralyözleriyle durmaksızın tarıyorlardı binayı. Junkerler telefonla yardım istediler. Kazaklar dışarı çıkmaya cesaret edemediklerini, zira gemicilerden oluşan kuvvetli bir birliğin iki top yardımıyla kışılarını gözaltına aldığını haber verdiler, imparator Paul okulu çevrilmiş ve Misel okulundaki junkerler ise sokaklara kadar çıkarak çarpışmaya başlamışlardı...

Saat on bir buçukta üç sahra topu geldi. Junkerler İse, beyaz bir bayrak taşıyarak ilerliyen iki sovyet elçisini öldürerek cevap verdiler yeni ultiatoma O zaman gerçek bir bombardıman başladı. Okul duvarlarında geniş gedikler açıldı ve junkerler ümitsizce savundular kendilerini. Haykırarak saldırıya kalkan kızıl koruyucular mitralyözlerle delik deşik ediliyordu... Kerenski Tsarkoie'den telefon ederek devrimci askeri komiteyle her türlü görüşmeleri yasaklamıştı.

Bıraktıkları ölü sayısı ve başarısız saldırıların kızdırdığı sovyet birlikleri bu kez binaya karşı bir ateş vç çelik fırtınası yağdırmaya başladılar. Başlarındaki subayları bile bu korkunç saldırıyı dur dur tam ıy ordu onlara. Kirilov adındaki bir Smolny komiseri başarmayı denedi ama linç edilmekle tehdit edildi. Kızıl koruyucuların kanı tutuşmuştu bir kere.

Saat iki buçukta junkerler beyaz bayrak çekerek hayatları bağışlarsa teslim olacaklarını söylediler. Bunu kabul eden binlerce asker ve kızıl koruyucu pen-

183

cerelerden, kapılardan ve duvarlardaki gediklerden içeri girerek, müdahale etmeye zaman kalmadan beş j unken süngüyle delik deşik ettiler. İki yüz kadar olan diğerleri ise, dikkati çekmemek için küçük guruplar halinde Pierre ve Paul kalesine gönderildiler. Yolda kalabalık, guruplardan birine saldırarak sekiz esiri daha öldürdü.*. Yüzden fazla asker ve kızıl koruyucu da ölmüştü bu çarpışma sırasında...

İki saat sonra Dumaya gelen bir telefon mesajı, galip birliklerin Zamok mühendis mektebine doğru yürüyüşe geçtiklerini bildiriyordu. Kurtuluş Komitesinin son beyanatlarını yüklenen altı temsilci hemen karşılamaya gittiler. Çoğu geri dönmedi. Diğer tüm okullar da direnç göstermeden teslim olmuş ve içindekiler Kronstad ya da Pierre ve Paul kalesine gönderilmişti.

Telefon Santralı ikindiye dek dayandı. Fakat gemiciler zırhlı bir bolşevik aracının arkasında burayı da ele geçirdiler. Santralci kızlar korkudan çılgınlık atarak her yönde kaçıyorlardı, Junkerler tanınmamak için rütbelerini sökmüşlerdi ve içlerinden biri Wil-liams'a saklanmak için giyeceği paltosu karşılığında ne istiyorsa vereceğini söyledi... «Bizi temizleyecekler» diye bağıyorlardı. Zira Kış Sarayında, içlerinden çoğu halka karşı bir daha silah

kullanmamaya şerefleri üzerine yemin etmişlerdi. Williams, Antonov'un serbest bırakılması koşuluyla aracılık yapacağına söz verdi. Hemen yerine getirdiler isteğini. Antonov ve Williams, uğradıkları kayıplardan ötürü burunlarından soluyan gemicileri konuşarak yatıştırdıktan sonra junkerler bir kez daha serbestçe geri çekilmek olanağını buldular... Bununla birlikte, damdan ya da tavan arasından korkarak kaçmak isteyen birkaçı yukardan sokağa atıldılar...

Üstleri başları kan içinde, yorgun ama kavgadan galip çıkmış gemici ve işçiler aletlerin bulunduğu salona girerek bir araya gelmiş bu kadar güzel kız karşısında çivilenmiş gibi kaldılar oldukları yerde. Hiç bir kız ne rahatsız edildi ve ne de tartaklandı. Önce korkudan sağa sola kaşıtılsalar da kendilerine bir fenalık yapılmadığını görünce duygularını hemen açığa vurmaya başladılar. «Amma pis insanlar bunlar, hõ~ dük hepsi». Gemiciler ve kızıl koruyucular şaşırıp kal-mışlardı. Kızların hepsi ceket ve şapkalarını giyerken

İM

gene söyleniyorlardı «Domuz herifler, kaba adamlar» diyerek. Çoğu asil aileden olan ve çok sevdikleri çarlarına tahtı yeniden kazandırmak için döğüşen parlak ve yakışıklı junkerlere fişekliklerini vermek ya da onların yaralarını sarmak ne kadar romantikti. Ya bunlar kimdi. Adi işçilert köylüler, cahil takımı..

Devrimci askeri Ttomite komiseri ufak tefek Viş-niak kalmaları için genç kızları ikna etmek istedi ve tüm kibarlığını kullandı.

— Şimdiye kadar size hep kötü davramlıyordu. Telefon servisi Dumaya bağlı. Ayda altmış rubleye on saat belki de daha fazla çalışıyorsunuz. Bundan böyle her şey düzelecek. Hükümet telefonları Posta ve Telgraf Bakanlığına bağlamaya kararlı. Ücretleriniz derhal yüz elli rubleye çıkarılacak ve çalışma saatleriniz de kısaltılacak. Çalışan sınıf olduğunuz için mutlu olmaya da hakkınız var...

Çalışan sınıf ha... Acaba böyle demekle bu vahşilerle aramızda ortak bir şeyler mi olduğunu söylemek istiyor? Burda kalmak ha. Artık bin rubleye bile kalınmaz burada,.. Ve etraflarına yukardan baka baka bu gururlu telefoncu kızlar ayrıldılar çalıştıkları yerden.

Memurlar, hat bakıcıları ve ameleler kaldılar. Fakat fişlerle uğraşmak gerekti ve telefon işin can damarıydı. Meslekten gelme yalnızca altı telefoncuyu tutabilmişlerdi. Gönüllü çağırmak gerekti: Yüz kadar gemici, işçi ve asker geldiler. Kalan altı genç kız talimatlar vererek, yardım ederek ve azarlıyarak sağa sola koşuşturuyorlardı. Nihayet iyi kötü iş yeniden ayarlandı ve teller vızıldamaya başladı. En önemlisi Smolny* yi kışla ve fabrikalara bağlamak, ikincisi ise Duma ve junkerlerin hatlarını kesmekti. Akşama doğru, yapılanlar kentte yayılmaya başlayınca burjuvalar söylenmeye başladılar. «Aptallar, ayak takımları... Ne kadar kalacağınızı zannediyorsunuz... Bekleyin Kazaklar geliyor...»

Akşamın alaca karanlığı çöküyordu. Soğuk bir rüzgar ıssızlaşmış Nevski caddesini kamçılamağa başlamıştı. Kazan katedralinin önünde, birkaç işçi asker ve özellikle tüccar ve memurlardan oluşan bir kalabalık toplanarak her zamanki tartışmalarına başlamışlardı bile.

185

— Ama Lenin Almanlardan barışı koparamıyacak, dedi biri.

Genç bir asker kızgın kızgın yanıtladı.

— Kimde kabahat? Sizin burjuva, budala, Allahm belası Kerenskide. İstemiyoruz o herifi. Bize gerekli olan Lenindir.

Duma önünde beyaz kolluk taşıyan bir subay yüksek sesle küfür ederek duvarlardaki afişleri söküyordu. Bunlardan bir tanesi şöyle yazıyordu:

BOLŞEVİK BELEDİYE ÜANİŞMANLARINDAN PETROGRAO HALKINA

Belediye Pumasının ;tüm gücünü kullanarak halkı yatıştırmak, ona gerekli olan ekmeği ve İhtiyaçlarını verebilmek için çatışması gerektiği şu sıkıntılı zamanda, Kadelerle, sağcı Devrimci Sosyalistler görevlerini unutarak Dumayj bir karşı devrim yeri haline getirmişler ve Komilov-Kerenski zaferini kolaylaştırmak için halkın bir kısmını diğerine karşı ayaklandırmaya çalışmaktadırlar. En basit görevlerini yerine getirecek yerde sağcı Devrimci Sosyalistlerle Kadeler, işçi, asker ve köylü temsifçiler Sovyetlere karşı Dumayı bir siyasi kavga arenasına çevirmişlerdir. Ekmek, barış ve bağımsızlık için çalışan devrimci hükümeti karşılarına atmışlardır,

Petrograd halkı», sizlerin seçtiği biz Bolşevik Belediye Da-nışmanları, sağcı Devrimci Sosyalistlerle Kadelerin karşı devrim hareketine katıldıklarını, görevlerini yapmadıklarını ve halkı açlık ve savaşa doğru sürüklediklerini bilmenizi istiyoruz. Yüz «eksen üç bin oyun seçtiği bizler, seçmenlerimizin dikkatini Dumada olup bitenlere çekiyor ve sürdürdüğü tutumundan doğacak kaçınılmaz ve üzücü sonuçların lümn sorumluluğunu reddettiğimizi bildiriyoruz.

Uzaklardan yer yer tüfek sesleri gelmesine rağmen kent, kendisini gün boyu sarsan spazmlardan bitmiş tükenmiş gibi sakinleşmişti.

Nikolas salonunda Dumanın toplantısı bitmek üzereydi. Bu gürültüye Duma bile biraz şaşırıp benziyordu. Komiserler durmaksızın haber taşıyorlardı: Telefon santralının alınması* sokak çarpışmaları, Vladi-mir okulunun düşmesi...

— Duma, şiddet ve despotluğa karşı verdiği kavgada demokrasiyi desteklemektedir, diyordu Trup. A-

186

ma galip kim olursa olsun, aceleye getirilmiş bir adaleti ve işkenceyi asla kabul etmeyecektir...

Her zaman öfkeyle konuşan yaşlı ve uzun boylu bir kade Konovski yanıtladı:

*— Yasal hükümet kuvvetleri Petrograd'a girdiği zaman ayaklananları kurşuna dizecektir.

Buna adaletin aceleye getirilmesi denmez.,,

Kendi partisinden de olanlarla birlikte tüm salon protesto etti bu konuşmayı.

Kuşku ve üzüntü ağır basıyor, karşı devrim sürçmeye başlıyordu. Devrimci Sosyalist Partisi Merkez Komitesi kendi temsilcilerine karşı bir güvensizlik oyu vermiş, sol kanat üste çıkmaya başlamıştı. Avksentiyeve basmıştı istifasını. Bir haberci, Kerenskiyi karşılamak üzere gara gönderilen delegasyonun tutuklandığını bildirdi. Sokaklarda Batı ve Güney-Batıdan gelen uzak top sesleri işitiliyordu ve Kerenski hâlâ meydanlarda yoktu.

Yalnızca üç gazete çıkmıştı: Pravda, Dielo Nar oda ve Npvaia Zizn. Üçüde yeni koalisyon hükümetine geniş sütunlar ayırmıştı. Devrimci Sosyalistlerin organı, bolşevik ve kadelerin olmadığı bir hükümet istiyordu, Gorki iyimserdi: Smolny taviz verdiğine göre, bu, burjuvaların dışında tüm partilerin katılacağı tam sosyalist bir hükümet olacaktı demek. Pravda ise iğneleyip duruyordu:

Ardalarında berbat bir geçmişle yalnızca burjuva eğilim^ I eri olan küçük gazeteci guruplarının çoğunluğunu -oluşturduğu ve ne köylünün ne de işçinin fetemediği bir

koalisyona yal-mzca gülünür. Bizim koalisyonumuz, kendi kendimize gerçekleştirdiğimiz proletarya devrimci partisinin yoksul köylüler ve devrimci orduyla birlikte kurduğu koalisyondur.

VikjeHn iddialı bir afişi de, anlaşma olmazsa grevle tehdit ediyordu ortalığı:

Bu kavganın gerçek galipleri, vatanımızdan arta kalan toprakların kurtarıcıları ne Bolşevikler, ne kurtuluş Komitesi, ne de Kerenskinin birlikleri olacaktır. Bu davayı bizler, demiryolu İşçileri sendikası kurtaracaktır...

Kızıl koruyucular, demir yolu kadar karıştk 'bir hizmeti sağlayamazlar Geçici hükümet ise İktidarı yürütmekteki yetenek-

187

sizliğim ortaya koymuştur. Tüm demokrasinin güvenini kazanmış bir hükümet aracı ligiyle İktidarı yürüterniyecek her türlü partiye hizmet götürmeyeceğiz,...

Smolny, bitmek tükenmek bilmeyen bir enerjiyle kaynayıp duruyordu.

Sendika merkezinde Losovski bana, Nikolas hattı demiryolu işçileri delegelerinden birini tanıştırdı. Büyük mitinglerde konuşan diğer işçilerin liderlerini kınadıklarını anlattı delege, ve masaya vurarak,

— Tüm iktidar Sovyetlere verilmelidir, diye bağırdı. Merkez Komitenin aşinaları Kornilov'ım ekmeğine yağ sürüyor, Ordu Genel Kurmay Başkanlığına bir delegasyon göndermek istediler ama Minsk'te tutukladık onları. Seksiyonumuz bir Rusbirliği Konferansı istedi. Fakat çağırmayı reddettiler...

Ordu Komiteleriyle Sovyetlerde de aynı durum vardı ve tüm Kussyadaki demokratik örgütler birbiri ardından çatlıyor ve değişiyordu. Kooperatifler iç kavgalarla çökmüştü. Köylü temsilcileri icra komitesi toplantıları bir sonuç almadan dağılmak zorunda kalmıştı kavga ve gürültülerin ortasında. Kazaklarda bile huzursuzluk vardı...

Smolny'nin son katında devrimci askeri komite son gücüyle durmaksızın çalışıyordu. İçeri girerken sağlam ve dinç giriliyor, sonra gece gündüz çalıştıktan sonra yorgun, biMk, kirli, ses kaybolmuş bir halde dışarı çıkılarak uyumak üzere döşemeye çöküveriyordu insan,.

Kurtuluş Komitesi kanun dışı ilan edilmişti. Yeni yeni duyurular yerlere sıralanmıştı:

...He işçi sınıfında ve ne de garnizonda taraftarlar katmayan komplocular yalnızca saldırılarının bîr sürpriz şeklînde yapılacağına güveniyorlardı. Planları, Pierre ve Paul komiseri Blagonravov ve ismi sonradan araştı nâacak devrimci bir kızıl koruyucunun uyanıkJjğı sayesinde zamanında anlaşıJdı. Komplonun ortasında Kurtuluş Komitesi vardı.

Albay Polkovnikûv bir-likJerîn kumandasını almış ve emirler de, eski Tsîk üyesi olup sonradan söz üzerine serbest bırakılan Gotz tarafından imzalanmıştı.

Devrimci Askeri Komite bu olayları Petrograd ha/k ma duyurur ve komploya karışan şahısların tutuklanarak devrimci savaş mahkemesine gönderilmelerini emreder.

183

Kazakların ve junkerlerin Kremlin! kuşatarak sov-yet birliklerini teslim olmaya zorladıkları haberi geldi Moskovadan. Sovyet Birlikleri kabul etmiş ve Kremlii torkedecekleri sırada üzerlerine saldırılarak öldürölmüşlerdi. Daha az sayıda bolşevik birlikleri telefon ve tdtfrac binalarından dışarı çıkartılmıştı ve junkerler kent merkezini ellerinde tutuyorlardı,., Fakat sovyet birlikleri yavaş yavaş oluşuyordu etrafta. Sokak çarpışmaları artmıştı ve tüm anlaşma girişimleri boşa çıkmıştı ... Sovyetlerin elinde garnizonun on bin

askeriyle, birkaç kızıl koruyucu vardı. Halbuki hükümet, altıbin junkcr, iki bin beş yüz kazak ve iki bin beyaz koruyucuyu tutuyordu elinde.

IVtrotftrad Sovyeti toplantı halindeydi ve yandaki 4>c];i(]a Halk Komiserleri Kurulunun durmaksızın üst kuttan gönderdiği emir ve kararnameleeri inceliyordu. Bu kurnrnn meler arasında, kanun yayını ve onaylanmasına, sok iz saatlik çalışmaya ve Lunaçarski'nin halk eğitim sistemine ilişkin olanları da vardı. Çoğu silahlı olan bu iki toplantıya yalnızca iki üç yüz kadar delege katılıyordu. Pencere aralarına, binanın yanlarını koruyacak şekilde mitralyözler yerleştiren nöbetçilerin dışında Smolny ıssızdı.

Tsik toplantısında bir Vikjel delegesi konuşuyordu:

— Hiç bîr partinin birliklerini taşımayacağız. Eğer Fctrograd üzerine yürüyüşünü sürdürürse tüm bağlan-Lılarını keseceğimizi bildirmek üzere Kerenski'ye bir delegasyon yolladık.

Yeni hükümeti kurmak için tüm sosyalist partilerin katılacağı bir konferans leinde konuşarak artık alışılmış sözlerini bitirdi.

Kamenev temkinli yanıtladı arkasından. Bolşevikler böyle bir konferansa katılmaktan memnurluk duyardı. Yalnız sorun, bu türden bir hükümetin oluşturulması değil, bu hükümetin Sovyet Kongresinin çıkardığı programı kabul edip etmemesiydi... Tsik, sol1 Devrimci Sosyalistlerle enternasyonalist sosyal demokratların beyanatını görüşmüş ve köylü Sovyeti eriyle ordu komiteleri delegelerini de içeren nisbi bir temsil önerisini kabul etmişti.

Büyük salonda Troçki günün önemli olaylarını gözden jçeç iri yordu:

139

1

— Vladimir junkerlerine teslim olmalarını söyledik. Kan dökülmesine engel olmak istiyorduk. Fakat şimdi mademki kan akmıştır tek bir yol vardır Önümüzde: Amansız bir kavga. Başka türlü yenebileceğimizi düşünmek çocukça bir iş olur. Herkes devrimci askeri komiteye yardımcı olmalı, silah, benzin, dikenli tel stoklarını haber vermelidir. İktidarı aldık, şimdi koruma zorundayız onu...

Menşevik Ioffe, partisinin bir beyanatını okumak İstedi, fakat Troçki prensipler üzerine yapılacak bir görüşmenin açılmasını engelledi.

— Görüşmelerimiz şimdi sokakta çözümleniyor, diye bağırdı. Kesin adım atılmıştır. Hepimiz ve özellikle ben, geleceklerin tüm sorumluluğunu üstümüze alıyoruz.

Cepheden ve Gaçınadan gelen askerler konuştular. 481 ci topçu tümeni şök taburundan bir asker «Siperler bunu öğrendiği zaman yalnızca bir tek ses yükselecek, işte nihayet bizim hükümetimiz» diye bağırdı.

Peterhof tan bir junker, kendisi ve arkadaşlarından ikteinin Sovyetlere kargı yürümeyi reddettiklerini, arkadaşları Kış Sarayı savunmasından geri döndükleri zaman kendisini komiser atayarak gerçek devrime hizmetlerini vermek için Smolny'ye gönderdiklerini anlattı...

Sonra yeniden Troçki çıktı kürsüye. Soruları yanıtlıyor, emirler veriyor, ateşli, yorulmak bilmeyen bir sesle konuşuyordu.

— Küçük burjuvazi, işçileri, askerleri ve köylü* leri ezmek için şeytanla bile işbirliği yapar, dedi. Ayri-yeten, şu son iki gün içinde birçok sarhoşluk olaylarına da rastlanmış

bulunduğundan konuşmasını sürdürerek «içmeyiniz arkadaşlar, devriyelerin dışında saat sekizden sonra kimse sokakta olmamalıdır. Şüpheli bütün yerlerde araştırma yapılacak ve bulunan alkol derhal imha edilecektir. İçki kaçakçılarının gözünün yaşına bakmıyacağız...»

Bu sırada devrimci Askeri Komite önce Vyborg Seksiyonu Delegasyonunu sonra Putilov İşçileri Delegasyonunu çağırttı ve iki delegasyon da derhal yukarı çıktılar,

— Öldürülen her devrimci için, beş karşı devrimci öldüreceğiz, diye sürdürdü konuşmasını Trokçi.

190

Biz sonra kente döndük. Duma . ışık içindeydi ve büyük bir kalabalık içeri akıyordu. Aşağıdaki salondan, kederden ağlananların sesleri ve haykırışları geliyordu ve kalabalık, o gün öldürülen junkerlerin listesinin asıldığı duyuru tahtasının önünde itişip kakışıyordu. Adı yazılı junkerlerin kesinlikle öldüğü söylenemezdi, zira ölülerin çoğu sapasağlam yemden piyasaya çıktılar. Yukardaki Alexandre salonunda Kurtuluş Komitesinin toplantısı devam ediyordu. Oturanlar arasında kırmızı ve sarı sim işlemeli epoletleriyle subaylara. Devrimci Sosyalist ve Menşevik aydınların tanınan yüzlerine, diplomatlara, sert bakışlı göbekli bankerlere, eski rejimin memurlarına ve tuvalet giymiş kadınlara rastlanıyordu...

Telefoncu,, kızlar tanıklık yapmaya geldiler. Ayakkabıları delik, yüz kasları kasılmış zavallı kızlar sık görünmeye çalışarak birer birer kürsüye çıkıyorlar, siyasetteki ünlü isimlerin, zenginlerin, subayların ve Petrograd sosyetesinin alkışlarına kızarak cevap veriyor, proletaryanın kendilerine yaptığı işkenceleri anlatarak, eski rejime, kurulu düzene ve o güçlü döneme bağlılıklarını bir kez daha kanıtlıyorlardı...

Duma yeniden Nikolas salonunda toplantıya başlamıştı. Belediye başkanı büyük bir iyimserlikle Petrog-rad'daki alayların tutumlarından utanç duyduklarını bildirdi. Propaganda iyi işliyordu... Haberciler gidip geliyor, bolşeviklerin işlediği korkunç şiddet hareketlerini anlatıyor, junkerlere aracı olmak, ya da araştırma yapmak için yeniden yola düzülüyorlardı.

— Bolşeviklerin hakkından moral gücü gelecektir, yoksa süngüler değil, diyordu Trup. Bununla birlikte devrimci Cephede durum hiçte parlak değildi. Düşman, önlerinde topları bulunan zırhlı trenler getirmişti. Tecrübesiz kızıl koruyuculardan oluşan sovyet birliklerinin ne subayları ve ne de belirli bir planları vardı. Yalnızca beş bin düzenli asker katılabiliyordu onlara. Garnizonun geri kalanları ya junkerlerin ayaklanmasını bastırmakla uğraşıyor ya İn kenti korumaya bakıyordu. Arta kalanlar ise kara rsrzdılar. Akşamın onunda, kentteki alay delegelerinin yaptığı bir toplantıda Lenin konuştu ve toplantı v/ac'i bir çoğunlukla sonuna dek mücadele kararı aldı. İlt' S. askerden oluşan bir kurmay komitesi seçildi ve

101

şafak sökerken alaylar savaşa hazır bir halde kışlalarını terkettiler. Eve dönerken, başkentin ıssız sokaklarında onların süngüleri bir hizada, eski birer asker uygun adımıyle geçtiklerini gördüm.

Aynı zamanda Sadovara'daki Vikjel genel karargahında tüm sosyalist partilerin katıldığı bir konferans yeni bir hükümet oluşturmaya çalışıyordu. Merkez Menşevikleri adına konuşan Abramoviç, ne galip ve ne mağlupların olamayacağı, geçmişe bir sünger çekmek gerektiğim söylüyordu. Tüm solcu guruplar kabul ettiler bu öneriyi. Sağcı Menşevikler adına Dan, aşağıdaki koşullarla Bolşeviklere bîr mütareke götürmeyi önerdi: Kızıl koruyucuların

silahlarından arındırılması, Petrograd garnizonunun Dumanın enirine verilmesi, Kerenski'nin birliklerine ateş etme ve tutuklama yasağının konması, bolşeviklerin dışındaki tüm sosyalist partilerin bir hükümet oluşturması, Smolny adına konuşan Kamanev ve Riazanov tüm partilerin katılacağı bir koalisyon hükümetini kabul etmekle birlikte Dan'ın önerilerini protesto ettiklerini bildirdiler. Devrimci sosyalistler içten bölünmüşlerdi. Köylü Sovyetleri icra komitesiyle popüler sosyalistler bolşeviklerin hükümete katılmasına kesinlikle karşı çıktılar.., Şiddetli bir tartışmadan sonra gerçekleştirilebilir bir plan yapmakla görevli bir komisyon kuruldu.

Komisyon, iki gece bir gün konuyu tartıştı. 9 Kasım günü Martov ve Gorki yeniden uzlaştırma yolunu denediler. Fakat Kerenski'nin yaklaşması ve kurtuluş komitesinin yürüttüğü eylemler dolayısıyla Menşevik-Jerin sağ kanadı, Devrimci Sosyalistler ve popüler sosyalistler bu işe karışmak istemediler. Bu kez junker-lerin giriştiği ayaklanmanın bastırılması korkutuyordu onları..,

12 Kasım pazartesi herkes bir şeyler bekliyordu. Eski rejimin eldeki bütün kuvvetlerinin, bilinmeyen, yeni ve örgütlenmemiş bir güçle karşılaşacağı Petrograd kapılarının önünde uzanıp giden bu gri ovaya takılmıştı tüm Rusyanın gözü, Moskovada bir mütareke yapılmıştı. Başkentte girilen kavganın sonunu bekleyen iki taraf görüşmeleri uzatıyordu. Sovyet Kongresi delegeleri ekspres trenlere atılıyor, taşraya, ta Rusyanın bir ucuna koşuyor ve devrim ateşini oralara taşımaya çalışıyorlardı. Mucize haberi ülke yüzeyinde hal-192

kalar gibi yayılıyordu. Köyler, kentler, kasabalar ta uzaklarda çalkalanmaya ve ayaklanmaya koyulmuştu. Sovyetler ve devrimci komiteler her yerde dumalara kargı çıkmaya başlamış, zemstvosları ve hükümet komiserlerini dinlemiyor, kızıl koruyucular beyaz koruyucularla çarpışıyor,- sokaklarda düğüşülüyor ve durmadan tartışılıyor. Sonuç Petrograda bağlıydı. Smolnyde hemen hemen kimsecikler yoktu» fakat Duma ise gürültü ve kalabalıktan geçilmiyordu. Yaşlı belediye başkanı, aynı gururlu haliyle belediye danışmanları manifestosunu protesto edip duruyordu.

— Duma, bir karşı devrim merkezi değildir, diyordu bağıra bağıra. Duma partiler arası mücadeleye katılmamaktadır. Ülkenin yasal iktidardan yoksun olduğu anda düzenin tek temsilcisi özerk belediye hükümetidir. Akli başında halk onu tanıyor, yabancı elçilikler yalnızca kent belediye başkanının imzaladığı belgeleri tanıyorlar. Avrupa düşüncesi başka bir çözüm kabul etmiyor, zira özerk belediye hükümeti vatandaş] korumaya yetenekli tek organdır. Kent konukseverliğinden yararlanmak isteyen tüm örgütlere güler yüzlü davranmak zorundadır. Duma, kendi binası içinde hiç bir gazetenin dağıtılmasını yasaklayamaz. Faaliyet alanımız genişliyor ve tam bir eylem bağımsızlığına ihtiyacımız vardır. İki tarafta haklarımıza saygı göstermelidir...

«Koyu bir tarafsızlık güdüyoruz. Junkerler Telefon Santralını işgal ettikleri ve albay Polkovnikov Sm-olny'nin hatlarını kesme emrini verdiği zaman yaptığım direniş üzerine telefonları yeniden çalışmaya başladı..»

Sol sıralardan alaycı kahkahalar ve sağdan küfürler işitildi.

— Ve bununlabirlikte bize karşı devrimci olarak luikiyor ve halka öyle tanıtıyorlar. Kalan son otomobil-lor i mi zi de elimizden alarak bizi ulaştırma araçların-Him yoksun bırakıyorlar. Eğer kent açlıkla karşı karşıya ysu bizim suçumuz değil bu. Protestolarımız havada

Krılıyır...

Belediye meclisi Bolşevik üyesi Kobozev, devrimci naktî Komitenin belediye araçlarına el koymasını kii-ikıtyla karşıladığını, böyle olsa bile muhtemelen ya

DOnyuyı Sn rem On Gün/F: 13

193

acil bir durum yüzünden ya da şahsen yapılmış bir kanunsuzluk olduğunu söyledi.

— Başkan, toplantılara siyasi bir hava vermememizi söylüyor. Fakat Menşeviklerle Devrimci Sosyalistler burada yalnızca parti ajitasyonu yapıyor, kapılarda, halkı ayaklanmaya kışkırtan Iskra (kıvılcım), SoLdatski Golos ve Rabotçaia Gazeta'yı satıyorlar. Biz Bolşevikler de kalkar kendi gazetelerimizi satarsak ne olur buranın hali. Ama biz böyle şey yapmayız, Dumaya saygımız vardır. Özerk belediye hükümetine saldırıda bulunmadık, bulunmayacağız da. Yalnız halka bir duyuruda bulundunuz, biz de aynisini yaptık o kadar... Kade Şingariov, suçlanarak ihanet yüzünden mahkeme edilmesi gereken insanlarla tartışmaya girişmenin olanaksız olduğunu söyleyerek tüm Bolşevik üyelerin Dumadan çıkarılmasını istedi. Fakat, Bolşevik danışmanların şahsi hiç bir suçu olmadığı ve belediye yönetiminde görevde bulundukları için önerinin tartışılması ertelendi.

O zaman iki enternasyonalci Menşevik, Bolşevik danışmanların manifestosunun bir katliam kışkırtıcısı olduğunu söylediler.

— Bolşeviklere yönelik her eylem karşı devrimcilikle suçlanırsa devrimle anarşi arasında artık fark kalmaz, dedi Pinkiaviç. Bolşevikler hesaplarını kitlelerde-ki hırsların coşması üzerine kurmuşlar, biz ise manevi gücümüze dayanıyoruz. Nereden gelirse gelsin her türlü şiddet eylemlerine karşıyız; zira görevimiz barışçı bir çözüm yolu bulmaktır.

—«Teşhir ediyoruz» başlığı altında sokaklara yapıştırılan ve halkı Menşeviklerle devrimci Sosyalistleri öldürmeye çağıran afişler, siz Bolşeviklerin asla silemi-yeceğiniz bir cinayet suçudur, dedi Nazariiev. Çünkü cinayetler, böyle bir duyuriyle hazırladığınız diğer cinayetlere başlangıçtan başka bir şey değildir. Sizi öbür partilerle sürekli olarak uzlaştırmaya çalıştım, fakat şu anda sizler için hissettiğim duygu yalnızca sizleri hor görme duygusudur.

Bolşevik danışmanlar bu hakaret karşısında ayağa kalkarak, tehditlere ve kinle, öfkeyle dolu bağırmalara şiddetle karşı koymaya başladılar.

Salondan çıkarken menşevik ve kent baş mühendisi

194

Gomberg ile üç dört gazeteciye rastladım. Hepsi heyecanlıydı.

— Bakın, korkaklar bizden ödleri patlıyor, Dumayı tutuklamaya cesaret edemiyorlar ve devrimci askeri Komiteleri buraya bir komiser gönderemiyor. Bugün Sadovai sokağında, Soldatski Golos'u satan ufak bir çocuğa engel olmak isteyen bir kızıl koruyucu gördüm. Çocuk gülmekle yetindi herife ve kalabalık az daha parçalıyordu adamı. Şimdi yalnızca saatler konuşacak. Kerenski gelmese bile hükümet kuracak adamlar yok ellerinde. Aptal herifler. Smolny'de kendi aralarında doğuşuyorlarmış şimdi de»

Bir Devrimci Sosyalist dostum beni kenara çekerek,

— Kurtuluş Komitesinin nerede saklandığını biliyorum. Onlarla konuşmak ister misin, dedi. Akşamın alaca karanlığı çökmüştü yeniden eski halini bulan kentin üzerine. Mağazaların vitrinleri açıldı ve içerde lambalar yanıyordu. Sokaklarda büyük bir kalabalık hem geziniyor hem de tartışıyordu durmadan.

Nevski caddesi 86 numaraya gelince bir pasaja daldık ve oradan, kiraya verilen büyük bir evin avlusuna çıktık. 229 numaralı daire Önünde dostum kapıya kendi bildiği bir şekilde vurunca ayak sesleri işitildi, bir kapı açılıp kapandı ve sonra giriş kapısı aralanarak bir kadın yüzü gözüktü içerden. Bir dakika kadar bizi süzdükten sonra içeri aldı. Orta yaşlı kendi halinde bir kadındı bu. Arkaya doğru bağırarak «Sinil, kalabilirsiniz» dedi. Yemek odasındaki masada, kızarmış ekmek ti il imleriyle fûme balığın bulunduğu tabakların yanında I» r semaver kaynıyordu. Perdenin arkasından üniforma lı bir adamla, ufak bir odadan işçi gibi giyinmiş dittir bir adam çıktılar dışarı. Bir amerikalı gazeteci görmekten mutluydular. Kasıla kasıla, bolşeviklerin kendilerini burada bulmaları halinde hemen kurşuna dizecek* I erin i söylediler, isimlerini söylemek istemediler ama Devrimci Sosyalist olduklarını açıkladılar.

- Gazetelerinizde neden böyle yalanlar yazıyorsunuz. 7 diye sordum.

I lig alınmadan subay yanıtladı:

Evet yalan bunlar ama ne yapalım, diye omuzlumu silkü. Biliyorsunuz halkın kafasında bir şeyler «ılılı-jlırmak zorundayız...

195

Diğeri söze karıştı,

— Bolşeviklerin yaptığı, serüvenden başka bir şey değil. Aydın bir kitleleri yok. Bakanlıklar yardım etmez onlara.,. Sonra Rusya bir kent değil koskoca bir ülke. Yalnızca birkaç gün tutunabileceklerini bildiğimiz için en güçlü rakipleri olan Kerenski'yi desteklemeye ve düzenin sağlanmasına yardımcı olmaya karar verdik.

— Peki, dedim, o halde neden Kadelere katıldınız? Yapmacık işçi içtenlikle gülümsedi,

— Gerçeği söylemek gerekirse, kitleler Bolşevikleri tutuyor. Şimdiki halde taraftarımız yok. Bir avuç asker bile tophıyamayız, silahımız da yok. Bolşevikler bir ölçüde haklılar. Şimdi Rusyada iki güçlü parti var: Bolşevikler ve Kadelerin etekleri altına saklanan ge rieiler. Kadeler bizi kullanacaklarını sanıyorlarsa da gerçekte biz onları kullanıyoruz.

Bolşevikleri devirdiğimiz zaman Kadelerle uğraşacağız sonra.

— Bolşevikler yeni hükümete kabul edilecekler mi? Başını kaşıyarak, «soru önemli, dedi, eğer kabul

edilmezlerse işe yeniden başlarlar herhalde: Kurucu Mecliste, tabi böyle bir Meclis olursa, duruma hakim olabilirler.» Subay arkasını getirerek,

— Bu soru, aynı nedenlerden Ötürü Kadelerin de hükümete kabulünü gerektirir.

Biliyorsunuz, Kadeler Kurucu Meclisi pek tutmuyorlar, hele Bolşevikleri hemen ezmek olanağı varsa.

Başını salladı ve,

— Siyaset, biz Ruslar için kolay bir şey değil, dedi. Siz Amerikalılar siyasetçi doğulusunuz. Hayatınız tümünden onun içinde yuvarlanıyor. Biz ise siyasetin ne olduğunu öğreneli, anca bir sene var.

— Kerenski konusunda ne düşünüyorsunuz? diye sordum. Diğeri yanıtladı,

— Kerenski geçici hükümetin hatalarından sorumludur. Burjuvaziyle koalisyon yapmağa bizi zorlayan Kerenski'nin kendisidir. Eğer her zaman tehdit ettiği gibi istifa etseydi Kurucu Meclisin toplanmasından on altı hafta önce yeni bir hükümet krizi patlardı. Bunu engellemek istiyorduk biz.

— Ama sonunda bu gelmedi mi başınıza?

— Evet ama nasıl bilebilirdik. Kerenski ve Avksen-tiyev'ler bizimle dalga geçtiler. Gotz biraz daha radi-

196

kaldır. Ben ise gerçek bir devrimci olan Çernov'u tutarım. Bugün Lenin bile, Çernov'un hükümete alınmasına karşı çıkmayacağını bildirdi.

Biz de Kerenski hükümetinden kurtulmak istiyorduk ama Kurucu Meclisi beklemenin daha iyi olacağını düşündük... Başlangıçta Bolşeviklerle beraberdim. Ama partimin Merkçz Komitesi ittifakla onlara karşı cephe alınca ne yapabilirdim? Bu, parti disiplin sorunu...

Bir hafta içinde Bolşevik hükümet yıkılacak. Eğer Devrimci Sosyalistler bir kenarda durup beklerlerse iktidar kucaklarına düşü verir. Yalnız bir hafta bek-lorsok ülke öylesine karışacak ki emperyalist Almanlar zîftTu ulih*jiverecek. Bu yüzden yalnızca iki alayın destek sözünü alarak —sonradan onlar da bize karşı çıktılar ya - ryleme geçmek zorunda kaldık. Junkerler-den bafjka d«ı adam yok,,

— Ya Kızıllar?

Subay şöyle bir iç geçirdi.

— Kıpırdamndılar bile. Önce, piyadenin desteği olursa yürüyeceklerini söylediler. İçlerinden bir kısmının zaten Kerenskiyle birlik oldukları için bunu hesaba katacaklarını eklediler, sonradan da kendilerinin hep demokrasinin sürekli düşmanı olarak suçlandığını gevelediler ve nihayet Bolşeviklerin topraklarını almayacaklarına söz verdiklerini, korkacak bir şeyleri olmadığını ve tarafsız kalacaklarını söyleyip kestirip altılar.

Biz konuşurken, çoğunluğunu üniformalarındaki rütbeleri sökülmiş subayların oluşturduğu adamlar girip çıkıyorlardı durmadan. Onları kapının antresinde görüyor alçak sesle heyecanlı heyecanlı konuştuklarını duyuyorduk. Ara sıra, yarı yarıya çekilmiş bir perdenin aralığından tualete oturmuş iri yarı bir albayın ili/.leri üstünde bir şeyler yazdığını görüyorduk banyoda. Petrograd'ın eski kumandanı Albay Polnikov'u hrnion tanıdım.

Tutuklanması için devrimci askeri komiük neler vermezdi...

- Programımız işte bu, dedi subay. Topraklar, Lıjımk komitelerine verilecek, işçiler sanayinin yönetimi tır tümünden katılacaklar, enerjik bir barış programı ynpiK'uğız, yoksa Bolşeviklerinki gibi bütün dünyaya \t\ı Ültimatom verecek değiliz. Zaten Bolşevikler kit-197

lelere verdikleri sözü tutamazlar. Yaptırmayacağız zaten. Köylülerin desteğini kazanmak için kalktılar toprak programımızı yürüttüler. Ayıptır bu. Eğer Kurucu Meclisi u beki eşeler di..

— Önemli olan Kurucu Meclis değil, diye kesti diğeri. Eğer Bolşevikler burada sosyalist bir devlet kurmak isterlerse hiç bir zaman onlarla ortak çalışmayız. Kerenski, Kurucu Meclise, tutuklanmalarını emrettiğim bildirerek Bolşeviklere niyetlerinin ne olduğunu gösterdi ve böylece büyük bir hata yaptı.

— Peki siz şimdi ne yapmayı düşünüyorsunuz? diye sordum.

Birbirlerinin yüzüne bakarak,

— Birkaç gün içinde görürsünüz. Tarafımıza cepheden yeterince birlik kaydırabilirsek Bolşeviklerle anlaşmaya gitmeyiz. Yoksa, belki de zorunlu oluruz...

Nevskiye dönüp hemen bir tramvayın basamağına atladık. Sahanlık öylesine kalabalıktı ki

yükü çekemiyor alttan toprağı sürtüp duruyordu. 'Ağır aksak bizi Smojny'ye kadar sürükledi.

Üstü başı temiz, zayıf görünümlü bir adam olan Mieşkovski dalgın dalgın salondan geçerken yakaladık. Bakanlıktaki grevler etkisini göstermeye başlıyor dedi. Halk komiserleri Kurulu gizli anlaşmaları yayınlamaya söz vermişti ama sorumlu memur bu belgelerle birlikte kayıplara karışmıştı ve onları İngiliz elçiliğinde sakladığı zannediliyordu.

Özellikle banka grevleri ciddiye.

— Parasız hiç bir şey yapamayız, diyordu Menjins-ki, «Demiryolu işçilerine, Posta ve Telgraf memurlarına ücretlerini ödememiz gerek.» Durumun anahtarı demek olan Devlet bankasıyla birlikte diğer bankalar da kapalıydı. Rusyadakİ tüm banka memurları satın alınmıştı.,,

Fakat Lenin, Devlet Bankası zeminaltı girişini dinamitle atmak için emir vermişti ve yayınlanan bir kararname de özel bankalara yarın sabah gişelerini açmasını emrediyordu. Yoksa gidip biz açacaktık onları.

Petrograd Sovyeü tam faaliyet halindeydi. Tıklım tıklım dolu olan salonda herkes silahlıydı, ve Troçki konuşuyordu:

Kazaklar Tsarkaie-Selo'yu terketmektedirler. (Salon tepinip alkışlıyordu). Ama savaş yeni başlamak

198

üzeredir. Pulkovo'da çetin döğüşlor olmaktadır. Eldeki tüm kuvvetleri oraya göndermek gerek...

Moskovadan gelen haberler ise pek iyi değil. Kremlin junkerlerin elinde ve işçilerin pek az silahı var. Çıkış yolu Petrograd'a bağlı.

Barış ve toprak üzerine yayınlanan kararnameler cephede büyük bir heyecan yaratmıştır, Kerenski siperlere telgraflar yolhyarak Petrograd'da kan gövdeyi götürdüğünü ve Bolşeviklerin kadın ve çocukları öldürdüğünü yaymaktadır. Ama kimse inanmıyor buna...

Oleg, Avrora ve Respublika kruazörleri Neva'ya demir atıp toplarını kentin civarına çevirmişlerdir.

— Neden kızıl koruyucularla cephede değilsiniz? diye bağırdı sert bir ses.

— Şimdi gidiyorum, diye yanıtladı Troçki ve kürsüden indi- Yüzü her zamankinden daha san, arkadaşları etrafında, salonun yanından yürüyerek hızla kendisini bekleyen otomobile doğru gitti.

Sonra Kamenev, parti uzlaştırma komisyonunun çalışmaları konusunda bilgi vermek üzere kürsüye çıktı. Menşeviklerin önerdiği koşullar, üzerinde durulma-yarak geri çevrilmiştir. Demiryolu işçileri sendikasının seksiyonları bile karşı çıkmıştır.

— fiiz iktidarı ele geçirmiş ve eylemlerimiz tüm Ilusyaya yayılmışken onlar bize üç küçük koşul öneriyorlar: 1. İktidarı bırakmak, 2. Askerleri, savaşı sürdürmeye ikna etmek, 3. Köylülerin bir daha toprak lâfını ağızlarına almamalarını sağlamak...

Devrimci Sosyalistlerin suçlamalarına cevap verin ek üzere Lenm kürsüye geldi,

— Toprak programlarını çalmakla suçluyorlar bizleri.,. Eğer böyleyse kendilerini kutlarız. Bu program Krrçekten işimize yarıyor.,.

Toplantı aynı havada sürüp gidiyor, liderler birbirleri ardından kürsüye çıkarak açıklamalarda bulunuyor, mic! amaları çürütüyor ve kitleleri arkalarından sürüklemeye

çalışıyorlardı. Sonra asker ve işçiler kürsüde yerlerini alıyor, duygu ve düşüncelerini dile getiriyorlardı.,,

Dinleyici kitlesi durmadan değişiyor ve yenileniyordu. Arada sırada cepheye gidecek şu ya da bu birlimin üyeleri çağrılıyor, cepheden dönenler, yaraları itttlıyıHİİylc tferi hizmete alınan ya da Smolny'ye silah

almaya gelenlerle yer değiştiriyorlardı. Salondan ayrılıp, devrimci askeri komite üyesi Holtzman'ın yüzü allak bullak koşarak geldiğini gördüğümüz zaman saat sabahın üçüydü. — Herşey yolunda, diye haykırdı ellerimi yakalı-yarak. Bak cepheden gelen şu telgrafa, Kereneski hapy yutmuş.

Kurgun kalemle acele acele karalanmış bir kağıt parçasını tutuşturdu elimize ve sonra yazıyı sÖkemedi-ğimizi görerek başladı yüksek sesle okumaya:

Pulkovo, Genel Kurmay, Sabah 2.10

12 Kasamı 13 Kasıma bağ fay an gece tarihi 'bir gecedir bundan böyle. Devrim Başkenti üzerine karşı devrimci birlikleri sürmek isleyen Kerenskî'nîn girişimi püskürtülmüşler. Kerenski gerilemekte, biz ilerlemekteyiz. Petrograd asker, gemîcr ve işçileri, sîJah elide demokrasinin otoritesini güçlendirmek kararını ve bunu yapacak durumda bulunduklarını kanıtlamışlardır. Burjuvazi devrim ordusunu yalnız bırakmaya çalışmış ve Kerenski, Kazakları kullanarak onu parçalamayı denemiş ama her Jkt plan da fos çıkmıştır. Demokrasi egemenliğinin yüce fikri ordu saflarım sıklaştırmış ve İradelerini güçlendirmiştir. Bundan böyle tüm ülke, sov-yet iktidarının günJük bir rüya olmadığını anlıyacaktır işçi asker ve köylü egemenliği yıkılmaz bir gerçektir. Kerenskinin yenilgisi, büyük toprak ağalarının, burjuvazinin ve Kornilov taraftarlarının yenHgistdir. Kerenskinin yenilgisi, halkın özgürlük ve barış dolu bir yaşama, toprağa, ekmeğe ve İktidara olan hakkjının bir kez daha doğrulanmayıdır. Pulkovo birliği gösterdiği kahramanlıkla işçi ve köyJü devrim davasını güçlendirmiştir. Geçmişe dönüş artık olanaksızdır, Mücadele, engeller ve özveriler şimdi bizi beklemektedir. Fakat yoJ açık ve zafer kesindfr. Devrimcî Rusya ve Sovyet İktidarı, Atbay VValden'in emrindeki Pulkovo birliğiyle öğünebijjr.

Ölenlere, devrim savaşçılarına, halka bağlı kalan subay ve askerfere sonsuza dek şükran, şan ve şeref.

Yaşasın sosyalist, halkçı ve devrimci Rusya.

Kurul adına

Halk Komiseri

L. TROÇKf

200

Znamenskaia meydanını geçerken Nikolas garı önünde alışılmamış bir kalabalık gözümüze çarptı. Süngülerini takmış binlerce gemici gar binasının önüne yığılmıştı. Basamaklara çıkmış bir Vikjeî üyesi onlarla görüşmekteydi:

— Arkadaşlar sizleri Moskovaya götürüremeyiz. Biz tarafsızız. Hiç bir partinin birliklerini taşımıyoruz. Şimdiden korkunç bir iç savaşın olduğu Moskovaya götürüremeyiz sizi...

Büyük bir uğultu yükseldi cevap olarak ve gemiciler ilerlemeye başladılar. 'Birden kapılardan biri açılarak iki üç serftren, bir ateşçi ve birkaç demiryolu işçisi gözüktü.

— Buradan arkadaşlar, diye bağırıldı içlerinden b> rL Biz sizi götürüreceğiz Moskovaya,

İsterseniz Vladivos-tok'a bile gideriz. Yaşasın devrim,...

DOKUZUNCU BÖLÜM

ZAFER

Emir, No- 1 PULKOVO BİRLİKLERİNE

13 Kasım 1917, saat 9,38

Boğaz boğaza bir savaştan sonra Pulkovo birlikleri, karşı devrim kuvvetlerini bozguna uğratmış ve yenilen düş^nan, bu* lunduklan yerleri dağınık bîr halde ■terkadererek Pavlosk If ve Gaçına yönünde Tsarskoie-Selo arkasına çekilmiştir

İleri birliklerimiz Tsarskoie-Selo yöresinin kuzey-doğu ücu-rtu ve Afexandrovkaia garını tutmuş, Kolpino toirlîği solumuzda ve Krasn-oêe-Selo birliğı sağınızda pozisyona girmiştir PuNcovo kuvvetlerine Tsarsfcoie-Seîo'yu işgal ederek, özellikle Gaçına tarafındaki fer olmak üzere tüm girişleri güçlendirmelerini ve ayrıca, PavlovskoieVî işgal ederek, güneyden göç-lencfîrmeferîni ve demfiryolunu Dno'ya kadar ele geçirmelerini emrediyorum. Birlikler işgal ettikleri pozisyonları, siper ve diğer savunma araçlarıyla güçlendirmek içîn gerekli tedbirleri alacaklardır.

Kolpino ve Krasnoie-SeFo birlikleriyle olduğı kadar, Pet-rograd Savunma Başkumandanlığı Genel kurmayiyle de sık) bağlantı halinde kalacaklardır

karşı devrim biri i ki eriyle mücadele eden tüm kuvvetler baş kumandanı Yarbay

MURAVIOV

202

Salı. Sabah. Bu nasıl olabilir? İki gün önce Petrog-rad çevresindeki araziler, kumandansız, yîyeceksiz, topsuz, hiç bir amacı olmadan dolaşan birliklerle kaynıyordu. Örgütsüz, disiplinsiz, subaysız bu asker ve kı-/ ,t\ koruyucu kitlelerim, kendi kendilerine başlarında getirdikleri kumandanları dinleyen, topçu ateşine göğüs tferip kazak süvarilerinin saldırılarını püskürten bir ordu haline getiren neydi?

Ayaklanan halk, askerlik san'atının tüm yöntemlerini altüst ediyordu. Walmy'de, Wissembourg'ta, Fransız devriminin perişan ordularım bir kez düşünün. Sov-yi'l birliklerinin önünde junkerin oluşturduğu bir du-v;ır\ K;ı/;ıkhı, büyük toprak ağalan, asil sınıf, «siyah yii/liTM, ^»rın dönüş ümidi, Okhrana umacısı, sibirya mntlenleri viv nihayet Alman emperyalizminin korkunç tehdidi vjinlı. Zafer, «Clarlyle»a göre «apothosis and millemmmı vvillmul end» idi.

Pnz;«ı* ak.^iın, drvrımcı askeri komite komiserleri savaş alan mihın ümitsiz dönerlerken, Petrograd garnizonu beş kişiden oluşan komitesini, savaş kurmayını seçmişti bile. Üç asker ve iki subaydan oluşan kurmay heyeti karşı devrimin amansız birer düşmanıydılar.

Klimandan, eski bir vatansever, yetenekli ama yakından gözetilmesi gerekli albay Muraviov^u. Kolpino, Obukho-vo, Polkovo, Krasnoie-SeîoMa geçici birlikler oluşturulmuş; sayıları, hemen her yerden katılan birliğini kay-hotmış askerlerle büyümüşü. İçlerinde karmakarışık h skorler, gemiciler, kızıl koruyucular, piyade alayların-cfcırı arta kalanlar, topçular, süvariler ve birkaç ta zırhlı ınıç vardı.

Şafakta, Kerenski'nin Kazak devriyeleriyle ilk te-ııtns başladı: Her karşı karşıya gelişte birkaç el ateş rtİiliyor, teslim çağrısı yapılıyordu. Soğuk ve durgun hu varta, savaş sesi buzla örtülü ovada hızla yayılıyor, yaktıkları ufak ateşlerin başında bir şeyler bekleyen, birliklerini kaybetmiş askerlerin kulaklarına kadar geli-ynrrtu. «Başladı ha», diyorlardı- O

zaman savaşa doğru ilerliyorlar, dümdüz yollarda işçi birlikleri adımlarını mi İtiştiriyorlardı. Böylece, kızgın adam sürüleri kendili Hinden saldırı noktalarına doğru akıyordu. Komiserler onları karşılıyor, tutacakları pozisyonlara gönderi-ynr yu da yapılacak işleri gösteriyorlardı. Bu kez sa-v»y, onların savaşıydı, kendi dünyaları için kavga ve-

203

riyorlardı. Kumandanlarını kendileri seçmişler, kitlelerin birbirlerine benzemeyen, dağınık iradeleri bir tek irade halinde lehimlenmişti...

O günlerin savaşçıları, gemicilerin nasıl son kurşunu attıktan sonra saldırıya geçtiklerini, eğitimsiz işçilerin kazak süvari saldırılarını nasıl karşıladıklarını ve onları nasıl eğerlerinden alaşağı ettiklerini, gece savaş etrafında toplanmış isimsiz bir halkın nasıl bir sel haline gelerek düşmanı boğduğunu uzun uzun anlatırlar... Pazartesi günü gece yansından önce, Kazaklar dağılarak kaçmış ve toplarını geride bırakmıştı. Proletarya ordusu tüm cephe boyunca ilerliyerek, düşman büyük radyo' istasyonunu havaya uçurmadan önce Ts-arskofye girmiş ve Smolny komiserleri dünyaya hemen şu zafer sarkışım duyurmuşlardı:

TÜM ASKER VE İŞÇİ TEMSİLCİLERİ SOVYETLERİNE

12 Kasım günü, Tsarskoi-Selo yakınlarında verilen boğaz boğaza bir savaştan sonra devrim ordusu: Kerenskî ve Kor-nMov'un karşı devrim ordusunu tümüyle yenilgiye uğratmıştır. Devrimci hükümet acfma tüm alaylara, devrimci demokrasi düşmanlarına karşı mücadeleyi sürdürmelerini, proletarya zaferiyle devrimin elde ettiği haktan tehdideden buna benzer serüvenlerin bir kez daha tekrarlanmasını engeJîemek ve Kerenskî'yi tutuklamak için gerekir tüm tedbirleri almalarını emrediyorum.

Yaşasın devrim ordusu.

Keren&kî'ye karşı savaşan birlikler baş kumandanı

MURAVJOV

Taşra Haberleri.,.

Sivastopol'da yerel Sovyet iktidarı almış, limanda bulunan zırhlıların askerleri yaptıkları büyük bir toplantı sonunda subaylarını yeni hükümeti tanımaya ve ona bağlı kalmaya zorlamışlardı. Nijni-Novgorod'da Sovyet, iktidarı ele geçirmişti. Kazandan gelen haberler, bîr yandan bolsevik garnizonu diğer yandan topçu tugayıyla junkerler arasında sokak çarpışmaları olduğunu bildiriyordu.

Moskovada ümitsiz bir savaş yeniden başlamıştı. Kremlin ve kent merkezini ellerinde tutan junkerler ve beyaz koruyucular, devrimci askeri Komite birlikleri tarafından tamamiyle çevrilmişti. Skobelev meydanına

204

yerleşmiş sovyet topçusu Belediye Dumasını, Emniyet Müdürlüğünü ve Metropol otelini bombardıman ediyordu. Tverskaia ve Nikitskaia caddelerindeki kaldırım taçları sökülüş, siper kazılıyor ve barikatlar yapılıyordu. Mitralyöz ateşi büyük banka ve ticarethanelerin bulunduğu caddeleri tarıyordu. Ne ışık, ne telefon konuşması vardı ve halk mahzenlere inmiş, oralarda yaşıyordu. Son haber bültenine göre devrimci askeri Komite, kurtuluş Komitesine bir ültimatom göndererek Kremlinin derhal teslimini istemiş aksi halde topa tu-Lulaeatfını bildirmişti.

«Kremimi topa tutmak ha. Asla yapamazlar bunu, cesm'tîl edemezler buna» deniyordu her köşeden.

Sil'İry;ının bir ucunda Vologda'dan Tchita'ya, Pskov' dan Siviistopora, Karadenizde, tüm büyük kentlerle küçük köylerde K* savaşın alevleri yükseliyordu. Binlerce l'abrikn, binlerce Kîyilü komünleri, alaylar, ordular, ge-inilcr Petrogratt'daki halk hükümetine hoş geldin diyordu.

Novoçersak Kazak hükümeti Kerenski'ye şu telgrafi gönderiyordu:

Kazak birlikferi hükümeti, Cumhuriyet Meclisi üyeleriyle geçici hükümeti, bolşeviklere karşı mücadelemizi ortaklaşa ör-gütleyebilleceğimsz Novoçersak'a çağırır ve mümkünse oraya gol melerini rica eder.

Finlandiya da kıpırdamaya başlıyordu. Helsinfors Sovycti ve Tsentrobalt (Baltık donanması merkez Komitesi) örfi idare üan ederek, Bolşevik kuvvetlerin eylemlerine engel olacak her türlü girişimle, halk komiserleri Kurulunun yayınlanacağı emirlere karşı silahlı tüm direnmelerin sertlikle bastırılacağını bildiriyorlardı. Aynı wı manda, Finlandiya demiryolu işçileri Birliği, Ke-rrnsUrnin dağıttığı 1917 Haziran sosyalist Diyetince ka-Imledilcn kanunların uygulanmasını sağlamak için tüm [İlkinle sen el bir grev ilân etmişti.

Krtesi gün, erkenden Smolny'ye gittim. Dış kapıdan Muny-ı tfiden tahta kaldırımlarda yürürken kopkoyu bir HıHtli-ıı kararsız, ince, ilk kar tanecikleri atıştırmaya Kur, diye haykırdı nöbetçi sevinçten gülererek. Şililinle l>un<İ«n yararlısı yoktur.

205

İçerdeki uzun ve loş koridorla kederli salonlar terkedilmiş gibiydi ve koskocaman binada hiç kimse kıpırdamıyordu. Boğuk ve garip bir gürültü kulaklarıma çarptı ve etrafıma bakındığım zaman yerlerde, duvarlar boyunca uzanmış insanları farkettim. Bir ölüm umursamazlığı içinde yalnız başlarına ya da birbirlerine sokulmuş, çamur içinde, kirli, partial birer insan topluluğuydu bunlar. İşçi ve askerdiler. Bazılarının sargı bezleri yırtık ve kan içindeydi. Tüfek ve fişekler yerlerde sürünüyordu... Önümdekiler zaferi kazanmış proletarya ordissuydu.

ilk kattaki büfenin önünde öylesine birikmişlerdi ki aralarından geçmek olanaksızdı. Odanın havası kokmuş ve buğu içinde kalmış camlardan solgun bir ışık süzülüyordu içeri. Tezgâh üzerinde, kirli bardaklar arasında soğuk ve yamru yumru bir semaverin yanında, son sayfası kargacık burgacık yazılarla karalanmış ve tersine konmuş devrimci askeri Komitenin son bültenlerinden birini gördüm. Kerenskiye karşı verdikleri mücadelede ölen arkadaşları için bir askerin ağıtıydı bu. Belliki uyku gözlerinden akarken yazmıştı bunu ve göz yaşları iz bırakmışa benziyordu kağıt üzerinde...

Alexi Vinogradov

D. Moskvın

S. Stolbikov

A. Voskressenki

D. Leonski

D. Preobrajenski

V. Laidanski

M. Berçikov

Bunlar 15 Kasım 1916 günü askere alınmış ve içlerinden yalnızca üçü şimdi hayatta

bulunmaktaydılar;

Misel Berçikov

Alexei Voskressenski

Dimitri Leonski

Savaş kartalları, uyuyun, Ruhunuz sonsuza dek dinlensin Siz kardeşlerim, çoktan kokettiniz San ve şerefle bu uzun uykuyu.,.

Yalnt/r:ı devrinin ;ı,sktri komite uyumuyor ve durmaksızın <;ılı>;ıyun]ıj. Skripnik (JipU'kİ odadan çıkarak

206

Gotz'un tutuklandığını, fakat Avksentiyeve gibi kurtuluş Komitesinin beyanatını imzaladığını kesinlikle inkâr ettiğini bildirdi. Kurtuluş Komitesi de garnizona bir çağrıda

bulunmadığını,söylüyordu. Skripnik, kentteki alaylar arasında hâlâ uyumsuzluk olduğunu ve

Volinski alayının Kerenskiye karşı yürümeği reddettiğini ekledi.

Çernov'un yönettiği tarafsız birliklerden çoğu Ga-çinada bulunuyor ve Kerenski'yi Petrograd üzerine yürümekten vazgeçirmeye çalışıyorlardı.

Skripnik başladı gülmeye:

— Artak tarafsız marafsız kalmaz, dedi, zaferi kazanan biziz.

Sanki dinsel bir mutluluk sakallı ve sert çizgili yüzünü aydınlatıyordu.

— Henüz bilgi edinemediğimiz Romanya cephesi dışında bütün orduların bağlılıklarını bildiren altmıştan fazla delege geldi cepheden, Ordu komiteleri Petrograd' dan gelen tüm haberleri durduruyorlar, fakat biz de düzenli bir kurye sistemi uyguladık...

Zemin katta, «yeni bir hükümet oluşturma konferansının gece toplantısından biraz önce dönen Ka-menev'e rastladık. Yorgun İiiki mutluydu,

— Devrimci Sosyalistler şimdiden hükümete katılmamız eğilimindeler, dedi. sııftcı gurupların devrim mahkemelerinden ödleri »iiUıyor ve korkudan paniğe kapılmış bir halde onl:ırı ilaüihıııııııııı/ı istiyorlar,,. Homojen sosyalist bir hüküimrl kurm:ı konusunda VikjeF in önerisini kabul ettik. İıımtlt hu .sorunla uğraşıyorlar. Görüyor musunuz, tüm bun hır Hde ettiğimiz zaferin meyveleri. En zayıfları ohluttıımıK zanum kimse bizi istemiyordu. Şimdi ise herkes suvyH.Irrle anlaşmak istiyor. Fakat bize gerekli i»1;m, gerçekten kesin bir zaferdir, Kerenski mütareke istiyor, htınun için teslim olması gerek...

Bolşevik şeflerin d üşün iri İn-i bunlardı. Kendisinden beyanat almak isteyen bir y;ııumc:ı gazeteciye Tro-çki «Şu anda verebileceğimi/, irk heyımat, toplanımızm ağzından çıkandır» diyordu.

Fakat bu zafer perdesinin .ilhınkı parasal sorunla-rm yarattığı gerçek bir emliye gizleniyordu. Banka memurları sendikası, devrimci askeri Komitenin emri uyarınca bankaları açacağı yenle yii|>tıftı toplantıdan sonra greve gitmişti. Smolny, DrvIH Bankasından 35 mil-

207

yon ruble kadar bir para istemiş, fakat sorumlu kasadar kasaları kapamış ve yalnızca geçici hükümet temsilcilerine ödemede bulunuyordu. Gericiler Devlet 'Bankasını siyasi bir silah gibi ellerinde bulunduruyorlardı. Örneğin Vikjel, Devlet demiryolu memurlarına ücretlerini ödemek için para isteminde bulunduğu zaman, Sm-olny'ye gitmesi söylenmişti kendisine.,. Petroviç isminde Ukranyah ve kızıl saçlı bir Bolşevik olan yeni komiseri görmek üzere Devlet Bankasına gittim. Grevcilerin karmakarışık bıraktıkları işleri bir düzene sokmaya çalışıyordu. Büyük binanın tüm bürolarında, gönüllü işçiler, askerler, gemiciler şaşkınlık içinde, dilleri dışarı uğramış bitkin ve yorgun, defterlerin içinden çıkmaya çalışıyorlardı...

Duma binasında ise İğne atsan yere düşmezdi. Yeni hükümete karşı kabadayılık çok seyrekte olsa sürüyordu. Merkez toprak Komitesi, iç savaş ve karışıklık getireceği bahanesiyle Sovyetlerin toprak kararnamesini tanımamalarını emreden bir çağrıyı köylülere hemen duyurmuştu. Belediye başkanı Schreider, Bolşevik ayaklanması nedeniyle Kurucu meclis seçimlerini belirsiz bir tarihe ertelemek gerektiğini söylüyordu.

tç savaştan bunalmış halkı iki şey düşündürüyordu: birincisi kan dökülmesine bir son vermek, ikincisi, yeni bir hükümet kurmak. Popüler sosyalistlerle köylü Sovyetleri dışında, Bolşevikleri ezmek ve hele onları hükümetin dışında bırakmak söz konusu değildi. Smolny' nin en açık düşmanı olan Ordu merkez Komitesi, Mo-hilev'e telefon ederek «yeni bir hükümet oluşturmak İçin Bol şevi ki eri e anlaşmak gerekiyorsa azınlık olarak kabineye katılmalarına» razı olduklarını bildirmişti.

Pravda gazetesi, Kerenski'nin Kurtuluş Komitesine gönderdiği mesajı yayınlıyarak alaycı bir şekilde okuyucularının dikkatini onun «insancıl düşünceleri» üzerine çekiyordu.

Kurtuluş Komitesi ve onun etrafında loşlanmış demokratik örgütlerin ön eri teri ne uyararak ayaklananlara karşı her türlü askerî harekâtı durdurdum ve görüşmelere başlamak için Stan-kieviç başkumandanlığına bağlı komiseri görevlendirdim. Gereksiz kan dökülmesine engel olmak İçin gerekli tedbirleri alınız.

Kerenski

208

Vikjel, ise tüm Rusyaya aşağıdaki telgrafı çekti:

6ır anlaşma gereğine İnanan ve mücadele halindeki parti ve örgüt temsilcileriyle demiryolu İşçileri sendikası arasındaki konferans, İç savaş süresince, özellikle devrimci demokratik fraksiyonlar arasında şiddet eylemlerine başvurulmasını kesinlikle kınar ve şiddetin, T>e şekil altında olursa olsun, yeni bir hükümet oluşturmak üzere yapılmakta olan görüşmelerin amaç ve anlamına ters düştüğünü beyan eder...

Konferans, Gaçına cephesine delegeler gönderdi. Kesin sonuç artık alınmışa benziyordu.

Konferans geçici bir Halk Kurultayı bile seçmeye karar vermişti. Bu kurultayın 400 temsilcisini» Smolny ve eski Tsik'ten yetmişbeşer üyeyle, Belediye Duması, sendikalar, toprak komiteleri ve siyasi parti üyeleri arasından seçilen delegeler oluşturacaktı. Çernov, Kurultay başkanı olarak belirlenmişti. Lenin ve Troçki ise, söylenenlere bakılırsa, Kurultay dışı kalacaklardı.

Öğleye doğru, Smolny önünde devrimci cepheye giden bir ambulans şoförüyle konuşuyordum. Birlikte gelip gelemeyeceğimi sorunca, kabul etti. Kendisi bir üniversite öğrencisiydi ve gönüllü olarak yazılmıştı. Yolda giderken berbat bir almancayla konuşmaya baş-ıadı başını çevirmeden. «AlsoT gut. Wir nach dfe Ka-ser nen zu essen gehen». Bu sözlerden bir kışlada yemek yemek zorunda olduğumuzu çıkardım.

Kiroçnaia'ya gelince askerî binnUırla çevrili büyük bîr avluya vardjk ve karanlık bir merdiveni çıkarak bir tek pencerenin aydınlattığı «İvak tavanlı bir odaya girdik. Uzun bir tahta nîiMmm etrafına oturmuş yirmi kadar asker, yüksek sesle konuşup gülerik tahta kaşıklarıyla teneke mşnşpınlırdciki lahana çorbasını iiyorlardı,

— 6, yed ok istihkâm üihuru Komitesine selâm, diyerek beni ameriknt) bir sosyalist olarak tanıttı şoför. Hepsi elimi sıkmak için :iyagn kalktılar. Yaslı bir asker beni kollarına alarak sarıldı ve başladı ağlamaya. Bana bir tahta kaşık verdiler ve oturdum sofraya. «Kaşa» dolu

bir diğ er tencereyle koca bir siyah ekmek somunu koydular masaya. Tabi  aydanlıkları da eksik etmediler ve her bir i Amerika  zerine sorular yağıdırmaya başladılar. Bu  zg rl k ülkesinde insanların oylarını

Dünyayı Sarsan On Gün/F: 14

209

parayla sattıkları doğıru muydu? O zaman istediklerini nasıl elde ediyorlardı? Ve «Tammany Hail» neydi? Özgür bir ülkede küçük bir azınlık gurubun tüm bir kente egemen olarak kendi yararına onu sömürmesi doğıru muydu? Halk bunu nasıl hoş görüyordu? Rusyada,  ar zamanında bile böyle şeyler olmazdı. Yolsuzluk el-betteki vardı. Ama koca bir kenti almak ya da satmak» olacak şey miydi bu? Hem de içindeki halkla birlikte,  zg r bir ülkede... Demek halkın hiç bir devrim duygusu yoktu ha?

Onlara,  lkemdeki halkın kanunlar yoluyla reformları gerçekleştirmeye çalıştığını açıkladım. Fransızca konuşan ve ismi Baklanov olan genç bir  avuş, «Peki ama, dedi, sizdeki kapitalist sınıf, elindeki bu g  le kanun yapımını ve adaleti kontrol edebilir herhalde. O zaman halk nasıl elde eder istediği reformları? Ülkeyi tanımadığıma göre ikna olmak isterim ama bu pek olanaksız görünüyor bana...

Tsarskoie-Selo'ya gittiğimi söyledim tartışmadan sonra.

— Ben de, dedi birden Baklanov...

— Biz de, biz de, diye bağırdı tüm salon.

O zaman hepberlikte Tsarskoie-Selo'ya gidilmesine karar verildi. O sırada kapı vuruldu ve albayın silueti aralıkta gözüktü. Kimse ayağa kalkmadı ama içtenlikle hoş geldin dediler kendisine.

— Girebilir miyim? diye sordu albay.

— Elbette, girin girin...

Uzun boyu, kibar görünüşü ve altın işlemeli kürkten bonesiyle albay gülümsüyerek girdi içeri.

— Zannedersenem, beyler, Tsarskoie-Selo'ya gitmek istediğinizi söylüyordunuz. Ben de gelebilir miyim?

Eaklanov düşündü ve,

— Bugün burada yapacak pek fazla şey olduğunu zannetmiyorum, dedi» elbette sizi aramızda görmekten memnunluk duyarız.

Albay teşekkür etti ve masaya oturarak bir bardak çay doldurdu kendisine.

Albayın gururunu yaralamamak; için Baklanov bana alçak sesle açıkladı:

— Komite başkanı benim. Kumandanlığı albaya bıraktığımız askeri operasyonların dışında taburun kesin yönetimi bizim elimizde. Askeri operasyonlarda ise

210

herkes emirlerini yerine getirmek zorundadır, fakat gene de bize karşı sorumludur. Kışla içinde bize danışmadan hiç bir şey yapamaz. Birbakıma yürütme organı-mızdır o...

Silahlar, tabancalar, tüfekler dağıtıldıktan sonra —yolda Kazaklara raethyabilirdik— cepheye gönderilen    büyük gazete paketinin yanına, ambulansın içine doluştuk.  nce Liteini, sonra Zagorodni'den geçtik. Tüm Avrupa dillerini kolaylıkla konuşabilen genç bir teğmenin yanına oturdum. O da tabur komitesine dahildi.

— Ben bolşevik değilim, dedi dobra dobra. Ailem çok eski bir asil sınıfa dayanır. Ben, hadi öyle diyelim, bir kadeyim.

- Ama o zaman nasıl oluyorda... diye sormak istedim şaşırarak.
- Tamam, komite üyesiyim, siyasi fikirlerimi de saklamıyorum. Diğerlerinin de buna pek aldındığı yok. Zira çoğunluğun fikrine karşı gelmiyeceğimi biliyorlar... Rus kardeşlerime karşı silaha sarılmanın faydasına inanmadığım için bu iç savaşa da katılmayı redettim.
- Kışkırtıcı, Kornİlovçu, diye bağırıyorlardı diğerleri gülerek ve omuzuna vurarak genç teğmenin.

Çar isimleri, büyük imparatorluk kartalları, altın hiyerogliflerle süslü gri taştan kocaman bir anıt olan Moskova zafer takını geçtikten sonra ilk karların beyaz bir örtüyle örttüğü geniş yola saptık. Kimisinin gülerek ve hay kırarak cepheye gittiği, kimisinin de sapsarı bir yüzle, çamur içinde cepheden döndüğü kızıl koruyucular doldurmuştu yolu. Çoğunluk çoluk çocuktuk. Kadınlar da vardı aralarında. Bazıları tırmık, bazıları boyunlarından geçen fişekliklerle tüfek tادیyor, bazılarında ise Kızıl Haçı simgeleyen kolluklar bulunuyordu kollarının üstünde. Hepsisi de çalışmanın czrlrgi, iki büküm bıraktığı kenar mahalle kadınlarıydı bunlar. Uygun adım gitmeyi pek umursamıyan asker gurtıptan ise dostça dalga geçiyorlardı kızıl koruyucularla. Yolda sert yüzlü gemiciler, ailelerine yiyecek taşıyan çocuklar da vardı. Şoseyi kapbyan santimetrelerce katın beyazımsı çamur deryasında batıp çıkıyorlardı. Büyük bir demir gürültüsü içinde Güneye doğru giden topçu birliklerini geride bıraktık. Silahlı insanlarla tıklım tıklım dolu kamyonlar birbirlerine giriyor, yaralılarla yüklü ambulanslar

211
cepheden dönüyordu. Üzerinde, karnından yaralanmış genç bir çocuğun sapsarı bir yüzle acıdan kıvrandığı bir kağıt arabası güc belâ ilerliyebîliyordu. Yolun iki yanındaki tarlalarda kadınlar ve yaşlılar hendekler kazıyor, dikenli tel örgü çekiyorlardı.

Bulutlar kederli kederli Kuzeye doğru akıyordu durmadan. Birden solgun bir güneş yüzünü gösteriverdi. Bataklıkla dolu ovanın bir ucunda, Petrograd pırıl pırıl çıkıverdi ortaya. Sağda, sabun köpüğünü andıran kub-belert kuleler, bembeyaz, yıldızlı ve rengârenk uzanıyor, solda yüksek bacalar simsiyah bir duman kusuyor ve taa dipte alçak bir gök, Finlandiya üzerine çökmüş duruyordu. Yolun iki yanından kiliseler, manastırlar akıp gidiyor, bazan da proleter ordusunun nabzını sessizce yoklayan bir keşişe rastlıyorduk.

Pulkovo'da yol ikiye ayrılıyordu. Üç insan selinin birbirine karıştığı bir kalabalığın ortasında durduk. Birbirlerini görmekten mutlu insanlar kucaklaşıyor, karşılıklı savaşı anlatıyorlardı durmadan. Yol ağzındaki bazı evlerde kurşun izleri vardı ve etraftaki toprak metrelerce alt üst olmuştu. Savaş burada iyice kızışmıştı demek. Ovadaki, otlar çoktan tükendiğinden, süvarilerinden yoksun kazak atları yiyecek bulabilmek için koşturup duruyordu. Tam karşımızda bir kızıl koruyucu bu atlardan biri üstüne çıkmaya çalışıyor, beceremeyip boyuna düşüyor ve bu koca çocukların eğlencesi oluyordu.

Kazak birliklerinden sağ kalanların geri çekildiği soldaki yol, kısa bir yokuşla ufak bir kasabaya varıyordu. Koca koca bulutların üzerine yığıldığı ve rüzgârsız bir denizi andıran uçsuz bucaksız gri bir ovayla, yollara binlerce insanı salıveren imparatorluk kentine bakıyordu bu ufak kasaba. Sol tarafta, dipte, imparatorluk çiftliğiyle muhafız alayının yazları geçit resmi yaptığı Krasnoie-Selo tepesi vardı. Büyük duvarlarla çevrili birkaç manastır, kıyıda köşede kalmış iki üç f.rbhka ve sürülmemiş topraklariyle birkaç büyük evin difjindn ovanın monotonluğunu bozan hiç bir şey yoktu. Bu t'vlinin bazıları da yetimhane ya

da düşkünler eviydi.

Çipi.ık bir trfJeyİ çıktı rkrıı, «i^tr tam burada, dedi şoförümü/, Wn« Slnl.kiii rtlüıılo
ktınıldjı\$lı. ftvet o, Du-mamn kadın İolırvik üyrMiytü. Sabahleyin erkenden
212

Zalkind ve bir diğer adamla, mütareke yapıldığından, cepheye gidiyorlardı. Konuşup
gülerlerken, içinde Ke-renski'nin de bulunduğu trenden biri onu Farkederek silahını
ateşlemiş ve vera Slutkaia'yı hemen Öldürüver-misti...

Proleter ordusunun kahramanlarıyla cıvıl cıvıl kaynaşan Tsarskoie'ye-varlık. Sovyetin
bulunduğu sarayda büyük bir faaliyet vardı. Kızıl koruyucular ve gemiciler avluyu
doldurmuşlardı. Nöbetçiler kapıları tutuyor, bir kurye ve komiser ordusu ise durmadan girip
çıkıyordu. Sovyet salonunda, bir semaverin etrafında topta nmış elli kadar işçi, asker,
gemicisi ve subay hem çay içiyor hem de tartışıp duruyordu. Bir köşede, iki subay beceriksiz
hareketlerle teksir makinesini işletmeye çalışıyordu. Ortadaki masada, iri yarı Dibenko bir
haritanın üzerine edilmiş, mavi ve kırmızı kalemle işgal edilecek pozisyonları işaretleyip
duruyor, sol eli ise her zamanki gibi İniyök, mavi çelikten tabancasını sıkı sıkı kavramı *
bırakmıyordu. Bîrden doğrularak bir daktilonun önüne ohırlılı ve Lek parmakla yazmaya
başladı. Ara sıra duruyor, t;ıb;ınc;ısını yokluyor ve topunu büyük bir sevgiyle dündürüp
duruyordu.

Duvarın yanınd.iki y;ıl:«i;ıı tfenç bir işçi uzanmıştı. Üzerine eğilmiş ilk i ki/.il koruyucunun
dışında kimse ilgilenmiyordu onu rıhı, (ir^sünün ortasında bjr delik açılmıştı ve her k;ıl p ;< ti
sırır f;ı knn, fujkırırnk elbiselerini kızıla boyuyordu. (Jo/lrri k; udimin s ve sakallı genç yüzü
yemyeşil bir renk ;îñır>ü, Yhv;i:j yavii^ soluyor ve her soluk alışmdn clji:

— Banş geliyor, l>:ırı.; geliyor, diye tekrarlıyordu. İçeri girdiğimi/, z.;ımjııı l)il>ıııkı
gözlerini kaldırarak,

— Ah, dedi Rjıkl.-ııııv'. 'r ıjöm' n'k. Kumandanlık bürosuna gidip kum;ııul;«yj ı-
lı> .îhK' iiksmız şimdi. Ben hizmet emrini yazdır;ııun, hi'UU' yin biraz.

Daktiloya fñıııTfk vı- lııııTirri bulmaya çalışarak yazmaya koyuldu.

Tsarskoic-Sclo' ııııı yeni kumandanıyla birlikte Ka-terin sarayına gittim. U'nıchııov
heyecanlı heyecanlı kasılıyordu. Daha Öne*1 <lr tñnidığım şık, beyaz salonda birkaç kızıl
koruyucu mcıkla heryeri gözden geçiri-yorlardı. Eski dostum allmy pencerenin yanında
ayakta durmuş bıyıklarını ihiriyordu* Yeniden bulunduğu bir er-

213

kek kardeşi gibi karşıladı beni, Besarabyalı Fransız da kapının yanındaki masaya çökmüştü.
Bolşevikler kendisine olduğu yerde kalmasını ve eski görevini sürdürmesini emretmişlerdi.

— Ne yapabilirim? diye fısıldadı. Kitle diktatörlüğü karşısında duyduğumuz bu içten gelen
tiksinme ne olursa olsun benim gibi insanlar böyle bir savaşta, ne bu yandan ne de öte
yandan döğüşe katılamaz. Yalnızca Beserabya ve anamdan uzakta olduğuma yanıyorum...

Albay kumandanlığı resmen Baklanov'a bırakırken,

— İşte, dedi sinirli sinirli, büronun anahtarları. Bir kızıl koruyucu sözünü keserek,

— Paralar nerede? diye sordu kabaca. Albay şaşırılmışa benziyordu.

— Para mı? Ne parası? Ha... kasadan söz etmek istiyorsunuz. Üç gün önce kumandanlığı
aldığım zamanki gibi işte. Anahtarlar mı?

Aîb^y omuzlarını silkerek «Anahtar falan yok bende» dedi.

Kızıl koruyucu sinsi sinsi gülerek «çok kolay be» dedi.

— Şimdi açarız, diye karıştı Baklanov. Gidin bir balta getirin. Burdaki Amerikalı arkadaş kapağı kanırtıp içerde bulduklarını da bir kağıda yazacak.

Baltayı salladım, içersi bomboştu. Kızıl koruyucu nefretle bağırdı, «tutuklamak gerek onu. Kerenski taraftarı. Parayı yürüttü ve Kerenski'ye verdi hepsini».

Ama Baklanov bu fikirde değildi.

— Hayır, hayır, dedi. Bu haltı yiyen Albaydan önceki Konolovist. O suçlu değil bu işte.

— Ama, ben size onun Kerenski yanlısı olduğunu söylüyorum, diye yanıtladı kızıl koruyucu. Eğer tutuk-Inmnk İstemiyorsanız bizler yaparız bu işi ve Pierre vı* Pniirn götürürüz. Yeri orası onun.

■DiftiT kızıl koruyucular da bu işin yanlısı olduklarını siiyloyincis ncınaklı gözlerle bize bakan albayı alıp

. sũ rayının <mîin(l< bir kamyon cepheye gitmeyi* im/ırhımyik'ilu. Altı kızıl koruyucu, birkaç gemici, bir iki <*ikI<t, flrv tflbl bir İşçinin emrinde kamyonu tırmanırken huım ihı tfHmrmi !itttyrlıltı>r. Crubitle yüklü-

214

dinamitten beş kez daha hassas ve on kez daha kuvvetli oldukları söyledikleri bir patlayıcı— bomba paketleriyle genel karargahtan çıkan kızıl koruyucular yüklerini kamyonu attılar ve sonra üçlük dolu bir top ip ve tellerle kamyonun arkasına bağlandı.

Bağrıışların ve gürültülerin ortasında tam hızla yola koyulduk. Ağır kamyon sağa sola sallanıyor, top tekerleklerinin üstünde dans ediyor ve gurubit bombaları ayaklarımızın dibinde yuvarlanarak kamyonun kenarlarına çarpıp duruyordu.

Vladimir Nikolayeviç ismindeki iri kızıl koruyucu Amerika üzerine sorular yağdırıyordu durmadan. Neden Amerika savaşa girmişti? Amerikan işçileri kapitalistleri devirmeye hazır mıydılar? Mooney davası ne alemdeydi? Berkman San Francisco'ya teslim edilecek jniydi? Bu türden yüzlerce zor soruyu kamyonun çıkardığı gürültüyü bastırabilmek için avazı çıktığı kadar bağırarak soruyor ve biz de yerlerde yuvarlanan bombaların ortasında dans ederek düşmemek için birbirimize sarılıyorduk.

Bazan bir devriye bizi durdurmak istiyor, askerler tüfeklerini sallıyarak- yolun ortasına geçip «dur» diye beğiriyor ama dikkat bile etmiyorduk onlara.

— Cehenneme kadar yolunuz vart diyorlardı kızıl koruyucular. Hiç kimse için duramayız. Bize kızıl koruyucu derler.

Yolumuza cakalı cakalı devam ederken Vladimir Nikolayeviç, Panama kanalının uluslararası yapılması ve buna benzer konulardaki fikirlerini kulağıma bağırıp duruyordu.

Tsarskoie'nin sekiz kilometre kadar ilersinde cepheden dönen bir gemici birliğine rastlıyarak durduk.

— Cephe nerede arkadaş?

Başta yürüyen durdu ve başını kaşıdı.

— Bu sabah, beş yüz metre ilerdeydi. Şimdi hiç bir yerde değil köpek oğlu köpek. Yürümekten imanımız gevredi, gene de bulamıyoruz onu.

Onları da kamyonu alarak hareket ettik. Bir mil ötede Vladimir Nikolayeviç elini kulağının arkasına götürerek şoföre durmasını söyledi.

— Ateş sesleri. Duyuyor musunuz?

Birkaç saniye ortalığı bir ölüm sessizliği kapladı. Sonra sola doğru ve biraz ilerde üç ayrı patlama oldu

215

peş peşe. Sık bir orman, yolu iki yandan izliyordu. Alçak sesle konuşarak, tetik üstünde yavaşça yolumuza devam ettik. Ateş edilen yere gelince yere atlıyarak etrafa yayıldık ve ihtiyatla ormana girdik.

Bu esnada iki arkadaş topu çözüp yerine oturturken ağzını da tam üzerimize çevirmeyi ihmal etmediler.

Ormanda çıt yoktu. Yapraklar dökülmüş ve ağaç gövdeleri bu zayıf ufka iyice yatmış görünen güneşin altında solgun bîr renk almışlardı. Hiç bir şey kımıldamıyor, yalnızca ufak su birikintilerinin buzları ayaklarımızın altında çıtırdıyordu. Acaba bir tuzak mıydı bu? Ağaçlar iyice seyrekleşinceye kadar yürüdükten sonra durduk. Biraz ötede, küçük bir meydanlıkta, üç asker hiç bir şeyi umursamadan bir ateşin etrafında oturmuş bize bakıyorlardı. Bir top, yirmi tüfek ve her an patlamaya hazır grubit yükünün verdiği cesaretle Vladimir Nikolayeviç askerlere doğru yürüdü ve «Merhaba» arkadaşlar dedi. Hemen ayağa fırladılar.

— Biraz önce buradan neden tüfekle ateş edildi? diye sordu.

— Oh, dedi asker. Ateş eden bizdik, İki tavşanı yakalamak istiyorduk...

Kamyonumuz Romanovo yönünde yeniden ilerlemeye başladı. İlk kavşakta iki asker tüfeklerini doğrultarak bize doğru ilerlediler. Yavaşlıyarak durduk.

— Arkadaşlar, geçiş kağıtlarınız... Kızıl koruyucular başladılar gürültüye,

— Biz kızıl koruyucuyuz. Geçiş kağıdına ihtiyacımız yok. Yürü yahu. Sıkmaya başladılar artık...

Fakat bir gemici karıştı.

— İyi yapmıyoruz ama arkadaşlar. Devrim disiplinine uymak gerek. Karşı devrimcilerin kamyonla gelip «î*iS kağıdına ihtiyacımız yok» dediklerini düşünün bir k*/. Arkadaşlar bizi tanımazlar ki..,

Hir tartışmadır başladı. Bununla birlikte gemici ve ; ıslı erler birer birer bu fikre katıldılar* Mırıldana mırıld.'ina ceplerinden kirlenmiş kağıtlarını çıkardılar. Smulıy devrim kurmayının hazırladığı benimki dışında hc]»si hirbirinc benziyordu. Nöbetçiler bana kendilerini izk'iıırmr (•mrt'UiltT. Kızıl koruyucular hemen başladılar karşı (*ıkrn;ıy;ı.

Kjıkııt <l;ıh;ı önoo konuşan gemici yeniden L'i

216

— Bu arkadaşın gerçek bîr arkadaş olduğunu biliyoruz. Ama Komitenin emirleri var, onları da dinlemek gerek. Devrim disiplini bu.

Güçlük, çıkarmamak için yere atlıyarak kamyonun uzaklaşmasını seyrettim. Hepsi ellerini sallıyarak selamlıyorlardı beni. Askerler alçak sesle bir süre konuştuğuktan sonra beni bir duvarın dibine götürdüler. Hemen anladım, kurşuna dizeceklerdi beni.

Etrafta kimsecikler yoktu. Tek hayat belirtisi, yolun iki yüz metre ilerisindeki odundan yapılmış küçük bir kuşubeden çıkan dumandı. Askerler yola doğru seğırttiler. Ben de koştum arkalarından ümitsizce.

— Ama, arkadaşlar, bakın işte devrimci askeri Komitenin mühürü.

Geçiş kağıdına şaşkınlıkla bir göz attıktan sonra birbirlerine baktılar.

— Diğerlerine benzemiyor, dedi bir tanesi inatla. Okumada bilmiyoruz..

Hemen kolunu tuttum.

— Hadi kargı (ta ki eve kadar gidelim, dedim. Okuma bilen birisi vardır orada muhakkak. Kararsız kararsız (kiraladılar.

— Hayır, dedi biri.

Diğeri ise durmadan süzüyordu beni.

— Neden olmasın? ıJiyo mırıldandı. Bir suşsuzu öldürmek gene de büyük bir tfünah.

Eve kadar giderek kapıyı vurduk. Şişmanca, küçük bir kadın kapıyı açtıktan mmra korkuyla geriledi.

— Hiç bir şey bilmiyorum, onları görmedim, dñye kekelemeye başladı.

Nöbetçilerden bir tanesi geçiş kağıdımı uzatarak,

— Yalnızca bize şunu okumamızı istiyoruz, dedi. Kararsız, titreyerek kağıdı aldı ve aceleyle okudu:

Bu geçiş kağıdımın sahibi John Fteed, Amerikan sosyaf-demokrasisirrin bir lamsliclsl olup enternasyonalisttir...

İki asker yeniden görüşmelere başladılar yolda.

— Bizimle May komitesine kadar gelmeniz gerek, diye karar verdiler nihayet.

Çabucak çöküveren karanlıkta çamurlu yola düzüldük. Arada sırada asker guruplarına rastlıyorduk. Du-

217

ruyorlar, bakışlarıyla beni tehdit ederek etrafımızı çeviriyor, geçiş kağıdımı elden ele doluşturıyor ve kurşuna dizilip dizilmemem konusunda tartışıyorlardı. Büyük yolun kenarındaki alçak binalardan oluşan Tsars-koie-Selo 2. tüfek birliği kışlarına vardığımız zaman gece yarısı olmuştu bile. Giriş Önünde bir aşağı bir yukarı gezinen askerler hemen sual yağmuruna bağladılar. Kışkırtıcı mı? casus mu? Döne döne çıkan bir merdiveni tırmandıktan sonra boş ve büyük bir odaya girdik. Büyük bir soba ortada duruyor ve yere yapılmış yatakların üstünde askerler ya iskambil oynuyor, ya gevezelik ediyor ya da uyuyorlardı. Kerenski* nin toplan tavanda büyük bir gedik açmıştı.

Kapıda durduğum zaman, kalabalık sesini keserek bana doğru döndü. Önce yavaş, sonra hızlı harekete geçerek kinle dolu yüzlerini bana çevirdiler ve üstüme atıldılar.

— Arkadaşlar, arkadaşlar, diye bağıırıyordu beni getiren askerlerden biri, komite... komite...

Mırıldanarak etrafımda durakladılar. Kızıl bir kolluk takan genç bir adam yol açtı kendisine kalabalık arasından.

— Kim bu? dedi sert sert. Nöbetçiler açıkladılar.

— Gösterin bana bakayım şu geçiş kağıdını. Dikkatle kağıdı okurken bana da ara sıra bakıyordu.

Sonra gülümsedi ve bana geri uzattı geçiş kağıdımı.

— Arkadaşlar, dedi, Amerikalı bir dost bu. Ben komite başkanayım ve size alayımıza hoş geldiniz diyorum.

Rahat bir nefes aldılar, sonra hoş geldin faslı başladı. Herkes elimi sıkabilmek için itişip kakışıyordu,

— Yemek yediniz mi. Biz yedik. Sizi subay kantinine götürelim. Bazıları dilinizi bilir. Avluyu geçerek diğer bir binanın kapısına kadar götürdü beni. Tam o sırada teğmen üniforması taşıyan aristokratik yüzlü genç bir adam içeri girmek üzereydi. İtaşkan beni tanıştırdıktan sonra elimi sıkarak uzaklaştı.

- Adım Stopan Giorgieviç Morovski, emrinizdeyim, dedi grn<; U'tfım-n mükemmel bir fransızcayla.

Pırıl pırıl ;ıvİ/,Hı>rin ayrınlıUıftı lüks bir merdiven, çok güzel (k'korc rdllıttııjj utılırcılt'tı yukarı çıkıyor ve

218

ikinci kattaki koridor üzerine bilardo salonu, oyun salonları ve bir kitaplık açılıyordu. Yemek odasına girdik. Ortadaki uzun bir masanın etrafında yirmi kadar subay, altın ve gümüş saplı kılıçları ve çarlık nişanla-riyle resmi kıyafetler içinde oturuyorlardı. İçeri girince hepsi nezaketle yerlerinden kalktılar ve gri sakallı otoriter bir adam olan albayın yanında yer gösterdiler bana. Şık giyinmiş emirlerleri servis yapıyordu. Avru-padaki subay kantinlerinin havası burda da vardı- Peki ama devrim neredeydi?

— Siz Bolşevik değil misiniz, diye sordum Morovski*

ye-

Masanın etrafında bir gülümseme oldu ve o arada birkaç subayın emirerlerine doğru kaçamaklı kaçamaklı baktıklarını gördüm,

— Hayır, diye yanıtladı dostum. Alayda yalnızca tek Bolşevik vardır, O da bu akşam Petrograd'da. Albay MenşevikLir. Şuradaki yüzbaşı Kerlov kadedü\ Ben sağ Sosyalist devrimciyim. Zannedersen ordudaki subayların çoğu Bolşevik değildir, benim gibi demokratırlar. Asker ço&unlugunu izlemek gerektiğini düşünürler...

Yemekten sonra hur i Utlar geldi ve albay masaya yaydı onları. Herkes de arkasına toptandı. Kurgun kalemle işaretlenen pozisyonları göstererek,

— İşte, dedi albay, bu snİKiliki yerlerimiz, Vla-dimir Kiriloviç sizin bölücünüz nerede? Yüzbaşı Kerlov pnrmtfjm koydu haritanın üstüne.

— Emirler uyarınca yolun kenarına yerleştik. Kar-savin saat beşte nöbeti benden teslim aldı.

O anda kapı açılarak, bir askerle birlikte alay komite başkam girdi içeri. Albayı çeviren guruba katılarak haritayı izlemeyi1 koyuldular.

— İyi, iyi, dedi ;ıllmy. Kazaklar bizim bölgemizde on kilometre gerilimliler. Daha ileri pozisyonları işgal etmek gereksiz bence. Bu gece, beyler, şimdiki hattı koruyun ve pozisyonları güçlendirerek...

— izninizle, diyerek sözünü kesti albayın başkan. Emirler son hızla ileriye giderek yarın sabah Gaçına kuzeyinde Kazaklarla savaşmamızı istiyor. Ezici bir zafer gerekli. Gerekli tedbirleri alınız.

Kısa bîr sessizlik oldu. Sonra Albay haritaya doğru dönerek ilgisiz bir sesle,

219

— Peki, dedi, Stepan Geogieviç, lütfen...

Bir çavuş steno ile notlar alırken albay da hızla yeni hatları mavi kalemle işaretliyordu.

Sonra çavuş çıkarak on dakika içinde döndü ve emirlerin daktilo edilmiş iki kopyasını getirdi.

Komite başkanı bir tanesini alarak haritayı incelemeye koyuldu. ^

— Mükemmel, dedi ayağa kalkarak. Kağıdı katlayıp cebine koydu. Sonra diğerini, üzerinde taşıdığı yuvarlak bir mühürle mühürleyip imzaladıktan sonra albaya geri verdi...

Şimdi devrimi tanımaya başlıyordum...

Alay kurmayının otomobiliyle Sovyet'in yerleştiği saraya geri döndüm. Giren ve çıkan işçi, gemici ve askerlerin oluşturduğu aynı kalabalık, giriş kapısı önünde top, zırhlı araç ve kamyonların eski sıkışıklığı devam ediyordu. Her yerde, uzun süredenberi beklenen zaferden duyulan kıvanç dalga dalga taşıyordu. Beş altı kadar kızıl koruyucu aralarına bir din adamını almışlar yol açmaya çalışıyorlardı kendilerine. Söylediklerine bakılırsa Kazaklar kente girdikleri zaman onları taktis eden papaz Ivandı bu. Sonradan kurşuna dizdiklerini öğrendim...

Sağa sola hızlı hızlı emirler vererek dışarı çıkan Dibenko'nun elinde büyük bir tabanca vardı. Kaldırımın kenarında motoru çalışır durumda bekliyen bir oto-mobilin arka koltuğuna yalnız başına yerleşti. Gaçına-ya Kerenskiyle kavgaya gidiyordu.

Gece olunca kentin varoşlarına gelerek yoluna yaya devam etti. Dibenko'nun Kazaklara ne söylediğini kimse bilmiyordu, ama gerçek olan general İCrasnov' la kurmay heyetinin ve binlerce Kazağın Kerenski'ye giderek aynı şekilde hareket etmesini önerdikleridir.

Kerenski konusunda, General Krasnov'un 14 Kasım sabahı yaptığı tanıklığı aynen burada yayınlamakla yetineceğim:

Gnçlna, 14 Kasım 1917.

Bu sabah üçö doğru yüce Kumandan Kerenski beni yanma çağırıc. Çok Jıoyacnnlı ve sinirliydi.

— Gononıf. dedi, bnnn llmnet ettiniz, KazakJarmız beni tutuklayıp gomlcilnro toullm ftimokton söz «diyorlar...

220

-r- Evet» diye yanıtladım, gerçeklen bundan söz ediliyor. Hiç ıtrlır yerde sevilmiyorsunuz,

— Ama subaylar da aynı şeyi söylüyorlar...

— Evet, özellikle subaylar sizden hoşnut değİMer.

— Ne yapmalıyım o halde. Kendimi öldürmekten başka çarem yok,

— Eğer namuslu bir insansanız, beyaz bir bayrakla derhal Petrograd'a gider, hükümet başkam sıfatiyle görüşmelerde bulunmak üzere devrimci askeri komiteye başvurursunuz,

— Bu iyi general, yapacağım bunu...

— Size bir muhafız mangası vereceğim ve .bir gemicinin yanınızda bulunmasını istiyeyeceğim.

— Hayır, hayır, özellikle gemiciye hayır. Dibenko'nun bur-da olduğunu biliyorsunuz,

— DibenkoViun kim olduğunu bile bilmiyorum.

— Düşmanundur o benim...

— önemi yok. Mademki büyük oynuyorsunuz sorumluluklarınızı yüklenmeniz gerek.

— Kuşkusuz. Bu gece gidoceğim,

— Neden? Kaçar gibi bir haliniz olur o zaman. Herkesin kaçmadığınızı bilmesi için sakın sakın açıkça çekip gidin.

— Peki oldu. Ama iyi bir muhafız mangası ver bana.

— Anlaştık.

Dışarı çıkarak 10. Don alayından Kazak Rusakov'u çağırdım ve yüce Kumandanla birlikte

gitmek üzere sekiz kazak askeri seçmesini emrettim. Ynnm saat sonra Kazaklar bana gelerek Kerenski'yİ bulamadıklarını ve kaçmış olduğunu bildirdiler. Gaçına'dan kaçamıyacnQ>nı ve buralarda bir yerde olacağını düşünerek derhal alarm vrmim ve onu aramalarını emrettim. Ama ne yaptysak olo goçiremedik...

Rus halklarının kalplerinde kendisi için sakladığı bir parça sevgiyi de yitirerek gemici kıyafetine girmiş olan Kerenski brjylov yapayalnız kaçıp gitti...

BİR işçinin kullandığı kızıl koruyucularla dolu kamyonun Ön koltuğunda yenidon Petrograd'a döndüm. Gaz olmadığı için ön lamba)»r yanmıyordu. Yol, geriye donen proletarya ordusu vo onun yerini almaya gelen yedek birliklerle tıkanıp knlmıştı. Bizim gibi lambasız koca kamyonlar, top koloninn ve atlı arabalar karanlıkta birdenbire ortaya çıkıveriyorlardı. Amat kaçınılmaz gibi görünen çarpışmalardan kıl payı kurtularak, tekerleklerle takılarak ve yayaların da küfürlerini yiyerek son hızla gidiyorduk.

221

Ufukta, çıplak ovaya yaslanmış kıymetli taşlardan örülü bir baraja benzeyen başkent in ışıkları pırıldayıp duruyordu. Petrograd geceleyn gündüze kıyaslanmıya-cak derecede daha güzeldi.

Yaşlı işçi bir eliyle direksiyonu tutuyor diğer eliyle de uzakta ışıldayan başkenti kıvançla işaret ederek,

— Benimsin artık, diye bağıırıyordu yüzü ısı ısı, şimdi benimsin artık Petrogradım...

ONUNCU BOLÜM!

MOSKOVA

Devrimci Askeri Komite demir gibi bir iradeyle zaferini sürdürüyordu.

14 Kasım

Tüm Ordu, Kolordu, Tümen ve Alay Komiteleriyle İşçi, Asker ve Köylü TemçİJ eller Sovyetlerin e,

Kazaklar, junkerler, gemiciler ve İşçiler arasında yapılan anlaşma sonucunda Aleksandr Feodoroviç Kerenskİ'nln halk adaletine teslim edilmesine karar verilmiştir. Böylece Kerensld' yi hatk matı kemeler i ne götüreceksiniz. Onu tutuklayıp mahkemeye gönderilmek üzere dorhal PotrogracTa gelmesini aşağıda yazılı örgütler adına sağlayınız, ilmta t Don Kazakları Uasurl I, Süvari Tümeni, PetrogracT yöresi partizan birliği jtmker komitesi, 5 Ordu delegesı. Halk Komiseri : DIBENKO

Kurtuluş Komitesi, Duma, Devrimci Sosyalist Partisi Merkez Komitesi Kerenski'nin kendilerine ait olduğunu bildirip yalnızca Kurucu Meclis önünde sorumlu olduğunu ileri sürerek şiddetle karşı koydular bu emre.

16 Kasım akşamı «Marseyez»i çalan bir bandonun arkasında iki bin kızıl koruyucunun defilesini seyrettim. Zagorodni caddesinde. Başkenti savunmaktan dönen kardeşlerini selamlamak üzere yürüyen işçi ordusunun üzerinde dalgalanan kan kırmızısı bayraklarla birlikte bu marşta ne iyi seçilmişti. Yarınlarından pek emin olmamakla birlikte etraflarına yüksekte bakan

223

sessiz bir burjuva kalabalığının ortasında, yarı yarıya aydınlatılmış çamurlu ve kaygan sokaklarda tüfeklerinin uçlarındaki süngülerini salhyarak erkek ve kadınların oluşturduğu bu ordu ilerliyordu yavaş yavaş.

Herkesi kargılarına almışlardı; iş adamları, spekülâtörler, rantiyeler, toprak sahipleri, subaylar, politikacılar, tüccarlar, memurlar. Diğer sosyalist partiler de ölesiye nefret ediyorlardı Bolşeviklerden. Sovyetlerin yanında ise yalnızca basit işçiler, gemiciler, morali bozulmamış askerler, topraksız köylüler ve çok seyrek birkaç aydın bulunuyordu...

Sokak savaşlarının birer dalga gibi kudurarak dövdüğü Rusyanın en uzak köşelerinden Kerenski'nin yenilgi haberi, Proleter zaferinin birer yankısı gibi esip duruyordu. Kanın sokaklarda oluk gibi aktığı Kazan'dan, Saratov'dan, Novgorod'dan, VinitsaMan, ve Bolşeviklerin topraklarını burjuvazinin son kalesi olan Kremlin'e çevirdikleri Moskova'dan geliyordu bu korkunç yankılar,

«Kremlin'i bombaladılar». Haber Petrograd sokaklarında kulaktan kulağa yayılarak dehşet saçıyordu ortalığa, «Küçük anne» yaldız kubbeli beyazlık diye adlandırılan Mosko-yadan gelen yolcular korkunç öyküler anlatıyorlardı: Ölümler binleri geçiyor, Tvarskaia ve Kuznetski köprü sokakları alevler içinde yanıyor, Basü kilisesi birer harabe haline geliyor, Uspenski katedrali çöküyor, Kremlindeki Kurtarıcı Kapısı sallanıyor ve Duma yerle bîr ediliyordu. Bolşeviklerin yaptıkları kötülüklerden hiç birisi, bu aziz Rusyanın kalbine sokulan kâfirlik ateşiyle kıyaslanamazdı. Dindarlar, Rus milletin mabedini yerle bir ederek Aziz Ortodoks Kilisesine ateşler yağdıran toprakların gümbürtüsünü işitir gibi oluyorlardı...

15 Kasım'da, Halk Komiserleri Kurul toplantısındaki Eğitim Komiseri Lurmçarski birden ağlamaya başlayarak salondan dışarı fırlamış ve haykırarak,

— Elimde değil, «tmışti, bu güzellik ve törelerin canavarca yıkılışı inji ur tık dayanamıyacağım...

Aynı gün isüaf iiM'klıhu gazetelerde yayınlanıyordu:

Moskova'da ne nluu imilflnl bu olnylnrn gözleriyle tanık olanlardan öğrenmiş İiiiIhiuvitiini, Basit kilisesiyle LJujtftımM kılmlrnlın) yıkmak üzereler Mûs-
224

kova ve Petrograd'ın en değerli sarfat hazinelerinin toplanmış bulunduğu KremlinPİ bombalamaktadırlar.

Binlerce kurban verilmiştir.

Kavga, vahşiliğin son kertesine gelmiş dayartmısttr.

Daha nereye dek gidecek bu? Daha ne gelebilir?

Tüm bunlara artttk dayanamıyorum. İş çığrmdan çıkmıştır ve bu korkunç eylemleri durdurmak için kendimde güç bulamıyorum. Beni deli eden bu düşüncelerden bunaldığım için çatışmam olanaksız hale gelmiştir Bu nedenle Halk Komiserleri Kurulundan çekiliyorum. Karan mmm tüm ciddiliğini kavramış bulunmaktayım, fakat daha fazlasına dayanacak güçte değilim...

Aynı gün junkerlerle beyaz koruyucular teslim olarak serbestçe çekilmelerine izin verildi ve aşağıdaki anlaşma yapıldı:

1 — Halk Kurtuluş Komîtesf dağıtmıştır

2 — Beyaz koruyucular silahlarını tealim ederek kendilerini dağıtacaklardır.

Subaylar kılıçlarını yanlarında alıkoyabilirler. Okullar yalnızca ofjUimo gerekli;

silahJarr bulundurabileceklerdir, Junkerlerin olindokl tüm öteki silahlar teslim

edilecektir. Devrimci Askeri Komlio horkesin özgürlük ve dokunulmazlığını garanti eder,

3 — ikinci maddede öngörülön silahlardan arındırma işlevi, devrimci asKerl

komisyon tarafından yü* rütüjecektir.

4 — İşbu anlaşılmışın İtî/nlînnmsından hemen sonra taraflar her türlü düşmanca oylomlno bir son vermek için derhal emir verecekler ve bu omdu inm yürütülmesi için gerekli ted* birleri atacaklardır.

5 — İşbu anlaşılmışın imzalanmasıyla lüm esirler derhal serbest bsrakılacaktır. Bolşevikler iki ^iindenberi kente egemendiler. Kor-ku içindeki haJk, ölülerini aramak için mahzenlerden sürünerek çıkıy<n\ barikatlar yıkılıyordu. Bununla birlikte Moskova'nın yıkılışına ilişkin dedikodu sayısı durmadan artıyor, artıyordu. Duyduğumuz korkunç öyküler bizi oraya gİLmeye zorladı.

Petrograd, hükümet merkezi olarak iki asırlık geç-misine rağmen gene de yapma bir kent olarak kal-

dünyayı Sarsan On Gün/F: 15

225

maktadır. Gerçek Rusya, geçmiş ve gelecekteki Rusya ise Moskovadır. Devrim karşısında Rus halkının gerçek duygularının ne olduğunu Moskovada bulabileceğiz. Hayat orada daha bir yoğun, daha bir başkadır.

Basit demiryolu işçilerinin yardımıyla Nikolas hattını ele geçiren devrimci askeri komite, geçen hafta boyunca Güney-Batıya gemici ve kızıl koruyucularla dolu trenleri peşpeşe göndermiş durmuştu. Smolny'den serbest geçiş kağıtlarımızı aldık. Onlarsız kimse Başkentten adımını dışarı atamazdı.

Tren gara girer girmez büyük yiyecek çuvalları taşıyan hırpani bir alay asker kapılara saldırıp camları kırarak kompartımanları koridorları işgal ediyor, danalarına kadar çıkıyordu vagonların. İşimizden üç ki-Şİ zorla bir kompartımana girmeyi başardılarsa da yirmi asker derhal doluşu verdiler içeri Yalnızca dört yer vardı. Tartışarak karşı çıktık, kondüktör de bizden yana çıkmak isteyince askerler başladılar gülmeye. Birkaç burjuva için keyiflerini kaçırarak değillerdi ya. Smolny'den aldığımız serbest geçiş kağıtlarını gösterdiğimiz zaman derhal durumlarını değiştirdiler.

— Dur bakalım arkadaşım, diye bağırıldı içlerinden biri, bunlar amerikah dostlar. Devrimimizi görebilmek için otuz bin kilometre yapmışlar. Elbette yorgunlardır..

Sonra dostça ve nezaketle özür diliyerek komportı-mandan çıktılar. Sonradan, kondüktöre para vererek kapıyı arkadan sürgüleyen iki göbekli ve iyi giyinmiş Rusun kompartımanına büyük bir gürültüyle girdiklerini işittik.

Akşamın yedisine doğru gardan ayrıldık. Bir yılan gibi uzayıp giden trenimizi odun ateşiyle işleyen bir lokomotif sürüklüyor, sık sık durarak, kör topal ilerlemeye çalışıyordu.

Tavandaki askerler ayaklariy-le tempo tutarak uzun köylü havaları söylüyor, geçmenin olanaksızlaştığı koridorlarda tartışmalar gece yarılarına dek sürüyor ve kondüktör biletleri kontrol etmek için ara sıra tur atıyordu. Bizim dışımızda kimsenin bilt'li yoktu. Hir yarım saat uğraştıktan sonra kollarını hıvny;ı kalfıtrip fokip gidiyordu. Pîs kokular ve sigara dumîmyılı dolu h;ıv;ıdu nı-fes alınamıyordu.

226

Eğer camlar da kırık olmasaydı hepimiz geceleyin boğularak ölürdük.

Ertesi günü yığınla rötâr yapmıştık ve dışarda yalnızca bembeyaz bir sonsuzluk vardı.

Korkunç bir soğuk her yanı kasıp kavuruyordu. Öğleye doğru bir köylü kadın ekmek

dilimleriyle dolu bir sepet ve ılık kahveye benzeyen tıfır nesnenin içinde sallandığı büyük bir göğümle göründü kapıda. Sonra akşama dek gördüklerimiz, tıklım tıklım dolu olduğu halde sarsılıp duran ve sık sık olduğu yerde kalakalan trenle, birkaç gar bozuntusu oldu. Aç bir kalabalık, zaten çok az bir şeyin bulunduğu gar büfesine saldırarak göz açıp kapayıncaya kadar ne var ne yok süpiirüyorchı. Bu duraklamalardan birinde, kendi sovyetlerine yakınmak üzere Moskovaya donen Nogin ile Rikov isimli iki muhalif komisere ve Leninden daha da solda olduğu söylenen kısa kıvıl sakalı ve fanatik gözleriyle ufak tefek bir adam olan Bukarin'e rastladım. Çan üç kez çalınca derhal trene atlıyor, gürültülü ve kalabalık koridorlarda kendimize bir yol açmaya çalınıyorduk... Bu insanların iyi karakteri, ra hatmi ığa sabır ve neşe içinde karşı koymasını bitiyordu. Pctrograd'dakî durumdan ingiliz treydünyon sistemine kadar her konuda tartışıyor, kendileriyle birlikti* trene binmiş birkaç burjuvayla da çekişip duruyorlardı. Moskovaya gelmeden önce hemen her vagon krndi levazım komitesini seçmiş., bu komiteler de siyasi guruplara bölünerek temel prensiplerde tartışmaya girmişti bile...

Moskovtı garı tenhaydı. Dönüş bilet sorunumuzu çözmek üzere komiserin bürosuna gittik. Komiser, teğmen rütbesini layıyım asık suratlı genç bir adamdı, Smolny'den aldığımız geçiş kağıtlarımızı görünce küplere binerek kentlisinin Bolşevik olmadığını ve kurtuluş komitesini temsil etliğini söyledi. Garip olan şuydu: kent in ele getirilmesi sırasında büyük gar tamamen unutulmuştu galip birlikler tarafından.

Ortalıkta araba da gözüküyordu. Garın biraz iler-sinde, küçük kızağının üstünde kazık gibi uyuya kalmış ve garip bir şekilde giyinmiş bir İzvoçik'i uyandırdık.

— Kent merkezine ne vereceğiz?

Başını kaşdı. «Beyler otelde oda bulamazsınız, de-di, verin yüz ruble atayım sizi...»

227

Devrimden önce iki rubleye patlıyordu bu kısa yolculuk. Karşı çıktığımızı görünce omuzlarını silktiler ve «Bugün bir kızak sürebilmek için insanda cesaret olması» gerek dedi.

Elli rublenin altına indirmek olanağı yoktu arabacıyı. Yarı yarıya aydınlanmış ıssız sokaklarda, karın üstünde kayarken altı günlük döğüs. sırasında bağından geçenleri anlatmaya başladı.

— Araba sürüyordum ya da bir sokak köşesinde müşteri bekliyordum. Birden «güm» diye bir obüs, «güm» diye bir tane daha. Sonra «ta, ta, ta,» diye makinalı tüfek başladı. Dört nala kalktım. Ama bu heriflerin ateş etmediği köşe yok ki,. Sonunda rahat bir sokak buldum, başladım kestirmeye, derken «güm» bir obüs daha, «ta» ta, ta,» gene makinalı,, Allah belâsını versin, rahat yok adama...

Kentin merkezinde karla örtülü sokaklar hastalık sonrası bir huzur içinde dinleniyorlar, yalnızca birkaç sokak lambası yanıyordu. Seyrek yayalar kaldırımlarda hızlı hızlı koşuşturuyor, buz gibi iliklere işleyen bir rüzgâr ovoidan doğru esiyordu. Rastladığımız ilk otele daldık, Resepsionda iki mum yanıyordu.

— Birkaç rahat odamız var, ama bütün camlar kurşunlardan delik deşik. Eğer baylar soğuk havadan rahatsız olmazlarsa...

Iverskai caddesi boyunca uzanan mağaza vitrinlerinin hepsi paramparçaydı. Obüslerin deldiği şose üzerinde sökülmüş kaldırım taşları vardı. Otelden otele dolaştık. Hepsisi ya tıklım tıklım doluydu ya da otol sahipleri olan bitenden öylesine korkmuşlardı ki «hayır

odamız yok» diye kestirip atıyorlardı. Büyük ticarethanelerle bankaların bulunduğu ana caddelere Bolşevik topçusu hedef gözetmeden ateş açmıştı. «Junkerlerle beyaz koruyucuların nerelerde olduğunu kestiremediğimiz zaman, çek karnelerini bombalıyorduk» diye anın Uj bir sovyet memuru bana.

Yabancı olduğumuz ve devrimci Askeri Komite ya-bnncılının bulundukları yerleri korumaya söz verdiği için tfrniş «Nasyonal OteMnrîe bir yer bulabildik. Müdür, üst katta şarapnellerin parça parça ettiği bir sürü pencnvyi göstererek yumruğuyla hayalî Bolşevikleri gcisteivrek,

— Hayvan kır, dedi, bekleyin biraz. Zamanı gelecek

228

onların da. Birkaç gün içinde o gülünç hükümetleri devrilecek ve bunların hesabını verecekler bize. Duvarlarında Tolstoyun resimleri bulunan ve «kimseyi yemiyorum» diyen bir de iştah açıcı tabelası olan lokantada yalnızca sebze yemeği yedikten sonra etrafa bir göz atmak için dışarı çıktık.

Moskova Sovyeti genel karargâhı, Skobelev meydanında beyaz cepheli büyük bir bina olan genel valinin sarayına yerleşmişti. Kızıl koruyucular kapıda nöbetteydiler. Duvarları siyasi parti manifestoları ve miting haberleriyle kaplı büyük ve muhteşem merdivenin yukarısında, üzerleri kırmızı örtüyle kaplı altın çerçeveli yağlı boya tabloların süslediği, tavanları delik bir sürü odadan geçtikten sonra yaldızlı kornişleri ve kristal avizeleri olan gösterişli bir salona girdik. Yirmi kadar dikiş makinesinin boğuk gürültüsüne karışan bir ses vızıltısı her yeri dolduruyordu. Yerlerin ve masaların üzerine kırmızı ve siyah pamuklu bez topları açılmış ve elli civarında kadın devrimde ölenlerin cenazeleri için bayrak ve örtüler kesip dikmeye koyulmuşlardı. Üzüntü ve kederin yüzlerini damgalayıp sertleştirdiği bu kadınlar gayet ciddi çalışıyorlardı, çoğunun gözleri de yaşlıydı. Kızıl ordunun kayıpları çok olmuştu buralarda...

Siyah bir işçi elbisesi giymiş, tek camlı bir gözlük takan sakallı ve zeki görünümlü bir adam köşedeki bir masaya oturmuştu. Eogov, ertesi günü bizi cenaze ge-çiti İcra Komitesine katılmaya davet etti,

— Ne Devrimci Sosyalistlere ve ne de Menşevikler e bir şeyler öğrctobilmck ümidine kapılmamak gerek, diye bağırdı. «Uzlaşma» onlarda ikinci bir karakter olmuş çıkmış.

Junkörlerle birlikte cenazeleri kaldırmamızı teklif etmivlrr mi bize...

Yüzü bana yabancı gelmeyen yırtık kaputlu ve şapkalı (metinde lürk<;c yazılıdır) bir adam geçti odadan. Standard oil grovî sırasında Bayonne'da (New-Jersey) saatçilik yaparken tanıdığım Melniçanskiydi bu. Şimdi ise Moskova metalürjistleri sendika sekreteri ve savaş şuasında devrimci askeri komite komiserlerinden biriydi.

Yırtık pırtık halini göstererek, «bakınız şimdi bana» dedi, «Junkerler ilk kez Kremlin'i aldıkları zaman ben de oradaydım çocuklarla birlikte. Beni bir mah-

229

zene kapatıp paltomu, paramı, saatimi hatta parmağım-ciaki yüzüğü bile aldılar. Giyecek bir bunlar kaldı bana.»

Moskovayı ikiye bölen kanlı altı gün savaşları üzerine etraflı bilgi verdi bana.

PetrogracPdakmin tersine Belediye Duması beyaz koruyucularla junkerlerin yönetimini eline almıştı. Birliklerin ve Halk Kurtuluş Komitesinin operasyonlarını yöneten Rudnev ile Duma

Başkam Minör idi. Demokrat eğilimli kumandan Riabs-tev devrimci askeri komite emirlerine direnmekte kararsızlık göstermesine rağmen sonunda Dumanın iradesine boyun eğmişti... Kremlinin işgal edilmesini isteyen Belediye Başkanıydı ve «Bir kez orada oldunuz mu ateş etmeye cesaret edemezler üstünüze» demişti...

Uzun zamandan beri hareketsiz kaldığından morali bozulmuş olan ve iki partinin birbirine çektiirdiği garnizon alayı, takınacağı tutumu belirlemek için bir miting düzenlemiş ve sonunda tarafsız kalarak sokaklarda silgi ve ay çiçeği çekirdeği satmaya karar vermişti. Yeni faaliyet sahasıydı bu.

— En berbadı, diyordu Melniçanski, tam savaş içinde örgütlenmek zorunda kalıyorduk. Rakibimiz ne istediğini çok iyi biliyordu. Bizde ise askerlerin ayrı, işçilerin ayrı Sovyetleri vardı. Başkumandanlığı kimin alması gerektiği konusunda korkunç bir mücadele oldu. Bazı alaylar eyleme geçmeğe karar vermeden önce günlerce tartışılar ve subaylar da bizi ekince askeri operasyonları yürütecek kurmay heyetinden de yoksun kaldık.

*

Bana daha neler anlatmadı ki... Soğuk ve kapah bir günde mitralyöz ateşinin silip süpürdüğü Nikits-kaia sokağı köşesinde kalmıştı. Gazete satıcısı olduklarını sandığı zavallı sokak çocuklarından bir gurup toplanmıştı oraya. Yeni bir oyunun sevinci içindeymiş gibi çılgınlık atarak ateşin yavaşlamasını bekliyorlar ve sonra koşarak karşıdan karşıya geçmeye çalışıyorlardı. Çoğu öldürüldüler ama geri kalanlar gene de gülerek ve birbirlerine cesaret vererek sokağı geçmeye uğraşıyorlardı.

İkimlİ ü/iTİ Moskova Bolşevik lor İnin Nogin, Rikov ve diğer niuhtilir komisorlrn dinlrnrk için toplandıkları «Asiller Kulülilbru* Kitlim.

Toplantı, rski rojirn /Jim;mmdrı amatör tiyatroc-

230

larm en son Paris temsilcilerini subaylar ve mücevherli güzel kadınlardan oluşan bir topluluğun önünde oynadıkları büyük temsil salonunda yapıliyordu. Önce merkezde oturan aydınlar geldi. Nogin konuştu ve dinleyicilerin çoğu onayladı sözlerini. Ancak geç saatlere doğru işçiler görünmeye başladılar. İşçi mahalleleri kentin bir ucunda "bulunduğundan ve tramvaylar da işlemediğinden geç kalıyorlardı.

Gece yarısına doğru ağır adımlar merdivenlerde duyulmaya başladı. Onarlık yirmişerlik guruplar halinde sert yüzlü kabaca giyinmiş işçiler görünmeye başladılar. Etraflarında arkadaşlarının öldüğünü görerek bir hafta boyunca deliler gibi döğüşükleri savaştan henüz kurtulmuşlardı.

Toplantı resmen açılır açılmaz Nogin bir alay ve Öfke fırtınasıyle karşılaştı. Boşuna açıklamaya çalıştı sözlerini arna kimse dinlemiyordu. Halk Komiserleri Kurulunu terkctmişT savaşın göbeğinde yerinden ayrılmıştı. Burjuva basını ise Moskovada hiç yoktu. Belediye Duması kendi kendini dağıtmıştı. Bukarin kalktı ayağa, karşı duru I mn sı olanaksız keskin mantığıyle konuşarak top gibi düğmeye başladı etrafı... Gözleri ıslı ıslı dinliyorlardı onu. Halk Komiserleri Kurulunun eylemlerini onaylayan bir k;ırar ezici bir çoğunlukla alı-nıverdi. İşte Moskova böylt1 konuşuyordu.

Gecenin ilerlemiş bir san tinde ıssız sokakları gezerek îberya kapısını çelikten sonra Kremlin önündeki kızıl meydana çıktık. Hası t kilisesi, karanlıklar içinde parlak kubbeler i ti in mermer ki re miti eriyle bük-lümlü sütunlarını göğ e sermişti. Hiç bir şey zarar görmüşe

benzvmiyonhı. Meydan boyunca Kremlinin kuleleri ve duvarları karanlık bîr yığın halinde yükseliyor, yüksek duvarın üstünde, bir yerlerde yanan ateşlerin kırmızımtırak akisleri oynayıyordu ve geniş meydanın ta öte ucundan kazma kürek gürültüleriyle insan sesleri ulaşıyordu bize kadar. Meydanı geçtik.

Duvarların dibinde taş ve toprak yığını yükseliyordu. Tepeye çıktık ve o zaman gözlerimiz, büyük ateşlerin ışığında yüzlerce asker ve işçinin kazmaya çalıştıkları elli metre boyunda ve yedi sekiz metre derinliğindeki iki büyük çukura takılı kaldı.

Genç bir öğrenci almanca olarak:

— Ortak mezar bu, dedi, yarın buraya devrim uğruna ölen beş yüz proleterı gömeceğiz.

231

Bizi çukura indirdi. Kazma ve kürekler durmaksızın çalışıyor ve toprak yığını büyüüp duruyordu. Kimse konuşmuyordu etrafımızda. Başımızın üstünde milyarlarca yıldız parlıyor ve çarların Kreirüini korkunç duvarlarını yükseltiyordu biraz ötede,

— Tüm Rusyanın en kutsal yeri olan burada, yarın içimizdeki en kutsal varlığı gömeceğiz.

Çarların uyuduğu tam burada, bizim çarımız Halk uyuyacak...

Savaşta aldığı bir kurşun nedeniyle bir kolu sarılı duruyordu omuzuna. Gözleri yarasına takılı sürdürdü konuşmasını:

— Bir orta çağ monarşisine uzun zamandanberi katlandığımız için siz yabancılar bize yüksekte bakarsınız. Fakat çarın dünyada tek despot olmadığı, kapitalizmin daha berbat bir sey olduğu ve yeryüzünün tüm ülkelerinde kapitalizmin bir imparator olduğu artık anlaşılmiş bulunmaktadır... Rus devriminin taktiği gerçek yolu açmıştır...

Ayrılacağımız anda, soğuğa rağmen ter içinde kalan işçiler, bitkin ve yorgun, zorlukla çukurdan yukarı çıkmaya çalışıyorlardı. Diğer bir ekip ise karsıdan görünmüştü. Tek bir kelime söylemeden çukura indiler ve kazmalar, kürekler çalışmaya koyuldu yeniden...

Böylece tüm gece boyunca halk gönüllüleri durmaksızın izlediler birbirlerini ve şafağın soğuk ve solgun ışıkları karlı meydan üzerine yayılmaya başladığı zaman simsiyah ağız açık, ortak mezar bitmişti bile.

Güneş doğmadan kalkarak henüz aydınlanmamış sokaklardan geçip Skobelev meydanına vardık. Koskocaman kentte bir tek canlı bile görünmüyordu. Yalnızca, bazan uzaktan bazan da çok yakından, henüz çıkmaya başlayan bir rüzgarı andıran bir ses ve soluk dalgası farkediliyordu. Sovyet genel karargahının önünde, günün ilk solgun ışıkları altında sarı harfli kırmızı bayrak demetlerini taşıyan bir küçük erkek ve kadın topluluğu toplanmış bekliyordu. Bu, Moskova Sovyeti Merkez İcra Komitesiydi. Gün ağardı ve zayıf sesler sürokü ve güçlü bir koro haline dönüştü. Kent uyanıyordu. Bayraklar rüzgarda dalgalana dalgalana Tvers-kaia ciKİdtVJini indik. Yol üzerindeki küçük kiliseler kapalı ve kıtpknıııtıkl.t. Tnç giyme töreninden önce her çarın gidip ziyjırH. H,l,i#i Ilu-rya Meryem Ana kilisesi de simsiyahtı. JlnlInıKİ tfcco vo gündüz sürekli olarak

232

açık kalır ve dindarların yaktıktan mumlar ikonların altın, gümüş ve kıymetli taşlarını pırıl pırıl aydınlatırdı. Söylenenlere bakılırsa Napolyondan beri ilk kez mumlar yanmıyordu.

Aziz Ortodoks Kilisesi ise, Kremlinı bombalayan kâfir yılanların yuvası haline gelmiş olan Moskovaya yüzünü çevirmişti. İtiliseler karanlık, sessiz ve soğuk kalakalmış, papazlar ortadan kaybolmuşlardı. Kızıl cenazeler için hiç bir din adamı yoktu, ölüler için son dini

merasim yapılmayacaktı ve bu küfürbazların mezarları başında dua da okunmayacaktı.

Moskova metropoliti TikonMa Sovyetleri aforoz etmekten geri kalmayacaktı,,,

Dükânlar da kapalıydı ve varlıklı sınıflar başka nedenlerle evlerine kapanmışlardı. Bugün Halk günüydü ve yürüyüşünün çıkardığı gürültü, yükselen dalgaların gürültüsünü andırıyordu...

Daha şimdiden İberyâ kapısından bir insan seli akıyor, büyük kızıl meydan binlerce küçük, siyah noktalarla örtülüyordu. Haç çıkarmadan yanından geçilmeyen İberyâ kilisesinin etrafındaki halkın bu kez onu farkettilerini bile zannetmiyordum.

Büyük kalabalık arasından kendimize bir yol açarak Kremlin duvarlarının önüne geldik ve toprak yığınlarından birinin üstüne tırmandık. Birkaç kişi daha vardı orada. Moskova kumnnndnnı seçilen, tatlı yüzlü, basit tavırlı, sakallı ve u/.un boylu bir asker olan Nu-ralov da aralarındnydh

Acı ve sefaletin damgasını vurduğu binlerce ve binlerce insandan nluyiiri sel sokaklardan kopup Kızıl Meydana doğru akıyordu. Knternasyonalı çalan bir as-keri bando mcyrlinii geldiği zaman, şarkı suda yayılan halkalar gibi tfiirkemli ve yüce kalabalığı bir anda sarıverdi kendiliğinden. Kremlin duvarlarından yerlere kadar büyük ve üzerlerinde beyaz ve altın yazıların bulunduğu dev gibi kızıl bayraklar sarkıtıılmıştı. «Dünya sosyalist devriminin ilk şehitlerine», «Yaşasın Dünya İşçilerinin Knrdeşliği...»

Soğuk bir rüzgâr meydanı kasıp kavuruyor ve bayrakları havalantliriyordu. Şimdi en uzak mahallelerden ölüleriyle birlikte işçiler gelmeye başlamıştı. Büyük kapının altından parlak bayrakları ve daha koyu kan rengi tabutlariyle fabrika işçilerinin geçtiğini görüyor-

233

duk. Yüzleri göz yaşına boğulmuş bu sert adamların omuzlarında hiç rendelenmeden kaba tahtadan yapılmış ve sonra kırmızıya boyanmış tabutlar vardı. Onların arkasından hıçkırın, inleyen ya da ölü gibi dimdik yürüyen kadınlar geliyordu. Birkaç tabut açılmış ve kapakları arkadan geliyort diğerleri altın ya da gümüş sim işlemeli kumaşlarla örtülmüş ya da tahtanın üzerine bir asker kasketi çevilenmişti. Yapma çiçeklerden oluşan bir sürü çelenkte izliyordu korteji.

Tabutların geçmesi için açılan ve sonra hemen kapanan kalabalığın arasından kortej ağır ağır bize doğru yaklaşıyordu. Büyük kapının altından, kırmızının her tonundan oluşan bir bayrak seli akıyordu. Üzerlerinde altın ve gümüş simden yazılı yazılar ve bayrak direklerinin tepesinde de siyah krepler dalgalanıyordu. Ayrıca üzerlerinde beyaz yazılar bulunan siyah anarşist bayraklar da vardı. BandoT devrim cenaze marşını çalıyor ve başları açık, muazzam koronun sesleri arasından, tabutları taşıyanların kesik sesleriyle, boğulmaya çalışılan hıçkırıklar işitiliyordu...

Fabrika işçilerine karışmış kendi tabutlarını taşıyan askeri birlikler, arkasından tören adımlariyle yürüyen süvari kıtaları, topçu bataryaları geliyordu. Topların üstü sanki sonsuza dek kalacak olan siyah ve kırmızı kumaşla Örtülmüştü. Bayraklar üzerinde «Yaşasın 3. enternasyonal» ya da «Dürüst, demokratik ve genel bir barış istiyoruz» yazıları yazılmıştı.

Nihayet cenaze mezarın başına kadar getdi ve tabutlarla birlikte toprak yığınına aşarak mezara indi. Aralarında» tıknaz, sağlam pek çok halk kadım vardı. Arkadan genç ve kederli kadınlar, oğullarını ya da kocalarını bırakmak istemeyen ve yaralı hayvanlar gibi inleyen

yüzleri buruşuk yaşlı kadınlar geliyordu. Ölülerini mezarda da izlemek istiyor ve kendilerini tutan merhametli ellerden sıyrılmaya çalışıyorlardı. Yoksul insanların birbirlerini sevmeleri böyleydi işte.

Bütün gün İberya kapısından gelerek Nikolskaia caddesinden meydanı terkeden cenaze alayı, kızıl bayraklardan oluşan bir sel halinde ümit, kardeşlik ve gelccöğt* ilişkin sözler bağırarak elli bin k is. inin arasından, iüm «lünyn işçileriyle gelecek maillerin arasından geçti tfilTi.,.

Beş yü/ Uihııt birer birer numara kondu. Akşa-
234

mın alaca karanlığı etrafa çöktüğü zaman bayraklar hâlâ dalgalanıyor* bando sürekli cenaze marşım çalıyor ve büyük kalabalık, şarkıları ile ortalığı inletiyordu- Ağaçların çıplak dallarına çelenkler asıldı rengârenk garip çiçekleriyle. İki yüz insan kürekleri kaptılar ve şarkıların arasından tabutlar üzerine atılan toprakların boğuk gürültüsü duyuldu sonra,. Işıklar göründü o zaman, Son bayraklar da geçtiler ve son kadınlar da arkalarına bir kez daha acıyla baktıktan sonra ayrıldılar. Yavaş yavaş proleter dalgası da geniş meydana uzaklaştı...

O zaman anladım ki dindar Rus halkının axtık papazlara ihtiyacı yoktu kendisine göğün yollarını açmak için. Yeryüzünde, göktekinden de görkemli bir ülke kurmak üzereydi ve onun için ölmek öylesine şerefliydi ki.,.

on birinci bölüm

iktidarın ele geçirilmesi

RUSYA'DA YAŞAYAN HALKLARA İLİŞKİN HAKLAR

BEYANNEMESİ

İçinde bulunduğumuz senenin haziran ayında yapılan birinci Sovyet Kongresi, Rusya halklarının kendi kendilerini idare etmek hakkım açıkça belirlemişti.

Kasımda toplanan İkinci Sovyet Kongresi ise, Rusyada yaşayan halkların bu vazgeçilme* hakkım kesinlikle doğrulamıştır.

Bu kongrelerin idaresine uyan Halk Komiserleri Kurulu, mîlletler sorunu üzerine yapacağı girişimlere temel olarak aşağıdaki prensipleri getirmeye karar vermiştir,

1 — Rus halklarının eşitliği ve egemenliği,

2 — Tüm aynılma ve bağımsız bir devlet oluşturma hakları da dahil olmak üzere Rusyada yaşayan halkların serbestçe kendi kendilerini İdare edebilme hakkı,

3 — Dini ve milJİ karakterde kısıtlamalarla her türlü imtiyazların kal d ı r ı İm as»,

4 — Rus toprakları üzerinde yaşayan etnik grupların ve azınlıktaki milletlerin serbestçe gelişmeleri.

Milletler Komisyonunun kuruluşundan hemen sonra yaptırım kararnameleri haz ır f anaç aktır.

Rus Halkı Adına

Milletler Komiser};

İossff ÇugaşvîJf Sfaiin

İMk Komlsorierî Kurulu Başkanı

V. UIYANOV (LENİN)

14 Kasım 1917

Kiev Merkez Rada'sı Ukranya Cumhuriyetini derhal bağımsız ilân etti ve Finlandiya Hükümeti Helsing-fors Senatosuna benzer bir karar aldırttı. Sibiryaya ve Kafkasyada bağımsız hükümetler doğdu. Polonyada, savaş yüksek Komitesi Rus Ordusundaki polonyah birlikleri derhal geri çekerek ordu komitelerini kaldırdı ve sıkı bir disiplin uygulamaya başladı.

Tüm bu hükümetlerle eylemlerin ortak iki yönü vardı: birincisi varlıklı sınıflar tarafından yönetiliyorlardı ve ikincisi bolşevizmden hem korkuyor ve hem de nefret ediyorlardı. Bu karışıklıkların ortasında Halk Komiserleri Kurulu sosyalist düzenin kurulması için canla başla çalışıyordu. Sosyal sigortalar, işçi kontrolü, yerel toprak komiteleri, her türlü tıtr ve rütbenin kaldırılması, eski mahkemelerin kapanması ve yeni halk mahkemelerinin kurulması üzerine sürekli kararnameler yayınlıyordu.

Kara ve Deniz Kuvvetleri delegeleri yeni hükümeti peşpeşe kutlamaya geliyorlardı. Birgün Smoñny önünde siperlerden dönen üstleri başları dökük bir alay gördüm. Büyük giriş kapısının önüne yayılmış zayıf ve sapsarı yüzlü askerler, sanki içinde Allah varmış gibi büyük binaya bakıyorlar, bazıları ise kapının üstündeki çarlık kartallarını işaret ederek gülüyorlardı.., O sırada kızıl koruyucular nöbet değiştirmeye geldiler. Tüm askerler, isminden çok söz edile]"» ama hiç görülmeyen bir şeye bakar gibi büyük bir merakla bakmaya başladılar. Ve içten gülererek, sıralarından ayrılıp kızıl koruyucuların omuzlarına vurmaya ve yarı alaylı yırı övgü I ü sözler söylemeye başladılar...

Geçici hükümet nrtik ortadan kalkmıştı. 15 Kasım günü başkent in tüm kiluselerindeki papazlar onun için dua etmeyi keşliler. İnikat, Lenin'in Tsik'e söylediği gibi iktidarın ele geçirilme işlevi henüz başlangıcında bulunuyordu. Ülkenin ekonomik hayatına egemen olan, silahları elinden »İmmiş muhalefet, karışıklıklar çıkarma* ya koyularak Kus halkının ortak eylemler için gösterdiği tüm zekayı da kullanıp Sovyetleri küçük düşürmek ve zayıflatmak için engelleri çoğaltmaya koyuldu.

İyice pişirilip kotarılmış memurlar grevi, büyük ticari müesseseler ve bankalar tarafından parasal destek görüyor ve hükümet örgütünü ele geçirmek için Bolşeviklerin yaptıkları tüm girişimler büyük bir direnmeyle karşılaşıyordu,

237

Troçki Dışişleri Bakanlığına gittiği zaman memurlar onu tanımayı reddederek odalarına kapandılar. Kapılar zorlanıpta içeri girildiği zaman istifalarını vermekte gecikmediler.

Arşivlerin anahtarların: istediği zaman, ancak kilitleri kırmak için işçiler getirildiğini görerek razı oldular kendisine vermeye anahtarları. O zaman da, eski Bakanlık Müsteşarı Neratov'un gizli anlaşmaları da beraberinde götürerek sırra kadem bastığı anlaşıldı,.. Şliapnikov, Çalışma Bakanlığını ele geçirmeyi denedi. Hava çok soğuk olmasına rağmen ateş yakmak için kimse ortalıklarda görünmüyordu. Yüzlerce memurun arasından bir tanesi bile bakanın odasının nerde olduğunu söylemedi kendisine...

13 Kasımda Halk Yardımlaşma Komiseri seçilen Aleksandra Kollantai yalnızca kırk kadar memurun dışında kalanların büyük bir grevi ile karşılaştı bakanlığa adımını atar atmaz. Büyük kentlerin yoksul-lariyle düşkünler evinde kalanlar ise daha berbat bir durumdaydılar. Açlıktan ölen sakatlarla, yüzleri morarmış ve solmuş yetimlerden oluşan temsilciler bakanlığı kuşatıyordu. Kollantai, gözleri yaş içinde, kasa ve büroların anahtarlarını verene

dek tüm grevcileri hapsedtirdi. Anahtarları ele geçirdiği zaman da, eski bakan Kontes Papina'nın paralarla birlikte çekip gittiğini ve Kurucu Meclisin emri olmadan onları geri vermeyi reddettiğini anlattılar kendisine.

Ziraat, Levazım ve Maliye Bakanlıklarında da aynı olaylar sürüyordu. Emeklilik haklarını ve yerlerini kaybedecekleri tehdidi altında görevleri başlarına dönmeleri istenen memurlar ya cevap vermiyorlar ya da sabotajda bulunmak üzere geri geliyorlardı... Hemen tüm «Entelijantsiya» antibolşevikti ve sovyet hükümeti için yeni memur bulabilmek hepten olanaksızdı...

Yalnızca spekülâtörlerin gizli bir kapıdan girebildiği tüm özel bankalar inatla kapılarını kapatıyorlar, Bolşevik komiserler geldikleri zaman memurlar defterleri ve pîiriilnn kaçırarak ortadan kay bölüyorlar di. SmolnyT den tfrîert emirleri dinlemeyip buna karşın Belediye Du-masiyl;ı Kurl.uliiJj Komitesini1 öze] olarak büyük miktarlarda ödemede İmlurınn ve jw;ı tısmiyle hazmeden sorumlu okmhırm tlışınrlji İüid Devlet Hunkası memurları grevdeydiler..

238

Bir kızıl koruyucu taburiyle iki kez bankaya gelen bir komiser, hükümet harcamaları için gerekli büyük miktarların kendisine ödenmesini isteyince ilk keresinde orada bulunan Belediye Duması üyeleri, Menşevik ve Devrimci Sosyalist Parti Liderleri girişiminin sonuçları üzerinde öylesine ciddi beyanlarda bulundular ki komiser ürküverdi, ikincisinde ise getirdiği bir emri her türlü yasalara uyararak okumasına rağmen bir memur enirin ne mühürü va. ne tarihi olduğunu söyleyince resmi belgelere karşı Rusların gösterdikleri saygı hemen çekilmeye zorladı komiseri...

Halk kredi bankasının memurları tüm defterleri imha ettiklerinden Rusyanın diğer ülkelerle ilgili tüm mali raporları kayboldu.

Levazım Komiteleri ve kamu yararı belediye hizmetler idaresi ya çalışmıyor ya da işleri sabote ediyordu. Halk ihtiyaçlarının ivediliği karşısında yardım etmek ya da hizmet yönetimini ele almak isteyen Bolşevikler tüm memurların grevleriyle karşılaşılıyor ve Duma Rusyanın her yönüne telgrafJar göndererek Bolşeviklerin belediye özerkliğini bozduklarını bildiriyordu.

Genel Kurmayda, Sttvaş ve Donanma Bakanlıklarındaki yaşlı memurlar ç;ılışmuya razı olsalar bile ordu komiteleriyle yüksek kumandanlık cepheindeki birliklerin durumlarını tehlikeye .sokmak pahasına sovyet eylemlerine her türlü engeli çıkarıyor, Vikjol Sovyet Birliklerini taşımayı reddediyor düşmanca ve trenleri zorla ele geçirerek demiryolu mnımrıbrını tutuklamak gerekiyo?-du/O zaman da VikjH tutukluları serbest bıraktırmak için genel grevle IH id i L ediyordu hükümeti...

Smolny'nin güçsüzlüğü açıktı. Gazeteler, yakacak noksanı nedeniyle IVİrograd'daki tüm fabrikaların üç hafta sonra kaparmırııAım yazıyor, Vikjel 1 Aralıktan sonra trenlerin işlem iveceğini bildiriyordu. Petrograd' in yalnızca üç günlük yiyeceği kalmış ve tüm gelişler durdurulmuştu. (Vpılcde, ordu açlıktan ölüyor, Kurtuluş Komitesiyle vcşitli merkez örgütleri ülkenin her yanına duyurular yol İn yarak halkı hükümet kararnamelerini dinlememeye vıı#ırıyordu. Müttefik elçilikler ya soğuk bir ilgisizlik gösteriyor ya da açıkça düşmanlık taşıyorlardı. Ya saki andıklarının ertesi gününden itibaren başka bir isimle yeniden yayınlanan muhalefet gazeteleri yeni rejimle alay ediyor, «Novaia Zizn» onu «demagoji ve

güçsüzlük ittifakı» olarak görüyordu.

239

Hükümet her gün, günlük İhtiyaçlar çamuruna gömülmektedir. Bolşevikler iktidarı kolayca ele geçirdiler ama onu kullanmaya yeteneksizler.

Mevcut hükümet mekanizmasını ellerimde tutamayarak, serbest ve kolay bir şekilde İşleyişinin, sosyalist tecrübelerinin ihtiyaçlarına cevap verebileceği yeni mekanizmayı da yaratamıyorlar.

Yalnızca dil ve kalemi konuşturmak sorunu ortaya çıktığı zaman bire parti çatışmaları için adanı bulamayan Bolşevikler, devlet hayatının o kadar karışık ve o kadar geniş özel işlerinin yürütülmesine gerekir personeli nereden bulacaklar?

Yeni hükümet çırpınıp gürültü çıkıyor ve hepsi birbirinden daha «sosyalist» ve daha «radikal» kararnamelerle ülkeyi boğup duruyor.

Bir gün gelecek torunları mtzm şaşırp kalacağı bu kağıt sosyalizminde ise güncel sorunları çözmek konusunda ne bir istek ve ne de yetenek var.

Bununla birlikte yeni bir hükümetin oluşturulması için Vikjerin topladığı konferans gece gündüz çalışıyordu, tki parti şimdiden yeni hükümetin oluşturacağı temel üzerinde prensip anlaşmasına varmışlardı bile. Halk Kurulu'nun oluşumu üzerinde tartışma yapılıyor ve Başbakan olarak Çernov'un başkanlığında bir deneme kabinesi üzerinde anlatılıyordu. Azınlık bir Bolşevik gurubu olacaktı ama Troçki ve Lenin dışarda bırakılacaklardı.

Devrimci Sosyalist ve Menşevik Partileri Merkez Komiteleriyle köylü Sovyetleri İcra Komitesi, Bolşeviklerin caniyane politikalarına karşı olmakla birlikte «kardeş kanı dökülmesine» engel olmak için onların Halk Kuruluna girmelerine karşı çıkmamışlardı.

Fakat Kerenski'nin kaçışı ve Bolşeviklerin her yerde elde ettikleri başarılar durumu değiştirdi. 16 Kasım günü Tsik'in bir toplantısı sırasında Sol Devrimci Sosyalistler, Bolşeviklerin diğer sosyalist partileri de içeren bir koalisyon hükümeti kurmalarını istiyerek aksi halde Tsik'ten ve devrimci askeri komiteden çekileceklerini açıkladılar. Malkin şöyle konuştu:

— barikatların iki yanında da arkadaşlarımızın öldüğü Moskovndıın g,v\cn haberler bir kez daha iktidar sorunuyhı kiirıy karşıyü hırakm;ıktı;ı(lır bizleri. Bu şekilde hareket etmek yjtlmv. hakkımız defti! görevimizdir

240

de... Smolny duvarları arasında bolşeviklerle birlikte burada toplanmak ve bu kürsüden konuşmak hakkım elde ettik. İçerde parti mücadelesinden sonra, eğer uzlaşma istemezseniz Smolny dışında da kavga vermek zorunda kalacağız.. Demokrasiye kabul edilebilir bir uzlaşma önerisi getirmemiz gerek.»

Bu ultimatomu İncelemek için verilen aradan sonra Bolşevikler Kamenev'in okuyacağı aşağıdaki kararlar geri döndüler salona.

7 Kasım devriminin elde ettikleri haklar ofan sovyet iktidarı, barış ve toprak kararnameleri, işçi kontrolüyle İşçi kitlelerinin silahlandırılması gibi konulan tanıyan ve işçi, köylü, asker temsilciler Sovyetlerin i oluşturan tüm sosyalist parti temsilcilerinin hükümete katılmasını arzulayan merkez icra komitesi, hükümeti oluşturmak için başlatılmış olan görüşmeleri tüm sosyalist partilerle birtikta sürdürmeğe karar verîr ve aşağıdaki koşulların anlaşmaya temel olması konusunda ısrar eder:

Hükümet, genişletilip üye sayısı 150'ye çıkarılacak olan Tsik önünde sorumludur. İşçi ve asker temsilcilerin oluşturacağı bu 150 delegeye ek olarak taşra köylü sovyetlerinden 75 delege, ordu ve donanmadan 80 delege, sendikalardan 40 delege (üyelerinin sayısıyla orantılı olarak çeşitli Rus Birliği Sendikalarından 25 delege, Vikjer'ın 10 delege ve postacılar sendikasıdan 5 delege) ve Petrograd Belediye Duması sosyalist guruplarından 50 delege katılacaklardır. Hükümetteki bakanlıklardan en az yansı Bolşevik partisine verilecek, ayrıca Dışişleri, İçişleri ve Çalışma Bakanlıkları da zorunlu olarak bolşeviklere bırakılacaktır. Petrograd ve Moskova yörelerindeki Birlik Kumandanlıkları Petrograd ve Moskova İşçi ve asker temsilciler Sovyetleri delegeleri -tarafından yürütülecektir. Hükümet sistemli olarak Rus-yadaki işçi kitlelerinin silahlandırılmasını örgütleyecektir, terim ve Troçki'nin hükümete katılmaları gerekli görülür

Sonra Kamenev açıklamaya başladı:

— Konferansın Önerdiği sözde «Halk Kurulu»nın 420 kadar üyesi olacak. 150 Bolşevik, karşı devrimci eski Tsik delegeleri, belediye dumalarının seçtiği ve hepsi Kornilov yanlısı 100 üye, Avksentiyevev'in seçeceği 100 köylü sovyet delegesi ve askerleri temsilden yoksun eski ordu komitelerinden 80 delege. Eski Tsik üyeleriyle belediye üyelerini kabul etmiyoruz. Köylü Sovyet delegeleri, bizim çağıracağımız köylü kongresi tarafından seçüle-
Dünyayı Sarsan On Gün/F: 16

Udır. Bu kongre aynı zamanda yeni icra komitesini de seçecektir. Lenin ve Troçki'yi dışarda bırakmak önerisi partimizi başsız bırakmak eğilimi taşıdığından bizim için kabul edilemez. Ayrıca bu Halk Kurulunu da gerekli görmüyoruz. Sovyetler tüm sosyalist partilere açıktır ve Tsik, halk arasındaki gerçek önemlerine göre onları temsil etmektedir...

Sol Devrimci Sosyalistler adına konuşan Karelin, Tarım Bakanlığının kendilerine bırakılmasını isteyerek ve köylü temsilcileri gibi bazı detayları değiştirmek hakkını saklı tutarak Bolşevik kararı yönünde oy kullanacaklarını açıkladı. Koşulları kabul edildi.

Sonra, Petrograd Sovyetinin bir toplantısında yeni hükümetin oluşturulması konusunda sorulan bir soruya Troçki şöyle cevap verdi:

— Bunlardan haberim yok. Görüşmelere katılmıyorum ben. Ama gene de büyük bir önem taşıdıklarını zannetmiyorum...

Gece konferansta herkes sıkıntılıydı ve Belediye Duma delegeleri çekildiler salondan...

Smolny'de bile Bolşevik partisi sıralarında Lenin'e karşı güçlü bir muhalefet oluşmaya başlıyordu. 17 Kasım akşamı büyük toplantı salonu adamakıllı dolmuştu ve böylesine ağır bir havada Tsik toplantısı başladı.

Bolşevik Larin, Kurucu Meclis seçim tarihinin yaklaştığını ve siyasi terörizmi artık terketmek zamanı geldiğini söyledi;

— Basın Özgürlüğüne karşı alınan tedbirleri değiştirmek gerek. Mücadele zamanında haklıydılar ama, artık şimdi gereksiz bunlar. Halkı ayaklanmaya ve karışıklık çıkarmaya kışkırtan haller dışında basın özgür olmalıdır.

Kendi partisinden yükselen ısıklık ve yuhalar ortasında Larin aşağıdaki öneriyi getirdi toplantıya:

Halk komiserleri kurulunun basını üzerine yayınladığı kararname geçersiz kılınmıştır.

Siyasi baskı tedbirleri, yalnızca Tsik'in* temsil edilen parti-lerin önem oranına göre seçeceği özel bir mahkeme kararıyla uygulanır. Bu mahkemenin, oicoklu İjiskı İfıdbirtınl

konusunda revizyon hakkım Hakkında, 242

Bu metin, sol Devrimci Sosyalistlerle Bolşeviklerin bir kısmı tarafından bile alkışlarla karşılandı.

Lenin gurubu adına konuşan Avanessov, sosyalist partiler arasında anlaşma oluncaya kadar basın sorununun ertelenmesini istedi. Bu öneri ise ezici bir çoğunlukla geri çevrildi.

— Şimdiki devrim özel mülkiyete saldırmakta tereddüt etmemiştir, diye konuşmasını sürdürdü Avanessov. Basın sorunu, özel mülkiyet sorunu gibi düşünülmelidir... Ve sonra Bolşevik gurubunun resmi kararını okudu:

Ayaklanma sırasında ve karşı devrim girişimlerinin ezilmesi sürecinde burjuva

-gazetelerinin yasaktanması, yalnızca bir mücadele aracı olarak kalmamış aynı zamanda yeni -basın rejiminin getirilmesi için gerekli ve geçici bir tedbir olmuştur. Yeni rejimde, kağıt ve basımevleri sahipleri olan kapitalistler kamu oyunu arhk kofayca ve keyiflerine göre oJuşturarmya-caklardır.

Kağıt stoklarına ve basım evlerine el koyarak ve onları sovyet fktJdarma devrederek görevimizi sürdürmek zorundayız. Başkentte ve taşrada parti v« guruplar böylece temsil ettikleri -fikirlerin gerçek önemiyle, ynnl üyo sayıları ile orantılı olarak ellerine teknik olanakları goçirmış olacaklardır. Sözde «basın özgürlüğünün yeniden gefirilmosf, ynni kamu bilincini zehirle^ yen kapitalistlere basımevi vo knljiihırın gori verilmesi sermaye önünde alçakça bîr teslim olaenk, ı:;çl vr» köylü devriminin en önemli pozisyonlarından birini terk ;tnl;tmıııa gelecek, tek kelimeyle tartışmasız karşı devrimcî jL>ir oytnm utacaktır öü. Parti Merkez Komîtesi, Tsik Hoh;.fwlk Uaksiyonuna eski basın rejimini geri getirmeye yönelik hor omu İyi geri çevirmeye ve karşı devrimci burjuva yarınrkırnı.ı nV'ıkca hizmet etmek duygusuyla küçük burjuva arifikirlrtrlnm fJlklo ettirdiği istem ve iddialara karşı Hafk Komiseriori Kırurhını eksiksiz desteklemeye davet eder.

Bu kararın okunması sol devrimci sosyalistlerin alaycı lâf atmaları ve karşıt îolstvik Itrin gücenmiş pro-testolariyle kesildi. Karelin hırsh yerinden fırlıyarak konuştu:

— Üç hafta önce Bolşeviklt^r h^sın özgürlüğünün en ateşli savunucusuduyular. Bu k;ır;mn gerekçeleri, «yüz-siyahlar^îa çar rejiminin snnsiir komisyonu tarafından

243

ileri sürülen görüşleri aynen hatırlatmaktadır. Onlar da halk bilincini zehirliyenlerden söz ediyorlardı.

Troçki uzun uzun kararı savunduktan sonra iç savaş sırasındaki basınla zaferden sonraki basın arasındaki ayrıcalıklara değindi.

— İç savaş sırasında şiddet kullanmak hakkı yalnızca ezilenlere aittir. (Bağrışlar: nerede şimdi ezilenler) düşmana karşı kazandığımız zafer henüz tanı değildir ve gazeteler bizim için birer silahtırlar. Bu koşullarda gazetelerin yasaklanması bizim için yasal savunma tedbiridir...

Sonra zaferi izleyen günlerin basım sorununa geçerek:

— Basın özgürlüğü konusunda sosyalistlerin tutumu» ticaret serbestisi konusundaki tutumlarını yansıtmaktadır aynen... Bugün Rusyada örgütlenmiş demokratik iktidar, sanayide olduğu gibi basının da özel mülkiyet egemenliğim ortadan kaldırmak istemektedir... Sovyet iktidarı tüm basımevlerine el koymak zorundadır. (Bağrışmaları

Pravda basımevine de el koyun).

— Burjuvazinin basın üzerindeki tekeli kaldırılmalıdır. Yoksa iktidarı ele geçirmenin bir anlamı kalmaz. Her vatandaş gurubu kendi basımevi ve kağıdına sahip olabilmelidir. Kağıt ve basımevi mülkiyet hakkı günümüzde önce işçi ve köylülere, sonra birer azınlık olan burjuvaziye aittir. İktidarın Sovyetlerin eline geçmesi, tüm varlık koşullarının da köklü bir değişimini beraberinde getirecek ve bu değişim basında da gerekli olarak kendini gösterecektir,.. Bankaları millileş-tirirsek, parayla çıkan gazetelerin varlığına nasıl izin verebiliriz. Bu böyle bilinsin. (Alkışlar ve öfkeli haykırımlar).

Karelin, Tsik'in böyle önemli bir konuda, özel bir komisyonca daha önce görüşülmeden karar veremiye-ceğini savunarak bir kez daha basın özgürlüğü konusunda ateşli bir savunma yaptı. O zaman, sakın, endişesiz, alnı kıvrılmış olarak Le-nin kürsüye geldi ve ağır ağır, kelimelerim" seçerek konulmaya başladı. Her cümlesi birer çekiç darbesi gibi İniyordu: İc si)v:ilj dnha bitmemiştir ve düşman her zaman karşım ı/.r]jırlır. İnu nedenle basına karşı yönelen bask] tedbirlerini kuhlırmıik olanaksızdır. Hiz Bolşevikler, ik- 244

tidarı ele geçireceğimiz zaman burjuva basınıni kaldıracağımızı söyledik. Burjuva basınının varlığına göz yummak demek sosyalistliği bırakmak demektir. Devrim bir kere yapıldıktan sonra zamanı oyalamak diye bir şey olmaz, ya ileri gideceksiniz ya da geriye. Basın özgürlüğünden söz eden kimse geriye gidiyor ve sosyalizme doğru ileri yürüyüşümüzü engelliyor demektir.

İlk devrim nasıl çar boyunduruğunu silkip atmışsa biz de kapitalist boyunduruğu silkip attık. İlk devrim çar basının kaldırmakta nasıl haklıysa bizim de burjuva basınıni kaldırmak o kadar hakkımız. Basın özgürlüğü sorununu, sınıf mücadelesinin diğer sorunlarından ayırmak olanaksızdır. Bu gazeteleri kaldıracağımıza söz verdik ve sözümüzü tuttuk. Halkın büyük çoğunluğu bizi onaylamaktadır.

Ayaklanmanın bittiği şu anda, sovyet iktidarına karşı çıkmaları ya da halkı silahlı bir ayaklanmaya kışkırtmaları dışında diğer sosyalist parti gazetelerini yasaklamayı kesinlikle düşünmüyoruz.

Yalnızca, sosyalist basın özgürlüğü kisvesi altında ve burjuvazinin gizli yardımlarıyla basımevi, basım mürekkebi ve kağıt tekeliellerine geçirmelerine izin ver miyeceğiz. Bu gereçler artık sovyet otoritesinin mülkiyetine geçmiştir ve üye sayıları ile orantılı olarak önce sosyalist partiler arasında bölüşülmelidir.»

Sonra oylamaya geçildi. Sol Devrimci sosyalistlerle Larin'in kararı 22'ye karşı 31 oylı tferi çevrildi. Lenin' in önerisi isr 24'e karşı 3-1 oyla kalnıl edildi. Azınlıkta bulunan Bolşeviklerden Riazanov ve Ln/nvski basın özgürlüğünü kısıtlayan herhangi lifi* kararı veremiye-ceklerini bildirdiler.

Oylamadan sonra sol < fevri inci sosyalistler sorumluluklarını bırakmak zorıımlı; olduklarını söyleyerek devrimci askeri komiteden ve ellerinde bulundurdıkları Önemli görevlerden çekildiler. Halk komiserleri kurulundan beş üye nşiigıılınki beyanatı vererek istifa ettiler. Bunlar Nogin, Rrkov, Miliutin ve Teodoroviç idi.

Bszter, tüm sosyalist partileri içeren sosyalist bir hükümetten yanayız. Kahraman Kasım günlerinde devrim ordusu ile işçi sı-nıfının elde etliğı hakların yalnızca böyle bir hükümet tarafından güçlendirileceğine İnanıyoruz, Bu çözümün dışında bîr tek olanak görüyoruz:

siyasi terörizm yoffyle tüm Bolşeviklerden oluşan
245

bir hükümetin devamı. Ve Halk Komiserleri Kurulu bu yola girmiş bulunmaktadır. Omi bu yolda izliyemeyiz, izlemekte İstemeyiz, Böyle bir yolun, siyasi Jıayattan büyük proleter örgütlerîn elenmesine, sorumsuz bîr rejimin yerleşmesine, ülke ve devrimin çökmesine gideceğini düşünüyoruz. Böyle bir siyasetin sorumluluğunu üzerimize alamadığımızdan Tsik önünde halk komiserleri görevlerimizden istifa edjyoruz.

İstifa etmeyen diğer komiserler de bu beyanatı imzalamaktan geri kalmadılar: Riazanov, basın komiseri Derbişev, Devlet Basımevi Komiseri Arbuzov, kızıl koruyucular komiseri Tureniev, Çalışma Komiserliğinden Feodorov ve Kanun çalışmaları seksiyon şefi Larin. Aynı zamanda Kamanev, Rikov, Miliutin, Zinoviev ve Nogint gerekçelerini açıklayarak Bolşevik parti merkez komitesinden çekildiler.

İşçi ve asker temsilcileri Sovyetleri Ruabîrlîği 2. Kongresi tarafından kabul edilen barış programının yürütülmesi ve Kurucu Mecfte'fn istenilen zamanda toplanabilmesi™ sağfamafc için ve Kaledin tarafından devrimin ezilmesini, ortalığı tehdideden açlığı ve yeni târ kan dökülmesin i engellemek üzere tüm sos-yalis* partilerin Katılacağı bir hükümetin oluşturulmasını gerekli buluyoruz.

Demokrasinin çeşitti gurupları arasında kurulacak bir barışa susamış ve ^an dökülmesini istemeyen askerlerle proletarya çoğunluğunun İradesine karşı yürütülen Merkez Komitesi' nfn yrfcıcı siyasetini kabul edemeyiz. Bu neden/e, işçi ve asker khlelerine fikirlerimizi söylemek hakkını elde etmek için Merkez Komitesi üyeliğinden ayrılıyor.

Partimizin iktidara geldiği bir zamanda, zafer günlerinde ayrılıyor merkez -komiteden. Zira Merkez Komite yöneticileri tarafından yürütülen siyasetin, bizi proletaryanın ezilmesine ve zaferin getirdiği hakJarm kaybolmasına götüreceğini bildiğimizden, buna daha uzun zaman göz yumamayız.

İşçi kuleleriyle garnizon askerleri endişeleniyor, içten içe kaynıyor ve Smolny ile Bolşevikler arasında çıkan bölünmelerin büyük bir sevinç yarattığı konferansa delegeler göndererek yeni bir hükümet oluşturulmasını istiyordu.

Fa kil t Lenin gurubunun cevabı kesin ve çabuk oldu. Şliapnikov vt- IVodorovîç parti disiplinine boyun eğerek

246

görevlerinin başına döndüler. Kamenev, Tsik başkanlığından alınarak yerine Sverdlov getirildi. Zinoviev'in elinden de Petrograd Sovyet Başkanlığı alındı. 20 Kasım sabahı Pravda gazetesi Lenin'in yazdığı acımasız bir beyanatı Rus halkına tanıtıyor, yüzbinlerce basılan afişler duvarlara yapıştırılıyor ve tüm Rusyada dağıtılıyordu:

Sovyetler 2. Rusb'rlîği Kongresi iktidarı Bolşevik partisine vermiştir. Yalmzca bu parti taraftndan kurulan bir hükümet bir eovyet hükümeti olabilir. Bolşevik Partisi Merkez Komitesinin, yeni Jükümetîn kurulmasından birkaç saat önce ve Sovyetler Rusbirliği 2. Kongresine üyelerinin listesini vermeden sol Devrimci Sosyalistlerin en gözde üç üyesi olan Kamkov, Spiro ve Karelini çağırarak kendilerinden yeni hükümete katılmalarını istemiştir. Devrimcî Sosyalist arkadaşların tunu kabul etmeme-terini üzüntüyle karşılıyor ve işçi sınıfının savunucuları ve devrimciler yönünden bu red cevabım geçersiz olarak görüyoruz. Sol Devrimci Sosyalistleri hükümete almaya her zaman hazır, Fakal Sovyetler Rusbirliği 2,

Kongresinde çoğunluk partisi öfa-rak halkın Önünde, hükümeti oluşturmak görev ve hakkımız olduğunu bildiririz.

Arkadaşlar, partimizin Merkez Komitesinden bazı üyelerle Halk Komiserleri Kurulundan birkaç üye, Kamenev, Zİnoviev, Nogin, Rîkov, MiliutIn ve diğer bazı üyeler 17 Kasım günü Merkez Komitesinden ve son üç üye de Halk Komiserleri Kumlundan çekilmişlerdir.

Bizden ayrılan arkadaşlar birer kaçak gibi hareket etmişlerdir. Zira, yalnızca kendilerine verilen görevleri terketmekle kalmamış, ayrıca Partimiz Merkez Komite yöntemlerine de karşı çıkmışlardır. Halbuki bu yöntemlere göre Petrograd ve Mos-kova Parti örgütlerinin kurallarını beklemeleri gerekirdi çekilmeden önce.

Bu kaçışı kesinlikle kınıyoruz. Bilinçli tüm işçilerin, askerlerin ve köylülerin teier partimize ait olsunlar 'ister sempatizanı olsunlar, böyle bir ayrılığı kmryacaklarından kuşkumuz yok. Bu kaçaklardan ikisi olan Kamenev ile Zinoviev'in Petrograd ayaklanmasından önce de kaçak ve grev kırıcısı olarak hareket ettiklerini hatırlayın. 23 Ekim günü Merkez KomHesİ kesin toplantısında ayaklanmaya karşı oy kullanmakla yetinmeyip ayrıca Merkez Komite kararından sonra bile işçiler arasında ayaklanmaya karşı eylemlerini sürdürmüşlerdir.

Kitlelerin güçlü heyecanı, 'köylerdeki, aiperlerdekl cephedeki, Moskova ve Pet-
247

rogrmfdaki milyonlarca köylü, asker ve 'işçilerin asil kahraman-hMart, o zaman bu kaçakları bir trenin yolu üzerindeki çalı çırpıyı süpürmesi <gtbi süpürüp atmıştır.

İnançsızları» tereddüt edenleri, kuşku duyanları, burjuvazinin korkuttuklarını, ya da dolaylı dolaysız suç ortaklarının çığılıktan önünde hemen teslim oluverenter! bırakalım utançlariyle başbaşa kalsınlar. İşçi kitleleri arasında, Petrograti, Moskova ya da başka yerlerdeki askerler arasında kararsızjkk yoktur.

Arkalarında kitreleri değil» ama yalnızca Konilovlan, Savin-kovtaru funkerleri ve benzerlerini bulunduran aydrn gurupların ultimatoları önünde eğilmiyeceğlz.

Tüm ülke, üzerinden bir fırtına soluğu esmiş gibi ayaklanıverdi. Hiç bir yerde «kaçakların halk önünde konuşmalarına ve açıklamalarda bulunmalarına izin verilmedi. Kayalıklara çarpan dalgaların erişilmez gücü gibi halkın sert kınayışları Tsik'in üstünde patladı durdu. Petrograd'daki fabrikaların, Volgamn, cephenin kınama bildirilerini getiren delegeler Smolny'yi doldu-ruverdi. «Neden hükümetten çıkmak istediler? Devrimi yıkmak için burjuvaziden para mı almışlardı? Geri dö-aüp merkez Komitesi kararlarına uymalarını istiyoruz.»

Yalnızca Petrograd garnizonu kararsızdı. 24 Kasımda askerlerin yaptığı bir toplantıda tüm siyasi parti -ferin temsilcileri söz aldı... Lenin'in siyaseti ezici bir çoğunlukla kabul edilerek sol Devrimci Sosyalistler hükümete katılmaya davet edildi...

Menşevikler son bir ultimatom vererek tüm bakanlarla junkerlerin serbest bırakılmasını, kesintisiz bir özgürlüğün tüm gazetelere tanınmasını, kızıl korucuların silahlarından arındırılma sim ve garnizonun Dumanın emrine girmesini istediler. Smolny, tüm sosyalist bakanlarla, çok azı dışında tüm junkerlerin daha önce serbest bırakıldıklarını, burjuva basını dışında bütün gazetelerin serbest olduğunu ve Sovyetlerin askeri kuvvet komutanlıklarını ellerinde tutacaklarını bildirdi... 19 Kasım günü yeni bir hükümet oluşturmaya çalışan Konferans dağıldı vo birer birer çekip Mohilev'e gittiler muhalefet üyeleri ve orada da Büyük Genel Kurmayın koruyucu^ hıgu altımla hükümet üstüne hükümet

kurma girişimlerini sürdürdüler sonuna dok.

Bolşevikler aynı /»mamla Vikjd'İTi gücünü baltalamaya uğralıyorlardı, IVlnitfrad Sovyetinin yayınladığı

bir duyuru tüm demiryolu işçilerini, VikjeH iktidarı bırakmak için zorlamaya çağırıyordu. 15 Kasımda, köylülere karşı uyguladığı taktiği kullanarak 1 Aralık tarihinde demiryolu işçilerini Rusbirliği Kongresine çağırdı Tsik. Vikjel iki hafta sonra kendi kongresini çağırarak cevap verdi buna. 16 Kasım günü Vikjel üyeleri Tsik'te yerlerini aldılar. 1 Aralığı 2 Aralığa bağlayan gece demiryolu işçileri Rusbirliği açılış toplantısında Tsik, Vikjel'e resmen Ulaşım ve haberleşme komiserliğini teklif etti ve Vikjel de kabul etti bu teklifi, „

İktidar sorununu bir çözüme bağlayan Bolşevikler pratik sorunlara yöneldiler hemen. Önce, ülkeyi, ketıtı ve orduyu beslemek gerekliydi» Gemici ve kızıl koruyuculardan oluşan ekipler depoları, garları dolaştılar, kanallardaki mavnaları araştırdılar, spekülâtörler tarafından saklanan binlerce kilo yiyeceği topraktan çıkararak el koydular hepsine. Delegeler taşraya yollandı ve orada tarım komitelerinin yardımıyla büyük tüccarların tahıl depolarına el koydular. Dışlerine kadar silahlanmış gemiciler 5000 kişilik gruplar halinde, beyaz koruyucuların elinde bulunan kentleri ele geçirmek, düzeni sağlamak ve yiyecek bulmak göreviyle Güneye ve Si-biryaya gönderildiler. Sibiryayı boydan boya geçen demiryolu üzerinde yolcu trafiği iki hafta süreyle durduruldu ve herbiri bir komiserin yönetiminde 13 tren, fabrika komitelerince toplanan demir çubuklar ve kumaşlarla yüklü olarak Sibiryalı köylülörce buğday ve patates karşılığı değiştirilmek ü'/.vm doğuya yollandı.

Kaledin Donetz havzası kömür madenlerini elinde tuttuğundan y;ikiic;ık sorunu gittikçe ciddüeşiyordu. Sm-olny, tiyatrolar d;», m;ı#r/<ihrda ve lokantalarda elektrik kullanılmasını ya s; ı M adı, tramvay trafiğini azalttı ve tüccarların ol in dok i ısıtma odununa el koydu... Kömür yokluğu maniyle Petrograd fabrikaları kapanmak üzereyken İmihık denizcileri donanmadan gelen 200.000 kilo kömürü İşçilere gönderiverdiler...

Kasım sonuna doğru, önceleri Kış Sarayı kilerinde başlayan mahzen yağmaları olmaya başladı. Sokaklar günlerce sarhoş askerle dolup taşıtı. Karşı devrimin parmağı burada hemen belli oluyordu. Zira alaylara alkollü içki mağazalarının yerlerini gösteren planlar dağıtıyor ve başını kaldırmaya çalışıyordu. Smolny komiserleri önce sağduyuya çağrı yapmakla yetindiler ama

249

bu, gittikçe artan karışıklığı önliyemiyor, askerlerle kızıl koruyucular birbirlerine giriyorlardı. Sonunda devrimci askeri komite, mitralyözlü gemici birlikleri gön-cJererek yağmacılar üzerine ateş açtırdı ve çoğunu öldürttü. Sonra özel birlikler, baltalarla mahzenlere gönderilerek şişeleri kırmak ya da dinamitle havaya uçur-makja görevlendirildiler...

İyi ücret alan disiplinli kızıl koruyucu taburları, eski milisin yerini almış gece gündüz nöbet tutuyordu Sovyet binalarında. Tüm mahallelerde, hafif suçlara bakmak üzere işçi ve askerler tarafından seçilmiş, küçük devrim mahkemeleri kurulmuştu...

Spekülâtörlerin esaslı işler çevirmeye devam ettikleri büyük oteller kızıl koruyucular tarafından kuşatılarak spekülâtörler hapse atıldılar.,.

Sürekli olarak uyanık olan işçi sınıfı geniş bir gözetleme sistemi kurdu kendisine. Burjuva evlerini hizmetçiler yardımıyla gözetliyor ve tüm bilgileri devrimci askeri komiteye

aktarıyor ve o da gereken cezayı veriyordu. Duma eski üyesi Purişkieviç ile bir grup subay ve asilin hazırladıkları komplo bu şekilde ete geçti. Subayları ayaklandırmak üzere hazırlık yapıyorlar ve Pet-rograd'a çağırmak için Kaledin*e mektup bile yazmaktan çekinmiyorlardı. Yine Kaledin'e \n\ru ve asker gönderen Petrograd Kadelerinin haz irim ligi komplo da aynı yoldan ortaya çıkarıldı...

Kaçışının halkta uyandırdığı öfkeden korkan Nera-tov, gizli anlaşmalarla yeniden meydana çıkarak tümünü Troçkiye geri verdi ve 10 da 10'da I Pravda'da yayınına başladı anıma! İnn. Hıyyık bir skandaldı bu...

Hükümetin resmi örfinin mı m reklam tekeli elinde bulundurduğunu bildiren bir knırnameyle basın öz-tfürKigünc yeni kiMhuiuihir tfel.lıRırtl. Protesto olarak di-ı;er tfızeteler yjyuuhrım durdurdular ya da dinlemediler bu emri ve snıunrhi yunaklımrılar< Ancak üç hafta ■ <iıir,'i lıuyun etfrnryt1 yJMu^hlılır.

MfikunlikİJirdji ün-ııtır1 ur^vlori «ürüyor, sabotajlar vr t^knıııkkk lijiyjti.il etmrfMııolrr
birbirlerini izliyordu. Srrtolııy'tını arlurtıııdjı \ttf> ynlru/rıı hdyiik olmasına kar-mu
lır^tUlruııı'ml;) hlr finlk hltlrHİ vjınlı, Onların deste-n,\yır fuık kurnhrrlrM Kınılıı
dl^iıutıtu karşı devrimci eylemini İmıjmIyli' yOıırlrlıllılı. Tüm JtuHynya yayılan
hryjıtıntılrhi Lcnltı, hulkn ııtılyınbilecekleri bir

250

dilde devrimi açıklıyor, onu bizzat iktidara çağırıyor, varlıklı sınıfların direncini kırmaya ve hükümet örgütlerini zorla ele geçirmeye davet ediyordu. Devrimci düzen... Devrimci disiplin... Sıkı bir kontrol ve hesap,.. Grev yok... Tembelliğe paydos,,

20 Kasım günü, devrimci askeri Komite aşağıdaki duyuruyu yayınladı:

Zengin sınıflar, Sovyetler hükümetine, köylü, İşçi ve asker hükümetine direnişe geçmiştir.

Bu sınıf yanlıları, memurların çalışmasını engellemekte, bankada çalışanları hizmetleri aksatmaya çağırmakta ve demiryolu, posta ve telgraf ulaşımalarını kesmeye- çalışmaktadır.

Onlara, ateşle oynadıklarını bildiririz, ülke ve ordu açlık tehdidi akındadır. Buna karşı

mücadele etmek için tüm hizmetlerin düzenli olarak işlemesi gerekir, işçi ve köylü hükümeti, ordu ve ülkenin ihtiyaçlarını sağlamak için gerekli tüm tedbirleri atmaktadır.

Bu tedbîrlere karşı çıkmak halka karşı büyük bir suç iş-lemek demektir. Zengin sınıflarla,

yanlılarına, sabotajların durmaması ve yiyecek ulaşımının kesilmesi halinde bunlardan ilk olarak kendilerinin zarar göreceğini haber veriyor ve uyarıyoruz,

Zengin sınıflar ve onların suç ortakları yiyecek alma hakkından yoksun kalacaklar, ellerinde bulunan yedek ve stok yiyecekler ger» alınacak ve başlıca suçluların mallarına el konacaktır.

Ateşle oynayanları uyararak görevimizi yapmaktayız.

Bu enerjik tedbirlerin alınmasında tüm işçiler, askerler ve köyfölerin onayım alacağımızdan eminîz.

22 Kasım fiünü kentin duvarları aşğıdaki başlığı taşıyan afişlerle kaplanmştı:

OLAĞANÜSTÜ BİLDİR!

Halk Komiserleri Kurulu, Kuzey Cephesi Kurmayından aşağıdaki telgrafi almıştır:

Daha uzun süre dayanmak olanaksızdır. Bizi açlıktan Ölmeye bırakmayınız. Birkaç gündenberi Kuzey Cephe Ordusunda bir lokma ekmek kalmamıştır ve iki üç gün İçinde de, şimdije etek el sürülmemiş olarak kalan yedeklerden kendisine verilen bisküleri de bitirecektir. Birkaç gün içinde, insan gücünü aşan yokluklar sonucu aklını kaybeden, üstü

başı yırtık, ayakkabısız.

251

hasta, siperlerde geçen üç yılın yorgunluğunu taşıyan ve aç-ıktan ölen askerlerin oluşturacağı bir bozgunun başlayacağıı öngören ordu defegeleri, birliklerden bir kısmını sistemli olarak geriye çekmenin kaçtımtmaz olduğunu söylemektedirler.

Devrimci askeri Komite bu durumu Petrograd garnizonuna ve işçilerine duyurur ve en enerjik tedbirlerin zaman geçirmeden alınması gerektiğini bildirir. Halbuki, hükümet örgütlerinin, bankaların, hazinenin, demiryollarının, posta ve telgraf idarelerindeki yüksek düzeyde memurlar, cepheyi beslemek için uğraşan hükümetin çalışmalarını baltalayp sabote etmektedirler.

Geçen her saat, binlerce askerin hayatına mal olabilir. Karşı devrimci memurlar, aklıktan ızdırıp çeken ve cephede ölen kardeşlerimize karşı birer yüzüstü canı gibi davranmaktadırlar.

Devrimci askeri Komite bu katillere son bir in Ur vermektedir. En ufak bir direniş ya da muhalefet halinde suçlarına göre en şiddetli cezalara çaptırılacaklardır .»

Tüm Rusyadaki asker ve işçiler öfkeden yerindi du-ramıyorlardı. Başkentteki devlet ve banka memurları yüzlerce duyuru ve çağrı dağıtarak durumu protesto ediyor ve kendilerini savunuyorlardı:

TÜM VATANDAŞLARIN DİKKATİNE DEVLET BANKASI KAPALIDIR. NEDEN?

Bolşeviklerin bankaya yaptıkları şiddet eylemleri ve bas-kılar çalışmaları olanaksız kılmıştır. Hatı komiserlerinin yaptıkları ilk girişim, on milyon ruble istemek olmuştur ve 27 Kasım günü de nerede kullanılacağı konusunda belge vermeden yirmi beş milyon istemişlerdir,...

Biz, Devlet Bankası memurları, millet hazinesinin soyulmasına katılamayız. Çalışmalarımızı durdurmuş bulunmaktayız .

Vatandaşlar, Devlet Bankasının parası, sizin paranızdır, alınızın teriyle, kanımız pahasına, emeğinizle kazandıgımız paradır.

Vatandaşlar, millet hazinesini yağmadan kurtarınız. Bu şiddete karşı koruyunuz vı lı da derinl gömülerimizin basma dönelim,

Unvlor JJfmku!ı Mamurları

Levazım, Maliye bakanlıklarıyla, Levazım özel Komitesinden yayınlanan beyanatlar, devrimci askeri Komitenin memurların çalışmasına engel olduğunu ileri sürerek Smolny'ye karşı halkı yardıma çağırıyordu. Fakat memurların işleri sabote ederek halk ve orduyu aç bıraktıkları kanısı öylesine köklüydü ki işçi ve asker kitleleri inanmıyorlardı bu beyanlara. Buz gibi sokaklarda uzayıp giden ekmek kuyruklarında, Kerenski zamanında olduğu gibi artık hükümete küfredilmiyor fakat «Çinoniks» sabotajcılara ver yansın ediliyordu. Zira, hükümet, bakanlık memurlarının istemediği kendi hükümetleriydi, kendi sovyetleriydi...

Muhalefetin kalbi, doğuş organı kurtuluş Komitesi ■oJan Dumaydı. Halk komiserlerinin yayınladığı tüm kararnamelere karşı çıkıyor, her fırsatta Sovyet hükümetini tanımadığını bildiriyor ve Mohilev'in yapmacık karşı devrimci hükümetleriyle açıkça işbirliği yapıyordu...

17 Kasım günü, kurtuluş Komitesi, tüm belediye meclislerine, Zemstvos'lara devrimci ve demokratik işçi, köylü, asker ve diğer vatandaş örgütlerine aşağıdaki çağrıyı gönderdi:

1 — Bolşevik hükümetini tanımayınız ve ona karşı mücadele veriniz.

2 _ Tüm demokratik güçleri birleştirerek Rusbirliği Kurtuluş Komitesiyle işbirliğinde bulunmak için yerel vatan ve devrim kurtuluş komiteleri kurunuz ve fikirlerinizle olduğu kadar Rusbirliği Komitesiyle de sıkı temas halinde kalınız. Bununla birlikte PetrogradTdaki Kurucu Meclis seçimlerinde Bolşevikler büyük bir çoğunluk sağlıyorlardı. Enternasyonal İst Menşevikler bile bu çoğunluk karşısında yeni bir Duma seçmek gerektiğini ve eskisinin artık Petrografi halkının siyasi oluşumunu temsil etmediğini söylediler... İşçi örgütleri» askeri birlikler ve civar köylüler bile Dumaya yazılar göndererek karşı devrimci ve Kornilov yanlısı olarak niteliyorlar ve dağılmasını istiyorlardı. Dumanın son günleri, normal birer ücret isteyen belediye işçilerinin ayaklanması ve grev tehditleri yüzünden oldukça fırtınalı geçti...

23 Kasımda, devrimci askeri Komitenin yayınladığı bir kararname Dumanın dağıtıldığını bildiriyordu. 29 Kasım günü Halk Komiserleri Kurulu, Dumanın dağıl-
253

masını emrederek yeni bir Petrograd Belediye Duma-sımn seçilmesini istedi:

KorniJov olayından önce 2 Eylüi günü seçifmiş bulunan Petrograd Belediye Dumasın açık ve kesinlikle Petrograd lıaU kmı temsil etmediğini ve halkın istem ve amaçlariyle çelişki halinde 'okluğunu, hiç bir siyasi güvenceden arhk yararlanamı-yan çoğunluk üyelerinin 'şç't asker ve köytü isteklerine karışs yöneltilmiş karşı devrim girişim ferini desteklemek ve devlet faaliyetlerini baltalamak İçin .İmtiyazlarım kullanmaya devam ettiklerini göz önüne alan,

Hafk Komiserleri Kurulu, Petrograd hafkmı özerk Beiediye siyasetini belirlemeğe çağırarak aşağıdaki kararnam&yi yayınladı:

1 — Belediye Duması 30 Kasım 1917 tarihinde dağıtsf-nuşhr.

2 — Şimdiki Dumanın atadığı lüm memurlar görevlerinin başında Kalarak yeni Duma yerlerine geçeceklerini bildirinceye kadar görevlerini sürdürecektelendir.

3 — Tüm belediye memurları görevlerini yapmaya devam edeceklerdir Hizmet/erini yerine getirmiyenfer işten çıkarılmış olarak kabul edileceklerdir.

4 — Yeni Petrograd Duma seçîmleirî, işbu kararnameyle birlikte yayınlanan «9 Aralık 1917 Petrograd Belediye Duma üyeleri seçimleri üzerme kararname hüküm/erine» uygun olarak 9 Aralık 1917 günü yapılacaktır.

5 — Yeni Duma ilk toplantısını 11 Aralık günü saat 2 de yapacaktır.

6 — işbu kararnameye karışt gelenlerle beledfye msdantia bile bil© zarar veren ya da onları İmha etmekte suçlu her kişi

sl tutuklanarak askerî devrim mahkemesinde yargılanacaktır.

Eski Duma toplanarak derhal kahramanlık gösteririnde bulunmaya başladı. Verdiği kararlarda kanının damlasına kadar durumunu savunacağım bildiriyor ve halkı serbestçe seçtiği belediyesini kurtarmaya çağ-nyordu ümitsizce. Fakat halk ilgisiz ya da düşmanca 'l;ıvr;ınc)ı bu canlar karşısında. 30 Kasını günü beledi ye Ufkimi Sehreider ve birçok danışman tutuklandı ve snr^nyjı ekildikten, sonra serbest bırakıldılar. Aynı gün vr wlr\\ lû'mi't l>umı\\ yeniden toplanmaya devam etti. F;ık;ıL kızıl kıtnıyıırıl.ırl.ı tfrmicilor sık sık İçeri girerek ncznkt'llr h^i.intınm tı;tjülttı;ısını isliyorlardı, 2 Ara-lık günü, l>ir k.....ışının kiırsiıdc kftnt«sm;ısını sürdürür-

ken bir subayla birkaç gemici salona girdiler ve içerde bulunanlara dışarı çıkmalarını emrederek aksi halde zor kullanacaklarını bildirdiler. Yalnızca «şiddete boyun eğdiklerini» söyleyen meclis sonuna dek protesto etmekten geri kalmadı bu baskını...

İlimli sosyalistlerin katılmadığı seçimler on gün sonra yapıldı ve yeni Dumanın hemen tamamını Bolşevikler oluşturdular...

Kesinlikle antisovyetik eğilimler gösteren Ukranya ve Finlandiya gibi cumhuriyetlerin de aralarında bulunduğu bir sürü sert muhalefet merkezleri eksik değildi. Helsinfors ve Kiev'de hükümetler en güçlü ve güvenceli birliklerini topluyor ve Bolşevikleri ezmek için hazırlık yaparak aynı zamanda Rus askerlerini de silahlarından arındırarak toprakları dışına çıkarıyorlardı. Ukranya Radası tüm güney Rusyayı egemenliği altına almış, Ka-ledin'e yiyecek ve askeri güç gönderiyordu. Finlandiya ve Ukranya, Almanlarla gizli görüşmelere girerek derhal müttefik hükümetler tarafından tanındılar. Sovyet Eusyaya karşı, karşı devrim saldırı üsleri kurmak ama-ciyle müttefik kuvvetler Finlandiya ve Ukranyadaki varlıklı sınıflarla anlaşma yaparak büyük paralar döküyorlardı ortaya. Sonunda bolşevizm bu iki ülkede de zafere ulaşınca yenik burjuvazi Almanları çağırdı bu kez yardımına...

Fakat sovyet hükümetine en korkunç tehlike içten geliyordu. Birincisi Kaledin'in eylemleri, ikincisi ise başında general Dukonin'in bulunduğu MobUev büyük genel kurmayıydı.

Heryerdcn çıkıvcrcn Munivivov, Kazaklara karşı girişilecek operasyon kumandanlığına atandı ve fabrika işçileri arasında bir kız t i ordu toplamaya girişti. Yüzlerce propagandacı Dorfii gönderildi. Halk komiserleri Kurulu, Kazaklara yönelttiği bir çağrıda onlara sovyet hükümetinin m" olduUnut varlıklı sınıflarla memurların, toprak sahiplerinin, bankerlerin ve müttefikleri olan Kazak generalleriyle toprak ağalarının halk tarafından zenginliklerine el konulmasını önlemek için nasıl devrimi ezmeye çalıştıklarını anlattı.

27 Kasım günü, Lenin ve Troçki'yi görmek için bir Kazak Komitesi Smolny'ye geldi. Sovyet hükümetinin ka^ak topraklarını Rus köylülerine dağıtmak gibi bir niyeti olup olmadığını öğrenmek istiyorlardı.

255

— Hayır, diye yanıtladı Troçki

Kazaklar kendi aralarında bir süre konuştuktan sonra,

— Peki, dediler, Sovyet hükümeti büyük kazak toprak ağalarının topraklarına el koyup sonradan onları Kazak işçileri arasında dağıtacak mıdır, böyle bir niyeti var mıdır?

— Bunu siz yapacaksınız, diye yanıtladı Lenin. Kazak işçilerini, yapacakları tüm girişimlerde destekliye-ceğiz. En iyi metod, Kazak Sovyetlerini kurmakla işe başlamamızdır. O zaman Tsik'e katılabilir ve Sovyet hükümeti, sizin de hükümetiniz olur...

Kazaklar bu sözleri düşünmek üzere çekip gittiler ve iki hafta sonra general Kaledin'e bir askeri delegasyon gönderdiler.

— Kazak ağalarının topraklarını kazak işçileri arasında bölüştürmek konusunda bize söz verebilir misiniz? dediler.

— Öleyim daha iyi, diye yanıtladı Kaledin.

Bir ay sonra ordusunun yavaş yavaş eridiğini gören Kaledin beynine bir kurşun sıkarak kendini öldürdü. Kazak eylemi bitmişti...

Mohilev'de eski Tsik ile Avksentiyeve ve Çernov gibi ilimli sosyalist liderleri, eski ordu komite şefleri ve girici subaylar toplanmıştı. Kurmay heyeti, halk komiserler Kurulunu

tanımayı inatla redediyordu. Etrafına ölüm taburlarını, Saint-Georges şövalyelerini ve cephe Kazaklarını toplamış, müttefik askeri ateşelerle, Kale-■din'le ve Ukranya Rada'siyle sıkı temas halinde kalıyordu.

Müttefik hükümetler, Sovyetler Kongresinin genel bir mütareke istediği 8 Kasım tarihli barış kararnamesini cevapsız bırakmışlardı.

20 Kasım günü Troçki müttefik elçilere aşağıdaki notu gönderdi:

Sayın Büyükelçi,

İşçi, asker, köylü temsilciler Sovyetleri RusbirJiği Kongresinin 8 Kasım günü Halk Komiserleri Kurulu adı altında yeni bir Rus Cumhuriyet? Hükümeti oluşturduğunu sîze bildirmekle onur duyarım. Bu hükümetin Başkanı Vladİmir İlyiç Lenln'dir ve ben, Dışİşlörİ H;ıfk Komiseri sıfatJyle, dış siyaseti yürütmekle görevliyim.

.256

Halkların kendi kendilerini idare etmek hakları üzerine kurulu, tazminatsız ve toprak İİ haki olmayan demokratik bir mütareke ve barış teklifinin Sovyetler Ru&birliğı Kongresince de onaylanan ■metni üzerine dikkatinizi çekerek, bu belgeyi ivedi olarak barış görüşmelerinin açılması ve tüm cephelerde derhal bir mütarekeye gidiJmesİ konusunda resmi bir teklif olarak germenizi Vioa ederim. Rus Cumhuriyeti Hükümeti aynı teklifi tüm döğüşen halklara ve onların hükümetlerine de anda götürecektir.

Eşi görülmemiş .böylesine kanlı Wr kavgadan bitik ve yorgun çıkmış tüm halklar gM barış yapılmasını isteyen sizin halkımız için de Rus hükümetinin derİn saygısını kabul ediniz lütfen, sayın büyükelçi.

Aynı gece, halk komiserleri Kurulu Dukonin'e aşağıdaki telgrafı gönderdi:

■Halk Komiserleri Kurulu, İster müttefikimiz, ister düşmanımız olsun, tüm döğüşen ülkelere ivedi bir mütareke önerisi götürülmesini gerekli görür Bu yönde bir duyuru, Dışİşleri taralından Petrograd'dakİ tüm müttefik temsilcilerine verilmiştir.

Halk Komiserleri Kurulu, İşçi, asker, köylü temsilcileri Sovyetleri Rusbirİİğİ Kongresinin aldığı karar uyarınca siz yüce komutanı, bu telgrafı alır olmaz, düşman askeri otoritelerine başvurarak barış görüşmelerinin başlaması İçin derhal ateşin kesilmesi konusundaki önerimizi vermekfe görevlendirir.

Bu ön görüşmeleri yürütmekle sizi görevlendiren Halk Komiserleri Kurulu aşağıda yazmanları emreder;

1 — Düşman orduları temsilcileriyle yapılan görüşmelerin gidiş şeklini direk telefonla sürekli olarak bildiriniz,

2 — Mütarekeyi ancak Haik Komiserleri Kurulunun onayını aldıktan sonra imzalayınız. Müttefik elçiler Troçkfnin notunu umursamaz bir sessizlik]e kabul ettiler. Gazetelerde iğneleyici ve alaycı isimsiz röportajlar da yayınlandı. Dukonin'e verilen emir, açıktan açığa ihanet olarak görüldü... Dukonin' den ses seda çıkmıyordu. 22 Kasım gecesi, telefonla kendisine aldığı emri yerine getirip getirmeyeceğı sorulunca, ancak ülke ve ordunun desteklediğı bir hükümetten gelirse emre uyabileceğini söyledi.

Derhal telgrafla yüksek kumandanlık görevinden ahnarak yerine Krilenko atandı. Kitlelere doğrudan çağ-

Oünyayı Sarsan On Gün/F: 17

257

rıda bulunma taktiğine bağılı kalan Lenin, tüm kolordu,

tümen ve alay komiteleriyle, ordu ve donanmadaki tüm askerlere radyoyla Dukonin'in cevabını ileterek cephe alaylarına, karşılarındaki düşman birlikleriyle görüşmelere başlamak için delege seçmeleri emrini verdi,

23 Kasım günü, hükümetlerinden aldıkları direktiflere göre hareket eden müttefik askeri ateşeler Dukonin'e bir nota vererek antant devletleriyle yaüifan anlaşmaların bozulmamasına dikkat etmesini bildirdiler. Notat Almanya ile yapılacak ayrı bir barış halinde bunun Rusya için çok kötü sonuçlar doğuracağını söylüyordu, Dukonin bu duyuruyu derhal asker komitelerin bilgisine sunmakta gecikmedi...

Troçki, ertesi günü birliklere yeni bir çağrıda bulunarak, müttefik temsilciler notasını, açık bir şekilde Rusyanın iç işlerine karışma olarak niteliyor ve çar tarafından yapılmış anlaşmaları yürütmek için Rus ordusu ve halkım tehditlerle savaşı sürdürmeye zorlayan küstah bir girişim olarak görüyordu.

Dukonin ile etrafını çeviren karşı devrimci subayları ve binlerce kilometre uzunluğundaki cephede güvenini yitirmiş öfkeli askerleri kıskırtan Mohilev'de toplanmış gerici politikacıları kınayan duyurular peşpeşe çıkıp duruyordu Smolny'den. Aynı zamanda Krilenko, son derece sadık gemicilerden oluşturduğu üç birlikle Büyük Genel Kurmay'ın hesabım görmek üzere yola koyuluyor ve her yerde askerlerin çılgınca alkışlarıyla karşılanıyordu. Gerçek bir zafer yürüyüşüydü bu. Ordu merkez Komitesi Dukonin lehinde bir duyuru yayınladığı zaman on bin kişi derhal Mohilev'e yürüyüşe geçti.

2 Aralık günü Mohİİev garnizonu ayaklanarak kenti ele geçirdi ve Dukonin ile ordu merkez Komitesini tutuklayıp sancaklariyle birlikte yeni kumandanı karşı-lama yît çıktı. Krilenko ertesi sabah Mohilev'e girerken içine Dukonin*'in hapsedildiği bir vagonun etrafını çevirmiş bağırıp duran büyük bir kalabalıkla karşılaştı. DıkoDjnY bir fenalık yapmamalarını askerlerden rica orlon'k fin un Petrograd'a götürüleceğini ve orada devri in nınlhluMTiesi önünde yargılanacağını bildirdi. Fakat timi koMiiKLııihı sinirin, sanki halka nutuk atmak ister-rnısn'siiM. Ookonİn <\o hasmı nenccreden dışarı çıkardı. İııııı Killin lıılk ürkcyt1 kjmliinik yaslı generalı yaka-ladığı ^İl)j açık bir yen» jİtttİİrvrok orada öldürdü...

258

Böylece Büyük genel Karargâh ayaklanması da sona ermiş oldu*,,,

Rusyadaki düşman askeri gücünün son kalesi de düştükten sonra Sovyet hükümeti Devletin örgütlenmesine girişti. Eski memurlardan çoğu ve diğer partilerden bir sürü üye devlet hizmetine girdiler. Fakat para hırsının kamçıladığı kimseler, halk komiserlerinin aylıklarını ayda en fazla 500 ruble olarak belirleyen Devlet memurları kararnamesiyle düş kırıklığına uğradılar... Birlikler birliği tarafından yürütülen memurlar grevi» tüccarların ve para bablarının artık kendilerini desteklememesinden ötürü başarısızlığa uğradı. Ve banka memurları da görevlerinin başına döndüler...

Bankaların millileştirilmesi üzerine kararname çıkarılması, milli Ekonomi yüksek Kurulunun oluşturulması, toprak kararnamesinin sıkı bir uygulaması, ordunun yeniden demokratik bir şekilde örgütlenmesi, tüm devlet ve kişi yaşamlarında yapılan köklü değişiklikler ve yalnızca işçi, asker ve köylülerin tam inançlarıyla gerçekleşebilen tüm bu tedbirlerin alınmasıyla türlü engellerin ve türlü yanlışlıkların arasında, proletarya Rus-yası yavaş yavaş kendine bir biçim vermeye başladı...

Bolşevikler iktidarı alırken ne varlıklı sınıflarla ya da çeşitli siyasi liderlerle anlaşmaya

girişmiş ve ne eski hükümet mekanizmasını kendilerine bağlamak istemişlerdi. Ufak bir kliğin örgütlenmiş şiddet eylemi de değildi bu. Eğer tüm Rusyada kitleler ayaklanma için hazır olmasalardı başarısızlık kesin olurdu. Bolşeviklerin tek başarı nedeni, halkın en derin, köşelerinde yatan geniş ve basit istemlerini harekete geçirerek geçmişi yıkmak ve kendileriyle birlikte henüz dumanı tüten bu harabeler üzerinde yeni bir dünya kurmak için onları işbaşına çağırmalarıdır...

on ikinci bölüm

KÖYLÜ KONGRESİ

18 Kasım günü kar yağmaya başladı. Uykudan uyandığımız zaman beyaz bir örtü pencere kenarlarına yığılıp kalmıştı. Kar tanecikleri öylesine sık uçuşuyordu ki iki metre ilerisini görebilmek olanaksızdı. Çamur kaybolmuş, ölgün ve karanlık kent, göz açıp kapayıncaya kadar parlak bir beyazlıkla kaplanmıştı. Kürklerine bürünmüş arabacılar, tekerlekleri çıkarıp kızaklarını takmış, yağın kar taneleriyle sakalları taş gibi sertleşmiş, sokağın içri büğrü taşları üstünde sektirerek sürüyorlardı arabalarını... Devrime rağmen, tüm Rusyanın bu bilinmeyen alemde yaptığı baş döndürücü ve korkunç sıçramalara rağmen, büyük bir kıvanç sardı tüm kenti karların gelmesiyle birlikte. Herkes gülüyor ve sokaklara çıkıyor, ellerini uzatarak tüy gibi beyazlıkları kucaklamaya çalışıyordu. Tüm gri renk kaybolmuş, yalnızca kule ve kubbelerin altın süslemeleriyle canlı renkleri, doğulu güzelliklerini daha çok vurgulayan karın üzerinde belirginleşiyordu.

Öğleye doğru, solgun, rengi atmış bir güneş kendini gösterdi. Yağmurlu mevsimin nezleleri, romatizmaları artık gerilerde kalmıştı. Kent hayatı canlandı ve devrim bile adımlarını sıklaştırmaya başladı.♦

Bir gün, Smolny karşıındaki küçük handa (trak-tir) oturmuştum. «fl'om amcanın kulübesi» denen bu alçak tavanlı gürültülü yere sık sık gelen kızıl koruyucular Ickctarlr kaplı küçük masaların etrafına yığılır, önlerine lopmkUm büyük çaydanlıkları çeker ve salonu sigaralarının konkin dumanıyla doldururlar, gar-

260

sonlar ise sağa sola koşuşturarak «Seyčas, Seyčas» (hemen, hemen) diye bağıırırlardı. Bir- köse, etrafındakilere nutuk atan ama sözleri sürekli olarak kesilen bir yüzbaşı oturmuştu:

— Sizler gerçek birer katilsiniz, diye bağıırıyordu. Sokaklarda kendi öz kardeşlerinize ateş ediyorsunuz.

— Ne zaman, nerede oldu bu yahu? diye sordu bir işçi.

— Geçen pazar, hani junkerler,,,

— Peki ya onlar? Onlar ateş etmedi mi bizim üzerimize?

Adamlardan biri sarılı kolunu göstererek «Bak o haydutlardan kalan hatıraya» dedi. O zaman yüzbaşı ciğerlerinin tüm gücüyle,

— Tarafsız kalmalıydınız tarafsız, diye bağıırdı. Ne hakla yasal bir hükümeti yıkıyorsunuz? Lenin de kimmiş? Almanın bîri.

— Ya siz? Siz de bir kışkırtıcı, bir karşı devrimcisiniz, diye bağıırdılar etraftan. Sesini yeniden duyurmaya başladığı zaman yüzbaşı ayağa kalktı.

— Peki, dedi. Siz Rus halkı olduğunuzu ileri sürüyorsunuz. Rus halkı siz değil, köylülerdir.

Köylüleri bekleyin ki...

;

— Evet, diye bağırdılar sağdan soldan. Bekleyin ki köylüler konuşsun. Biz biliyoruz ne söyleyeceklerini. Bizim gibi işçi değil mi onlar da?

Gerçekten herşey köylülere bağlıydı. Siyasi yönden geri kalmış olmalarına karşın kendilerine göre bir fikirleri vardı ve nüfusun % 80' nin oluşturan onlardı. Bolşeviklerin, aralarında pek az yanlısı vardı ve yalnızca sanayi işçilerinin diktatörlüğü sürekli olarak olanaksızdı...

Eskidenken köylülerin partisi Devrimci Sosyalist partîsiydi ve hükûmeti destekliyen tüm partilerden yalnızca sol Devrimci Sosyalist partisi, köylü yığınlarının gerçek önderliği mirasına konmuştu ve kentlerdeki örgütlenmiş proletaryanın koruyuculuğu altında kırsal alanların desteğine gereksinim duyan da oydu*

Smolny, kendi yönünden onları ihmal etmiş değildi. Toprak kararnamesinden sonra yeni Tsik'in ilk girişimlerinden biri köylü Kongresini toplamak oldu. Birkaç gün sonra kantonal (volost) toprak komitelerine ilişkin bir yönetmelik ve arkasından Lenin'in köylülere çağrısı yayımlandı. Lenin bu çağrıda, köylülere basit

261

kelimelerle devrim ve yeni hükûmetin neler olduğunu anlatıyordu. 16 Kasım'da Lenin ve Miliutin, binlerce örnekleri köylere dağıtılan «taşra temsilcilerine direktifler»!

yayınladılar:

1 — Temsilci, kendisine gösterilen taşraya gelir gelmez, işçi, köylü asker temsilcileri Sovyetleri toplayarak toprak yasasını anlatacak ve taşra İlçe (gubernîya) bölge (uezd) Sovyetlerini toplayacaktır

2 — Taşradaki toprak sorunu üzerine bilgi edinecektir, a — Ağaların topraklarına el konmuş mudur? Nerede ve

hangi yörede?

b — El konan toprakları kim yönetmektedir? Toprak komiteleri mi yoksa eski sahipleri mi?

c — Hayvan ve toprak aletleri ne olmuştur?

3 *- Köylüler tarafından sürülen toprakta genişleme olmuş mudur?

4 — Taşra, Öngörülen tüm randımandan ne kadarına ulaşmıştır?

5 — Topraklar artık köylülerin elinde olduğundan, temsilci, randımanı arttırmak ve açlık tehdidini engellemenin tek yolu olan kentlere buğday göndermeyi sürdürmek gereğini açıklayacaktır

6 — İşçi, asker, köylü temsilciler Sovyetleri®, yöre ve kanton toprak komitelerine toprakların aktarılabilmesi™ tamamlamak için ne gibi tedbirler alınmıştır ve alınmaktadır?

7 — İyi bakılmış ve iyi donatılmış çiftliklerin, yetkili zi-raatçilerin yönetimi altında zirai işçi sovyetlerine bırakılması önerilir.

Heryerde köyler heyecan içindeydi. Gerçekten, toprak kararnamesinin uyandırdığı bir etki değildi bu yalnızca, cepheden dönen ve devrim ruhunu da beraberinde getiren binlerce köylünün de katkısı vardı bunda- Bir köylü Kongresinin toplanmasını yürekten isteyen de İnsanlardı.

his ki Tsik, işçi ve asker Sovyetleri ikinci Kongresini 1917'de Uuri jilamışsa, köylü Sovyetleri icra komitesi de Smolny'ye çatırılan köylü kongresini engellemeye çalışmış ve t.iki 1918'de Tsik gibi girişiminin başarısız kaldırım t.iki 1919'de her yere telgraflar çekerek tutucu d.iki 1920'de trn sılını emretti. Kongrenin Muhilev* de to()hm;u';i^i söylentileri

öylesine yayılmıştı ki bir-

262

kaç delege gerçekten bu kente gittiler. Bununla birlikte 23 Kasım günü 400 kadar delege Petrograd'a geldiler ve partilerin ön toplantıları başladı...

İlk toplantı Dumanın Aleksandr salonunda yapıldı, ilk oylama, delegelerden yarıdan fazlasını sol Devrimci Sosyalistlere ait olduğunu, Bolşeviklerin beşte bir oranında oy aldıklarını ve sağ Devrimci Sosyalistlerin ise dörtte bir oy topladıklarını ortaya koydu. Geriye kalanlar, Avksentiyeve, Çaykovski ve Pieşenkonov'un egemen olduğu eski icra komitesine duydukları ortak düşmanlıkla kenetlenmişlerdi birbirlerine.

Büyük salon ağızına kadar doluydu ve gürültüden geçilmiyordu. İnatçı ve derin bir düşmanlık delegeleri karşıt guruplara ayırmıştı. Sağda subay epoletlerinin parladığı görülüyor ve ve hali vakti yerinde yaşlı köy ağaları sakallarıyla farkediliyordu. Ortada birkaç köylü, assubaylar ve birkaç ta asker vardı. Soldaki tüm delegeler basit asker üniforması taşıyorlardı. Bunlar ordudan yeni dönen genç kuşaktı,... Tribünler, daima köylü kökenlerini anımsayan işçilerle kaplıydı...

Eski Tsik'in aksine, icra Komitesi toplantıyı açarken Kongrenin resmi bir karakter taşımadığını söyledi. Asıl resmi Kongre 13 Aralıkta açılacaktı. Büyük bir alkış ve şiddetli protesto sesleri arasında komite konuşmacısı, toplantı halindeki meclisin olağanüstü bir konferans olduğunu söyledi. Fakat olağanüstü konferans, başkanlığa sol Devrimci Sosyalistlerin lideri bayan Maria Spridonova'yı getirerek komiteye karşı beslediği duyguları bir anda göstermiş oldu...

ilk gün şiddetli tartışmalarla geçti: Kanton delegeleri de çağrılacak mıydı? Yoksa yalnızca taşra delegeleri mi gelecekti? Asker ve işçi sovyetlerinde olduğu gibi ezici bir çoğunluk, mümkün olabilen en geniş bir temsilciler kongresi istedikleri zaman eski icra komitesi salonu terketti...

Başlangıçtanberi delegelerin çoğunun, halk komiserleri hükümetine karşı olduğu belliydi. Bolşevikler adına konuşmaya çalışan Zinoviev yuhalandı ve görüşmeler arasında kürsüden ayrıldığı zaman birinin «işte başı belada bir halk komiseri» dediği işitildi.

r— Biz sol Devrimci Sosyalistler, diye haykırdı Na-zarev bir taşra temsilcisi olarak, köylüler temsil edilmediği sürece bu göstermelik işçi ve asker hükümetini

263

tanımıyoruz. Şimdi yalnızca bir işçi diktatörlüğü vardır... Tüm demokrasiyi temsil eden yeni bir hükümetin oluşturulmasını istiyoruz... Gerici delegeler bu duygulardan ustaca yararlanarak Bolşevik itirazları arasında halk komiserleri Kurulunun Kongreye zorla iradesini kabul ettirmek istediğini ve onu güç kullanarak dağıtmak niyetinde olduğunu söylediler. Bu sözler öfkeyle karışık yuhalarla karşılandı.

Üçüncü gün Lenin birden kürsüye çıkarak konuşmak istedi. On dakika süreyle toplantının üzerinden deli gibi bir rüzgar esti; «Çık dışarı» diye bağırıyorlar-dı etraftan «Sizin halk komiserlerinizi dinlemeyeceğiz, hükümetinizi tanımıyoruz.»

Lenin, ayakta, san derece sakin, iki eliyle kürsünün kenarlarını yakalamış küçük gözleriyle patırdıyı izliyordu dikkatle. Sağ taraf dışında, gürültüler yavaş yavaş azaldı.

— Halk komiserleri Kurulu üyesi olarak bulunmuyorum burada, dedi Lenin gürültünün kesilmesi için sözlerini yarıda bırakarak. Fakat bu Kongreye yasal olarak katılan Bolşevik

partisi üyesi olarak burdayım.

Ve herkesin görebilmesi için delege kartını uzattı.

— Fakat, diye sürdürdü konuşmasını aynı güvenceli sesle, hiç kimse şimdiki Rus hükümetinin Bolşevik partisi tarafından oluşturulduğunu inkâr edemez —yeniden sözlerini kesti— öyleki pratik olarak aynı kapıya çıkar bu.

Bu sözler üzerine sağ sıralardan sağır, edici bir gürültü koptu. Halbuki merakı uyanmışa benzeyen orta ve sol sıralar gürültüyü bastırdılar.

Lenin'in sözleri çok basitti.

— Şimdi siz köylüler, bana açık açık söyleyin. Po-mieçiklerin topraklarını alıp sizlere verdik. Buna karşılık işçilerin sanayi kontrol etmesine engel olmak istiyor musunuz istemiyor musunuz? Bir sınıf mücadelesi var burda. Toprak sahipleri nasıl köylülere karşı ti irmiyorsa, sanayiciler de işçilere öyle direniyorlar. Prok'turya sıralarını bölünmeye mi bırakacaksınız? Ne yaradın oJrmık İstiyorsunuz?

Hiz Bolşevikler, proletarya partisiyiz, hem köylü prokİbıryiisımn, \wm de ifjçi proletaryasının. Biz Bolşevikler sovyHtfrin koruyLicusuyuz, hem köylü Sovyetlerinin ve hoıı t\ v İsjvİ vi' hsİcit sovycl [erinin. Şimdiki hü-

264

kümet bir sovyet hükümetidir. Yalnızca köylü sovyetle-rini hükümete katılmaya çağırmadık, sol Devrimci Sosyalist temsilcilerini de halk komiserleri Kuruluna girmeye davet ettik. Sovyetler, halkın, fabrika ve maden işçilerinin, aynı zamanda tarlada çalışanların da en görkemli bir temsilcisi, Sovyetleri dağıtmak isteyen kim olursa alsım antidemokratik ve karşı devrimci bir eyleme geçmiş olur. Sağ Devrimci Sosyalist arkadaşlar ve siz bay Kadeler, sizlere ihtar ediyorum: eğer Kurucu Meclis, Sovyetleri dağıtmaya kalkışırsa buna izin vermiyece-ğiz.»

25 Kasım günü öğleden sonra, icra Komitesinin çağırdığı Çernov acele Mohilev'den geldi. İki ay önce aşırı bir devrimci ve köylüler yanında popüler olarak bakılan Çernov'a baş vurularak Kongrenin tehlikeli bir şekilde sola kaymasını önlemesi isteniyordu şimdi, Ge-lirgelmez tutuklandı Çernov ve Smolny'ye gönderildi. Sonra, kısa bir konuşma sonunda serbest bırakıldı.

İlkönce Kongreyi terkettiğinden dolayı icra Komitesine şiddetle çattı. Kendisiyle birlikte geri dönmeye razı oldular ve salona girer girmez çoğunluğun alkışları ve Bolşeviklerin alay ve yuhalarıyla karşılandı. Çernov.

— Arkadaşlar, burada yoktum. Batı cephesindeki orduların tüm köylü delegelerinin katılacağı bir kongrenin toplanması için 12. Ordu Konferansına gitmiştim. Bu nedenle burada geçen ayaklanmalardan pek bilgim yok...

Zinoviev ayağa fırlayarak bağırdı:

— Evet, yalnızca birkaç dakika yoktunuz. (Bağırmalar: Kahrolsun Bolşevikler).

Çernov yeniden söz alarak savundu:

— Petrograd üzerine ordu göndermeye yardım etmekle suçlanmanın hiç bir geçerli temeli yoktur ve tümüyle yalandır. Bu suçlama nereden geliyor? Dayandığınız kaynakları açıklayın da görelim...

Zinoviev:

— Izvestia vo Dİelo Naroda. Sizin kendi gazeteleriniz. İşte kaynaklar bunlar.

Gri sakallı, kabarık saçlı ve küçücük gözleriyle Çernov'un yüzü öfkeden kıpkırmızı kesildi, sonra kendine hakim olarak sürdürdü konuşmasını:

265

— Olan bitenlerden hiç haberim olmadığını, buradaki ordudan başka (köylü delegeleri göstererek) orduyla ilgim olmadığını tekrarlarım. Bu köylü delegelerin gelmesini de bana borçlusunuz, (Gülmeler ve bağırımlar: Bravo). Dönüşümde, Smolny'ye gittiğim zaman bana böyle suçlamalarda bulunmadılar. Kısa bir konuşmadan sonra ayrıldım. Hepsi de bu oldu. Kalksın birisi de bu suçlamayı tekrarlasın burada...

Büyük bir gürültü koptu sözlerinin sonunda, Bolşe-viklerle birkaç sol Devrimci Sosyalistler ayağa kalkmış bağırıp çağırıyor, yumruklarıyla Çernov'u tehdit ederken diğerleri de onların seslerini bastırmaya çalışıyorlardı.

— Bu toplantı değil, bir skandaldır, diye haykıran Çernov salondan ayrıldı ve toplantı da gürültü ve kargaşalık nedeniyle ertelendi.

Bununla birlikte İcra Komitesinin hukuksal durumundan ortaya çıkan sorun zihinleri çelmişti bir kez. Kongreyi «olağan üstü konferans* olarak nitelemekle icra Komitesinin yeniden seçilmesine engel olunmak isteniyordu, ama bu da iki tarafı keskin bir bıçak gibi tehlikeliydi. Sol Devrimci Sosyalistler, Kongrenin icra Komitesi üzerinde hiç bir yetkisi yoksa, İcra Komitesinin de Kongre üzerinde bir yetkisi olmadığını söylediler ve 25 Kasım günü toplantı, icra Komitesi yetkilerinin olağanüstü Konferans tarafından yürütüleceğini ve oylamaya yalnızca delege olarak yönetmeliklere uygun bir şekilde seçilmiş Komite üyelerinin katılacağını kararlaştırdı.

Ertesi günd Bolşeviklerin şiddetli karşı çıkmasına rağmen bu karara yeni bir düzenleme getirildi. Delege olsun olmasın tüm icra Komitesi üyeleri oylamaya katılacaklardı.

27 Kasım günü, Bolşeviklerle sol Devrimci Sosyalistlerin programının ayrıcalıklarını ortaya çıkaran top-ntk sorunu üzerine görüşmelere geçildi.

So? Devrimci Sosyalistler adma konusun Kaçinski, devrim .süresinde toprak sorununun geçirdiği aşamaları nınlıltı. Itk köylü Sovyetleri Kongresi, büyük toprak mülkİyHleriiii derhal toprak Komitelerine devredilmesi lehinde bir ktmıv vermiş, fakat devrim liderleriyle hükümetteki burjuva hır Kurucu Meclis toplanmadan önce sorununun v' MÜnıknmesine kar^ı çıkmışlardı... «Uzlaş-

266

ma süreci» olarak görünen devrimin ikinci sürecindeki en büyük olay Çernov'un kabineye girmesiydi. Köylüler, toprak sorunu üzerindeki pratik çözümün yaklaştığına içtenlikle inanıyorlardı. Fakat ilk köylü Kongresinin emredici kararına rağmen icra Komitesindeki gericilerle uzlaştırmacılar bu konuda herhangi bir eyleme geçilmesini engellemişlerdi. Bu siyaset, kırsal alanlarda bir dizi karışıklık yarattı. Sabrı taşan ve ümitleri kırılan köylüler kımıldamaya başlamışlardı. Onlar devrimin gerçek anlamını kavlıyor ve sözden eyleme geçilmesini istiyorlardı..

— Yakın zamanda ortaya çıkan olaylar, basit birer ayaklanma, bir Bolşevik serüveni değildir, diye konuşmacı devam etti. Fakat tüm ülkenin desteklediği gerçek bir halk ayaklanmasıdır... Bolşevikler genellikle toprak konusu üzerinde alınacak tek tutumu aldılar, ama köylüler toprakları zorla ele geçirmeyi önererek korkunç bir yanlışlık yaptılar... İlk gündenberit köylülerin toprakları «kitlese devrimci bir eylemle» ele geçirmeleri gerektiğini söyleyip

durdular. Bu anarşinin ta kendisidir. Toprakların köylülere devri bir düzen içinde yapılmalıdır, Bolşevikler için önemli olan, devrim sorunlarının biran önce çö-zülmesiydi, ama nasıl çözülecekler, bunlara Önem verdikleri yoktu...

Sovyet Kongresinin toprak kararnamesi, esas bakımdan köylü Kongresinin kararlarına benzemektedir. O zaman neden hükümet bu Kongrenin çizdiği yolu izlemedi? Çünkü haik komiserleri Kurulu, Kurucu Meclisin artık bu işle uğraşmaması için sorunun biran önce çözüme bağlanmasını istiyordu...

Hükümet kuşkusuz ki pratik tedbirler almanın gerektiğine inanmıştı ama hiç düşünmeden toprak komiteleri yönetmeliğini çıkararak garip bir durum yarattı. Zira halk komiserleri Kurulu, özel mülkiyeti geçersiz kılıyor, buna karşılık ise toprak Komitelerinin yöntemlerinde temel olarak bu mülkiyet almıyordu... Ama hiç bir kötülük çıkmadı bu karışıklıktan, zira toprak Komiteleri Bolşevik kararlarını hiçe sayarak kendi tedbirlerini uygulamaya başladılar. Bu tedbirler de büyük köylü çoğunluğunun istemlerini yansıtmaktadır...

«Adigeçen toprak Komiteleri, soruna yasal bir çözüm getirmeye çalışmamaktadır. Bu Kurucu Meclisin

267

görevidir... Ama Kurucu Meclis Rus köylüsünün istemlerini yerine getirmeye istekli midir? Bunu kesinlikle ileri süremeyiz. Emin olduğumuz tek şey, devrimci duyguların artık köylülerde uyanmaya başladığı ve Kurucu Meclisin de toprak sorununu köylülerin isteklerine göre çözmek zorunda kalacağıdır... Kumcu Meclis halk iradesini hiçe saymaya cesaret edemeyecektir...»

Kaçinski'den sonra sözü Lenin aldı. Herkes göz kulak olmuş dinliyordu kendisini:

— Şu anda, yalnızca toprak sorununu değil, sosyal devrimin tüm sorunlarını çözmeye çalışıyoruz hem Rus-yada ve hem de bütün dünyada. Toprak sorunu, sosyal devrimin tüm diğer sorunlarından ayrı olarak çözülemez. Topraklara el konulması, yalnızca Rus toprak sahiplerinin değil fakat bu büyük toprak sahiplerinin bankalar aracılığıyla bağlı oldukları yabancı sermayenin de direncini beraberinde getirir.,,

Rusyadaki toprak mülkiyeti rejimi, korkunç bir sömürü düzeni yaratmıştır ve bu nedenle topraklara köylüler tarafından el konması devrimimizin en önemli eylemlerinden biridir. Fakat devrimimizin geçirmek zorunda kaldığı aşamaların da kanıtladığı gibi bu eylem, devrimin diğer eylemlerinden ayrı tutulamaz. Sol devrimci Sosyalistlerin hatası, kitle bilincinin gelişme-sini yeterli görmedikleri bahanesiyle uzlaşmaya karşı çıkmamış olmalarıdır...

Eğer sosyalizm, ayrıcalıksız tüm herkesin yeterli bilinçlenmeye ulaştığı zaman ancak gerçekleşebilecek-se, belki de beş yüz sene önce göremeyiz sosyalizmi yeryüzünde. Siyasi sosyalist parti, işçi sınıfının ön-cüsüdür. Kitlelerin bilinç seviyesi düşüklüğü yüzünden kendi kendini engelÜyemez. Ama Sovyetleri, Devrimci girişimin birer aleti gibi kullanarak kitleleri sürüklemek zorundadır.,, Fakat kararsızların başını çekmek için, Sol Devrimci Sosyalist arkadaşların bizzat kendilerinin kararsızlıktan kurtulması gerekir.

Geçen temmuz ayından beri halk kitleleriyle uzlaştırmacılar arasındaki ilişkilerde bir sürü çatlaklar oluştu. Halbuki bugün, Kasım ayında. Sol Devrimci Sosyal isl.lrr halkı uyutan Avksentiye'v'e kalkmış el uzatı-yorlnr. K&vr mlışma kesil messo devrim bitti demektir. Burjuvaziyle nnla.-jin^ olmaz. Gücünün kesinlikle -ezilmesi tîm

Biz Bolşevikler, kendi toprak programımızı değıştirmedik. Toprak özel mülkiyetini geçersiz kılmayı red-etmedik ve onu yapmayı da düşünmüyoruz. Özel mülkiyet üzerine kurulu olmayan toprak Komiteleri yönetmeliğini kabul ettik. Zira sosyalist bir devrim için kavga veren tüm unsurların arasında sıkı bir iş birliğini daha da geliştirmek için halkın istemlerine göre halk iradesini gerçekleştirmeye çalışıyoruz biz.

Sol Devrimci Sosyalistleri koalisyona girmeye çağırıyor ve kendi partilerinin uzlaştırmacılarıyla ilgilerini keserek artık geriye bakmamalarını istiyoruz.

Kurucu Meclis konusunda bir önceki konuşmacının da dediği gibi, çalışmalarından doğacak sonucun kitleler tarafından yapılacak devrimci baskıya bağlı olduğu açıktır. Sözlerimin sonunda tekrar ediyorum: Bu devrimci baskıya güveniniz ama tüfeklerinizi de unutmayınız.

Sonra Lenin, Bolşevik karar projesini okudu:

Köylü Kongresi, işçi ve asker temsilciler Sovyetleri Rus-birliği Kongresi tarafından 8 Kasım 1917'de kabuledi, Rus Cumhuriyeti İşçi ve köylü geçici hükümeti olarak Halk Komiserleri Kurulunca yayınlanan toprak kararnamesini oy birliğiyle ve tüm metniyle onaylamaktadır. Köylü Kongresi, bu kararnamenin uygulanmasını bütün gücüyle desteklemekteki sarsılmaz ve kesin kararını bir kez daha açıklyarak köylüleri, hep birlikte kendisini desteklemeye ve zaman geçirmeden, adigeçen kararnameyi bizzat kendileri tarafından uygulamaya çağırır ve ayn zamanda, önemli tüm görevlere, sömürülen köylü İşçilerin yararlarına kesin bağli haklarını ve tüm yararları büyük toprak sahipleriyle, kapitalistlerin ve onların tüm yanlı ve suç ortaklarının direnmelerine karşı gösterdikleri savunma yetenek ve iradeleriyle bilfiil kanıtlamış olan kimseleri getirmeye davet eder.

Köylü Kongresi toprak kararnamesini oluşturan tedbirlerin tüm uygulamasının yalnızca 7 Kasım'da başlatılmış bulunan sosyalist işçi devriminin zaferiyle mümkün olabileceği konusundaki İnancını belirtir. Gerçekten, toprakların işçi köylülere kesinlikle geçişini, ziraat makinelerine el konmasını, kapitalist kölelik sisteminin tümünden geçersiz kılınmasıyla toprak işçileri yararlarının savunmasını, sanayi ve toprak ürünlerinin çeşitli bölgeler ve yurttaşlar arasında akılcı ve düzentli bir şekilde bölüştürülmesini,

269

bankalara el konmasını (bu yapılmadan halkın topraklara el koyması olensktzdır), sömürülenlere ve İşçilere Devletin yardımını v.s., yalnızca sosyalist bir Devrim gerçekleştirebilir. Bütün bu nedenlerden ötürü, 7 Kasım sosyalist Devrimini tümüyle birlikte destekleyen köylü kongresi, Rus Cumhuriyetinin sosyalist değişimine ilişkin tedbirleri, yavaş yavaş fakat hiç bir kararsızlık duymadan gerçekleştirmek konusundaki sarsılmaz Kararını belirtir.

Toprak kararnamesinin uygulanması ve sürekli başansını sağlayabilecek tek yol olan sosyalist devrim zaferinin gerekli koşulu, ktsai alanlardaki sömürülen işçilerin, ilerlemiş tüm üJ-keJerin işçi sınıfı ve proletaryasıyla sıkı sıkıya kenetlenmeleridir. Bundan ööyfe Rus Cumhuriyetinde, en yukardan en aşağıya kadar tüm devJet örgütü, tüm kenetlenme üzerine dayanacak ve böyle bir birleşme de, burjuvazi ve onun siyasetini yönetenlerle İşbirliğine dönebilmek için yapılacak açık ya da gizli, doğrudan ya da dolaylı tüm girişimleri ortadan kaldırarak dünyada sosyalizmin zaferini yalnız basma sağlayabilecektir. İcra Komitesinin gerici üyeleri artık açıkça ortaya çıkmaya cesaret edemiyorlardı. Bununla

birlikte Çer-nov, birçok kez ayağa kalkarak alçak gönüllülükle ve sempati toplayan bir şekilde konuştu durdu ve sonunda büroya katılmaya çağrıldı... Kongrenin ikinci gecesi başkana sunulan isimsiz bir notta Çernov'a onur başkanlığı verilmesi isteniyordu. Ustinov notu yüksek sesle okudu, fakat Zinoviev derhal ayağa fırtıyarak, bunun Kongre yönetimini ele geçirmek için eski icra Komitesince hazırlanan bir tuzak olduğunu haykırdı» Salon bir anda iki tarafın öfkeli yüzleri ve delicesine hareket eden kollarından oluşan uğultulu bir deniz haline dönüşüverdi... Fakat herşeye rağmen Çernov oldukça popüler kalmasını bildi. Toprak sorunu ve Lenin karar projesi üzerine gecen fırtınalı görüşmeler süresinde Bolşevikler iki kez toplantıdan ayrılmak üzereyken liderleri tarafından engellendi. O zaman Kongrenin bir çıkmazda olduğu izlenimi uyandı bende.

Ki İt a t, .sol Devrimci Sosyalistlerle Bolşevikler arası ndı SmolnyMe gizli görülmelerin yapıldığım içimizden kimse bilini yordu. Devrimci Sosyalistler önceleri, Sovyetlerde temsil edilsin edilmesin tüm sosyalist par-

270

tilerden oluşan işçi ve asker örgütleriyle köylü örgütü delegelerinin eşit sayıda temsil edildiği ve belediye Dumalarıyla zemstvos delegelerinin tamamladığı bir halk Kurulu önünde sorumlu bir hükümet istemişlerdi. Lenin ve Troçki açığa alınacak, askeri devrimci Komiteyle diğer baskı prgütleri dağıtılacaklardı.

28 Kasım Çarşamba sabahı, bütün gece süren çekişmeli görüşmelerden sonra bîr anlaşmaya varılabil-dL 108 üyeden oluşan Tsik'e, köylü kongresi tarafından nisbî temsil sistemine göre seçilen 108 üye, Ordu ve Donanmadan doğrudan doğruya seçilen 100 delege ve 50 sendika temsilcileri eklenecekti (Rusbirliği sendikalarından 35f demiryolculardan 10 ve PTT den 5 temsilci). Duma ve zemstvoslar artık sorun olmaktan çıkmıştı. Lenin ve Troçki hükümette kalacaklar ve devrimci askeri Komite de görevini sürdürecekti.

Bu arada toplantılar, imparatorluk hukuk okuluna, köylü Sovyetleri icra Komitesinin merkezi olan Fontan-ka'da 6 numaraya nakledilmişti. Çarşamba günü öğleden sonra, delegeler büyük amfiteatrda toplandılar. Eski icra Komitesi çekilmiş ve Ordu Komiteleri delegeleriyle bu işten hoşnut olmayan delegelerin katıldığı yarı resmî bir toplantı yapıyordu diğer bir salonda.

Görüşmelerin yürüyüşünü dikkatlice izleyen Çernov bir odadan diğerine geçiyordu.

Bolşeviklerle bir anlaşmanın görüşülmekte olduğunu öğrenmiş» fakat böyle bir anlaşmanın çoktan yapılmış olduğunu kestire-miyordu. Yarı resmî olarak toplanan meclise dönerek şöyle konuştu:

— Herkesin bir sosyalist birliği hükümet yanlısı olduğu şu günlerde, çok kişi, bir koalisyon hükümeti olmayan başbakanlığı unutmaktadır. Ama o başbakanlığın tek bir sosyalisti vardı: Kerenski. Zamanında çok sevilen bir hükümetti. Bugün ise Kerenski suçlanıyor ve yalnız Sovyetlerce değil büyük halk kitlelerince de iktidara getirilmiş olduğu unutuluyor. Kamu oyu neden Kerenski konusunda böylesine değişti? Vahşilerin tapındıkları birer tanrıları bulunur ve dileklerinden biri olmayınca kalkar kendi tanrılarını kendileri cezalandırırlar. Şu anda da böyle bir durum oluşmaktadır. Dün Kerenski, bugün Lenin ve Troçki, yarın bir başkası...

271

Hem Kerenski'ye ve hem de Bolşeviklere iktidar] bırakmalarını söyledik. Kerenski kabul

etti ve bugün çekildiği yöreden başbakanlıktan istifa ettiğini bildirdi. Bolşevikler ise, nasıl kullanılacağını bile bilmeden iktidarda kalmayı inatla sürdürüyorlar...

Bolşevikler ister basarsın ister başarmasın Rusya'nın kaderi değişecek değildir. Rus köyleri ne istediklerini çok iyi biliyorlar ve kendi tedbirlerini de uygula-maktalar su anda... Bizi kurtaracak olan gene de köylülerdir ...»

Bu sırada, büyük salonda Ustinov Köylü Kongresi ile Smolny arasında yapılan anlaşmayı haber vermiş ve tanımlaması olanaksız bir kıvanç delegeleri sarıvermiş.-ti. Birden Çernov ortaya çıkarak söz istedi.

— Smolny ile köylü Kongresi arasında bir anlaşmanın yapılacağını Öğrenmiş bulunuyorum. Böyle bir an-Jaşma yasalara aykırıdır. Zira gerçek köylü Sovyetleri Kongresi ancak gelecek hafta toplanabilecektir...

Zaten şunu da bildireyim ki size, Bolşevikler isteklerinizin hiçbirini kabul etmeyeceklerdir...»

Büyük bir kahkaha tufanı sözlerini yarıda kesti Çernov'un. Durumu kavradığından, ününü de beraberinde götürerek kürsüyü ve salonu terketti...

29 Kasım Perşembe günü akşama doğru Kongre ola-tfanüstü olarak toplandı. Bir bayram havası sarmıştı heryam ve yüzler sürekli gülümsüyordu... Gündemdeki diğer sorunlar çabucak geçirildikten sonra, Sol Devrimci Sosyalistlerin en yaşlısı olan beyaz sakallı Na-Unson, gözleri yaşararak titreyen bir sesle köylü Sovyetlerinin, işçi ve asker Sovyetleriyle yaptıkları birleşme metnini okudu. «Birleşme» sözünün her geçişinde îjiddetî alkışlar salonu inletiyordu... Sona doğru Us-l.inovt içlerinde Kızıl Ordu delegelerinin de bulunduğu \\v delegasyonun Smolny,den geldiğini bildirdi. Bir alkıştırtı koptu o anda ve birbirlerini izleyerek bir asker, hır işçi ve bir gemici kürsüye çıkarak Kongreyi selâm-\\mU\\ i\\r:

Sun m, Amerikan sosyalist işçi parti delegesi Boris It.rınısl.cin soy, ;ıldt:

Köylü Kongresinin işçi ve asker temsilciler Sov-ycUoriylı.' birimliği tfün, devrimin büyük günlerinden bi-

.272

ri olarak anımsanacaktır. Tüm dünyada, Pariste, Lon-drada ve okyanusun öte yanındaki New York'ta derin bir yankı uyandıracaktır bu birleşme. Ve gene bu birleşme, ezilen ve sömürülenlerin yüreklerine bir kıvanç getirecektir.

«Büyük bir fikir zaj:er kazanmıştır şimdi. Batılı ülkeler ve Amerika, Rus proletaryasından böylesine büyük şeyler bekliyorlardı*.. Dünya proletaryasının gözü şimdi Rus devrimine çevrilmiş ve gerçekleştirilmekte olan bu büyük eseri beklemektedir...»

Tsik başkanı Sverdlov da Kongreyi Selamladıktan sonra köylüler binayı «Yaşasın iç savaşın sonu, yaşasın birleşik demokrasi» haykırırları altında terketteler.

Karanlık çoktan bastırmıştı ve donmuş karın üzerinde yıldızlarla ayın beyaz aydınlığı oynayıyordu. Kanalin kenarında, Paul alayı arazi giysilerini giymiş, sıralanmış bekliyordu ve bando Marseyez'i çalmağa başladı o an. Askerlerin çılgınca alkışları arasında köylüler sıra haline geçerek Rusbirliği Köylü Sovyeti icra Komitesinin büyük kırmızı bayrağını açtılar.

Bayrağın üzerinde altın simle yeni işlenmiş bir yazı bulunuyordu «Yaşasın devrimci çalışan kitlelerin birliği». Diğer bayraklar da arkadan gelmekteydiler: Mahalle Sovyetleri bayrağı ve üzerinde «Tüm halkların kardeşliğini yaratmak için bu bayrak önünde eğiliyoruz» yazısı

bulunan Putilov fabrikalarının bayrağı.

Meşaleler portakal renkli ışıklariyle geceyi aydınlatıyor, buz kristalleri üzerinde binlerce kez yansıyor ve ağızlarını bıçak açmayan şaşkın kalabalıklar arasından Fontanka boyunca şarkılar söyleyerek geçen kortej üzerine dumandan yapılmış bir sis bırakıyordu.

«Yaşasın devrim ordusu, yaşasın kızıl koruyucular, yaşasın köylüler».

Yolda gittikçe büyüyen ve altın sim işlemeli yepyeni kırmızı bayraklar açan büyük kortej tüm kenti dolaştı. İki yaşlı köylüt belleri bükük» çocukça bir mutluluğun aydınlattığı yüzleriyle kol kola girmiş yürüyorlardı.

Bir tanesi» «şimdi sıkıysa gelsinler topraklarımızı alsınlar elimizden» dedi. Smolny yakınında sevinçlerinden yerinde duramayan kızıl koruyucular sokağın iki yanına dizilmişlerdi. Diğer yaşlı köylü arkadaşına dö-

Dünyayı Sarsan On Gün/F: 18

273

nerek, diğ yorulmadım yahu, dedi. Sanki bunca yolu havalarda gittim.»

Smolny merdivenleri üzerinde bayraklariyle birlikte yüz kadar işçi ve asker delegesi içerden, sütunların arasından gelen ışıkların önünde koyu bir yığın halinde beklerken birer dalga gibi coşarak köylülere doğru atıldılar kucaklıyarak ve göğüslerine bastırarak onları.

Sonra büyük giriş kapısını geçen kortej şiddetli alkışlar arasında merdivenleri çıktı.

Büyük beyaz salonda Tsik, tüm üyeleriyle birlikte Petrograd Sovyeti ve binlerce seyirci, tarihin büyük anlarını simgeleyen görkemli bir havaya bürünmüş bekliyorlardı köylülerin gelişini.

Zinoviev, toplantıda bulunanların kıvançlı onayları arasında köylü Kongresi ile yapılan anlaşmayı açıkladıktan sonra koridorda bandonun sesi işitilerek kortejin ilk sıralan salona girdiği zaman sevinç gösterileri bir fırtına uğultusuna dönüşmüştü. Presidyum ayağa kalkarak kürsüde köylü presidyumuna yer gösterdi ve iki başkanlık üyeleri birbirleriyle kucaklaştılar. Arkalarındaki çarın portresinin sökülüp atıldıktan sonra boş kalan yere, beyaz duvarın üzerine iki bayrağı da çaprazlamasına astılar...

Sonra zafer toplantısı açıldı. Hoş geldiniz diyen Sverdlov'un arkasından kürsüye Rusyamn en güçlü ve en sevilen kadını Maria Sprİdonova çıktı» zayıf» uçuk rengi, düz saçları, gözlükleri ve bir İngiliz öğretmeni haliyle:

— Şimdi Rus işçilerinin önünde tarihin hiçbir zaman görmediği ufuklar açılmaktadır...

Geçmişin tüm işçi eylemleri yenilgi ile sonuçlanmıştır. Şimdiki eylem uluslararası olduğu içindir ki yenilmemiş tir ve dünyadaki hiç bir güç, devrim ateşini söndüremiyecektir. Eski dünya yıkılmakta ve yeni bir dünya başlamaktadır...

Maria'nın arkasından kürsüye Troçki çıktı heyecanla:

■ Köylü dostlar, size hoş geldiniz derim. Devrim yüreğinin attığı bu evde, sizler birer davetli değilt bu evin ö/, sahibisiniz. Milyonlarca işçinin iradesi -bu salonda birltvjııis.lir. Bundan böyle Rus toprağı yalnızca

274

bir efendi tanımaktadır. O da, işçi, asker ve köylülerin büyük beraberliği...

Sonra alaycı ve iğneleyici bir sesle müttefik elçilerinden söz etti. Sonunda büyük merkez hükümetlerinin kabul ettiği Rus barış önerisine hep yukardan bakmışlardı şimdiye dek.

— Bugün yeni bir insanlık doğmaktadır. Bu salon-da, tüm ülkelerin işçilerine yemin ediyoruz ki devrimci görevimizin başından sonuna dek hiç bir zayıflık işareti göstermeden kalacağız.

Eğer yenik düşersek, bayrağımızı savunurken olacaktır bu ancak...
Krilenko cephedeki durumu açıkladı. Dukanın, halk komiserleri kuruluna karşı bir direniş hazırlıyordu.

— Dukanın ve arkadaşları şunu iyice kafalarına soksunlar ki barış, yolunu tıkamak isteyenlere karşı amansız davranacağız.

Dibenko, Donanma adma toplantıyı selâmladıktan sonra Vikiel'in üyesi Kuruşinski söz aldı;

— Tüm gerçek sosyalistlerin birleştiği şu günde, demiryolu işçi ordusu da devrimci demokrasinin hizmetine girmiştir.

Sonra, gözlerinde yaşlarla Lunaçarski, sol Devrimci Sosyalistler adına Prosian ve nihayet Martov ve Gorki gruplarının üyelerinden oluşan birleşik enternasyonalciler adına Sakaraşvili konuştu:

— Bolşeviklerin uyuşmaz siyasetleri nedeniyle Tsik'i terketmiştik. Tüm devrimci demokrasinin birleşmesi için onları gerekli özverilerde bulunmaya zorlamak istiyorduk. Şimdi bu birlik gerçekleştiğine göre Tsik'teki yerlerimizi almayı kutsal bir görev sayarız... Ve Tsik'i terk eden herkezin, tüm üyelerin» oraya dönmek zorunda olduklarını bildiririz. Köylü Kongresi büro üyesi olan yaşlı Staçkov, salonu dört bir yandan selâmladıktan sonra şöyle konuştu:

— Yeni Rus özgürlüğü ile yeni yaşamın bu kutsal gününde sizlere en iyi dileklerimi sunarım... Polonyalı sosyal demokratlar adına Gronski, fabrika Komiteleri adına Skripnik, Selânikteki Rus birlikleri adına Tif onof ve daha diğerleri birbirleri arkasından kürsüye çıkarak ümitleri gerçekleşmiş insanlara özgü güzel konuşmalarla içlerini döküp durdular».

Gecenin geç saatinde ise aşağıdaki karar oybirliğiyle alındı.

Asker ve İşçi Sovyetleri Rusbirliği Merkez icra Komitesi, Petrograd Sovyetî ve Köylü Rusbirliği Olağanüstü Kongresi, İşçi ve Asker Temsilciler Sovyetleri İkinci Kongresi tarafından fca bu I edil en Baş ve Toprak Karam amel eriyle Rusbirliği Merkez İcra Komitesi tarafından kabul edilen sanayinin İşçi kontrolüne girmesi konusundaki kararnameyi onaylarlar.

Rusbirliği Köylü Kongresi ve Tsik'tn Birleşik Meclisleri, tüm çalışanlarla sömürülenlerin kardeşçe yanyana geldiği işçi, Köylü ve Asker Birliğinin, efe geçirdiği iktidarı güçlendireceğine ı/e diğer ülkelerde de iktidarın ^çilere geçişini hızlandırmak jçln gerekir tüm tedbirleri alarak barış ve sosyalizm davasına sürekti bir zafer getireceğin© kesinlikle inanmaktadırlar.

-sOn-

www.iskenderiyekutuphanesi.com

İÇİNDEKİLER

İV. KURUPSKAYA'NIN İLK RUS

BASIMINA ÖNSÖZÜ	7
YAZARLARIN ÖNSÖZÜ	9
ÖN NOTLAR	15
BİRİNCİ BÖLÜM	
KÖKENLER	25

İKİNCİ BÖLÜM	
FIRTINA YAKLAŞIYOR	38
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
BÜYÜK AKŞAM	59
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
GEÇİCÎ HÜKÜMETİN DÜŞÜŞÜ	84
BEŞİNCİ BÖLÜM	
İŞ BAŞINA	İÜ
ALTINCI BÖLÜM	
KURTULUŞ KOMİTESİ	143
YEDİNCİ BÖLÜM	
DEVİRİMCİ CEPHE	163
SEKİZİNCİ BÖLÜM	
KARŞI DEVRİM	181
DOKUZUNCU BÖLÜM	
ZAFER	202
ONUNCU BÖLÜM	
MOSKOVA	225
ONBİRİNCİ BÖLÜM	
İKTİDARIN ELE GEÇİRİLMESİ	236
ONİKİNCİ BÖLÜM	
KÖYLÜ KONGRESİ	260

John Reed'in "Dünyayı Sarsan On Gün" adlı kitabını sonuna kadar aynı dikkat ve büyük bir ilgiyle okuduktan sonra bu yapıtı tüm ülkelerin işçilerine yürekten öneririm. Bu kitabın milyonlarca basılarak tüm dillere çevrilmesini istedim, zira proletarya diktatörlüğünü ve proleter devrimin ne,olduğunu anlamak için öylesine büyük bir önemi taşıyan olayların doğru ve son derece canlı bir tablosunu vermektir. Bu gün bu sorular genel olarak bir tartışmayı oluşturmakla birlikte bu fikirleri kabul ya da red etmeden önce hangi taraf tutulacaksa o tarafın tüm olgularını anlamak gerekir. Kuşkusuz ki John Reed'in kitabı, dünya işçi hareketinin bu temel sorunu üzerine ışık tutmaya yardım edecektir. 1919 sonu V. I. LENİN

www.iskenderiyekutuphanesi.com